

Τ.Ε.Ι Θεσσαλονίκης
Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας
Τμήμα Εμπορίας και Διαφήμισης

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Τραπεζικό Απόρρητο Προσωπικών Δεδομένων

Επόπτης Καθηγητής:

Σάββας Μαυρίδης

Εισηγητές:

Αρβανιτίδης Θεόδωρος

Ζώτου Αλεξάνδρα

Τσάγκα Κωνσταντίνα

Θεσσαλονίκη 2008

Περιεχόμενα

<u>Ευχαριστίες</u>	7
<u>Συντομογραφίες</u>	8
<u>Πρόλογος</u>	9
<u>Εισαγωγή</u>	10
<u>Κεφάλαιο 1^ο - Ανασκόπηση Ελληνικής Βιβλιογραφίας</u>	12
<i>A. Ιστορική Αναδρομή και Διαμόρφωση του Τραπεζικού Απορρήτου στην Ελλάδα</i>	13
<i>B. Έννοια και κοινωνική σημασία του Τραπεζικού Απορρήτου</i>	16
<i>Γ. Η Συνταγματική Θεμελίωση του Τραπεζικού Απορρήτου</i>	19
<i>Δ. Το Γενικό Τραπεζικό Απόρρητο</i>	22
1. Η νομοθετική θεμελίωση του γενικού τραπεζικού απορρήτου	22
2. Όρια του γενικού τραπεζικού απορρήτου βάσει της νομοθετικής του θεμελίωσης	33
3. Μεταχείριση εκουσίων ή νόμιμων αντιπροσώπων του δικαιούχου	41
4. Δικονομική προστασία του Γενικού Τραπεζικού Απορρήτου	43
5. Ηλεκτρονική διακίνηση πληροφοριών, που αφορούν πελάτες, μεταξύ τραπεζών	46
<i>E. Το Ειδικό Τραπεζικό Απόρρητο Βάσει του Ν.Δ. 1059/71</i>	50
1. Κύρια χαρακτηριστικά και νομοθετικός σκοπός του Ν.Δ. 1059/1971	50
2. Ποινική Προστασία του απορρήτου των καταθέσεων	55
3. Λόγοι άρσης του απορρήτου των καταθέσεων	56

ΣΤ. Το Ακατάσχετο των Τραπεζικών Καταθέσεων	70
ως παρεπόμενη συνέπεια του Ν.Δ. 1059/71	
1. Εισαγωγή - Παρουσίαση του προβλήματος	70
2. Χαρακτήρας του ακατάσχετου ως παρεπόμενης συνέπειας του απορρήτου των καταθέσεων	74
Ζ. Πρόσωπα Υποκείμενα στο Τραπεζικό Απόρρητο	75
Η. Αντικειμενικό και Υποκειμενικό Κριτήριο	78
Θ. Η Υποχρέωση Τήρησης Εχεμύθειας	80
1. Καθορισμός προς τα έσω	80
2. Καθορισμός προς τα έξω	81
Ι. Εξαιρέσεις στο Γενικό Τραπεζικό Απόρρητο	84
Κ. Άρση του Τραπεζικού Απορρήτου	87
– <u>Με τη Βούληση του Πελάτη</u>	87
• Η Παροχή Εμπορικών Πληροφοριών	88
1. Γενικά - Σημασία των εμπορικών πληροφοριών στην τραπεζική πρακτική	88
2. Επιτρεπτό παροχής πληροφοριών	89
• Θεωρία της Παροχής Πληροφοριών ως μια γενικώς κρατούσας συνήθειας στη Τραπεζική Πρακτική	89
• Θεωρία της Παροχής Πληροφοριών ως A Priori Μη Παραβίασης της Υποχρέωσης Εχεμύθειας	90
• Θεωρία Παροχής Πληροφοριών λόγω Υπαγωγής του Πελάτη στους Γενικούς Όρους Συναλλαγών των Τραπεζών	90
• Θεωρία της Υπεροχής του Τραπεζικού Απορρήτου	91
• Υπερέχον Δικαίωμα του Πελάτη για Παροχή Πληροφοριών	91
• Πληρεξούσιος του Πελάτη	93
– <u>Εναντίον της Βούλησης του Πελάτη</u>	94
• Ικανοποίηση Ιδίων Απαιτήσεων του Πιστωτικού Ιδρύματος	94
1. Νομικές διαφορές μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και πελάτη	94

2. <i>Ιδίως η Ικανοποίηση των Απαιτήσεων του Πιστωτικού Ιδρύματος Κατά Πελάτη με Συμφηφισμό</i>	97
3. <i>Διαφορές με Υπαλλήλους ή άλλα βοηθητικά πρόσωπα</i>	98
• <i>Κατάχρηση Δικαιώματος</i>	99
• <i>Σύγκρουση της Υποχρέωσης Τήρησης Εχεμύθειας με την Υποχρέωση Προειδοποίησης ή Συμβουλής</i>	100
<i>Α. Συνέπειες Παραβίασης του Τραπεζικού Απορρήτου</i>	102
• <i>Αξιώσεις του Φορέα Απορρήτου</i>	102
<u><i>Κεφάλαιο 2^ο – Συνεντεύξεις Αρμοδίων Προσώπων</i></u>	106
• <i>Τράπεζα Α – κύριος Π. – Προϊστάμενος Εγγυήσεων και Χορηγήσεων</i>	107
• <i>Τράπεζα Β – κυρία Χ. – Υπεύθυνη γραφείου σχετικού με Απόρρητα Προσωπικά Δεδομένα και Παράνομες Συναλλαγές Πελατών</i>	112
• <i>Δικηγόρος – κύριος Κ. – Δικηγόρος παρ Αρείω Πάγω</i>	115
<u><i>Κεφάλαιο 3^ο – Το Τραπεζικό Απόρρητο στο Εξωτερικό</i></u>	121
<i>Α. Ιστορική Αναδρομή</i>	122
<i>Β. Το Τραπεζικό Απόρρητο στα Κράτη-Μέλη της Ε.Ε.</i>	124

1. Βέλγιο	124
2. Γαλλία	125
3. Γερμανία	126
4. Δανία	129
5. Ηνωμένο Βασίλειο	131
6. Ιρλανδία	135
7. Ισπανία	136
8. Ιταλία	137
9. Λουξεμβούργο	138
10. Ολλανδία	140
11. Πορτογαλία	141
12. Αυστρία	142
13. Σουηδία	144
Γ. Το Τραπεζικό Απόρρητο σε χώρες εκτός Ε.Ε.	145
1. Αυστραλία	145
2. Ελβετία	146
3. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	148
4. Καναδάς	150
<u>Κεφάλαιο 4^ο – Συμπεράσματα – Προτάσεις</u>	151
<u>Παράρτημα</u>	155
<u>Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία - Ίντερνετ</u>	203

Ευχαριστίες

Για την παρούσα εργασία, οφείλουμε να ευχαριστήσουμε πρωτίστως τον κύριο καθηγητή του ΤΕΙΘ Σάββα Μαυρίδη για την ιδιαίτερη βοήθειά του, τη καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές του καθόλη τη διάρκεια της συγγραφής της.

Επίσης νιώθουμε υποχρεωμένοι να ευχαριστίσουμε τους κυρίους και κυρίες που μας βοήθησαν στην έρευνα που έγινε

μέσω συνεντεύξεων και πιο συγκεκριμένα, τον κύριο Π., την κυρία Χ. και τον δικηγόρο παρ Αρείω Πάγω κύριο Κ.

Με εκτίμηση,

Η συγγραφική ομάδα

Συντομογραφίες

Α.Κ.	Αστικός Κώδικας
Α.Π.	Άρειος Πάγος
αρθ.	Άρθρο
Βδ.	Βασιλικό Διάταγμα
βλ.	Βλέπε
Εδ.	Εδάφιο
Ενότ.	Ενότητα
Ε.Τ.Β.Α	Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης
κ.α.	και άλλα
Κ.Δ.Δ.	Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας
Κ.Ε.Δ.Ε.	Κώδικας Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων
κ.ο.κ.	και ούτο καθ' εξής

Κ.Π.Δ.	Κώδικας Ποινικής Δικονομίας
Κ.Πολ.Δ.	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
Κ.Φ.Δ.	Κώδικας Φορολογικής Δικονομίας
λχ	λόγου χάρη
Ν.	Νόμος
ΝΔ	Νομοθετικό Διάταγμα
Ολ. Α.Π.	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
Παρ.	Παράγραφος
Π.Κ.	Ποινικός Κώδικας
Ποιν. Χρ.	Ποινικά Χρονικά
π.Χ.	προ Χριστού
π.χ.	παραδείγματος χάρη
Σ.Δ.Ο.Ε	Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος
Σ.	Συντάγματος
Ττ Ε	Τράπεζα της Ελλάδος

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στη παρούσα εργασία επιχειρείται η εξέταση όσο το δυνατό περισσότερων πτυχών του τραπεζικού απορρήτου μολονότι αυτός, εν αντιθέσει με ότι αρχικά φαίνεται, είναι πολυδιάστατος και η προβληματική του πτυχή επεκτείνεται σε όλους σχεδόν τους κλάδους του δικαίου (Ποινικό, Ιδιωτικό, Δημόσιο). Βέβαια, κύριο θέμα αποτελεί η εξέταση του τραπεζικού απορρήτου από την άποψη του Ιδιωτικού Δικαίου χωρίς όμως να παραβλέπονται σημαντικές πλευρές του, που εντάσσονται στο χώρο του Ποινικού ή του Δημοσίου Δικαίου.

Βασικός ερευνητικός στόχος αυτής της έρευνας είναι να εξακριβωθεί η βασική εννοιολογία του τραπεζικού απορρήτου προσωπικών δεδομένων, όπως επίσης και τα στοιχεία του νομοθετικού πλαισίου στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Επίσης, το παρών έγγραφο αναφέρεται στις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες αίρεται το τραπεζικό απόρρητο προσωπικών δεδομένων είτε με τη βούληση του πελάτη, είτε εναντίον αυτής.

Ακόμα ένα θέμα με το οποίο ασχολείται η παρούσα εργασία είναι αυτό που συμβαίνει στην πράξη στον Ελλαδικό χώρο, τόσο με τη προσπάθεια που γίνεται για την προστασία των προσωπικών δεδομένων όσο και με την παράνομη παροχή πληροφοριών από τραπεζικούς υπαλλήλους προς όφελος των ιδίων ή ατόμων εκτός της τράπεζας. Τέλος, εξετάζεται αν και κατά πόσο τηρείται το νομοθετικό πλαίσιο όσον αφορά το τραπεζικό απόρρητο προσωπικών δεδομένων και τη τήρηση υποχρέωσης εχεμύθειας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Δεν υπάρχει κοινωνική ζωή χωρίς ανταλλαγή προσωπικών δεδομένων. Τα προσωπικά δεδομένα είναι μια ιδιαίτερη κατηγορία πληροφοριών με ιδιαίτερη αξία γιατί αναφέρονται στο άτομο. Δεν είναι όπως οι άλλες πληροφορίες.

Η πληροφορία είναι το οξυγόνο της ανθρώπινης επικοινωνίας. Κάθε άνθρωπος είναι ταυτόχρονα και πληροφοριακό ον, φορέας πληροφοριών. Όταν βλέπω κάποιον, όταν τον ακούω, τον αγγίζω ή συνομιλώ μαζί του στον εγκέφαλο τελείται επεξεργασία πληροφοριών που τον αφορούν. Το ίδιο μπορεί να κάνει και μια μηχανή όταν επεξεργάζεται πληροφορίες για ένα άνθρωπο, όπως ο ανιχνευτής ψεύδους, ή τα λογισμικά δημιουργίας προφίλ ή κρίσης που χρησιμοποιούνται κατά την πρόσληψη κάποιου ή για την κρίση της απόδοσης των εργαζομένων σε μια επιχείρηση κλπ.

Ωστόσο, ο άνθρωπος δεν μπορεί να υποβιβάζεται σε αντικείμενο πληροφοριακής διαδικασίας. Ο άνθρωπος είναι το υποκείμενο της πληροφοριακής διαδικασίας και απολαμβάνει το δικαίωμα πληροφοριακού αυτοκαθορισμού ή πληροφοριακού αυτοπροσδιορισμού. Σύμφωνα με το δικαίωμα αυτό καθένας μπορεί να αποκαλύπτει πληροφοριακή του υπόσταση ελεύθερα.

Βασικός νόμος για την προστασία των προσωπικών δεδομένων στην Ελλάδα είναι ο νόμος 2472/1997, ο οποίος μετέφερε στην ελληνική έννομη τάξη την κοινοτική Οδηγία 95/46/ΕΟΚ. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η Οδηγία 2002/58/ΕΟΚ για την προστασία του ιδιωτικού βίου στην κοινωνία της πληροφορίας, η οποία έχει μεταφερθεί με τον Ν.3471/2006.

Αποτελεί προσωπικό δεδομένο κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων, δηλαδή σε ένα φυσικό πρόσωπο του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί ή να προσδιοριστεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει εν όση περισσότερων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτική, πολιτιστική ή κοινωνική.

Ιδιαίτερη κατηγορία προσωπικών δεδομένων είναι τα ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Ως ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα ορίζονται αυτά που αφορούν την φυλετική ή εθνική προέλευση, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε ένωση, σωματείο, την υγεία, την κοινωνικοί πρόνοια, την ερωτική ζωή, και τα δεδομένα που είναι σχετικά με ποινικές διώξεις και καταδίκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Το Τραπεζικό Απόρρητο στην Ελλάδα

Α. Ιστορική Αναδρομή και Διαμόρφωση του Τραπεζικού Απορρήτου Προσωπικών Δεδομένων στην Ελλάδα

Η ιστορία του τραπεζικού απορρήτου συνδέεται με τη διαχρονική εξέλιξη της τράπεζας και αντικατοπτρίζει την προσπάθεια του ανθρώπου να περιφρουρήσει την οικονομική του δραστηριότητα, τόσο έναντι της Αρχής ή Δημοσίου (FISCUS), όσο και έναντι τρίτων. Έχει εθμική προέλευση, σφυρηλατημένοι από μακροχρόνιες τραπεζικές συνήθειες.

Είναι προφανές ότι σε όλες τις εποχές οι συναλλασσόμενοι προσπαθούν να εξασφαλίσουν το «απόρρητο» των υποθέσεών του (οικονομικών και προσωπικών) και συνεπώς επιδιώκουν να αναθέσουν την διεξαγωγή και των τραπεζικών τους εργασιών σε πρόσωπα αξιόπιστα και διασφαλίζοντας την εχεμύθεια. Τα διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα έφεραν στο φως ενδιαφέροντα στοιχεία, σχετικά με την διεξαγωγή τραπεζικών εργασιών κατά την αρχαιότητα, τα οποία όμως δεν ανασυνθέτουν και την ιστορία του τραπεζικού απόρρητου, καίτοι δε στερούνται θεωρητικού ενδιαφέροντος. Διότι είναι αποσπασματικά και ανεπαρκή για να παράσχουν σαφή εικόνα της έκτασης και του περιεχομένου του, κατά τα διάφορα (κυρίως απώτερα) στάδια της εμπέδωσής του.

Είναι βέβαια γνωστό ότι, σε όλες τις εποχές, το καθήκον εχεμύθειας αποτελούσε αυτονόητη υποχρέωση του τραπεζίτη, τον οποίον και «εμπιστεύεται» ο πελάτης. Το ακριβές όμως περιεχόμενο μιας DE JURE υποχρέωσης εχεμύθειας και οι συγκεκριμένες έννομες συνέπειες της παραβίασής της σε βάρος του υπαίτιου δεν έχουν διαλευκανθεί για όλες τις αντίστοιχες (ιδίως αρχικές) περιόδους της ιστορίας της.

Η πρώτη διάταξη περί απορρήτου αναφέρεται στο κώδικα του Χαμουραμί (περί το 2000 π.Χ.), κατά την οποία οι ενεργούντες διαμεσολαβητικές εργασίες είχαν δικαίωμα να εμφανίζουν τα στοιχεία τους μόνον επί αντιδικίας με τον αντισυμβαλλόμενο, προκειμένου να αποδείξουν τις απαιτήσεις τους. Από την εξαίρεση αυτή συνάγεται η ύπαρξη κανόνα που απαγόρευε την ανακοίνωση των επαγγελματικών τους στοιχείων σε κάθε άλλη περίπτωση.

Κατά τους ιστοριοδίφες, οι πρώτοι οργανωμένοι τόποι τραπεζικών συναλλαγών στην απώτερη αρχαιότητα διαπιστώθηκαν στη Μεσοποταμία (μεταξύ δηλ. Τίγρη και Ευφράτη) και τις διενεργούσαν σε Ναούς ιερείς, ως θεράποντες και εκπρόσωποι του «τραπεζίτη» Θεού. Στην προκειμένη περίπτωση συγχέεται η τραπεζική εχεμύθεια με τον ιεροκρυφισμό και τη μυστικοπάθεια.

Και στην Ελλάδα αρχικώς, τόποι εμπορικών και κατ' επέκταση και τραπεζικών συναλλαγών ήταν ορισμένοι Ναοί τόσο για την ασφάλεια που τους εξασφάλιζε το θρησκευτικό απαραβίαστο όσο και για το πλήθος των προσκυνητών και εμπορευομένων που συνέρρεαν. Πασίγνωστοι είναι οι ναοί των Δελφών, της Δήλου, της Εφέσου κ.α. οι οποίοι αποτελούσαν συγχρόνως και σημαντικά συναλλακτικά; Κέντρα, λόγω των μεγάλων οικονομικών μέσων που διέθεταν, καθώς και της περιωπής των ιερέων που τα διαχειριζόταν.

Το τραπεζικό απόρρητο δεν γνώρισε τη σημασία και τη γενική αναγνώριση του ιατρικού απορρήτου. Διότι το τραπεζικό επάγγελμα και μετά την ανάπτυξη και εκλαΐκευση του δεν είχε ποτέ αποκτήσει τοπ γόητρο και το κύρος ορισμένων «ελευθερίων» επαγγελματών και ιδίως του ιατρικού, του οποίου το απόρρητο είχε από νωρίς θεωρηθεί απαραβίαστο, επισφραγισμένο μάλιστα με τον όρκο του Ιπποκράτη. Αυτό ίσως οφείλεται στην περιφρόνηση που ενέπνευσαν διάφοροι φιλόσοφοι, αλλά και εκκλησιαστικοί (αργότερα) πατέρες, προς τις κερδοσκοπικές ή και τοκογλυφικές μεθόδους των τραπεζιτών καθώς και στο γεγονός ότι οι μετερχόμενοι αρχικώς το τραπεζικό επάγγελμα ήταν συνήθως άνθρωποι ταπεινής καταγωγής ή και δούλοι απελεύθεροι.

Είναι γνωστό ότι ακόμα και αυτός ο διάσημος Αθηναίος τραπεζίτης Πασίων ήταν δούλος απελεύθερος του Αρχιστράτη, όπως και επίσης σπουδαίος τραπεζίτης Φορμίων, υπήρξε δούλος του Πασίωνα, τον οποίον, ακολουθώντας το παράδειγμα του πρώην κυρίου του Αρχιστράτη, ελευθέρωσε και του εξεμίσθωσε μάλιστα και την τράπεζα. Και οι δύο πολιτογραφήθηκαν Αθηναίοι πολίτες, σε ανταμοιβή των υπηρεσιών τους προς την πόλη.

Τους ασχολούμενους με τις τραπεζικές ή τις λεγόμενες διαμεσολαβητικές εργασίες ονόμασαν τραπεζίτες από τον Δωρικό όρο «τράπεσδα», που σημαίνει τραπεζί, δηλ. το έπιπλο που χρησίμευε για την διεξαγωγή των εργασιών τους. Τους αργυραμοιβούς ονόμαζαν «κολλυβιστάς», από τη λέξη κόλλυβος που σημαίνει κόκκος Δημητριακού καρπού, αλλά και μικρό κέρμα, λόγω του μικρούς που απεκόμιζαν από την εκτέλεση της συναλλαγής.

Από τα διάφορα αρχαιολογικά ευρήματα (επιγραφές κ.λπ.) διαπιστώνεται η διεξαγωγή ορισμένων τραπεζικών εργασιών, κατά την αρχαιότητα, όπως καταθέσεις χρημάτων, δάνεια με παροχή ενέχυρου γεωργικών προϊόντων ή εμπορευμάτων, παράδοση τιμαλφών προς φύλαξη κ.λπ. αντικείμενο τραπεζικής εργασίας (και μάλιστα σημαντικής) αποτελούσε και η μεταφορά χρημάτων. Αντί της αυτούσιας μεταφοράς από τόπου εις τόπον, ο τραπεζίτης χορηγούσε στον πελάτη πιστωτική εντολή, βάση της οποίας ο ανταποκριτής του απέδιδε στο δικαιούχο το αντίστοιχο ποσό. Έτσι ο ενδιαφερόμενος, με την πληρωμή «προμήθειας» στο τραπεζίτη, απέφευγε και τις δυσχέρειες και τους κινδύνους της μεταφοράς. Η εν λόγω πιστωτική εντολή περιείχε πολλά στοιχεία της σύγχρονης συναλλαγματικής¹.

Β. Έννοια και κοινωνική σημασία του Τραπεζικού Απορρήτου

¹ Γεωργίου Αθ. Γραμματικά, Το τραπεζικό απόρρητο, Αθήνα, 1991, σελ. 17 – 19

Ειδική εκδήλωση της αρχής του επαγγελματικού απορρήτου συνιστά το τραπεζικό απόρρητο. Το τραπεζικό απόρρητο συνιστάται στην υποχρέωση των τραπεζών αλλά και γενικά των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και οργανισμών να μην αποκαλύπτουν σε τρίτους στοιχεία της προσωπικής αλλά ιδίως της οικονομικής και επαγγελματικής ζωής των πελατών τους, τα οποία πληροφορούνται λόγω των συναλλαγών που έχουν με αυτούς.

Η υποχρέωση τήρησης του απορρήτου αφορά όλες τις πληροφορίες, που οι τράπεζες έχουν στην διάθεσή τους είτε από τον ίδιο τον πελάτη του είτε από τρίτες πηγές, εφόσον η συλλογή τους έγινε με σκοπό την εξυπηρέτηση της συναλλακτικής σχέσης με τον πελάτη ή απλώς και μόνο έγιναν γνωστές στο πιστωτικό ίδρυμα με την ευκαιρία της συναλλαγής με τον συγκεκριμένο πελάτη έστω και αν δεν συνδέονται άμεσα με την εξυπηρέτηση της συναλλαγής αυτής. Στην υποχρέωση τήρησης του τραπεζικού απορρήτου εντάσσεται και η λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων, ώστε οι πληροφορίες που αφορούν τον πελάτη της τράπεζας να μην γίνονται γνωστές όχι μόνο σε τρίτους αλλά και σε όργανα ή υπαλλήλους της Τράπεζας, που δεν απαιτείται να τις γνωρίζουν προκειμένου να ασκήσουν τα καθήκοντά τους. Περιλαμβάνεται ακόμη και η υποχρέωση επιμελούς φύλαξης των απόρρητων έτσι ώστε να μην έχει τη δυνατότητα κάποιος να πληροφορηθεί λόγω παραλείψεων της Τράπεζας (λ.χ. μη λήψη μέτρων για την καλή φύλαξη των αρχείων της Τράπεζας ή των φακέλων που σχετίζονται με συναλλαγές με τους πελάτες).

Αντίθετα δεν δεσμεύεται η Τράπεζα από υποχρέωση απορρήτου σχετικά με πληροφορίες, που αφορούν πελάτες της αλλά περιήλθαν σε γνώση της κατά τρόπο,

που δεν έχει σχέση με το συμβατικό ή συναλλαγματικό δεσμό, που τη συνδέει με αυτούς. Σε εξαιρετικές όμως περιπτώσεις, που οι πληροφορίες αυτές συνδέονται με ζωτικά συμφέροντα των πελατών της τράπεζας, μπορεί ad hoc να υπάρχει υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας και γι' αυτές. Επίσης δεν υπάρχει υποχρέωση εχεμύθειας για πληροφορίες, για τις οποίες ο πελάτης έχει συμφέρον ή και την επιθυμία να μην διατηρηθούν απόρρητες όπως επίσης για πληροφορίες, που είναι ευρύτερα γνωστές και οι οποίες εξ αυτού δεν είναι απόρρητες. Ωστόσο η τράπεζα έχει την υποχρέωση να μην επιβεβαιώσει πληροφορίες, που αφορούν τον πελάτη της και τις συναλλαγές του με αυτήν, όταν γίνονται γνωστές σε τρίτους χωρίς την θέληση του πελάτη της και ενώ προηγουμένως δεν ήταν ευρέως γνωστές, ώστε να μη μπορούν να θεωρηθούν απόρρητες. Ακόμη ορθά παρατηρείται ότι η τράπεζα και τα όργανά της δεν μπορούν να εκφέρουν προς τρίτους ούτε αξιολογικές κρίσεις βασισμένες σε πραγματικά γεγονότα καλυπτόμενα από την υποχρέωση εχεμύθειας. Πρέπει να σημειωθεί ότι από την φύση των πραγμάτων το τραπεζικό απόρρητο καλύπτει κυρίως πραγματικά γεγονότα σχετικά με την οικονομική και επαγγελματική ζωή των πελατών χωρίς να αποκλείεται σε ορισμένες περιπτώσεις να καλύπτει γεγονότα σχετικά με την αυστηρά προσωπική ζωή.

Η κοινωνική σημασία του τραπεζικού απορρήτου αναφέρεται κατά κύριο λόγο στη διευκόλυνση των συναλλασσόμενων με τις τράπεζες στο να διατηρούν απόρρητα τα γεγονότα, που αναφέρονται στην επαγγελματική και οικονομική τους ζωή. Έτσι επιτυγχάνεται η δυνατότητά τους να αναπτύσσουν τη συναλλακτική τους δραστηριότητα χωρίς τον κίνδυνο αυτή να υπονομευτεί από την κοινολόγηση γεγονότων, που έχουν συμφέρον να παραμείνουν μυστικά.

Η αναγκαιότητα της ύπαρξης του τραπεζικού απορρήτου στις σύγχρονες κοινωνίες είναι κάτι περισσότερο από πασιφανές. Από τη μια επειδή αυξάνεται όλο και περισσότερο ο ρόλος των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών

ιδρυμάτων γενικότερα αναφορικά με την διεκπεραίωση και την διευκόλυνση των οικονομικών υποθέσεων και δοσοληψιών των προσώπων ιδίως σε περιπτώσεις συναλλαγών με μεγάλη αξία και από την άλλη η διαφύλαξη των απορρήτων της οικονομικής δραστηριότητας κάθε προσώπου έχει μεγάλη σημασία για την ομαλή και απρόσκοπτη ανάπτυξη της συναλλακτικής και γενικότερα της κοινωνικής ζωής του μέσα σε συνθήκες ασφάλειας και διαφύλαξης της φερεγγυότητας του. Από την άλλη βέβαια δεν θα πρέπει να παραβλέπεται ο κίνδυνος υπόθαλψης της αφερεγγυότητας και της κακοπιστίας λόγω της υπέρ του δέοντος αυστηρής ρύθμισης του τραπεζικού απορρήτου².

Γ. Η Συνταγματική Θεμελίωση του Τραπεζικού Απορρήτου

Σχετικά με τη συνταγματική θεμελίωση του τραπεζικού απορρήτου γίνεται

² Μ.θ. Ντόστας, Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο καταθέσεων, Αθήνα, 2000, σελ. 2-4)

ορθά δεκτό από μεγάλο μέρος της θεωρίας ότι αυτό αποτελεί εκδήλωση της οικονομικής ελευθερίας, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1. Κατά συνέπεια ισχύουν και για το τραπεζικό απόρρητο οι περιορισμοί της οικονομικής ελευθερίας, που εισάγονται με τον αρ. 5 παρ. 1 αλλά και το αρ. 106 παρ. 2 του Συντάγματος, δηλαδή τα δικαιώματα των άλλων, τα χρηστά ήθη και το δημόσιο συμφέρον. Ακόμη, αν δεχτούμε την άποψη ότι το δικαίωμα της ιδιοκτησίας του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος καλύπτει και τα ενοχικά δικαιώματα τότε το τραπεζικό απόρρητο μπορεί να θεμελιωθεί και στην διάταξη αυτή προκειμένου για απαιτήσεις εναντίον Τραπεζών (ιδίως καταθέσεις), οπότε θα ισχύει και ο αντίστοιχος περιορισμός του γενικού συμφέροντος.

Η έρευνα της συνταγματικής διάστασης έχει πρακτική αξία, γιατί έτσι μπορεί να ελεγχθεί ο νομοθέτης κατά την άσκηση της ρυθμιστικής του αρμοδιότητας σε σχέση με το τραπεζικό απόρρητο ώστε αφενός να κατοχυρώνει αποτελεσματικά την οικονομική ελευθερία, που εν προκειμένω συνίσταται στο δικαίωμα του καθενός να επιλέγει ο ίδιος αν τα πραγματικά γεγονότα, που αφορούν την οικονομική του κατάσταση θα γίνουν γνωστά ή όχι σε τρίτους, και αφετέρου να θεσπίζονται τέτοιοι περιορισμοί ώστε το δικαίωμα της οικονομικής ελευθερίας να μην θίγεται στον πυρήνα του (όπως λ.χ. θα γινόταν αν υπήρχε πλήρης διαφάνεια σε σχέση με τις τραπεζικές συναλλαγές του προσώπου) αλλά ούτε να αναιρεί ατομικά δικαιώματα τρίτων (όπως λ.χ. το δικαίωμα της οικονομικής ελευθερίας, της δικαστικής προστασίας κάποιου άλλου προσώπου) ή υπέρτερο δημόσιο συμφέρον (όπως λ.χ. η μη απόκρυψη φορολογητέας ύλης, η πάταξη της εγκληματικότητας).

Επίσης η συνταγματική κατοχύρωση του τραπεζικού απορρήτου ως εκδήλωσης της οικονομικής ελευθερίας και των περιορισμών στους οποίους θα πρέπει βάσει των αρ.5 παρ. 1 και 106 παρ. 2 του Συντάγματος αυτό να υπόκειται, έχει μεγάλη σημασία για τη σύμφωνη με το Σύνταγμα ερμηνεία των σχετικών

διατάξεων. Αυτό έχει ιδίως σημασία στην περίπτωση του γενικού τραπεζικού απορρήτου καθότι αυτό θεμελιώνεται σε γενικές ρήτρες του Α.Κ., οι οποίες εξειδικεύονται και με βάση θεμελιώδεις αρχές της έννομης τάξης, που απορρέουν από την κατοχύρωση του σε συνταγματικές διατάξεις. Αλλά και στην περίπτωση του ειδικού απορρήτου μπορούν να ελεγχθούν βάσει του Συντάγματος διατάξεις, οι οποίες προστατεύουν υπερβολικά το τραπεζικό απόρρητο αναιρώντας ατομικά δικαιώματα άλλων προσώπων ή το δημόσιο συμφέρον, και να κριθούν ανεφάρμοστες βάσει του αρ. 93 παρ. 4 του Συντάγματος.

Είναι πάντως αυτονόητο ότι αποτελεί κατ' αρχήν υποχρέωση του νομοθέτη να σταθμίσει βάσει των διατάξεων του Συντάγματος κατά πόσο μπορεί να εισάγει περιορισμούς στο τραπεζικό απόρρητο και σε ποια έκταση και μόνο, όταν φανερά αποκλίνει από τις συνταγματικές διατάξεις, τα δικαστήρια θα κρίνουν ανεφάρμοστες τις διατάξεις του νομοθέτη. Είναι επίσης αυτονόητο ότι δεν μπορεί να γίνει επίκληση των διατάξεων του Συντάγματος απευθείας στις σχέσεις τράπεζας – πελάτη πέρα από την περίπτωση της σύμφωνης με το Σύνταγμα ερμηνείας των γενικών ρητρών, καθότι οι συνταγματικές διατάξεις έχουν ευθεία εφαρμογή μόνο για τις σχέσεις μεταξύ Κράτους και ιδιωτών και όχι για τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των ιδιωτών.

Μέρος της θεωρίας υποστηρίζει τη συνταγματική θεμελίωση του τραπεζικού απορρήτου στο άρθρο 2 παρ. 1 και στο άρθρο 9 παρ. του Σ. Οι απόψεις όμως αυτές είναι εσφαλμένες καθότι δεν λαμβάνουν υπόψη ότι οι διατάξεις αυτές έχουν άλλο προορισμό και όχι τη διαφύλαξη οικονομικών και επαγγελματικών απορρήτων κρίσιμων για την ακώλυτη ανάπτυξη της οικονομικής και συναλλακτικής ελευθερίας του προσώπου.

Η διαφύλαξη της οικονομικής ελευθερίας σε όλες τις εκφάνσεις της εξυπηρετείται αποτελεσματικά μέσω του άρθρου 5 παρ.1 Σ και είναι συνεπώς περιττή η προσφυγή σε άλλες διατάξεις. Επιπλέον η κατοχύρωση της ανθρώπινης αξίας στο άρθρο 2 παρ.1 Σ. έχει κατευθυντήριο χαρακτήρα και δεν επιδιώκει να

θεσπίζει συγκεκριμένο ατομικό δικαίωμα . Το άρθρο 9 παρ. 1 Σ αναφέρεται στο απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου. Αναφέρεται δηλαδή στην αυστηρά προσωπική και οικογενειακή ζωή του προσώπου στην οποία δεν εντάσσονται πληροφορίες, που αφορούν την οικονομική κατάσταση, την επαγγελματική δραστηριότητα και τις συναλλαγές του προσώπου. Κατά συνέπεια η διάταξη αυτή θα είναι χρήσιμη μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, που οι τράπεζες πληροφορούνται λόγω των συναλλαγών τους στοιχεία της αυστηρά ιδιωτικής ζωής των πελατών τους.

Επιπλέον τόσο το άρθρο 2 παρ.1 του Συντάγματος (για ανθρώπινη αξία) όσο και το άρθρο 9 παρ.1 του Συντάγματος (που αναφέρεται στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή) είναι προφανές ότι αναφέρονται μόνο σε φυσικά πρόσωπα και έτσι είναι ανεπαρκής η επίκληση τους ως συνταγματικών θεμελίων του τραπεζικού απορρήτου, καθότι με μια τέτοια αντίληψη θα έμεναν εκτός του προστατευτικού πλαισίου οι τραπεζικές συναλλαγές των νομικών προσώπων.

Ιδιαίτερη της ελληνικής έννομης τάξης αποτελεί η διάκριση του τραπεζικού απορρήτου σε γενικό και ειδικό. Σε αντίθεση με τις υπόλοιπες έννομες τάξεις, όπου υπάρχει ενιαία νομοθετική ρύθμιση του τραπεζικού απορρήτου για όλες τις συναλλαγές, μεταξύ των τραπεζών και των πελατών τους, στην ελληνική έννομη τάξη υπάρχει διάκριση μεταξύ του γενικού τραπεζικού απορρήτου, που αφορά γενικά τις συναλλαγές και τις σχέσεις τραπεζών και πελατών και επιβάλλει στις τράπεζες καθήκον επαγγελματικής εχεμύθειας, και του ειδικού τραπεζικού απορρήτου ή του απορρήτου των καταθέσεων, που θεσπίστηκε αρχικά με το Ν.Δ. 1059/71, το οποίο ισχύει με τις τροποποιήσεις μέχρι και σήμερα³.

Δ. Το Γενικό Τραπεζικό Απόρρητο

1. Η νομοθετική θεμελίωση του γενικού τραπεζικού απορρήτου

³ Μ.Θ. Ντόστας, Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο καταθέσεων, Αθήνα, 2000, σελ. 5-8

Η θεμελίωση της νομικής υποχρέωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων να τηρούν εχεμύθεια για όλες τις συναλλαγές τους με τους πελάτες τους, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο βάσει της βούλησης ή του συμφέροντος των δεύτερων υπάρχει στο πλέγμα διατάξεων, που αποτελούν τα άρθρα 57 Α.Κ. (δικαίωμα της προσωπικότητας), 197-198 και 288 Α.Κ. (συμπεριφορά σύμφωνη προς την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη στο συμβατικό στάδιο αντίστοιχα). Μέρος της θεωρίας υποστηρίζει τη θεμελίωση του γενικού απορρήτου σε εθιμικό κανόνα δικαίου. Η νομολογία ελάχιστα έχει απασχοληθεί με το γενικό απόρρητο. Πάντως στη Γνμδ. Εισ. Α.Π. 23/86 αναφέρεται ως νομικό έρεισμα του γενικού απορρήτου το έθιμο αλλά και του αρ. 57 Α.Κ. σε συνδυασμό με την έμμεση τριτενέργεια του αρ. 5 παρ.1 του Συντάγματος.

- *Ειδικότερα η θεμελίωση στην καλή πίστη και τα συναλλαγματικά ήθη (197-198,288 Α.Κ.)*

Η υποχρέωση των τραπεζών αλλά και γενικότερα όλων των εταιριών, που διαχειρίζονται σημαντικά οικονομικά συμφέροντα των διάφορων προσώπων, να τηρούν εχεμύθεια για τις υποθέσεις των πελατών τους απορρέει πρωτίστως από την υποχρέωση καλόπιστης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη συμπεριφοράς βάσει των διατάξεων των αρ. 197-198 Α.Κ. (για το προσυμβατικό στάδιο, που αρχίζει από τη στιγμή κατά την οποία τα μέρη έρχονται σε επαφή με σκοπό την κατάρτιση σύμβασης και δεν εκτείνεται σε απλές κοινωνικές επαφές, που γίνονται ενώ δεν υπάρχει ακόμη πρόθεση κατάρτισης σύμβασης) και 288 Α.Κ. (για το στάδιο από την κατάρτιση της σύμβασης και για όσο αυτή εξακολουθεί να ισχύει).

Το 288 Α.Κ. όμως επιβάλλει την τήρηση καλόπιστης και για το λεγόμενο μετασυμβατικό στάδιο. Μετά δηλαδή από τη λήξη της ισχύος της σύμβασης ως προς την κύρια παροχή εξακολουθούν να επιβιώνουν ορισμένες υποχρεώσεις προστασίας του αντισυμβαλλομένου, που διαρκούν για όσο χρόνο επιβάλλεται

από το συμφέρον του δεύτερου. Η έννοια της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών είναι και εν προκειμένω η παραδεδομένη στη θεωρία και στη νομολογία. Πιο συγκεκριμένα, η υποχρέωση τήρησης ως απορρήτων των στοιχείων, που αφορούν τον πελάτη, αποτελεί ειδικότερο περιεχόμενο των υποχρεώσεων προστασίας και πίστης, που εντάσσονται με τη σειρά τους στη γενικότερη υποχρέωση καλόπιστης συμπεριφοράς στις συναλλαγές.

Η υποχρέωση προστασίας συνιστάται στην μέριμνα για την διαφύλαξη των προσωπικών και περιουσιακών συμφερόντων του άλλου μέρους, ενώ οι υποχρεώσεις πίστεως επιβάλλουν την αποφυγή ενεργειών, που βλάπτουν το άλλο μέρος. Κατά συνέπεια οι ανωτέρω υποχρεώσεις επιβάλλουν στα πιστωτικά ιδρύματα να λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα, ώστε να μην γίνονται γνωστές σε τρίτους πληροφορίες αναφορικά με τους πελάτες τους και τις συναλλαγές τους, επειδή η γνώση των στοιχείων αυτών εκ μέρους τρίτων θα ήταν αντίθετη προς τη βούληση ή το συμφέρον των πελατών.

Πρέπει επίσης ακόμα να σημειωθεί ότι η διατάξεις, που επιβάλλουν την καλόπιστη συμπεριφορά και ως συνέπεια αυτής και το γενικό τραπεζικό απόρρητο είναι διατάξεις αναγκαστικού δικαίου (*ius cogens*). Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει ότι η σύμβαση μεταξύ Τράπεζας και πελάτη δεν μπορεί να περιέχει ειδικότερους όρους, που θα εξειδικεύουν ή θα περιορίζουν την υποχρέωση του γενικού τραπεζικού απορρήτου, αρκεί οι όροι αυτοί να μην επιβάλλονται με καταχρηστική εκμετάλλευση της συναλλακτικής υπεροπλίας της Τράπεζας, οπότε θα ελέγχονται βάσει των άρθρων 178-179 Α.Κ. ή του αρ. 2 Ν. 2251/94 καθώς και του άρθρου 281 (κατά την εφαρμογή τους) του Αστικού Κώδικα.

Σε καμία όμως περίπτωση και με ποινή την ακυρότητα (3 Α.Κ.) δεν μπορεί να τεθεί σε τραπεζική σύμβαση ρήτρα, που να αποκλείει γενικά την εφαρμογή της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών ή των ειδικότερων υποχρεώσεων, όπως η υποχρέωση προστασίας και κατ'επέκταση η υποχρέωση τήρησης

εχεμύθειας. Η υποχρέωση εφαρμογής του γενικού απορρήτου ως εξειδίκευση της καλής πίστης επιτείνεται από το γεγονός ότι οι περισσότερες τραπεζικές συμβάσεις έχουν σε σημαντικό βαθμό το χαρακτήρα της σχέσης εμπιστοσύνης, που επιβάλλει αυξημένη μέριμνα για τα συμφέροντα της άλλης πλευράς. Η σχέση εμπιστοσύνης οφείλεται στη δυνατότητα, που έχει συνήθως η τράπεζα να διεκπεραιώνει σημαντικές οικονομικές ή επαγγελματικές υποθέσεις ή να διαχειρίζεται σημαντικό τμήμα της περιουσίας του πελάτη. Επίσης επιτείνεται συχνά και από το γεγονός ότι μεταξύ Τράπεζας και πελατών αναπτύσσεται διαρκής συναλλακτική σχέση και όχι μεμονωμένες συναλλαγές ή συμβάσεις με βραχυχρόνιο χαρακτήρα.

Σημαντικό χαρακτηριστικό της θεμελίωσης του γενικού τραπεζικού απορρήτου στις γενικές ρήτρες της καλής πίστης και επικουρικά των συναλλακτικών ηθών, είναι το γεγονός ότι υπάρχει ευκαμψία ως προς τη ρύθμιση του. Έτσι η υποχρέωση της εχεμύθειας εξαρτώμενη από τις σταθμίσεις, που επιβάλλονται εκάστοτε από τις συνεχώς διαπλασσόμενες αντιλήψεις των συναλλαγών, προσαρμόζεται εύκολα ως προς την εφαρμογή της στις ανάγκες της συναλλακτικής ζωής και δεν αποτελεί εμπόδιο για την εφαρμογή κατά περίπτωση άλλων πιο σημαντικών επιταγών την έννομης τάξης. Σε κάθε περίπτωση η υποχρέωση εχεμύθειας προσαρμόζεται ad hoc στις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες της κάθε συναλλαγής ξεχωριστά με βάση τα αντικειμενικά κριτήρια της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών. Όπως θα δούμε πιο κάτω από τις γενικές ρήτρες των άρθρων 197-198 αλλά και 57 Α.Κ. απορρέουν τα συγκεκριμένα κριτήρια βάσει των οποίων οριοθετείτε και προσδιορίζεται σε κάθε περίπτωση η έκταση, που πρέπει να έχει το γενικό απόρρητο.

Σημαντικό ρόλο για την εξειδίκευση αυτή έχει και το είδος της σύμβασης, που κάθε φορά καταρτίζεται ή υφίσταται. Είναι αυτονόητο ότι στην ad hoc εξειδίκευση των υποχρεώσεων, που απορρέουν από την γενική ρήτρα της καλής πίστης, συμβάλλει καθοριστικά ο προσδιορισμός της φύσης και του σκοπού της κάθε σύμβασης.

Πρέπει να τονιστεί ότι οι υποχρεώσεις προστασίας και πίστης είναι παρεπόμενες υποχρεώσεις, απορρέουσες από το 288 Α.Κ., στο πλαίσιο της κάθε τραπεζικής σύμβασης. Είναι ξεκάθαρο ότι, όταν συνάπτεται σύμβαση μεταξύ Τράπεζας και πελάτη, υπάρχει μια βασική συναλλαγή στην οποία κατά κύριο λόγο αποβλέπουν τα μέρη (όπως λ.χ. η παροχή πίστωσης, η διενέργεια πληρωμών μέσω Τράπεζας κ.λπ.) και σε συνάρτηση με την οποία υπάρχει και η κύρια συμβατική υποχρέωση, η αθέτηση της οποίας αποτελεί αδυναμία παροχής (335 επ., 380 επ. Α.Κ.) Το γεγονός το ότι ο πελάτης απευθυνόμενος στη Τράπεζα για την εξυπηρέτηση του κύριου σκοπού του έχει την προσδοκία αλλά και την αξίωση βάσει του 288 Α.Κ. να διασφαλιστούν και τα υπόλοιπα συμφέροντα του από την συναλλαγή αυτή βάσει των υποχρεώσεων προστασίας δημιουργεί παρεπόμενες υποχρεώσεις η αθέτηση των οποίων συνιστά πλημμελή εκπλήρωση της σύμβασης εκ μέρους της Τράπεζας και επιφέρει τη αντίστοιχη ευθύνη.

Βάσει όλων των παραπάνω πρέπει να απορριφθούν οι θεωρίες εκείνες, που υποστηρίζουν την ύπαρξη γενικής τραπεζικής σύμβασης. Οι τελευταίες αυτές απόψεις θεωρούν ότι όλες οι υποχρεώσεις (άρα και η υποχρέωση εχεμύθειας) είναι ισοδύναμες και απορρίπτουν τη διάκριση μεταξύ κύριων και παρεπόμενων υποχρεώσεων στις τραπεζικές συμβάσεις. Κατά τις απόψεις αυτές η αθέτηση των υποχρεώσεων αυτών δημιουργεί ευθύνη για πλημμελή εκπλήρωση παροχής. Η ολοκληρωμένη όμως προστασία, που παρέχεται από την πρώτη συναλλακτική επαφή με σκοπό την κατάρτιση σύμβασης μέχρι και το μετασυμβατικό στάδιο βάσει του πλέγματος διατάξεων των άρθρων 197-198, 288 Α.Κ. αλλά και το προφανές γεγονός ότι η σύναψη μιας τραπεζικής σύμβασης αποσκοπεί κατά κύριο λόγο σε μια οικονομικού χαρακτήρα υπηρεσία εκ μέρους της Τράπεζας και μόνο παρεμπιπτόντως σε σχέση με την υπηρεσία αυτή ο πελάτης έχει την αξίωση τήρησης απορρήτου στο βαθμό, που απαιτείται για την διασφάλιση των συμφερόντων του, καταδεικνύουν το άτοπο των παραπάνω απόψεων σε σχέση με το ελληνικό δίκαιο.

Βάσει της θεμελίωσης του απορρήτου στην καλή πίστη (288 Α.Κ.) μπορεί

να γίνει δεκτό σε εξαιρετικές περιπτώσεις ότι αυτό έχει και προστατευτική ενέργεια υπέρ τρίτων προσώπων συνδεδεμένων στενά με τον αντισυμβαλλόμενο της τράπεζας. Δεν αποκλείεται σε ορισμένες περιπτώσεις ο πελάτης της τράπεζας για την εξυπηρέτηση οικογενειακών συναλλαγών η επαγγελματικών του αναγκών, να της θέσει υπόψη γεγονότα, που αφορούν τρίτα πρόσωπα (π.χ. μέλη της οικογένειας του, υπάλληλους του προσωπικού του, πληρεξουσίου του για τη διεκπεραίωση των συναλλαγών του) και τα οποία τόσο ο ίδιος όσο και τα τρίτα αυτά πρόσωπα επιθυμούν κατά τα άλλα να μείνουν απόρρητα. Στις περιπτώσεις αυτές έχουν εφαρμογή τα όσα γίνονται δεκτά στη θεωρία για συμβάσεις με προστατευτική ενέργεια υπέρ τρίτων, σύμφωνα με την οποία, κατά παρέκκλιση της αρχής της σχετικότητας των ενόχων, ορισμένες παρεπόμενες υποχρεώσεις απορρέουσες από την καλή πίστη είναι δυνατό να αφορούν την προστασία τρίτων προσώπων πέραν του κύκλου των συμβαλλόμενων, οπότε σε περίπτωση παραβίασης τους γεννάται ευθύνη έναντι των τρίτων προσώπων κατ' ανάλογη εφαρμογή των όσων ισχύουν στην ενδοσυμβατική ευθύνη. Πάντως η επίκληση της ύπαρξης σύμβασης με προστατευτική ενέργεια υπέρ τρίτου βάσει της καλής πίστης πρέπει να γίνεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις καθότι αποτελεί σημαντική απόκλιση από την αρχή της σχετικότητας των συμβατικών ενοχών. Στις υπόλοιπες περιπτώσεις η ευθύνη της τράπεζας για παραβίαση του απορρήτου που αφορά τρίτα πρόσωπα μπορεί να στοιχειοθετηθεί μόνο εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 57 Α.Κ. ή 914, 919 Α.Κ.

Υποστηρίζεται επίσης και η άποψη ότι το γενικό απόρρητο θεμελιώνεται και στο άρθρο 281 Α.Κ. Η άποψη όμως αυτή δεν είναι ορθή, καθότι το άρθρο αυτό αφορά στην άσκηση και τα όρια, που αυτή πρέπει να έχει, αναφορικά με όλα τα δικαιώματα του ιδιωτικού δικαίου. Κατά συνέπεια δεν έχει κάποια ιδιαίτερη σύνδεση με το γενικό τραπεζικό απόρρητο και τους περιορισμούς του σε σχέση με

όλα τα υπόλοιπα δικαιώματα του ιδιωτικού δικαίου. Για την ύπαρξη ιδίως περιορισμών σε αυτό, που επιτάσσονται από την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη αρκεί η θεμελίωση στις διατάξεις των 197-198, 288 Α.Κ. Άλλωστε τα κριτήρια των διατάξεων αυτών είναι κοινά με αυτά του 281 Α.Κ. (καλή πίστη - συναλλακτικά ήθη) και έτσι καθίσταται περιττή η προσφυγή στο 281 Α.Κ. για τη θεμελίωση του γενικού τραπεζικού απορρήτου.

- *Η θεμελίωση στο δικαίωμα της προσωπικότητας (57 Α.Κ.)*

Η υποχρέωση τήρησης επαγγελματικής εχεμύθειας εκ μέρους των τραπεζών και των άλλων χρηματοδοτικών οργανισμών μπορεί και είναι χρήσιμο να θεμελιωθεί και στο δικαίωμα του άρθρου 57 Α.Κ. Ειδικότερα η προσωπικότητα προσβάλλεται με την παραβίαση της επαγγελματικής εχεμύθειας απλώς και μόνο με την αποκάλυψη γεγονότων, που αφορούν το πελάτη ή και τρίτους και τα οποία επιθυμούν οι ίδιοι να μείνουν απόρρητα. Είναι κοινή πεποίθηση στη θεωρία ότι στο πλέγμα του άρθρου 57 Α.Κ. εντάσσεται και η προστασία των οικονομικών και επαγγελματικών μυστικών του προσώπου και γενικά της οικονομικής και κοινωνικής σφαίρας της προσωπικότητας. Η επίκληση μάλιστα του 57 Α.Κ. είναι δυνατή και για την προστασία νομικών προσώπων καθώς γίνεται δεκτό ότι και τα νομικά πρόσωπα υπάγονται στο άρθρο αυτό αναφορικά με ιδιότητες και στοιχεία της προσωπικότητας, που εναρμονίζονται με τη φύση του νομικού προσώπου όπως είναι η πίστη, η φερεγγυότητα και η οικονομική ελευθερία και κατ' επέκταση τα απόρρητα, που διασφαλίζουν τα ανωτέρω αγαθά.

Η προστασία του άρθρου 57 Α.Κ. αφορά το γενικό απόρρητο και από την άποψη της διασφάλισης της οικονομικής ελευθερίας ως ατομικού δικαιώματος θεμελιωμένου στο άρθρο 5 παρ. 1 και στο άρθρο 106 παρ. 2 του Συντάγματος. Και αυτό, όχι γιατί είναι δυνατή η ευθεία εφαρμογή του Συντάγματος στις σχέσεις

μεταξύ ιδιωτών, αλλά επειδή είναι σημαντικό για την εξειδίκευση της αόριστης έννοιας της προσωπικότητας να λαμβάνονται υπόψη οι αξιολογήσεις της έννομης τάξης και πολύ περισσότερο του συνταγματικού νομοθέτη (έμμεση τριτενέργεια).

Έτσι γίνεται δεκτό στη θεωρία αλλά και στη νομολογία ότι το άρθρο 57 Α.Κ. προστατεύει και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας και κατ' επέκταση την οικονομική ελευθερία. Κατά συνέπεια η αποκάλυψη οικονομικών και επαγγελματικών απορρήτων στο βαθμό που δυσχεραίνει τη δυνατότητα του προσώπου να δραστηριοποιηθεί στην οικονομική και γενικότερα την κοινωνική ζωή (επειδή λ.χ. θίγεται η επιχειρηματική του πίστη, η φερεγγυότητα του) συνιστά προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι το δικαίωμα της προσωπικότητας έχει απόλυτο χαρακτήρα και ως εκ τούτου κάθε επέμβαση στη προσωπικότητα και εν προκειμένω στη σφαίρα του απορρήτου και της ακώλυτης ανάπτυξης της οικονομικής ελευθερίας είναι κατ αρχήν παράνομη και ο παράνομος χαρακτήρας αίρεται μόνο εφόσον η επέμβαση στην προσωπικότητα δικαιολογείται από την συμμόρφωση σε διατάξεις άλλων νόμων ή εφόσον είναι αναγκαία για την εξυπηρέτηση υπέρτερων σκοπών της έννομης τάξης.

Η θεμελίωση του γενικού απορρήτου στο 57 Α.Κ. επιτρέπει την αποδέσμευση του από το χαρακτήρα του ως παρεπόμενη υποχρέωσης σε μια συμβατική σχέση. Έτσι το πιστωτικό ίδρυμα εξακολουθεί να δεσμεύεται από αυτό και μετά τη λήξη της σχέσης του με τον πελάτη όχι μόνο από αυτό και μετά τη λήξη της σχέσης του με τον πελάτη όχι μόνο λόγω της κατασκευής των μετασυμβατικών υποχρεώσεων προστασίας (288 Α.Κ.) αλλά και λόγω της ανάγκης προστασίας της σφαίρας του απορρήτου και της οικονομικής αλλά και γενικότερα της προσωπικής ελευθερίας του πελάτη. Σε εξαιρετικές μάλιστα περιπτώσεις, όπου η αποκάλυψη πραγματικών στοιχείων, σε σχέση με συναλλαγές της Τράπεζας με πελάτη ή στοιχείων της προσωπικής ζωής του πελάτη, που της έγιναν γνωστά λόγω των συναλλαγών αυτών, μπορεί να θίξει την υστεροφημία

του αποβιώσαντος πελάτη, η τράπεζα εξακολουθεί να δεσμεύεται από το απόρρητο λόγω του αρ. 57 εδ. β' Α.Κ., οπότε φορείς του δικαιώματος είναι τα πρόσωπα, που μνημονεύονται στη διάταξη αυτή.

- *Η θεμελίωση στο έθιμο ή σε κανόνες τραπεζικής δεοντολογίας*

Όπως είδαμε, μέρος της θεωρίας και της νομολογίας επικαλείται για τη θεμελίωση του γενικού τραπεζικού απορρήτου την ύπαρξη εθιμικού κανόνα δικαίου. Υποστηρίζεται ότι το γενικό τραπεζικό απόρρητο έχει διαμορφωθεί από τη μακροχρόνια εφαρμογή του με ομοιόμορφο τρόπο και με συνείδηση δικαίου στο χώρο των τραπεζικών συναλλαγών. Σχετικά με τις απόψεις αυτές πρέπει να παρατηρηθεί ότι στην πραγματικότητα περιττεύει η προσφυγή στο έθιμο για τη θεμελίωση του απορρήτου, αφού παρέχεται επαρκής προστασία μέσω των γενικών ρητρών του Α.Κ. (57, 197-198, 288 Α.Κ.) Βέβαια η μακροχρόνια πρακτική εφαρμογή του απορρήτου στις τραπεζικές συναλλαγές διατηρεί τη σημασία της για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών, καθώς βοηθά στην εξειδίκευση τους ιδίως όσο αφορά τα κριτήρια της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών.

Τυχόν κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας, που υιοθετούνται στον τραπεζικό χώρο και εφαρμόζονται οικειοθελώς από τα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και εσωτερικοί κανονισμοί ή οδηγίες προς το προσωπικό πιστωτικών ιδρυμάτων, που παρουσιάζουν κοινά σημεία ως προς το περιεχόμενό τους, δεν έχουν βέβαια ισχύ θετικού δικαίου. Λόγω όμως της ευρείας εφαρμογής τους αναφορικά με τις τυχόν διατάξεις τους, που αφορούν την επαγγελματική εχεμύθεια, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εξειδίκευση των γενικών ρητρών, που διέπουν το γενικό απόρρητο κυρίως με το να θεωρηθούν συναλλακτικά ήθη.

Ειδικά στη χώρα μας έχει υιοθετηθεί με την κοινή συναίνεση των πιστωτικών ιδρυμάτων ο Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας. Ο κώδικας αυτός εγκρίθηκε ομόφωνα από την Γενική Συνέλευση της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών

στις 12 Μαρτίου 1997 και περιέχει διατάξεις, που αφορούν την προστασία του τραπεζικού απορρήτου είτε για το απόρρητο των καταθέσεων (παρ. 6-8, 9, 53. Η τελευταία αυτή παράγραφος αναφέρεται εξειδικευμένα στο απαραβίαστο των τραπεζικών θυρίδων). Ειδικότερη διάταξη αποτελεί η παράγραφος 96, με την οποία ορίζεται ρητά ότι το επαγγελματικό απόρρητο των τραπεζών και των υπαλλήλων τους υπάρχει και έναντι των πρακτόρων, που αυτές χρησιμοποιούν για την προώθηση των υπηρεσιών και των προϊόντων τους αλλά και ότι οι πράκτορες αυτοί δεσμεύονται με καθήκον επαγγελματικής εχεμύθειας όσο αφορά τις πληροφορίες που λαμβάνουν για τους πελάτες των τραπεζών.

- *Η θεμελίωση του γενικού τραπεζικού απορρήτου στο Ποινικό Δίκαιο*

Με απόλυτη σχεδόν ομοφωνία η θεωρία και η νομολογία δέχονται ότι το γενικό τραπεζικό απόρρητο προστατεύεται ποινικά έναντι των οργάνων και των υπαλλήλων των τραπεζών μέσω του αρ. 371 Π.Κ. Στο άρθρο αυτό μνημονεύονται ενδεικτικά ορισμένα επαγγέλματα (κληρικοί, δικηγόροι και γενικά νομικοί παραστάτες, συμβολαιογράφοι, γιατροί, μαίες νοσοκόμοι, φαρμακοποιοί), οι λειτουργοί των οποίων τιμωρούνται σε περίπτωση, που αποκαλύψουν σε τρίτους απόρρητα των πελατών τους και γενικά ιδιωτικά απόρρητα, που πληροφορήθηκαν εξαιτίας του επαγγέλματος ή της ιδιότητας τους. Δίπλα στα επαγγέλματα, που ρητά κατονομάζονται, προστίθεται και η φράση "και άλλοι στους οποίους κάποιος εμπιστεύονται συνήθως λόγω του επαγγέλματος τους ή της ιδιότητας τους ιδιωτικά απόρρητα" υπονοώντας όλους τους άλλους επαγγελματίες, οι οποίοι γίνονται κοινωνοί ιδιωτικών απορρήτων λόγω του επαγγέλματος τους. Η παραπάνω λοιπόν φράση είναι αυτή, στην οποία γίνονται κοινωνοί ιδιωτικών απορρήτων λόγω του επαγγέλματος τους.

Η παραπάνω λοιπόν φράση είναι αυτή, στην οποία στηρίζεται η συντριπτικά κρατούσα άποψη για να θεμελιώσει το γενικό τραπεζικό απόρρητο στο 371 Π.Κ. Θεωρούμε όμως ότι η άποψη αυτή δεν είναι ορθή καθότι η θεμελίωση του

αξιοποιίνου της παραβίασης του γενικού απορρήτου στο 371 Π.Κ. προσκρούει στο αρ. 7 παρ. 1 του Συντάγματος και στο άρθρο 1 Π.Κ., που απαγορεύουν την αοριστία των ποινικών νόμων. Το πλήθος και η ποικιλομορφία των οποίων μπορεί να εμπιστευτεί κάποιος ιδιωτικά απόρρητα, σε συνδυασμό με την απαίτηση των 7 παρ. 1 Σ. και 1 Π.Κ. για ακριβή και ρητό ορισμό των στοιχείων της εγκληματικής πράξης (άρα και του υποκειμένου της) πείθουν κατά την άποψη μας για το ότι δεν είναι επαρκώς θεμελιωμένη στην αντωνυμία "άλλοι" του 371 παρ. 1 Π.Κ. η ποινική προστασία του γενικού τραπεζικού απορρήτου.

Άλλωστε ούτε καν υπάρχει απόλυτη ταύτιση των εννόμων αγαθών, τα οποία επιχειρεί να διασφαλίσει ο νομοθέτης μέσω του 371 Π.Κ., με αυτά που προστατεύει το γενικό τραπεζικό απόρρητο, καθότι τα επαγγέλματα που μνημονεύονται στο άρθρο αυτό είναι τέτοια, που αφενός δημιουργούν μια πολύ περισσότερο προσωπική σχέση από ότι δημιουργούν οι τραπεζικές συναλλαγές και αφετέρου τα απόρρητα, που εμπιστεύεται κάποιος στους επαγγελματίες αυτούς αφορούν κυρίως στοιχεία της αυστηρά προσωπικής ζωής (όπως είναι η συνείδηση και η συμμόρφωση προς τη θρησκευτική ηθική, η εμπλοκή σε δικαστικούς αγώνες και τα γεγονότα που σχετίζονται με αυτούς, η υγεία) εν αντιθέσει με τα απόρρητα, που εμπιστεύεται κάποιος στην τράπεζα της οποίας είναι πελάτης και τα οποία κατά κύριο λόγο αφορούν την γενικότερη οικονομική και επαγγελματική ζωή του προσώπου και πολύ σπάνια την αυστηρά προσωπική ζωή.

Σχετικά με την κρατούσα άποψη, που δέχεται θεμελίωση στο 371 Π.Κ., πρέπει να παρατηρηθεί ότι για τους λόγους αυτούς μπορεί να αρθεί έτσι κι αλλιώς το γενικό απόρρητο. Η ίδια η αρχή της καλής πίστης και η αποδοχή ότι είναι νόμιμες οι προσβολές του δικαιώματος της προσωπικότητας, όταν προσβλέπουν

στην εξυπηρέτηση υπέρτερων εννόμων συμφερόντων, επιτρέπουν την άρση του απορρήτου για τους ίδιους λόγους και με βάση τις ίδιες αρχές με αυτές στις οποίες στηρίζεται και το 371 παρ. 4 του Ποινικού Κώδικα. Άλλωστε και η ίδια αυτή διάταξη μπορεί να χρησιμεύσει για τη συναγωγή του γενικού πνεύματος της έννομης τάξης σχετικά με τη δυνατότητα άρσης του επαγγελματικού απορρήτου κατά την εξειδίκευση των γενικών ρητρών του Α.Κ., στις οποίες αυτό στηρίζεται.

Αλλά και η αποδοχή της άποψης μας δε σημαίνει ότι το γενικό απόρρητο μένει απροστάτευτο από την πλευρά του Ποινικού Δικαίου. Στην πραγματικότητα αυτό προστατεύεται από το συνδυασμό των διατάξεων 252 και 263α εδ. β' του Π.Κ. επεκτείνεται η εφαρμογή του 252 Π.Κ. σε όλους όσους υπηρετούν μόνιμα ή πρόσκαιρα και υπό οποιαδήποτε ιδιότητα (δηλ. είτε ως υπάλληλοι με σχέση εξαρτώμενης εργασίας ή ως διευθυντικά στελέχη ή ως παρέχοντες ανεξάρτητες υπηρεσίες) σε τράπεζες, που κατά το νόμο ή το καταστατικό τους εδρεύουν στην ημεδαπή. Για την εφαρμογή του 252 Π.Κ. απαιτείται δόλος (26 παρ. 1 Π.Κ.) καθώς και σκοπός του παραβάτη να ωφεληθεί ο ίδιος ή να βλάψει κάποιον άλλον.

Ιδιαίτερη σημασία έχει επίσης το ότι υπόκεινται σε ποινικό κολασμό και οι προϊστάμενοι των παραβατών τραπεζικών υπαλλήλων που ανέχονται ή παροτρύνουν τις παράνομες πράξεις των υφισταμένων τους (261 Π.Κ.). Το γεγονός ότι η παραβίαση του υπηρεσιακού και εν προκειμένω του τραπεζικού απορρήτου είναι αξιόποινη και μετά την αποχώρηση του υπαλλήλου από την υπηρεσία (253 Π.Κ.) έχει ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο από ποινική άποψη αλλά γιατί επιτρέπει τη θεμελίωση αστικής αδιοπρακτικής ευθύνης βάσει των 914 επ. Α.Κ. για τον υπάλληλο, που παραβιάζει την υποχρέωση εχεμύθειας μετά την αποχώρηση του.

Ακόμη, είναι αυτονόητη η άρση του αδίκου χαρακτήρα της πράξης, όταν η αποκάλυψη στοιχείων, καλυπτόμενων κατ' αρχήν από το απόρρητο αποσκοπεί στην εκπλήρωση άλλων νόμιμων υποχρεώσεων και καθηκόντων και γενικά στην διασφάλιση σημαντικότερων έννομων αγαθών βάσει των άρθρων 20-25 Π.Κ. Από

όλα όσα εκτέθηκαν ανωτέρω, προκύπτει όχι μόνο ότι η θεμελίωση του γενικού απορρήτου στα άρθρα 252 και 263α εδ. β' Π.Κ. είναι δογματικά ορθότερη σε σχέση με τη θεμελίωση στο 371 Π.Κ., αλλά και ότι παρέχει πληρέστερη προστασία σε σχέση με το δεύτερο αυτό άρθρο⁴.

2. Όρια του γενικού τραπεζικού απορρήτου βάσει της νομοθετικής του θεμελίωσης

Όπως ήδη έχει επισημανθεί, το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του γενικού απορρήτου είναι η θεμελίωση του σε γενικές ρήτρες και κατά συνέπεια η εύκολη και επιτυχής προσαρμογή του στις ανάγκες των συναλλαγών. Επομένως και η έκταση προστασίας του και το πότε αυτό πρέπει να υποχωρεί για την εξυπηρέτηση πιο σημαντικών έννομων συμφερόντων θα κριθεί με βάση την εξειδίκευση των γενικών αυτών ρητρών. Για να βοηθηθούμε στην προσπάθεια μας αυτή οφείλουμε να λάβουμε υπόψη όλα εκείνα τα κριτήρια, που εξειδικεύουν έννοιες όπως η καλή πίστη, τα συναλλακτικά ήθη, η προσωπικότητα και το πότε οι προσβολές της είναι παράνομες ή όχι. Τα κριτήρια αυτά θα αναζητηθούν στους συνταγματικούς κανόνες, που ορίζουν την έκταση και τους περιορισμούς της οικονομικής ελευθερίας (5 παρ. 1, 106 παρ. 2 Σ.).

Βάσει του κανόνα της έμμεσης τριτενέργειας πρέπει να ληφθεί υπόψη το γενικότερο πνεύμα της έννομης τάξης, που απορρέει από διάφορες ειδικότερες διατάξεις τόσο σχετικά με την κατοχύρωση του επαγγελματικού αγαθών (σχετικές διατάξεις είναι κυρίως αυτές των άρθρων 282 επ. Α.Κ. και 20-25 Π.Κ. αλλά

⁴ Μ.Θ. Ντόστας, Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο καταθέσεων, Αθήνα, 2000, σελ. 11-28

μπορούν να ληφθούν υπόψη και άλλες διατάξεις ως προς το πνεύμα, που εκφράζουν όπως λ.χ., το 371 παρ. 4 Π.Κ.) όπως επίσης τα όρια που πρέπει να έχει το απόρρητο θα προσδιορισθούν βάσει της συναλλακτικής ηθικής και πρακτικής. Το τελευταίο αυτό κριτήριο εξειδικεύεται με βάση την πρακτική εφαρμογή του επαγγελματικού απορρήτου στις συναλλαγές, γραπτούς ή άγραφους κανόνες δεοντολογίας, που ακολουθούν οι τράπεζες κτλ.

Τελείως ενδεικτικά τα όρια του γενικού τραπεζικού απορρήτου βάσει των ανωτέρω κριτηρίων είναι τα εξής :

- Η βούληση και το συμφέρον του δικαιούχου

Είναι σαφές ότι τόσο το κριτήριο της καλής πίστης όσο και ο σεβασμός του δικαιώματος της προσωπικότητας επιβάλλει στην τράπεζα να διατηρεί το απόρρητο σχετικά με τις υποθέσεις των πελατών της μόνο στις περιπτώσεις, που οι ίδιοι το επιθυμούν. Στις περισσότερες όμως των περιπτώσεων δεν υπάρχει ρητά εκπεφρασμένη βούληση των πελατών σχετικά με το αν πρέπει η όχι να δίνονται πληροφορίες αναφορικά με τις υποθέσεις τους. Τότε το κριτήριο της καλής πίστης επιτάσσει με βάση όχι μόνο τα άρθρα 197-198, 288 Α.Κ. αλλά και το άρθρο 200 Α.Κ., που επιτάσσει ερμηνεία της σύμβασης βάσει της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών, να αναζητηθεί η εικαζόμενη βούληση του πελάτη, δηλ. η επιθυμία, που θα διατύπωνε κατά πάσα πιθανότητα αυτός, αν υπήρχε η σχετική δυνατότητα. Επομένως πρέπει να προσδιοριστεί το αν το προσωπικό συμφέρον του πελάτη επιβάλλει την τήρηση απορρήτου ή όχι για τις υποθέσεις του, καθότι και η βούληση του θα διαμορφωνόταν με βάση το συμφέρον αυτό αλλά και την αντίληψη, που ο ίδιος θα είχε σχετικά με το συμφέρον αυτό.

Δεδομένου ότι ο πελάτης θα εξαρτά συνήθως οικονομικό συμφέρον από την γνωστοποίηση ή μη των υποθέσεων του, αυτό είναι εύκολο να προσδιοριστεί με βάση αντικειμενικά κριτήρια. Δεν μπορούν όμως να αγνοηθούν και τα

υποκειμενικά κριτήρια καθώς είναι φυσικό ο κάθε άνθρωπος να έχει διαφορετική αντίληψη σχετικά με το συμφέρον του.

- Το έννομο συμφέρον της τράπεζας ή τρίτων ή της κοινωνικής ολότητας

Όπως έχει επισημανθεί τόσο η θεμελίωση στην καλή πίστη όσο και στο δικαίωμα της προσωπικότητας επιβάλλει την άρση του γενικού απορρήτου χάριν της εξυπηρέτησης εννόμων συμφερόντων με μεγαλύτερη σημασία.

Στην πρώτη περίπτωση, γιατί η καλή πίστη εξειδικεύεται με βάση το πνεύμα που απορρέει από τους περιορισμούς του Συντάγματος ως προς την οικονομική ελευθερία (δικαιώματα των άλλων, χρηστά ήθη στο 5 παρ. 1 - δημόσιο συμφέρον ιδίως της εθνικής οικονομίας στο 106 παρ. 2) αλλά και από επιμέρους κανόνες δικαίου, που προτάσσουν το έννομο αγαθό με τη μεγαλύτερη αξία (ιδίως 282 επ. Α.Κ., 22 επ. Π.Κ. αλλά και 371 παρ. 4 Π.Κ. που αναφέρεται στις σταθμίσεις για την άρση του επαγγελματικού απορρήτου έστω και αν κατά την άποψη μας δεν εφαρμόζεται ευθέως στο τραπεζικό απόρρητο).

Στη δεύτερη περίπτωση (δικαίωμα της προσωπικότητας), γιατί στο πεδίο του αρ. 57 Α.Κ. εμπίπτουν μόνο οι παράνομες προσβολές της προσωπικότητας και ως τέτοιες δεν μπορούν να θεωρηθούν εκείνες, που είναι αναγκαίες για την εξυπηρέτηση άλλων πιο σημαντικών εν νόμων αγαθών. Δικαιούχος των υπέρτερων αυτών εννόμων συμφερόντων μπορεί να είναι είτε η ίδια η Τράπεζα είτε τρίτοι, πελάτες της ίδιας τράπεζας με το δικαιούχο ή όχι, ή και η κοινωνική ολότητα (δημόσιο συμφέρον).

Σε σχέση με τις ανωτέρω διατάξεις από όπου απορρέουν τα κριτήρια στάθμισης μεταξύ των εννόμων συμφερόντων, που η προστασία τους απαιτεί μερική ή πλήρη άρση του απορρήτου, πρέπει να παρατηρηθεί ότι ακόμη

μεγαλύτερη σημασία έχουν τα άρθρα 285 Α.Κ. και 25 Π.Κ. (κατάσταση ανάγκης). Να επισημανθεί βέβαια ότι η διάσπαση του γενικού απορρήτου σε κάθε επιμέρους περίπτωση για την εξυπηρέτηση άλλων εννόμων αγαθών πρέπει να είναι ανάλογη προς τη σημασία, που αυτά έχουν, και να περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο για την προστασία και των δεύτερων αυτών αγαθών.

Όταν δικαιούχος του υπέρτερου συμφέροντος είναι η ίδια η τράπεζα το πότε θα αρθεί το απόρρητο ή όχι εξαρτάται από τα κριτήρια, που αναπτύσσονται αμέσως ανωτέρω. Σημαντικός λόγος άρσης του απορρήτου, που αναφέρεται, είναι η ανάγκη δικαστικής προστασίας της τράπεζας, επειδή ο πελάτης εγείρει αβάσιμες αξιώσεις εναντίον της ή επειδή η ίδια θέλει να αποδείξει ενώπιον των δικαστηρίων αξιώσεις ή ισχυρισμούς της εναντίον των πελατών της.

Επίσης δεν αποκλείεται η περίπτωση εκείνη, κατά την οποία επιβάλλεται στην Τράπεζα να άρει το απόρρητο για τις σχέσεις της με κάποιον πελάτη, προκειμένου να προστατεύσει τα συμφέροντα κάποιου άλλου πελάτη της. Στην περίπτωση αυτή θα εφαρμοστούν τα ανωτέρω κριτήρια στάθμισης με επίγνωση ότι υπάρχει συμβατική σχέση και με τον έναν και με τον άλλον από τους δικαιούχους των αντικρουόμενων συμφερόντων και κατά συνέπεια υποχρέωση καλόπιστης συμπεριφοράς και προς τους δύο. Επομένως ad hoc θα εξεταστεί το ζήτημα σχετικά με το ποιου πελάτη τα συμφέροντα θα προστατευτούν βάσει των εκάστοτε συνθηκών. Σε πολλές περιπτώσεις η αποκάλυψη των απόρρητων του ενός πελάτη ενδέχεται να είναι αναγκαία για την προστασία συμφερόντων ζωτικής σημασίας του άλλου πελάτη, οπότε η τράπεζα, ακόμη και αν δεν της ζητηθεί, έχει υποχρέωση κατά παρέκκλιση του τραπεζικού απορρήτου να δώσει πληροφορίες στον δεύτερο λόγω της υπέρτερης εν προκειμένω ανάγκης για προστασία των συμφερόντων του, καθότι και έναντι αυτού βάσει της καλής πίστης υπάρχει υποχρέωση προστασίας και διαφώτισης (π.χ. η τράπεζα αποκαλύπτει στον πελάτη Β στοιχεία που αφορούν τον πελάτη Α και τα οποία ο Β είναι αναγκαίο να τα γνωρίζει προκειμένου να αποφύγει την οικονομική του καταστροφή/ η τράπεζα πληροφορεί τον εγγυητή, με τον οποίο τη συνδέει σύμβαση (847 Α.Κ.), σχετικά με

στοιχεία της οικονομικής κατάστασης του πρωτοφειλέτη, ώστε να διασφαλιστεί το συμφέρον του εγγυητή).

Προκειμένου να γίνει στάθμιση σε κάθε περίπτωση σχετικά με το ποιου πελάτη τα συμφέροντα πρέπει να προστατευτούν, θα ληφθούν υπόψη όχι μόνο αντικειμενικά στοιχεία απορρέοντα από την εξειδίκευση των γενικών ρητρών αλλά και υποκειμενικά στοιχεία, όπως ιδίως η σημασία, που έχει ενόψει της συνολικής οικονομικής ή κοινωνικής του υπόστασης και της βούλησης (πραγματικής ή εικαζόμενης) του καθενός, το συμφέρον που αντιστοιχεί στον καθένα από τους δύο. Εννοείται επίσης ότι πιο ισχυρή κατ' αρχήν θα είναι η υποχρέωση καλόπιστης συμπεριφοράς στον πελάτη με τον οποίο υπάρχει ισχυρότερος συμβατικός δεσμός, εφόσον όμως τα συμφέροντα που συγκρούονται είναι ισοδύναμης ή σχεδόν ισοδύναμης αξίας. Το πόσο ισχυρός είναι ο συμβατικός δεσμός κρίνεται ad hoc με κριτήρια όπως είναι λ.χ., η διάρκεια, η οικονομική αξία της σύμβασης, το αν πρόκειται για μεμονωμένη σύμβαση ή αν αυτή εντάσσεται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης συνεργασίας Τράπεζας - πελάτη κ.ο.κ. Πρέπει ακόμη να επισημάνουμε ότι τυχόν σύμβαση, που υποχρεώνει την τράπεζα σε παροχή εμπορικών, οικονομικών ή και άλλων πληροφοριών στον αντισυμβαλλόμενο της, δεν μπορεί να ισχύσει σε βάρος άλλου πελάτη της κατά παρέκκλιση του γενικού απορρήτου, αφού κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο στην υποχρέωση προστασίας του τελευταίου αλλά ουσιαστικά και στην αρχή της σχετικότητας των ενοχών.

Σε περιπτώσεις, όπου ο τρίτος τα συμφέροντα του οποίου εξυπηρετούνται με την άρση του απορρήτου, δεν είναι πελάτης της τράπεζας, εννοείται ότι η άρση του απορρήτου προϋποθέτει κατά πολύ σημαντικότερο έννομο συμφέρον από αυτό που θυσιάζεται. Κι αυτό γιατί εν προκειμένω η τράπεζα βάσει της αρχής της καλής πίστης έχει υποχρέωση προστασίας μόνο έναντι του πελάτη της και όχι έναντι του τρίτου.

Από την άλλη όμως αυτό δεν σημαίνει ότι θα πρέπει πάντοτε να εξυπηρετούνται τα συμφέροντα του πελάτη σε βάρος των συμφερόντων του

τρίτου, χωρίς να γίνεται η οποιαδήποτε στάθμιση. Το ίδιο πρέπει να ισχύσει και στις περιπτώσεις εκείνες που άλλη τράπεζα ή χρηματοδοτικός οργανισμός ζητεί πληροφορίες, για να εξυπηρετήσει πελάτη του. Και στις περιπτώσεις αυτές ο πελάτης του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, που ζητεί τις πληροφορίες, είναι τρίτος σε σχέση με την τράπεζα, από την οποία ζητούνται οι πληροφορίες αυτές.

Κατά συνέπεια δεν υπάρχει υποχρέωση προστασίας των συμφερόντων του βάσει της καλής πίστης, όπως υπάρχει έναντι του δικαιούχου του απορρήτου, και τα συμφέροντα του τρίτου θα εξυπηρετηθούν μόνο εφόσον είναι σημαντικά ανώτερης αξίας, όπως παραπάνω αναπτύσσεται.

Δεν αποκλείεται μεταξύ των τραπεζών ή και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να υπάρχουν συμβάσεις ανταλλαγής πληροφοριών, που μπορεί να αφορούν και υποθέσεις των πελατών τους. Στις περιπτώσεις αυτές δεν είναι θεμιτή η παροχή πληροφοριών από τη μία τράπεζα στην άλλη για θέματα των πελατών της εκτός αν υπάρχει βέβαια σημαντικά υπέρτερο συμφέρον του τρίτου πιστωτικού ιδρύματος για λήψη των πληροφοριών ή διακυβεύεται σε σημαντικό βαθμό το συμφέρον της ολότητας για ασφάλεια των συναλλαγών. Αυτό ισχύει, γιατί κατ' αρχήν υπάρχει υποχρέωση προστασίας και άρα εχεμύθειας έναντι του πελάτη της τράπεζας, από την οποία ζητούνται οι πληροφορίες, και η οποία δεν μπορεί να παραβιαστεί χωρίς τη συναίνεση ή την έγκριση του πελάτη. Για το λόγο αυτό αν υπάρχει συγκεκριμένη πολιτική και πρακτική μιας τράπεζας σχετικά με την παροχή πληροφοριών σε άλλες, με τις οποίες διασπάται η υποχρέωση του απορρήτου, θα πρέπει να εξασφαλίζεται εξ αρχής με τους όρους της σχετικής σύμβασης η συναίνεση του πελάτη με την προϋπόθεση βέβαια ότι οι σχετικοί όροι δεν θα είναι αντίθετοι στα άρθρα 178-179 Α.Κ.

Επίσης η τράπεζα πρέπει να ενημερώνει ήδη από το προσυμβατικό στάδιο τον πελάτη της για την πρακτική παροχής πληροφοριών, που ακολουθεί, και τους περιορισμούς, που αυτή συνεπάγεται για την υποχρέωση εχεμύθειας, βάσει των

υποχρέωσεων διαφώτισης και προστασίας, που επιβάλλει το αρ. 197 Α.Κ.

Είναι βέβαια γεγονός ότι για την παροχή πληροφοριών, που αφορούν τον πελάτη, υπάρχει συνήθως σύμβαση με το πιστωτικό ίδρυμα, που τις λαμβάνει, και κατά συνέπεια υποχρέωση καλόπιστης εκπλήρωσης παράλληλα με την αντίστοιχη υποχρέωση προς τον πελάτη. Εκτός όμως από το γεγονός ότι η σύμβαση με την άλλη τράπεζα δεν μπορεί να λειτουργεί σε βάρος του πελάτη και μάλιστα ερήμην του, πρέπει να παρατηρηθεί ότι υπάρχει αυξημένη υποχρέωση καλόπιστης εκπλήρωσης προς τον πελάτη σε σχέση με αυτή που υπάρχει έναντι της τρίτης τράπεζας.

Σε άλλες πάλι περιπτώσεις δεν αποκλείεται να επιβάλλεται η άρση του γενικού τραπεζικού απορρήτου για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Σε αυτές τις περιπτώσεις επιβάλλεται η παροχή πληροφοριών σε δημόσιες αρχές (διοικητικές ή δικαστικές) από τις ίδιες τις τράπεζες, επειδή αυτό είναι αναγκαίο για την εξυπηρέτηση υπέρτερου δημοσίου συμφέροντος (όπως λ.χ. η καταπολέμηση της εγκληματικότητας, η σύλληψη φορολογητέας ύλης κ.ο.κ.). Εννοείται ότι σε όλες αυτές τις περιπτώσεις η άρση του απορρήτου θα συντελείται σε βαθμό ανάλογο με τη σημασία του δημοσίου συμφέροντος, που πρέπει να εξυπηρετηθεί και μόνο στο μέτρο που είναι αναγκαίο. Επίσης απαιτείται να υπάρχουν σαφείς νομοθετικές διατάξεις (λ.χ., ποινικού δικονομικού, διοικητικού δικαίου), που να ορίζουν τις προϋποθέσεις και τη διαδικασία άρσης του γενικού απορρήτου για την εξυπηρέτηση δημοσίων σκοπών, καθότι μόνο έτσι μπορούν οι δικαστικές και διοικητικές αρχές να λάβουν τις σχετικές πληροφορίες στο πλαίσιο της αρχής της νομιμότητας. Στην αμέσως παρακάτω υποενότητα εξετάζεται η ύπαρξη διατάξεων, που επιβάλλουν την άρση του γενικού απορρήτου, είτε για τη λειτουργία άλλων θεσμών του ιδιωτικού δικαίου είτε για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος.

Άρση του γενικού απορρήτου λόγω της ανάγκης συμμόρφωσης σε άλλες

διατάξεις ιδιωτικού δικαίου - Νομοθετημένοι λόγοι άρσης του για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Η ύπαρξη του γενικού τραπεζικού απορρήτου δεν μπορεί να ματαιώνει τη συμμόρφωση της Τράπεζας σε ειδικότερες διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου, που επιβάλλουν σε αυτή, κατά παρέκκλιση της υποχρέωσης εχεμύθειας, την παροχή πληροφοριών ή εγγράφων. Τέτοιες διατάξεις είναι κυρίως το αρ. 456 παρ. 1 Α.Κ., 902-903 Α.Κ. και 450-452 Κ.Πολ.Δ. ενώ μπορεί να υπάρξει άρνηση επίδειξης εγγράφων, όταν κρίνεται ότι βάσει των αξιολογήσεων της έννομης τάξης, υπερέχει στην προκειμένη περίπτωση η ανάγκη τήρησης του απορρήτου, σύμφωνα με αρ. 450 παρ. 2 εδ. β' σε συνδ. με 402 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δ. Άρση του γενικού απορρήτου δικαιολογείται και σε κάθε άλλη περίπτωση, που είναι αναγκαία η παροχή πληροφοριών κατ' αρχήν καλυπτόμενων από αυτό για την ικανοποίηση σημαντικότερου έννομου συμφέροντος. Ως τέτοιες περιπτώσεις αναφέρονται λ.χ. η παροχή πληροφοριών στο σύζυγο του πελάτη για τη γνώση εκ μέρους του της περιουσιακής κατάστασης του άλλου προκειμένου να καθοριστεί έτσι το ύψος της διατροφής κατά αναλ. εφαρμογή του αρ. 1445 Α.Κ., η υποχρέωση ενημέρωσης του τρίτου, που παραχώρησε υποθήκη υπέρ του δανειολήπτη τράπεζας ή προσημείωση, ώστε να εξοφλήσει ο ίδιος την οφειλή και να απαλλαγεί από την απειλή αναγκαστικής εκτέλεσης επί του ενυπόθηκου ακινήτου του ή να ασκήσει σε βάρος του οφειλέτη τα αναγωγικά του δικαιώματα κατά 1298 Α.Κ., η υποχρέωση ενημέρωσης του εγγυητή για την απαίτηση κατά του πρωτοφειλέτη κ.ο.κ. Επίσης άρση του γενικού απορρήτου δικαιολογείται και για την εφαρμογή του 985 Κ.Πολ.Δ. , οπότε η Τράπεζα υποχρεούται να υποβάλει δήλωση, για πράγματα ή απαιτήσεις του πελάτη της, προκειμένου να κατασχεθούν εις χείρας της με τη διαδικασία των αρ. 982-991 Κ.Πολ.Δ. , όπως άρση του απορρήτου δικαιολογείται και για την υποβολή δήλωσης κατά αρ. 32 Κ.Ε.Δ.Ε. Το κύριο πεδίο ύπαρξης διατάξεων, που επιτρέπουν άρση του τραπεζικού απορρήτου για χάρη του δημοσίου συμφέροντος είναι το φορολογικό δίκαιο.

Σημαντική διάταξη περιορισμού του γενικού απορρήτου προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάκριση για αξιόποινες πράξεις είναι το άρθρο 260 Κ.Π.Δ., που

επιτρέπει στους ανακριτικούς υπαλλήλους να πραγματοποιούν έρευνες σε τράπεζες και ιδίως αναφορικά με πράγματα ή έγγραφα κατατεθειμένα σε αυτές και όταν ακόμη αυτά περιέχονται σε κιβώτια ασφαλείας, εφόσον σχετίζονται με το διερευνώμενο έγκλημα, και αν ακόμη αυτά δεν ανήκουν στον κατηγορούμενο ή δεν είναι γραμμένα στο όνομα του. Προς το σκοπό της διερεύνησης αξιόποινων πράξεων επιτρέπεται και η έρευνα στην αλληλογραφία και στις πράξεις των πιστωτικών ιδρυμάτων (αρ. 260 παρ. 2 Κ.Π.Δ.). Όπως γίνεται αντιληπτό η μεγάλη πρακτική σημασία της διάταξης έγκειται στη δυνατότητα έρευνας στις τραπεζικές θυρίδες, που αποτελούν άλλωστε συχνά καταφύγιο απόκρυψης προϊόντων του εγκλήματος⁵.

3. Μεταχείριση εκουσίων ή νόμιμων αντιπροσώπων του δικαιούχου

Στις περιπτώσεις εκείνες, που ο πελάτης της τράπεζας αναθέτει τη διεκπεραίωση των τραπεζικών του συναλλαγών σε εκούσιο αντιπρόσωπο, εννοείται ότι δεν μπορεί έναντι του πληρεξούσιου να ισχύσει το απόρρητο σχετικά με τα θέματα, που καλύπτονται από την πληρεξουσιότητα του, γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν αντίθετο και προς το θεσμό της αντιπροσώπευσης (211 επ. Α.Κ.) αλλά και προς την ίδια τη βούληση του πελάτη, ο οποίος θέλησε να διαχειρίζεται τις υποθέσεις του ο πληρεξούσιος. Εννοείται βέβαια ότι ο πληρεξούσιος δεν δικαιούται να λαμβάνει πληροφορίες για άλλες υποθέσεις του αντιπροσωπευόμενου, που δεν έχουν περιέλθει στην αντιπροσωπευτική του εξουσία. Η δυνατότητα πληροφόρησης για θέματα καλυπτόμενα από το απόρρητο ισχύει και για τους νόμιμους αντιπροσώπους του δικαιούχου, καθότι έτσι επιβάλλει ο θεσμός της νόμιμης αντιπροσώπευσης.

Να σημειωθεί όμως ότι στις περιπτώσεις εκείνες, που ο νόμιμος αντιπρόσωπος έχει εξουσία αναφερόμενη μόνο σε περιουσιακές υποθέσεις (όπως λ.χ., ο σύνδικος πτωχεύσεως, ο διαχειριστής βάσει 1034 επ. Κ.Πολ.Δ., ο

⁵ Μ.Θ. Ντόστας, Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο καταθέσεων, Αθήνα, 2000, σελ. 29-43

δικαστικός συμπαραστάτης κτλ) έχει και το δικαίωμα να πληροφορείται σχετικά με τα περιουσιακά ζητήματα του πελάτη και όχι για τυχόν προσωπικά ζητήματα έχει δικαίωμα πληροφόρησης ο νόμιμος αντιπρόσωπος μόνο, όταν η εξουσία του εκτείνεται και στην επιμέλεια του προσώπου του αντιπροσωπευόμενου (λ.χ., ο γονέας, ο επίτροπος ανηλίκου).

Σε σχέση με τα νομικά πρόσωπα, δικαίωμα ενημέρωσης από τις τράπεζες για τις συναλλαγές με αυτές έχουν μόνο τα πρόσωπα, που νόμιμα (βάσει του καταστατικού ή της συστατικής πράξης ή άλλων σχετικών αποφάσεων των αρμοδίων οργάνων ή του νόμου, που τα διέπει, εφόσον είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή μικτής φύσης) εκπροσωπούν το νομικό πρόσωπο για τις συγκεκριμένες συναλλαγές έναντι της τράπεζας. Όργανα του νομικού προσώπου, που στις αρμοδιότητές τους, δεν εντάσσεται η εκπροσώπηση έναντι της τράπεζας για τις συγκεκριμένες συναλλαγές, δεν έχουν δικαίωμα να λάβουν πληροφορίες και ισχύει έναντι αυτών το τραπεζικό απόρρητο (βλ. και αρ. 67-70 Α.Κ.). Στην περίπτωση όμως του γενικού απορρήτου δεν αποκλείεται να επιβάλλεται για την άσκηση νόμιμων δικαιωμάτων των μελών νομικού προσώπου (ιδίως δικαιώματα μειοψηφίας σε κεφαλαιουχικές εταιρείες) να υπάρχει υπέρτερο έννομο συμφέρον να λάβουν τα μέλη αυτά απευθείας πληροφορίες από την τράπεζα (π.χ., μέσω 902-903 Α.Κ.), οπότε το ζήτημα θα κριθεί βάσει της στάθμισης εννόμων αγαθών, που επιβάλλουν οι γενικές ρήτρες, στις οποίες στηρίζεται το γενικό απόρρητο. Ορθά επίσης υποστηρίζεται ότι απευθείας πληροφόρηση από την τράπεζα δικαιούται να λαμβάνουν τα κατά νόμο ελεγκτικά όργανα του νομικού προσώπου, ώστε να είναι σε θέση ανά πάσα στιγμή να ελέγχουν την ορθότητα της διαχείρισης των εποπτευόμενων από αυτά αντιπροσωπευτικών οργάνων του νομικού προσώπου⁶.

4. Δικονομική προστασία του Γενικού Τραπεζικού Απορρήτου

- *Προστασία κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας*

⁶ Μ.Θ. Ντόστας, Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο καταθέσεων, Αθήνα, 2000, σελ. 43-47

Το τραπεζικό απόρρητο προστατεύεται όπως γενικά το επαγγελματικό απόρρητο από το αρ. 402 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δ. ως προς την υποχρέωση μαρτυρίας. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή ο μάρτυρας (δηλ. εν προκειμένω τα όργανα και οι υπάλληλοι της τράπεζας) δεν έχει υποχρέωση να μαρτυρήσει σχετικά με περιστατικά που αποτελούν επαγγελματικό απόρρητο. Δεν ισχύει όμως στην περίπτωση αυτή και απαγόρευση μαρτυρίας (όπως βάσει 400 Κ.Πολ.Δ.) αλλά απλώς δεν υπάρχει υποχρέωση μαρτυρικής κατάθεσης, χωρίς να αποκλείεται και η δυνατότητα για κατάθεση. Το αν λοιπόν κάποια πραγματικά περιστατικά θα κατατεθούν ή όχι ανήκει στη δυνητική ευχέρεια των οργάνων της τράπεζας βάσει των σταθμίσεων, που επιβάλλει το θεσμικό πλαίσιο του γενικού απορρήτου και το οποίο αναλύσαμε ανωτέρω. Η μόνη περίπτωση κατά την οποία υπάρχει γενική απαγόρευση μαρτυρίας βάσει των άρθρων 400 παρ. 1 και 401 παρ. 1 του Κ.Πολ.Δ. είναι, όταν η τράπεζα παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες σε κάποιον πελάτη, οπότε τα όργανα της δεν εξετάζονται, όταν κληθούν ως μάρτυρες (400 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.) ή εν πάση περιπτώσει έχουν δικαίωμα άρνησης μαρτυρίας (401 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ.) για πραγματικά περιστατικά, που τους εμπιστεύτηκαν οι πελάτες τους κατά την άσκηση των υπηρεσιών αυτών. Και στις δύο πάντως περιπτώσεις υπάρχει υποχρέωση μαρτυρίας των οργάνων ή των υπαλλήλων της τράπεζας, όταν ο ίδιος ο πελάτης εγκρίνει την κατάθεση ενώπιον δικαστηρίου για τα περιστατικά που τον αφορούν, καθότι, όπως είδαμε, η έκταση του γενικού απορρήτου προσδιορίζεται από το συμφέρον και τη βούληση του πελάτη. Στην περίπτωση μάλιστα της παροχής συμβουλών ορίζεται ρητά ότι υπάρχει υποχρέωση μαρτυρίας, όταν το επιτρέψει εκείνος, τον οποίο αφορά το απόρρητο.

Επίσης από τον συνδυασμό των άρθρων 402 και 450 παρ. 2 εδ. β' Κ.Πολ.Δ. προκύπτει ότι, όταν βάσει της στάθμισης συμφερόντων και εννόμων αγαθών κρίνεται ότι υπερέχει η ανάγκη τήρησης του απορρήτου, υπάρχει σπουδαίος λόγος που δικαιολογεί την άρνηση της τράπεζας να προβεί σε επίδειξη εγγράφων. Εννοείται ότι η δυνατότητα αυτή επεκτείνεται και στη μη παροχή πληροφοριών

για γεγονότα, που δεν είναι αυτά καθαυτά απόρρητα αλλά μπορούν έμμεσα να οδηγήσουν (βάσει αρ. 336 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ.) στη γνώση πραγματικών γεγονότων, που ο πελάτης δεν επιθυμεί να γίνουν γνωστά.

- *Προστασία κατά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας*

Σε αντίθεση με το ειδικό απόρρητο δεν προβλέπεται προστασία του γενικού απορρήτου από τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, καθότι το πότε απαγορεύεται η μαρτυρική κατάθεση για λόγους επαγγελματικού απορρήτου ορίζεται ρητά και περιοριστικά στο άρθρο 212 Κ.Π.Δ. Εφόσον λοιπόν η διάταξη δεν περιλαμβάνει στο πλαίσιο της προστασίας της και το τραπεζικό επάγγελμα, ισχύει η γενική υποχρέωση μαρτυρίας βάσει του άρθρου 209 Κ.Π.Δ. Επίσης η τράπεζα είναι υποχρεωμένη να παράσχει οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό στοιχείο, κατά παρέκκλιση του γενικού απορρήτου, εφόσον ad hoc κρίνεται ως υπέρτερη η ανάγκη καταπολέμησης και δίωξης της εγκληματικότητας.

- *Προστασία κατά τον Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας*

Κατ' απόκλιση από τη γενική υποχρέωση προς τη μαρτυρία του άρθρου 182 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (Κ.Δ.Δ. - Ν. 2717/99) και σύμφωνα με το άρθρο 183 παρ. 1 εδ. β' αποκλείεται η εξέταση ως μαρτύρων προσώπων, που ασκούν επάγγελμα, για όσα θέματα τους έχουν εμπιστευθεί λόγω άσκησης του επαγγέλματος τους, εφόσον για τα θέματα αυτά υπάρχει υποχρέωση εχεμύθειας βάσει των κειμένων διατάξεων.

Το εμπόδιο αυτό αίρεται αν επιτρέψει την κατάθεση των πληροφοριών αυτών το πρόσωπο το οποίο αφορά το απόρρητο ή και τυχόν τρίτος, που εμπιστεύτηκε στην τράπεζα πληροφορίες, που αφορούν πελάτη. Πάντως και στη δεύτερη αυτή περίπτωση οι υποχρεώσεις προστασίας έναντι του πελάτη αλλά και η βούληση του νομοθέτη για προστασία του επαγγελματικού απορρήτου στη

διοικητική δίκη επιτάσσουν να μην επιτρέπεται η μαρτυρική κατάθεση, όταν εκτός από τη συναίνεση του τρίτου δεν υπάρχει συναίνεση, και εκ μέρους του άμεσα ενδιαφερομένου, και εφόσον βέβαια δεν επιβάλλεται κάτι άλλο από τις σταθμίσεις, που διέπουν το γενικό απόρρητο.

Με την παράγραφο 2 του αρ. 183 ρυθμίζεται η απαλλαγή από την υποχρέωση μαρτυρίας των προσώπων, που δεσμεύονται από το επαγγελματικό απόρρητο. Τα διαδικαστικά ζητήματα σχετικά με την εξέταση από το δικαστήριο της ύπαρξης και της βασιμότητας των λόγων αποκλεισμού του μάρτυρα καθώς και των προσώπων, που μπορούν να επικαλεστούν τους λόγους αυτούς ρυθμίζονται στις επόμενες παραγράφους (αρ. 183 παρ. 3 επ.). Εννοείται ότι τα ίδια σχετικά με την απαλλαγή από την υποχρέωση μαρτυρίας ισχύουν και για πραγματικά γεγονότα σχετικά με πελάτη τράπεζας που δεν είναι καθαυτά απόρρητα αλλά μπορούν να οδηγήσουν στη γνώση στοιχείων καλυπτόμενων από το γενικό απόρρητο λόγω της ιδιότητας τους ως δικαστικών τεκμηρίων (βάσει του αρ. 186 Κ.Δ.Δ.)

Επίσης δεν είναι υποχρεωτική για την τράπεζα η επίδειξη εγγράφου χρήσιμου για τη δικαστική διάγνωση σε διοικητική δίκη (αλλά ανήκει στη διακριτική της ευχέρεια σύμφωνα με τις σταθμίσεις, που επιβάλλονται από το θεσμό του γενικού απορρήτου), όταν το έγγραφο αυτό αφορά πληροφορίες για πελάτη, που εμπίπτουν στη σφαίρα του απορρήτου (αρ. 174 παρ. 3 εδ. β' Κ.Δ.Δ.).

Πρέπει πάντως να παρατηρηθεί ότι η μεγάλη έκταση των εξαιρέσεων από το τραπεζικό απόρρητο χάριν των διοικητικών αρχών και ιδίως των φορολογικών, που θα είναι συνήθως ο αντίδικος του πολίτη στις διοικητικές δίκες, σε συνδυασμό με τον περιορισμένο ρόλο, που έχουν τα αποδεικτικά μέσα (ιδίως οι μάρτυρες) στη διοικητική δίκη, καθιστούν χωρίς μεγάλη πρακτική σημασία την προβληματική

σχετικά με την προστασία του επαγγελματικού απορρήτου στη διοικητική δίκη.

5. Ηλεκτρονική διακίνηση πληροφοριών, που αφορούν πελάτες, μεταξύ τραπεζών

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει για την ηλεκτρονική διακίνηση δεδομένων μεταξύ τραπεζών, που αφορούν τους πελάτες τους, ισχύουν κατ' αρχήν τα γενικώς παραδεκτά για την διάσπαση του γενικού απορρήτου. Υπάρχει δηλ. το δικαίωμα παροχής τέτοιων πληροφοριών σε τακτική βάση μόνο, όταν έχει εξασφαλιστεί είτε συμβατικά είτε με άλλο τρόπο η συναίνεση του πελάτη ή πρόκειται για ευνοϊκές πληροφορίες, που είναι προς το συμφέρον του πελάτη να διαδοθούν.

Σε άλλες περιπτώσεις επιτρέπεται η διακίνηση δυσμενών ιδίως πληροφοριών ή το γενικότερο συμφέρον είναι κατά πολύ σημαντικότερο από αυτό του πελάτη, καθότι κατ' αρχήν υπάρχει αυξημένη υποχρέωση προστασίας του πελάτη λόγω και της συναλλακτικής ανισότητας, που υπάρχει μεταξύ τράπεζας - πελάτη και της ισχυρής σχέσης εμπιστοσύνης, που παρουσιάζεται στη σχέση αυτή. Άλλωστε τα στοιχεία αυτά δεν υπάρχουν ή υπάρχουν σε πολύ μικρότερο βαθμό στη συμβατική σχέση με σκοπό τη διακίνηση δεδομένων, που υπάρχει μεταξύ τραπεζών ή άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ή και άλλων προσώπων, που έχουν ιδιότητα τράπεζας πληροφοριών.

Εκείνο, που κυρίως ενδιαφέρει εν προκειμένω είναι, αν παρέχεται από την έννομη τάξη επαρκής προστασία ή όχι σχετικά με τη δυνατότητα διακίνησης δεδομένων μέσω ηλεκτρονικών μέσων, τα οποία είναι πιθανό να θέσουν, σε σημαντικό βαθμό, σε κίνδυνο τα συμφέροντα του πελάτη τον οποίο αφορούν και με πιο τρόπο μπορούν να προστατευτούν οι πελάτες από τέτοιες πρακτικές χωρίς

όμως να μένει απροστάτευτη και η αγορά από τον κίνδυνο διατάραξης της ασφάλειας των συναλλαγών λόγω της κάλυψης, από την υποχρέωση εχεμύθειας των τραπεζών, των συστηματικά κακόπιστων και αφερέγγυων οφειλετών. Επίσης μας ενδιαφέρει να εξετάσουμε πώς ακριβώς γίνεται σήμερα η διακίνηση τέτοιου είδους δεδομένων στη χώρα μας και το νομικό πλαίσιο, που διέπει ειδικότερα τη διακίνηση αυτή (πέραν του γενικού πλαισίου του Α.Κ. που είδαμε ανωτέρω υπό Β βδ) και αν αυτό το νομικό πλαίσιο είναι επαρκές και λειτουργικό για τα δεδομένα αυτού του χαρακτήρα.

Το κατεξοχήν οργανωμένο σύστημα ηλεκτρονικής ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ τραπεζών διοικείται σήμερα από Ανώνυμη Εταιρεία με την επωνυμία **Τραπεζικά Συστήματα Πληροφοριών "ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ"**. Στο ηλεκτρονικό αυτό σύστημα μετέχουν οι περισσότερες από τις τράπεζες, που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα ενώ αποδέκτες των σχετικών πληροφοριών είναι και άλλες εταιρείες χρηματοοικονομικού χαρακτήρα καθώς και δημόσιες επιχειρήσεις ή οργανισμοί.

Σκοπός του δικτύου αυτού είναι η ασφάλεια των συναλλαγών μέσω της καταγραφής των κακόπιστων συναλλασσομένων, που δραστηριοποιούνται στην αγορά και κατά συνέπεια η προστασία της αγοράς και των ελεύθερων επαγγελματιών από τέτοιου είδους φαινόμενα. Συγκεκριμένα στο σύστημα αυτό καταγράφονται οι συναλλασσόμενοι με τράπεζες για ορισμένες πράξεις τους, από τις οποίες προκύπτει η αφερεγγυότητά τους, και οι σχετικές πληροφορίες διατηρούνται για συγκεκριμένο κατά περίπτωση χρονικό διάστημα.

Τα δεδομένα, τα οποία καταγράφονται, είναι απλήρωτες συναλλαγματικές (εφόσον έπρεπε να πληρωθούν μέσω τραπεζών), έκδοση ακάλυπτων επιταγών, υποθήκες και προσημειώσεις υποθηκών καθώς και δικαστικοί αγώνες των τραπεζών κατά αφερέγγυων οφειλετών τους (λ.χ. αιτήσεις κήρυξης σε πτώχευση και αντίστοιχες δικαστικές αποφάσεις, διαταγές πληρωμής αλλά και πράξεις

αναγκαστικής εκτέλεσης). Επίσης καταγράφονται δεδομένα, που αφορούν καταγγελίες συμβάσεων έκδοσης πιστωτικής κάρτας ή δανειακών συμβάσεων λόγω αφερεγγυότητας των οφειλετών.

Είναι φανερό ότι όλες οι παραπάνω πληροφορίες διαδίδονται μέσω του συστήματος σε βάρος του συμφέροντος των συγκεκριμένων πελατών, αφού στις περισσότερες περιπτώσεις η διακίνησή τους είναι καταστρεπτική για την επαγγελματική υπόληψη και την πιστοληπτική ικανότητα των συγκεκριμένων προσώπων. Πρέπει λοιπόν να εξεταστεί εάν οι επιταγές της καλόπιστης και σύμφωνης με τα συναλλακτική ήθη συμπεριφοράς και του σεβασμού στο δικαίωμα της προσωπικότητας, που επιβάλλουν το γενικό απόρρητο, επιτρέπουν τη διακίνηση των πληροφοριών αυτών.

Εννοείται πάντως ότι στις περιπτώσεις αυτές υπάρχει ανώμαλη εξέλιξη ή και λύση της τραπεζικής σύμβασης λόγω της μη συμμόρφωσης του πελάτη προς τις συμβατικές του υποχρεώσεις προς την τράπεζα. Λόγω λοιπόν του γεγονότος αυτού είναι φυσικό να εξασθενίζουν σε σημαντικό βαθμό οι υποχρεώσεις προστασίας και πίστης, που έχει η τράπεζα έναντι των πελατών της, αφού αυτοί πρώτοι παραβίασαν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Πολύ συχνά μάλιστα σε τέτοιες περιπτώσεις έχει λυθεί και η ίδια η σύμβαση με καταγγελία, οπότε είναι πολύ δύσκολο υπό τέτοιες συνθήκες να ισχυριστεί κάποιος ότι υπάρχουν και μετασυμβατικές υποχρεώσεις προστασίας. Από την άλλη συνήθως θα υπάρχει υπέρτερο έννομο συμφέρον για τη διακίνηση των πληροφοριών αυτών, που είναι και το συμφέρον της ολότητας για την ασφάλεια των συναλλαγών και το κατ' ιδίαν συμφέρον των συναλλασσόμενων στην αγορά να μην συναλλάσσονται με εκ συστήματος κακόπιστους και αφερέγγυους.

Δεν αποκλείεται όμως ad hoc να υπάρχουν περιπτώσεις, που η καλή πίστη επιβάλλει την προστασία αντισυμβαλλόμενων, οι οποίοι παραβίασαν τις συμβατικές τους υποχρεώσεις. Έτσι δεν είναι ορθό βάσει των ιδίων κριτηρίων να διαπομπεύεται κάποιος, ο οποίος παραβίασε τις υποχρεώσεις του, επειδή απλώς

και μόνο βρέθηκε σε παροδική οικονομική δυσκολία ή αμέλησε τις υποχρεώσεις του λόγω αβλεψίας ή τυχαίων περιστατικών. Υπό τις συνθήκες αυτές όχι μόνο δεν αναιρούνται οι υποχρεώσεις προστασίας του πελάτη αλλά αντίθετα η τράπεζα έχει υποχρέωση να διευκολύνει τον πελάτη της, ενώ λείπει το υπέρτερο έννομο συμφέρον καθότι ο πελάτης αυτός δεν αποτελεί κίνδυνο για την ασφάλεια και την ομαλότητα των συναλλαγών.

Ε. ΤΟ ΕΙΔΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ

(ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ) ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ Ν.Α. 1059/71

1. Κύρια χαρακτηριστικά και νομοθετικός σκοπός του Ν.Δ. 1059/1971

Το απόρρητο των καταθέσεων καθιερώθηκε νομοθετικά με το Ν.Δ. 1059/71, ενώ προηγουμένως δεν υπήρχε συνολική ρύθμιση, που να το αφορά. Για το λόγο αυτό και οι τραπεζικές καταθέσεις όπως και όλες οι άλλες τραπεζικές συναλλαγές καλύπτονταν από τα προβλεπόμενα για το γενικό απόρρητο. Παρόλο που, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, μόνο στην ελληνική έννομη τάξη παρατηρείται το φαινόμενο διάκρισης μεταξύ απορρήτου των καταθέσεων και γενικού τραπεζικού απορρήτου, και υπό το προηγούμενο νομικό καθεστώς παρατηρούνταν δείγματα ευνοϊκότερης μεταχείρισης των καταθέσεων σε σχέση με τις άλλες τραπεζικές συναλλαγές. Έτσι λ.χ. για πρώτη φορά τέθηκε ειδική πρόβλεψη για το απόρρητο των καταθέσεων στο αρ. 10 εδ. ε' του Ν. ΓΥΜΣΤ/1909 για τις καταθέσεις στο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, ενώ προνομιακό καθεστώς απορρήτου ειδικά για τις καταθέσεις προβλέπονταν σε διάφορες διατάξεις φορολογικού δικαίου.

Το Ν.Δ. 1059/71 εξακολουθεί και σήμερα να ισχύει με τις τροποποιήσεις, που δέχτηκε από τους νόμους 1806/88, 1858/89 και 1868/89, ενώ με την πάροδο του χρόνου διευρύνθηκαν και οι λόγοι άρσης του κυρίως για την εξυπηρέτηση σκοπών δημοσίου συμφέροντος. Παρά τις τροποποιήσεις, που έγιναν, εξακολουθεί να παραμένει ως κύριο χαρακτηριστικό του Ν.Δ. 1059/71 η αυστηρότητα και η ακαμψία των διατάξεων του, που όπως θα δούμε στην συνέχεια δημιούργησε και δημιουργεί πολλά προβλήματα δικαιοπολιτικής υφής αλλά και συνταγματικότητας σε ορισμένες περιπτώσεις. Μάλιστα οι περισσότερες τροποποιήσεις προς την κατεύθυνση περιστολής της αυστηρότητας αυτής έγιναν κατά την περίοδο 1988-89, όταν αποδείχτηκε ότι το εν λόγω Ν.Δ. ήταν επικίνδυνο ακόμη και για την ίδια την ασφάλεια και την αξιόπιστη θεσμική θωράκιση του τραπεζικού συστήματος. Ενδεικτικές της αυστηρότητας του Ν.Δ. 1059/71 είναι λ.χ., οι διατάξεις που αφορούν την αυστηρή ποινική μεταχείριση των παραβατών (αρ. 2 παρ. 1 Ν.Δ.

1059), την απαγόρευση άρσης ακόμη και με τη συναίνεση ή έγκριση του δικαιούχου (αρ. 2 παρ. 1 εδ. β'), την αυστηρή δικονομική προστασία (αρ. 2 παρ. 3) και τους εξαιρετικούς λόγους για τους οποίους και μόνο αίρεται το απόρρητο⁷.

- *Έννοια της κατάθεσης κατά το αρ. 1 εδ. α' Ν.Δ. 1059/71*

Φορείς της υποχρέωσης τήρησης απορρήτου κατά το Ν.Δ. 1059/71

Ως αντικείμενο του ειδικού απορρήτου ορίζονται στο αρ. 1 εδ. α' του Ν.Δ. 1059/71 οι “κάθε μορφής καταθέσεις σε πιστωτικά ιδρύματα”, ενώ στο αρ. 3 του ίδιου διατάγματος περιλαμβάνονται οι “χρηματικές ή άλλες καταθέσεις σε τράπεζες”. Συνεπώς ως αντικείμενο του απορρήτου μπορούν να θεωρηθούν όλες οι συμβάσεις κατάθεσης υπό τη μορφή ανώμαλης παρακαταθήκης, που συνάπτονται μεταξύ τραπεζών και πελατών, καθότι αυτή είναι η τρέχουσα έννοια της κατάθεσης, που έχει επικρατήσει στο Τραπεζικό Δίκαιο.

Έτσι στο απόρρητο του Ν.Δ. 1059/71 περιλαμβάνεται κάθε σύμβαση με την οποία παραδίδονται στην τράπεζα χρήματα ή άλλα αντικαταστατά πράγματα (εν προκειμένω κινητές αξίες) με παράλληλη υποχρέωση απόδοσης στον καταθέτη των αξιών αυτών με τους συμφωνημένους τόκους (830 Α.Κ.). Υπό την παλαιά διατύπωση του άρθρου 1 και του άρθρου 3 του Διατάγματος είχε επικρατήσει η άποψη (λόγω και της συσταλτικής ερμηνείας, που επέβαλλε η αυστηρότητα του διατάγματος) ότι στο πεδίο του περιλαμβάνονταν μόνο οι χρηματικές καταθέσεις. Με την αντικατάσταση όμως του αρ. 3 από το αρ. 27 παρ. 1 του Ν. 1868/89, όπου γίνεται λόγος για χρηματικές ή άλλες καταθέσεις, κατέστη σαφές ότι στο απόρρητο του Ν.Δ. 1059/71 περιλαμβάνονται όλες οι καταθέσεις κινητών αξιών με την μορφή ανώμαλης παρακαταθήκης.

Από την άλλη και λόγω της αυστηρότητας του Ν.Δ. 1059/71 αλλά και της έννοιας της κατάθεσης στο Τραπεζικό Δίκαιο πρέπει να απορριφθούν απόψεις, που επεκτείνουν την ισχύ του απορρήτου, και συμβάσεις με τράπεζες που έχουν το χαρακτήρα ομαλής παρακαταθήκης, έστω και αν από τα μέρη ή από την πρακτική

⁷ Μ.Θ. Ντόστας, Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο καταθέσεων, Αθήνα, 2000, σελ. 67-68

χαρακτηρίζονται ως καταθέσεις.

Ως φορείς της υποχρέωσης τήρησης του ειδ. απορρήτου αναφέρονται στο αρ. 1 εδ. α' τα πιστωτικά ιδρύματα, όπως αυτά ορίζονται στο αρ. 2 παρ. 1 του Ν. 2076/92 και τα οποία κατά το αρ. 29 του ίδιου νόμου υπάγονται και στη γενικότερη νομοθεσία περί τραπεζών. Κατά διασταλτική ερμηνεία πρέπει να γίνει δεκτό ότι το Ν.Δ. 1059/71 εφαρμόζεται και για άλλους οργανισμούς, που δέχονται καταθέσεις υπό τη μορφή ανώμαλης παρακαταθήκης έστω και αν εξαιρούνται από την εφαρμογή του Ν. 2076/92. Αυτοί οι οργανισμοί είναι κατά το αρ. 3 παρ. 2 του Ν. 2076/92 η Τράπεζα της Ελλάδος, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, η Ε.Τ.Β.Α. και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Άλλωστε το αρ. 3 παρ. 2 κατονομάζει αυτούς τους οργανισμούς ως πιστωτικά ιδρύματα και απλώς τους εξαιρεί από την εφαρμογή του συγκεκριμένου νόμου και όχι από τους άλλους νόμους, που αναφέρονται σε πιστωτικά ιδρύματα, όπως είναι και το Ν.Δ. 1059/71.

Επειδή ο νόμος δεν κάνει διάκριση, εννοείται ότι το εν λόγω Ν.Δ. επεκτείνεται σε όλα τα πιστωτικά Ιδρύματα, που παρέχουν υπηρεσίες στην Ελλάδα είτε εδρεύουν σε αυτή είτε αποτελούν υποκαταστήματα τραπεζών της αλλοδαπής. Με τη σημερινή διατύπωση του άρθρου 1, που διαμορφώθηκε από την παρ. 1 του αρ. 10 του Ν. 1858/89 δεν υπάρχει πλέον η διχογνωμία, που είχε δημιουργηθεί υπό την παλαιά διατύπωση, σχετικά με το αν υπάγονται ή όχι στο ειδικό απόρρητο οι καταθέσεις σε υποκαταστήματα στην Ελλάδα αλλοδαπών τραπεζών. Να σημειωθεί επίσης ότι το ειδικό απόρρητο καταλαμβάνει ως πρωτεύων κανόνας δικαίου τόσο την τράπεζα ως νομικό πρόσωπο όσο και τα φυσικά πρόσωπα, που υπηρετούν σε αυτή με τις ιδιότητες, που αναφέρονται στο αρ. 2 παρ.1 του Ν.Δ. 1059.

Κατά συνέπεια δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη ότι από το απόρρητο του Ν.Δ. 1059/71 δεσμεύονται μόνο τα φυσικά πρόσωπα του αρ. 2 παρ. 1, ενώ η τράπεζα δεσμεύεται ως προς της καταθέσεις από το γενικό απόρρητο καθότι μόνο για τα φυσικά πρόσωπα ορίζεται ποινική ευθύνη. Άλλωστε είναι φύσει αδύνατο να

προβλεφθεί ποινική ευθύνη για νομικά πρόσωπα αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι αυτά δεν έχουν υποχρέωση συμμόρφωσης προς τους πρωτεύοντες κανόνες δικαίου.

Από την άλλη αποκλειστικός φορέας του δικαιώματος για τήρηση εχεμύθειας βάσει του Ν.Δ. 1059/71 είναι ο δικαιούχος της κατάθεσης, καθότι στο δικό του συμφέρον αποσκοπεί η θέσπιση του ειδικού απορρήτου αλλά και στο συμφέρον της εθνικής οικονομίας μέσω της ανάπτυξης του τραπεζικού συστήματος της προσέλκυσης κεφαλαίων.

- *Νομική φύση και διάρκεια του ειδικού απορρήτου*

Κατά την εξέταση του γενικού απορρήτου αναφερθήκαμε εκτενώς (υπό Β4) στη νομική φύση της αξίωσης του πελάτη για τήρηση εχεμύθειας και ειδικότερα στο αν αυτή έχει προσωποπαγή ή περιουσιακό χαρακτήρα και δεχτήκαμε ότι πρόκειται για παρεπόμενη περιουσιακή αξίωση, που συνδέεται με την κύρια έννομη σχέση μεταξύ τράπεζας και πελάτη. Είναι λοιπόν αυτονόητο ότι και στην περίπτωση των καταθέσεων, που αποτελούν ξεκάθαρα συμβάσεις περιουσιακού χαρακτήρα, το δικαίωμα του πελάτη για τήρηση εχεμύθειας είναι περιουσιακό αγαθό και όχι τόσο με το πρόσωπο του δικαιούχου της κατάθεσης (αυτό άλλωστε φαίνεται και από την ίδια τη διατύπωση του άρθρου 1 εδ. α' του Ν.Δ. 1059/71). Κατά συνέπεια η αξίωση για τήρηση εχεμύθειας, όπως δεχτήκαμε και επί του γενικού απορρήτου, μεταβιβάζεται αυτοδίκαια με την κατάθεση είτε πρόκειται για ειδική είτε για καθολική διαδοχή. Αλλά και αν ακόμη δεχόμαστε τον προσωποπαγή χαρακτήρα του απορρήτου, η μεταβίβαση της κατάθεσης με ειδική ή καθολική (οπότε θα ισχύει και ο κανόνας της αυτοδίκαιης επαγωγής κατά τα αρ. 1710, 1711 εδ. β' Α.Κ.) διαδοχή θα είχε ως συνέπεια την άμεση γένεση ιδίου δικαιώματος για τήρηση απορρήτου στο πρόσωπο του νέου δικαιούχου και έτσι οι τρίτοι και πάλι δε θα μπορούσαν να πληροφορηθούν τίποτε σχετικά με το περιεχόμενο της κατάθεσης. Αυτό έχει σημασία για την περίπτωση θανάτου του δικαιούχου της κατάθεσης, οπότε αν δεχτούμε τον περιουσιακό και μεταβιβαστό

χαρακτήρα της αξίωσης τήρησης απορρήτου, τότε δικαιούχοι του απορρήτου γίνονται αυτοδίκαια οι κληρονόμοι αλλά και αν δεχτούμε τον αμεταβίβαστο και προσωποπαγή χαρακτήρα αμέσως μετά το θάνατο (1710, 1711 εδ. β' Α.Κ.) δημιουργείτε το ίδιο δικαίωμα των κληρονόμων της κατάθεσης, Κατά συνέπεια και στις δύο περιπτώσεις είναι παντελώς αβάσιμη η άποψη ότι με το θάνατο του δικαιούχου της κατάθεσης είναι δυνατό να λάβουν πληροφορίες σχετικά με αυτή τρίτοι, που έχουν έννομο συμφέρον, και ιδίως οι δανειστές της κληρονομιάς.

Σχετικά με τη διάρκεια των υποχρεώσεων, που απορρέουν από το Ν.Δ. 1059/71, πρέπει να παρατηρηθεί ότι αρχίζουν να ισχύουν από τη στιγμή, που θα γίνει η σύμβαση κατάθεσης με την τράπεζα και για όσο χρόνο αυτή θα υπάρχει. Επειδή όμως ο νόμος δεν διακρίνει μεταξύ του χρόνου μετά τη λήξη της και επειδή τα συμφέροντα, που επιβάλλουν την τήρηση απορρήτου για όσο χρόνο εξακολουθεί η κατάθεση (συμφέρον του δικαιούχου της κατάθεσης και δημόσιο συμφέρον για ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας), υπάρχουν και μετά τη λήξη της, ορθό είναι να δεχτούμε ότι το Ν.Δ. 1059/71 ισχύει και για καταθέσεις που υπήρξαν στο παρελθόν και δεν υφίστανται πλέον. Επειδή όμως ο νόμος αναφέρεται σε καταθέσεις που ήδη έχουν πραγματοποιηθεί, είναι φανερό ότι δεν περιλαμβάνει το προσυμβατικό στάδιο, που προηγείται της κατάθεσης. Κατά συνέπεια για αυτό ισχύουν οι επιταγές του γενικού απορρήτου βάσει των άρθρων 197-198 και 57 Α.Κ.

2. Ποινική Προστασία του απορρήτου των καταθέσεων (άρθρο 2 παρ. 1 Ν.Δ. 1059/71)

Στο άρθρο 2 παρ. 1 του Ν.Δ. 1059/71 προβλέπεται η αντικειμενική

υπόσταση του εγκλήματος της αποκάλυψης από τα αρμόδια όργανα ή υπαλλήλους των τραπεζών οποιασδήποτε πληροφορίας καλυπτόμενης από το απόρρητο των καταθέσεων. Τα στοιχεία του εγκλήματος αυτού είναι τα ακόλουθα:

- Κατοχή εκ μέρους του υπαιτίου μιας από τις θέσεις οργάνου ή υπαλλήλου τράπεζας, που αναφέρονται περιοριστικά στο άρθρο αυτό. Αν κάποιος προβεί στην πράξη αυτή, χωρίς να έχει κάποια από τις ιδιότητες αυτές, συνεργαζόμενος με υπαλλήλους ή όργανα τράπεζας, τιμωρείται ως συνεργός βάσει των άρθρων 49 παρ. 1 και 12 του Π.Κ. Πρέπει να σημειωθεί ότι κρίσιμος χρόνος για την κατοχή των ιδιοτήτων αυτών είναι ο χρόνος κατά τον οποίο ο υπαίτιος έχει πληροφορηθεί τα σχετικά στοιχεία λόγω των καθηκόντων του και όχι ο χρόνος κατά τον οποίο τα κοινοποιεί σε τρίτους. Άρα η γνωστοποίηση των πληροφοριών αυτών τιμωρείται και αν γίνει μετά την αποχώρηση του υπαιτίου από τη θέση του οργάνου ή υπαλλήλου της τράπεζας.

- Παροχή οποιασδήποτε πληροφορίας με οποιονδήποτε τρόπο (ακόμη και με παράλειψη ή απαγορευμένη κατά το αρ. 2 παρ. 3 μαρτυρία), εφόσον αφορά στοιχεία καλυπτόμενα από το απόρρητο των καταθέσεων και τα στοιχεία αυτά είναι γνωστά στον υπαίτιο λόγω των καθηκόντων του και όχι με άλλο τρόπο (π.χ., ιδιωτικές πηγές). Το έγκλημα του αρ. 2 παρ. 1 του Ν.Δ. 1059/71, τιμωρείται μόνο όταν τελείται από δόλο (αρ. 26 παρ. 1 Π.Κ.) και διώκεται αυτεπαγγέλτως (αρ. 36 Κ.Π.Δ.). Όπως ορίζεται, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, ενώ έχει καταργηθεί βάσει των άρθρων 5 και 6 του Ν. 1419/84 το άρθρο 2 παρ. 2 του Ν.Δ. 1059/71, που απαγόρευε την αναστολή εκτέλεσης της ποινής ή τη μετατροπή της ποινής σε χρηματική για την περίπτωση παραβίασης του αρ. 2 παρ. 1.

3. Λόγοι άρσης του απορρήτου των καταθέσεων

Όπως ήδη αναφέραμε το απόρρητο των καταθέσεων αίρεται μόνο για συγκεκριμένους λόγους, που αναφέρει ο νόμος. Αρχικά η άρση του προβλέπονταν

σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις αλλά σταδιακά επεκτάθηκε και για άλλους λόγους ιδίως δημοσίου συμφέροντος. Παρόλα αυτά εξακολουθεί να διατηρείται ο εξαιρετικός χαρακτήρας της δυνατότητας άρσης του απορρήτου του Ν.Δ. 1059/71.

Οι λόγοι, για τους οποίους προβλέπεται η άρση του απορρήτου των καταθέσεων, μπορούν να καταταγούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Άρση υπέρ δικαστικών ή άλλων αρχών για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας
- Άρση υπέρ της ΤτΕ αλλά και άλλων αρχών, που μεριμνούν για τη διασφάλιση διαφάνειας και νομιμότητας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα αλλά και στον δημόσιο βίο γενικότερα
- Άρση υπέρ των φορολογικών αρχών και
- Άρση για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών έννομων συμφερόντων.

Οι σχετικές διατάξεις είναι κατά κατηγορία οι ακόλουθες:

- Σχετικά με την καταπολέμηση της εγκληματικότητας:

i. Το άρθρο 3 του Ν.Δ. 1059/71, όπως τροποποιήθηκε από το αρ. 27 παρ. 1 του Ν. 1868/89. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό επιτρέπεται η άρση του απορρήτου των καταθέσεων με αιτιολογημένη απόφαση δικαστικού συμβουλίου, όταν διενεργείται προανάκριση, ανάκριση, προκαταρκτική εξέταση ή πρόκειται να ασκηθεί ποινική δίωξη στις περιπτώσεις, που η άρση είναι αναγκαία για την ανίχνευση και τον κολασμό κακουργήματος. Υπάρχουν μάλιστα σκέψεις η άρση του απορρήτου για την διακρίβωση κακουργημάτων να γίνεται κατά το στάδιο της προανάκρισης με απλή διάταξη του αρμόδιου εισαγγελέα, αφού προηγηθεί σχετική νομοθετική τροποποίηση. Με την ίδια διάταξη θα είναι δυνατή και η προσωρινή δέσμευση των επίμαχων λογαριασμών (Βλ. σχετικά συνέντευξη του Υπουργού Δημοσίας Τάξης στην εφημερίδα “ΤΑ ΝΕΑ” αρ. 23/9/2000, σελ. 28). Βάσει πρόσφατης νομολογίας (Πλημμ. Καβάλας 138/98, Ποιν.Χρ.ΜΘ σελ 167) ημεδαπό δικαστικό συμβούλιο μπορεί να διατάξει με τις προϋποθέσεις του αρ. 3 Ν.Δ. 1059/71 άρση του απορρήτου των καταθέσεων και όταν ενεργεί πράξεις δικαστικής συνδρομής προς αλλοδαπές δικαστικές αρχές, εφόσον όμως η επίδικη πράξη που διαπράχθηκε στην αλλοδαπή, έχει επίσης κακουργηματικό χαρακτήρα είτε κατά το ελληνικό δίκαιο είτε κατά το δίκαιο της χώρας από την οποία ζητείται η δικαστική συνδρομή. Εννοείται ότι στις περιπτώσεις του αρ. 3 Ν.Δ. στους τραπεζικούς λογαριασμούς. Από τη ρύθμιση αυτή συνάγεται και η σημασία, που έδωσε ο νομοθέτης στην τήρηση του απορρήτου των καταθέσεων, καθότι έκρινε σημαντικότερο το να διατηρείται το απόρρητο από το να διευκολύνεται η εξιχνίαση εγκλημάτων, όπως είναι τα σοβαρά πλημμελήματα και μόνο για την αντιμετώπιση της πιο βαριάς μορφής εγκληματικότητας, που περιλαμβάνει τα κακουργήματα, προέκρινε τη δυνατότητα άρσης του απορρήτου και πάλι με αιτιολογημένη δικαστική κρίση και μόνο στο απολύτως αναγκαίο μέτρο.

Επειδή πάντως ο νόμος δεν διακρίνει, είναι δυνατή η άρση του απορρήτου και για τις καταθέσεις τρίτων προσώπων πλην του κατηγορουμένου ή υπόπτου, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την εξιχνίαση κακουργήματος. Σε περίπτωση που η κατάθεση περιέχει χρήματα, τα οποία προήλθαν από την εγκληματική

δραστηριότητα, τότε εννοείται ότι θα δημευθεί ή το περιεχόμενό της θα αποδοθεί στο δικαιούχο, από τον οποίο αποσπάστηκε με την εγκληματική δραστηριότητα βάσει των αρ. 76 Π.Κ. και 310 παρ. 2 και 373 Κ.Π.Δ.

Βάσει των ίδιων διατάξεων του Κ.Π.Δ. πρέπει να διαταχθεί από το δικαστικό συμβούλιο ή δικαστήριο η κατάργηση της άρσης του απορρήτου και η επαναφορά στην προηγούμενη κατάσταση, όταν τελικά δεν ασκηθεί ποινική δίωξη ή εκδοθεί απαλλακτικό βούλευμα ή δεν υπάρξει καταδίκη για κακούργημα. Αν το βούλευμα ή η δικαστική απόφαση παρέλειψε να διατάξει την επαναφορά στο καθεστώς απορρήτου, είναι δυνατή η συμπλήρωσή τους βάσει του αρ. 145 παρ. 1-2 του Κ.Π.Δ. Εννοείται ότι εξαιρετική αρμοδιότητα του δικαστικού συμβουλίου κατά παρέκκλιση από το αρ. 307 Κ.Π.Δ., για να αποφασίσει άρση του τραπεζικού απορρήτου κατά το αρ. 3 Ν.Δ. 1059/71, υπάρχει όταν δεν έχει αρχίσει ακόμη η προδικασία αλλά διενεργείται προκαταρκτική εξέταση ή πρόκειται να ασκηθεί ποινική δίωξη. Εννοείται ακόμη ότι όταν διενεργείται προανάκριση από προανακριτικές επιτροπές της Βουλής για την εξιχνίαση κακουργημάτων που τιμωρούνται κατά το Νόμο περί ευθύνης υπουργών ή κατά το Νόμο περί ευθύνης του Προέδρου της Δημοκρατίας, τις εξουσίες των επίμαχων καταθέσεων έχει η αρμόδια προανακριτική επιτροπή, που υποκαθιστά το δικαστικό συμβούλιο (βλ. και αρ. 156 παρ. 3 και 159 παρ. 6 του Κ.Ε.Β.).

Με το άρθρο 6 παρ. 2 του Ν. 2713/99 (για τη σύσταση Υπηρεσίας Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας) επεκτάθηκε η εφαρμογή του άρθρου 3 του Ν.Δ. 1059/71 για όλα τα εγκλήματα αστυνομικών κατά την υπηρεσία τους, που ερευνώνται από την νεοσύστατη αυτή υπηρεσία. Τα εγκλήματα αυτά αναφέρονται περιοριστικά στο αρ. 1 παρ. 2 του ίδιου νόμου και

εννοείται ότι το αρ. 3 του Ν.Δ. 1059/71 εφαρμόζεται σε όλα τα σχετικά εγκλήματα είτε πρόκειται για κακουργήματα είτε για πλημμελήματα. Όπως επίσης ορίζεται στο αρ. 6 παρ. 2 εδ. β' του Ν. 2713/99 η πρόταση προς το αρμόδιο των καταθέσεων γίνεται από τον εισαγγελέα Εφετών, που κατά το αρ. 3 του νόμου είναι επιφορτισμένος με την εποπτεία των προανακρίσεων και των προκαταρκτικών εξετάσεων, που διενεργούνται από την Υπηρεσία αυτή. Τα στοιχεία, που θα προκύψουν από τις έρευνες αυτές μπορούν - εννοείται - να χρησιμοποιηθούν ως αποδεικτικό υλικό στις αντίστοιχες ποινικές δίκες αλλά δε μπορούν να γνωστοποιηθούν οπουδήποτε αλλού ή να χρησιμοποιηθούν για οποιονδήποτε άλλο λόγο (αρ. 1 παρ. 4 Ν. 2713/99).

ii. Το άρθρο 12 του Ν. 1916/90, που ορίζει τη δυνατότητα του ανακριτή να διατάσσει την άρση του απορρήτου των καταθέσεων, όταν διενεργείται ανάκριση (εδ. α') ή προανάκριση (εδ. β') για τα εγκλήματα, που αναφέρονται στον νόμο αυτό.

iii. Ο Ν. 2331/95, που εισάγει σημαντικές αποκλίσεις τόσο στο γενικό όσο και στο ειδικό απόρρητο, αφού θέτει ως πρωταρχική προτεραιότητα την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από τις μορφές εγκληματικής δραστηριότητας, που μνημονεύει στο άρθρο 1 εδ. α'. Λόγω της ευρύτητας των εγκλημάτων, που κατονομάζονται στο άρθρο αυτό, και του χαρακτήρα πολλών από αυτών ως βαρέων πλημμελημάτων περιορίζεται σημαντικά η πρακτική σημασία και το πεδίο ισχύος των άλλων διατάξεων, που αποβλέπουν στην καταπολέμηση της εγκληματικότητας (αρ. 3 Ν.Δ. 1059/71, άρθρο. 12 Ν. 1916/90).

Με το σύστημα, που θεσπίζεται από τα άρθρα 1-9 του Ν. 2331/95 προβλέπεται μεταξύ άλλων η υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων (όπως αυτά ορίζονται στο αρ. 1 εδ. δ') να ορίζουν ένα διευθυντικό στέλεχος τους ως αρμόδιο για την εξέταση συναλλαγών, που είναι ύποπτες για απόπειρα νομιμοποίησης

εσόδων, που προέρχονται από εγκληματικές πράξεις του αρ. 1 εδ. δ'. Το διευθυντικό αυτό στέλεχος, που προβλέπεται στο αρ. 4 παρ. 10, εξετάζει τις αναφορές, που υποχρεούνται να του υποβάλλουν οι υπάλληλοι ή διευθυντές υποκαταστημάτων για συναλλαγές, που δημιουργούν υπόνοιες για νομιμοποίηση τέτοιων εσόδων. Αν το διευθυντικό αυτό στέλεχος κρίνει ότι όντως υπάρχουν τέτοιες ενδείξεις ενημερώνει, παρέχοντας όλα τα σχετικά στοιχεία, την αρμόδια Επιτροπή, που συγκροτείται βάσει του άρθρου 7 του Νόμου καθώς και του Π.Δ. 401/96. Στη συνέχεια η Επιτροπή αυτή εξετάζει τη βασιμότητα των υπονοιών για νομιμοποίηση εσόδων και όταν κρίνει ότι όντως η σύμβαση ή η συναλλαγή, που εξετάζεται, είναι ύποπτη, διαβιβάζει με τη σειρά της τα στοιχεία της υπόθεσης στον αρμόδιο Εισαγγελέα (αρ. 7 παρ. 5). Επίσης τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να διαβιβάζουν στην Επιτροπή του αρ. 7 καθώς και στις δικαστικές ή εισαγγελικές αρχές όλα τα στοιχεία, που τους ζητούνται για τις ύποπτες συμβάσεις ή συναλλαγές (αρ. 4 παρ. 13).

Είναι φανερό ότι στο πεδίο εφαρμογής του Ν. 2331/95 υπάγονται όχι μόνο οι τραπεζικές συναλλαγές, που καλύπτονται από το γενικό απόρρητο αλλά και οι καταθέσεις. Αυτό συνάγεται πρωτίστως από το ότι ο ίδιος ο νόμος στο άρθρο 8 ορίζει ότι η γνωστοποίηση πληροφοριών βάσει των διατάξεων του δεν αποτελεί παράβαση οποιασδήποτε νομοθετικής ή άλλης απαγόρευσης (άρα ούτε και του Ν.Δ. 1059/71) ούτε συνεπάγεται οποιαδήποτε ευθύνη, εκτός εάν υπήρξε κακόβουλη ενέργεια του υπαλλήλου ή του διευθυντικού στελέχους. Άλλωστε ο ίδιος ο σκοπός του νομοθέτη ήταν να αποκλειστεί κάθε οδός νομιμοποίησης παράνομων εσόδων μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος άρα και η οδός των καταθέσεων, ενώ από την άλλη, γίνεται σε διατάξεις (όπως το αρ. 1 εδ. δ' και το αρ. 4 παρ. 1) ρητή αναφορά και στις τραπεζικές.

Βάσει των άρθρων 2 παρ. 6 επ. και των αρ. 3 Ν. 2331/95 και 6 παρ. 3 Ν. 2713/99 παρέχεται και η δυνατότητα δήμευσης της κατάθεσης, που αποτελεί προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας. Επίσης το άρθρο 5 του Νόμου προβλέπει τα σχετικά με τη δυνατότητα του ανακριτή ή του δικαστικού συμβουλίου να

απαγορεύσουν την κίνηση τραπεζικών καταθέσεων, όταν διεξάγεται ανάκριση ή προκαταρκτική εξέταση για τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων. Για την αποφυγή του κινδύνου να γίνουν ευρύτερα γνωστές οι πληροφορίες, που αφορούν συναλλαγές καλυπτόμενες είτε από το γενικό είτε από το ειδικό απόρρητο, και οι οποίες διακινούνται μεταξύ των αρμοδίων οργάνων και αρχών του Ν. 2331/95, λαμβάνονται μέτρα έτσι ώστε να είναι εμπιστευτική η διακίνηση των σχετικών πληροφοριών και τα όργανα αυτά να έχουν υποχρέωση εχεμύθειας (βλ. ιδίως άρθρα 4 παρ. 10 εδ. τελ. και παρ. 13 εδ. β' και δ', αρ. 4 παρ. 16 και αρ. 7 παρ. 6 Ν. 2331/95). Εννοείται όμως ότι τα σχετικά με τις ύποπτες συναλλαγές στοιχεία αποτελούν περιεχόμενο του φακέλου της δικογραφίας και γίνονται γνωστά ιδίως στην κύρια διαδικασία, όπου επικρατεί η αρχή της δημοσιότητας. Από την άλλη όμως ορίζεται ότι τα σχετικά στοιχεία δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε δίκες σχετικές με ποινικά αδικήματα, που δεν εντάσσονται σε αυτά του αρ. 1 εδ. α' ή του αρ. 2 του Ν. 2331/95 και για τα οποία δεν έγινε έρευνα βάσει του νόμου αυτού, ή σε δίκες σχετικές με ιδιωτικές αξιώσεις κατά του προσώπου, το οποίο αφορούν οι ύποπτες συναλλαγές (άρθρο 4 παρ. 14). Με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται για τα πρόσωπα, που εμπλέκονται στις συναλλαγές αυτές, η προστασία, που παρέχει το τραπεζικό απόρρητο, σε όλες τις δραστηριότητες τους πλην αυτών, που στην πάταξη τους αποβλέπει ο Ν. 2331/95.

- Σχετικά με τη δυνατότητα ελέγχου της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλων αρχών επί των καταθέσεων.

Με σειρά διατάξεων, ρυθμίζεται η δυνατότητα άρσης του απορρήτου των

καταθέσεων προκειμένου να διευκολυνθεί ο έλεγχος και η εποπτεία της Τ.τ.Ε. επί του τραπεζικού συστήματος. Οι διατάξεις αυτές είναι το αρ. 1 εδ. β' του Ν.Δ. 1059/71 (όπως προστέθηκε με άρθρο 10 παρ. 1 του Ν. 1858/89), το άρθρο 2 παρ. 1 εδ. τελ. του Ν.Δ. 1059 (όπως προστέθηκε με αρ. 10 παρ. 2 του Ν. 1858/89), το αρ. 40 παρ. 2 του Ν. 1806/88 (που πριν των οργάνων της Τ.τ.Ε. δίνει τη δυνατότητα άρσης του απορρήτου και στις δικαστικές αρχές και τις προανακριτικές κοινοβουλευτικές αρχές, που ασκούν αρμοδιότητες σχετικές με τον έλεγχο του τραπεζικού συστήματος και της εφαρμογής της νομισματικής νομοθεσίας), το άρθρο 38 του Ν. 1828/89 καθώς και τα άρθρα 9 και 10 Ν. 2548/97.

Παρατηρείται ότι οι παραπάνω διατάξεις τέθηκαν κατ' αρχήν την περίοδο 1988-89, οπότε και κλονίστηκε η ίδια η αξιοπιστία του τραπεζικού συστήματος λόγω του γνωστού σκανδάλου της Τράπεζας Κρήτης. Πάντως και πριν την εισαγωγή των διατάξεων αυτών γινόταν δεκτό ότι το απόρρητο των καταθέσεων δεν μπορεί να εμποδίζει την άσκηση εποπτείας επί των τραπεζών από την κεντρική τράπεζα (Τ.τ.Ε.) λόγω της ελεγκτικής αρμοδιότητας, που αυτή είχε βάσει του τότε ισχύοντος Ν. 1665/51. Πρέπει να προστεθεί ότι τα όργανα της Τ.τ.Ε. δεσμεύονται για τα στοιχεία των καταθέσεων, που πληροφορούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, από ιδιαίτερο καθήκον επαγγελματικής εχεμύθειας βάσει του αρ. 9 παρ. 4 Ν. 2548/97 καθώς και του αρ. 21 του Ν. 2076/92 και αρ. 40 παρ. 3 του Ν. 1806/88. Επιτρέπεται όμως η κοινοποίηση των σχετικών στοιχείων, όταν απαιτείται για την επιβολή κυρώσεων σε τράπεζες λόγω παράνομων πράξεων τους (βάσει των αρ. 2 παρ. 1 εδ. τελ. του Ν.Δ. 1059/71 και 40 παρ. 3 εδ. β' του Ν. 1806/88. Βλ. επίσης και εξαίρεση από την υποχρέωση εχεμύθειας βάσει του αρ. 38 του Ν. 1828/89).

Βάσει ρητής διάταξης (αρ. 26 παρ. 11 εδ. β' Ν. 2076/92) δεν ελέγχεται από την Τ.τ.Ε. κατά παρέκκλιση των ανωτέρω η συναλλαγματική προέλευση των κεφαλαίων, που κατατίθενται σε λογαριασμούς συναλλάγματος σε τράπεζες στην

Ελλάδα.

Επίσης κατά το άρθρο 8 του Ν. 1738/87 δεν ισχύει το απόρρητο των καταθέσεων έναντι του οργάνου, που κατά το άρθρο αυτό ελέγχει τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης, που υποχρεούνται να υποβάλουν οι δημόσιοι λειτουργοί, που αναφέρονται στο άρθρο 6 του ίδιου νόμου.

- Άρση του απορρήτου για φορολογικούς σκοπούς.

Πληθώρα διατάξεων του φορολογικού δικαίου διασπά το απόρρητο των καταθέσεων, προκειμένου να καταστεί δυνατή η σύλληψη φορολογητέας ύλης, που διοχετεύεται είτε σε τραπεζικές συναλλαγές καλυπτόμενες από το γενικό απόρρητο είτε σε τραπεζικές καταθέσεις. Τα τελευταία μάλιστα χρόνια οι διατάξεις, που αφορούν το απόρρητο των καταθέσεων, ελάχιστα μπορούν να επηρεάσουν τις φορολογικές αρχές καθώς συνεχώς διευρύνεται η δυνατότητά τους να εξετάζουν τις τραπεζικές καταθέσεις. Οι διατάξεις αυτές είναι ιδίως οι ακόλουθες: το αρ. 1 εδ. γ' του Ν.Δ. 1059/71 (όπως προστέθηκε με το αρ. 25 παρ. 3 του Ν. 2214/94), το αρ. 66 παρ. 1 Εδ.β' του Ν. 2238/94 και τα αρ. 8 παρ. 7-8 Ν. 2386/96 σε συνδ. με αρ. 1 παρ. 2 και αρ. 12 παρ. 1 του Π.Δ. 218/96 (έλεγχος του Σ.Δ.Ο.Ε.). Και στις περιπτώσεις αυτές τα όργανα των φορολογικών αρχών έχουν υποχρέωση εχεμύθειας για όσα πληροφορούνται κατά παρέκκλιση του απορρήτου των καταθέσεων και βάσει των ειδικών αυτών διατάξεων και βάσει του γενικού κανόνα του φορολογικού απορρήτου (αρ. 85 Ν. 2238/94).

Κατά συνέπεια τα σχετικά στοιχεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς, για τους οποίους συλλέγονται βάσει των ανωτέρω διατάξεων.

Εξάλλου και με ρητή διάταξη (αρ. 16 παρ. 3 του Ν. 1599/86) απαγορεύεται στις διοικητικές αρχές να παρέχουν στους διοικούμενους στοιχεία καλυπτόμενα από το τραπεζικό απόρρητο.

- Άρση του απορρήτου για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων.

i. Με το αρ. 2 του Ν.Δ. 1325/72 ορίζεται ρητά ότι κατ' εξαίρεση των διατάξεων του Ν.Δ. 1059/71 η τράπεζα σε περίπτωση μη πληρωμής επιταγής ελλείπει διαθέσιμων κεφαλαίων υποχρεούται να το βεβαιώσει εγγράφως είτε πάνω στο σώμα της επιταγής είτε με ξεχωριστό έγγραφο. Η διάταξη αυτή ήταν αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η αξίωση του κομιστή ακάλυπτης επιταγής με την απόδειξη ότι η επιταγή όντως δεν πληρώθηκε αλλά και για την απόδειξη του ποινικού αδικήματος της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής κατά το αρ. 79 του Ν. 5960/33. Πάντως παρατηρείται ότι η παροχή πληροφοριών σχετικά με την πληρωμή ή όχι επιταγής δε συνιστά κατ' ανάγκην και απόκλιση από το απόρρητο των καταθέσεων, καθότι η πληρωμή της επιταγής μπορεί να γίνεται και λόγω άλλης αιτίας όπως η σύμβαση πίστωσης δια ανοιχτού λογαριασμού, που δεν συνιστά τραπεζική κατάθεση, και όχι απαραίτητα λόγω ύπαρξης κατάθεσης όψεως, η οποία πάντως θα υπάγεται στο απόρρητο των καταθέσεων βάσει του άρθρου 1 εδ. α' του Ν.Δ. 1059/71 που μιλάει για καταθέσεις κάθε μορφής.

ii. Από το απόρρητο του Ν.Δ. 1059/71 εξαιρούνται και οι καταθέσεις των ασφαλιστικών εταιριών, εφόσον αποτελούν ασφαλιστική τοποθέτηση (αρ. 8 παρ. 4

εδ. α' και αρ. 8 παρ. 9 ιδίως εδ. β' του Ν.Δ. 400/70, όπως αυτό ισχύει σήμερα). Ασφαλιστική τοποθέτηση κατά το αρ. 8 του Ν.Δ. 400/70 (το οποίο από το 1970 ως σήμερα έχει υποστεί τροποποιήσεις) αποτελεί τοποθέτηση περιουσιακών στοιχείων των ασφαλιστικών εταιρειών κατά τρόπο ώστε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα ικανοποίησης των πελατών, όταν επέλθει ο ασφαλιστικός κίνδυνος. Βάσει του άρθρου αυτού οι ασφαλιστικές εταιρείες είναι υποχρεωμένες να προβούν σε τέτοιες τοποθετήσεις με τις μορφές, που προβλέπονται στο αρ. 8 παρ. 3, μεταξύ των οποίων είναι και οι τραπεζικές καταθέσεις. Σύμφωνα με τα άρθρα 8 παρ. 4 εδ. α' και παρ. 9 τόσο οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις όσο και οι τράπεζες στις οποίες υπάρχουν οι καταθέσεις αυτές οφείλουν να ενημερώνουν για την ύπαρξή τους και τις μεταβολές τους το Υπουργείο Ανάπτυξης (ως εποπτεύουσα αρχή των ασφαλιστικών εταιρειών). Δεδομένου ότι βάσει του άρθρου 10 παρ. 1 του Ν.Δ. 400/70 οι ασφαλισμένοι και οι καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοί τους έχουν προνόμιο επί των ασφαλιστικών τοποθετήσεων, προκειμένου να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις τους από τις ασφαλιστικές συμβάσεις, εννοείται ότι για την ικανοποίηση τους από τις καταθέσεις, που συνιστούν ασφαλιστική τοποθέτηση, κατά το αρ. 10 παρ. 2 επ. δεν μπορεί να σταθεί εμπόδιο το απόρρητο του Ν.Δ. 1059/71 (αυτό είχε γίνει δεκτό από την νομολογία και πριν ακόμη διευκρινιστεί ρητά από τον νομοθέτη σε τροποποιήσεις του Ν.Δ. 400/70 από το Ν. 2170/93 και το Ν. 2496/97). Εννοείται ότι σε δίκες σχετικά με την ικανοποίηση των ασφαλισμένων από τις καταθέσεις, που συνιστούν ασφαλιστική τοποθέτηση επιτρέπεται και η εκ μέρους των τραπεζών και των οργάνων τους μαρτυρία, επίδειξη εγγράφων ή παροχή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο πληροφόρησης σχετικά με αυτές. Άλλωστε αν δεν ίσχυαν τα παραπάνω θα ήταν άσκοπη και επικίνδυνη η δυνατότητα των ασφαλιστικών εταιρειών να χρησιμοποιούν τη μορφή της τραπεζικής κατάθεσης για τις ασφαλιστικές τοποθετήσεις τους, και θα ήταν εύκολη η αποφυγή εκ μέρους των εταιρειών των υποχρεώσεων τους μέσω της τροπής όλων των τοποθετήσεων του σε καταθέσεις.

Εννοείται, ενόψει και του σκοπού του αρ. 8 Ν.Δ. 400/70 (προστασία των

ασφαλισμένων) ότι οι ανωτέρω διατάξεις (αρ. 8 παρ. 4 και 9 του Ν.Δ. 400/70) δεν περιορίζουν καθόλου το απόρρητο των καταθέσεων έναντι τρίτων προσώπων (πλην του Υπουργείου Ανάπτυξης και των ασφαλισμένων).

iii. Πρέπει επίσης να γίνει δεκτό ότι είναι επιτρεπτή η άρση του απορρήτου των καταθέσεων, όταν αυτό επιβάλλεται για την δικαστική προστασία της τράπεζας, μολονότι δεν ορίζεται κάτι τέτοιο ρητά στο νόμο. Η παρεμπόδιση όμως της τράπεζας να προσάγει ενώπιον δικαστηρίου στοιχεία σχετικά με καταθέσεις λόγω του Ν.Δ. 1059/71 θα ήταν στις περιπτώσεις αυτές αντίθετη προς το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος⁸.

• *Προστασία αξιώσεων Οικογενειακού Δικαίου σε σχέση με το απόρρητο των καταθέσεων*

Σε αντίθεση με το γενικό απόρρητο, που αίρεται βάσει των σταθμίσεων της έννομης τάξης, όταν υπάρχει υπέρτερο έννομο συμφέρον στο οποίο συν τοις άλλοις για τις οικογενειακές (αρ. 21 παρ. 1 Σ.) των σχετικών διατάξεων, το απόρρητο των καταθέσεων, που στηρίζεται σε αυστηρές επιταγές του Ν.Δ. 1059/71, αίρεται μόνο όταν το επιβάλλει ειδικά ο νόμος. Κατά συνέπεια δεν μπορεί να αρθεί προκειμένου να ικανοποιηθούν αξιώσεις του Οικογενειακού Δικαίου, αφού κάτι τέτοιο δεν προβλέπεται ρητά από το νόμο ούτε συνάγεται σαφώς από αυτόν. Για το λόγο αυτό δεν είναι βάσιμη η άποψη ότι είναι δυνατή η άρση του βάσει σταθμίσεων έννομων συμφερόντων λαμβανομένων υπόψη του αρ. 4 παρ. 2 (ισότητα των δύο φύλων) και του αρ. 21 παρ. 1 του Συντάγματος, καθότι όσο αφορά το πρώτο δεν εμποδίζεται η ικανοποίηση των αξιώσεων αυτών μόνο για το ένα ή το άλλο φύλο, ενώ ως προς το δεύτερο (21 παρ. 1) πρέπει να παρατηρηθεί ότι θεσπίζει κοινωνικό δικαίωμα με κατευθυντήριο για την Πολιτεία χαρακτήρα και δεν μπορεί να θεμελιώσει απευθείας αξίωση του ιδιώτη - δικαιούχου του δικαιώματος του.

Ομοίως η κοινωνικοηθική αρχή της προστασίας της οικογένειας δεν μπορεί

⁸ Μ.Θ. Ντόστας, Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο καταθέσεων, Αθήνα, 2000, σελ. 89-100

να υπερισχύσει του Ν.Δ. 1059/71 όπως και οποιουδήποτε άλλου κανόνα δικαίου. Το επιχείρημα ότι το πλήθος των εξαιρέσεων, που θέσπισε ο νομοθέτης τα τελευταία χρόνια στο ειδικό απόρρητο, καταδεικνύει τη δυνατότητα άρσης του και για άλλους σπουδαίους λόγους επίσης δεν ευσταθεί, αφού η τάση του νομοθέτη να θεσπίζει εξαιρέσεις, όταν το κρίνει σκόπιμο, δείχνει το τελείως αντίθετο, ότι δηλαδή θεωρεί αναγκαία για την κάμψη του απορρήτου του Ν.Δ. 1059/71 την ύπαρξη σχετικής νομοθετικής ρύθμισης. Εν πάσει δε περιπτώσει, αν ο νομοθέτης ήθελε την κάμψη του ειδικού απορρήτου για την εξυπηρέτηση υπέρτερων ιδιωτικών συμφερόντων, δεν θα προέβαινε στη θέσπιση του Ν.Δ. 1059/71 αλλά θα έμενε στο καθεστώς του γενικού απορρήτου και όσο αφορά τις καταθέσεις. Την αδυναμία άρσης του ειδικού απορρήτου βάσει των ανωτέρω για την δικαστική ικανοποίηση οικογενειακών αξιώσεων δέχεται το μεγαλύτερο μέρος της θεωρίας και η νομολογία.

Οι τελευταίες όμως αυτές απόψεις παραβλέπουν το γεγονός ότι για την εφαρμογή πολλών ουσιαστικών κανόνων του Οικογενειακού Δικαίου απαιτείται πλήρης γνώση των αντιδίκων μερών. Κατά συνέπεια δεν μπορεί να υπάρξει εφαρμογή των κανόνων αυτών χωρίς πλήρη γνώση των καταθέσεων, που αποτελούν σημαντικό στοιχείο της περιουσίας κάθε ανθρώπου. Το αποτέλεσμα θα είναι να μην μπορούν να ικανοποιηθούν ουσιαστικές αξιώσεις λόγω αδυναμίας απόδειξής τους ή να θεωρούνται βάσιμες άλλες αξιώσεις (ιδίως διατροφής) στηριζόμενες στην απορία του ενάγοντος χωρίς όμως να μπορεί να ανταποδειχτεί ότι αυτός μπορεί να συντηρηθεί βάσει περιουσίας, που διαθέτει σε τραπεζικές καταθέσεις. Τέτοιες διατάξεις είναι ιδίως το αρ. 1400 Α.Κ. (αξίωση συμμετοχής στα αποκτήματα - ουσιαστική κρίση σχετικά με το αν αυξήθηκε η περιουσία του εναγομένου και με ποιο τρόπο μπορεί να υπάρξει μόνο αν γίνουν γνωστές και οι καταθέσεις του), το αρ. 1389 εδ. β' Α.Κ. (συμβολή στις οικογενειακές ανάγκες), και τα άρθρα 1442 Α.Κ., 1486 Α.Κ., 1503 αριθ. 2 Α.Κ. και 1504 Α.Κ.

Λόγω όμως του απορρήτου των καταθέσεων ο εναγόμενος δεν μπορεί να ανταποδείξει την ύπαρξη επαρκών εισοδημάτων ή περιουσίας του ενάγοντος για

τη συντήρηση του, εφόσον αυτά είναι τοποθετημένα σε τραπεζικές καταθέσεις. Η αδυναμία όμως απόδειξης των ουσιαστικών προϋποθέσεων για την θεμελίωση αξίωσης του ουσιαστικού δικαίου (όπως λ.χ., αυτή του Α.Κ.) ή για την άμυνα απέναντι σε τέτοια αξίωση (ιδίως αξίωση διατροφής) εμποδίζει την αποτελεσματική δικαστική προστασία του ενάγοντος ή εναγομένου αντίστοιχα κατά παράβαση του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος, που δίνει στον καθένα δικαίωμα να αναπτύσσει επί δικαστηρίου τις απόψεις του για δικαιώματα ή συμφέροντά του. Κατά συνέπεια, όταν αυτό είναι αδύνατο να γίνει λόγω του Ν.Δ. 1059/71, το τελευταίο πρέπει να παρακάμπτεται βάσει των άρθρων 20 παρ. 1 και 93 παρ. 4 του Συντάγματος.

Έτσι, θα πρέπει να υποχρεώνεται η τράπεζα κατά τα αρ. 902-903 Α.Κ. ή 450-452 Κ.Πολ.Δ. να χορηγεί τα έγγραφα, που είναι αναγκαία για την απόδειξη των καταθέσεων, ή τα όργανα και οι υπάλληλοι της τράπεζας να δίνουν σχετικές μαρτυρικές καταθέσεις παρά το αρ. 2 παρ. 3 του Ν.Δ. 1059/71. Σε διαφορετική περίπτωση θα υπήρχε αδυναμία διαμόρφωσης δικανικής κρίσης με λήψη υπόψη όλων των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και μάλιστα για σημαντική κατηγορία ιδιωτικών διαφορών, όπως είναι οι οικογενειακές και άρα ευθεία παραβίαση του αρ. 20 παρ. 1 Σ. Η επιφύλαξη του νόμου, που τίθεται στο άρθρο αυτό έχει την έννοια ότι η δικαστική προστασία παρέχεται με τις διαδικασίες, που προβλέπουν οι δικονομικοί κανόνες, και όχι ότι μπορεί να αποκλειστεί η δυνατότητα απόδειξης περιστατικών κρίσιμων για τη συναγωγή ορθής δικανικής κρίσης μέσω της εφαρμογής άλλων κανόνων δικαίου, που εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς και ανάγκες. Εξάλλου σωστά επισημαίνεται ότι η δικαστική προστασία κατοχυρώνεται, στο άρθρο 20 παρ. 1 του Σ. για όλα τα ουσιαστικά δικαιώματα, που κατοχυρώνονται σε διατάξεις νόμων έστω και αν δεν έχουν συνταγματικό έρεισμα.

Σε κάθε δε περίπτωση οι διατάξεις, για τις οποίες εδώ γίνεται λόγος,

αποτελούν εξειδίκευση της κατευθυντήριας αρχής του Συντάγματος για προστασία της οικογένειας (αρ. 21 παρ. 1 Σ.) Εξάλλου και οι συνταγματικοί περιορισμοί της οικονομικής ελευθερίας (αρ. 5 παρ. 1 Σ.) και ιδίως η επίκληση των δικαιωμάτων των άλλων και των χρηστών ηθών δεν επιτρέπουν το συμπέρασμα ότι βάσει των αξιολογήσεων του επιτρέπουν το συμπέρασμα ότι βάσει των αξιολογήσεων του Συντάγματος είναι μεγαλύτερης σημασίας η προστασία του απορρήτου των καταθέσεων από την διασφάλιση της ορθής εφαρμογής τόσο σημαντικών κανόνων του Οικογενειακού Δικαίου και της δυνατότητας συναγωγής ορθής δικανικής πεποίθησης στις σχετικές διαφορές. Από την άλλη λόγω της αρχής της αναγκαιότητας το απόρρητο των καταθέσεων μπορεί να αίρεται μόνο όταν δεν υπάρχει άλλος τρόπος γνώσης των πραγματικών περιστατικών που είναι κρίσιμα για την εφαρμογή των ανωτέρω κανόνων του Οικογενειακού Δικαίου. Σε σχέση μάλιστα με το ακατάσχετο των καταθέσεων, που αποτελεί κατά τη νομολογία παρεπόμενη συνέπεια του απορρήτου, και υποστηρίζεται ότι αποτελεί λύση αντίθετη προς το άρθρο 20 παρ. 1 Σ. (βλ. κατωτέρω υπό Δ3γ και Δ6), επειδή εμποδίζει την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων, πρέπει να επισημανθεί ότι εδώ το πρόβλημα της αντισυνταγματικότητας είναι εντονότερο, καθότι όπως σημειώθηκε ήδη, εμποδίζεται η ίδια η ορθή διαμόρφωση δικανικής πεποίθησης λόγω της αδυναμίας πλήρους γνώσεως των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών.

ΣΤ. Το Ακατάσχετο των Τραπεζικών Καταθέσεων

ως παρεπόμενη συνέπεια του Ν.Δ. 1059/71

1. Εισαγωγή - Παρουσίαση του προβλήματος

Το θέμα, που έχει προκαλέσει τις μεγαλύτερες έριδες στο νομικό κόσμο μετά τη θέσπιση του Ν.Δ. 1059/71 είναι το αν είναι δυνατή η κατάσχεση των καταθέσεων στα χέρια της τράπεζας ως τρίτης. Σύμφωνα με την άποψη, που θεωρεί κατόπιν του Ν.Δ. 1059/71 τις τραπεζικές καταθέσεις ακατάσχετες, το απόρρητο των καταθέσεων εμποδίζει την τράπεζα να υποβάλλει δήλωση ως τρίτη κατά το αρ. 985 Κ.Πολ.Δ. και κατά συνέπεια καθίσταται αδύνατη και η επέλευση της κατάσχεσης. Δεδομένου δε ότι η τράπεζα δεν έχει άλλη νομική δυνατότητα από το να παραλείψει τη δήλωση του αρ. 985 Κ.Πολ.Δ. , δεν πρέπει η παράλειψη της δήλωσης να θεωρηθεί ως αρνητική δήλωση με εφαρμογή του αρ. 985 παρ. 3 Κ.Πολ.Δ. και κατά συνέπεια τυχόν ανακοπή του 986 Κ.Πολ.Δ. ή αίτημα αποζημίωσης κατά το αρ. 985 παρ. 3 εδ. β' Κ.Πολ.Δ. πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα. Αν γίνει αποδεκτή η άποψη, ότι όντως το ΝΔ. 1059/71 εμποδίζει την δήλωση του 985 Κ.Πολ.Δ. και άρα και την κατάσχεση των καταθέσεων, θα πρέπει οι πράξεις αυτές, και αν ακόμη γίνονται, να θεωρούνται άκυρες. Ειδικά η δήλωση του 985 Κ.Πολ.Δ. αποτελεί διαδικαστική πράξη και κατά συνέπεια τυχόν υποβολή της παρά το νόμο συνεπάγεται ανάλογη εφαρμογή των αρ. 174, 180 Α.Κ. και άρα ακυρότητά της. Υπάρχει όμως και η άποψη ότι, εφόσον η τράπεζα παραβιάζοντας το νόμο προβεί σε δήλωση του 98 Κ.Πολ.Δ. , είναι δυνατό να προχωρήσει σε κατάσχεση της κατάθεσης.

Από την άλλη πλευρά υπάρχει η άποψη ότι το Ν.Δ. 1059/71 δεν εμποδίζει την κατάσχεση των τραπεζικών καταθέσεων. Σύμφωνα με την άποψη αυτή οι

τραπεζικές καταθέσεις κατάσχονται όπως και όλες οι άλλες απαιτήσεις, εις χείρας τρίτου, που εν προκειμένω είναι η τράπεζα. Κατά τις απόψεις αυτές η κατάσχεση των καταθέσεων γίνεται κατά τη διαδικασία, που ορίζουν τα άρθρα 982-991 Κ.Πολ.Δ. με τις ιδιαιτερότητες, που εισάγουν οι διατάξεις του Ν.Δ. 17.7-13.8.1923 (αρ. 87-91) για την κατάσχεση εις χείρας τραπεζών ως τρίτων. Κατά συνέπεια η τράπεζα, αφότου της επιδοθεί το κατασχετήριο κατά το αρ. 983 Κ.Πολ.Δ., έχει την υποχρέωση να προβεί στη δήλωση του 985 Κ.Πολ.Δ. , οπότε η άρνησή της συνιστά αρνητική δήλωση κατά 985 παρ. 3 εδ. α', που μπορεί βάσιμα να προσβληθεί με ανακοπή κατά το αρ. 986 Κ.Πολ.Δ. ή και να ζητηθεί βάσιμα αποζημίωση κατά το αρ. 985 παρ. 3 εδ. β' Κ.Πολ.Δ.

Η συζήτηση σχετικά με το αν τελικά χωρεί ή όχι κατάσχεση των καταθέσεων διαρκεί ακόμη και σήμερα παρόλο που έχουν ήδη περάσει 29 χρόνια από τη θέσπιση του Ν.Δ. 1059/71. Η θεωρία στο σύνολο της σχεδόν δέχεται τη δυνατότητα κατάσχεσης των καταθέσεων. Αντίθετα στη νομολογία έχει επικρατήσει η άποψη ότι οι τραπεζικές καταθέσεις είναι ακατάσχετες μέσω αρχικά των αποφάσεων της ολομέλειας του Α.Π. 1224/75 και 1225/75 και πιο πρόσφατα της Αλ. Α.Π. 3/93. Δεν λείπουν όμως και αποφάσεις κατώτερων ιδίως δικαστηρίων αλλά και τμημάτων του Α.Π, (βλ. ιδίως Α.Π. 974/92), που δέχονται τη δυνατότητα κατάσχεσης των καταθέσεων ενώ και οι αντίθετες αποφάσεις της Ολομέλειας του Α.Π. έχουν ληφθεί με σημαντική μειοψηφία. Το θέμα αυτό ωστόσο θα απασχολήσει ξανά την ολομέλεια του Αρείου Πάγου σύντομα, αφού με πρόσφατη απόφαση τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου (Α.Π. 785/99) έγινε δεκτό ότι το Ν.Δ. 1059/71 δεν εμποδίζει την αναγκαστική κατάσχεση των καταθέσεων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση κρίθηκε ότι είναι δυνατή η κατάσχεση κατάθεσης σε κοινό λογαριασμό και ότι δεν έχει καταργηθεί το σχετικό άρθρο 4 του Ν. 5638/32. Ωστόσο λόγω της σημαντικής σπουδαιότητας του το ζήτημα παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια, της οποίας η απόφαση αναμένεται.

Το γεγονός ότι και η προηγούμενη απόφαση της Ολομέλειας επί του θέματος (Ολ. Α.Π. 3/93) λήφθηκε με σημαντική μειοψηφία δημιουργεί ισχυρές

πιθανότητες για ανατροπή της μέχρι σήμερα Αρεοπαγίτικης νομολογίας. Πάντως το ακατάσχετο των καταθέσεων έχει καταστεί κανόνας στην έννομη τάξη μας λόγω της εμμονής της νομολογίας σε αυτό. Δεν παύει βέβαια να αποτελεί ιδιαιτερότητα της ελληνικής έννομης τάξης καθότι, παρόλο που στα περισσότερα κράτη προβλέπεται με τη μία ή την άλλη μορφή το τραπεζικό απόρρητο, πουθενά δεν συνάγεται και το ακατάσχετο των καταθέσεων. Εντύπωση προξενεί και το γεγονός ότι, παρά την έντονη κριτική, που δέχεται η ύπαρξη του ακατάσχετου, και το εμφανώς *de lege ferenda* εσφαλμένο της διατήρησης του, ο Έλληνας νομοθέτης αποφεύγει να προβεί σε ρύθμιση, που να εξαιρεί ρητά τη δυνατότητα κατάσχεσης των καταθέσεων κατά 982 επ. Κ.Πολ.Δ. από το πεδίο εφαρμογής του Ν.Δ. 1059/71, παρόλο που τα τελευταία χρόνια ολοένα και περισσότερο επεμβαίνει, για να άρει τις υπερβολικές και κοινωνικά άδικες συνέπειες, που επέφεραν οι αυστηρές ρυθμίσεις του Ν.Δ. 1059/71, και παρόλο που το έκανε σε άλλες περιπτώσεις όπου κατά τα άλλα επεξέτεινε την ισχύ του Ν.Δ. 1059/71 (βλ. ιδίως αρ. 49 παρ. 4 Ν. 2396/96).

Πέρα όμως από τη διαμάχη, που υπάρχει κυρίως αναφορικά με το ζήτημα, εάν το Ν.Δ. 1059/71 επιτρέπει στην τράπεζα να προβεί σε δήλωση κατά το αρ. 985 Κ.Πολ.Δ. ή όχι, υπάρχει και το πρακτικό ζήτημα, που υφίσταται είτε δεχτούμε τη μία είτε την άλλη άποψη, ότι, με δεδομένο ότι η τράπεζα απαγορεύεται να χορηγήσει πληροφορίες ακόμη και σε όποιον δικαιολογεί έννομο συμφέρον, εφόσον δεν προβλέπεται ρητά λόγος εξαίρεσης από το νόμο υπάρχει πρόβλημα αναφορικά με τον προσδιορισμό του κατασχετήριου εγγράφου, που κατά το 983 Κ.Πολ.Δ. επιδίδεται και στον τρίτο, δηλ. την τράπεζα. Όπως ορίζεται στο άρθρο 983 παρ. 1 Κ.Πολ.Δ. , το κατασχετήριο πρέπει να περιλαμβάνει και τα στοιχεία που ορίζει το άρθρο 118 Κ.Πολ.Δ. και κατά συνέπεια και το αντικείμενο της κατάσχεσης κατά τρόπο σαφή και ορισμένο (αρ. 118 εδ. 4 του Κ.Πολ.Δ.).

Πρέπει λοιπόν στο κατασχετήριο να προσδιορίζεται επαρκώς η κατασχόμενη κατάθεση (ιδίως το ποσό της, το υποκατάστημα στο οποίο βρίσκεται, ο αριθμός λογαριασμού κτλ) διαφορετικά η κατάσχεση θα είναι άκυρη

λόγω αοριστίας του κατασχετηρίου, που μπορεί να την επικαλεστεί και η τράπεζα στα χέρια της οποίας επιβλήθηκε η κατάσχεση (985 Κ.Πολ.Δ). Είναι άλλωστε σαφές ότι ο κατάσχων λόγω του Ν.Δ. 1059/71 δεν μπορεί να λάβει πριν τη σύνταξη του κατασχετηρίου οποιαδήποτε πληροφορία από την τράπεζα προκειμένου να συντάξει το κατασχετήριο αλλά ούτε και από οποιαδήποτε δημόσια αρχή γνωρίζει τα στοιχεία της κατάθεσης λόγω των αρμοδιοτήτων της, αφού και αυτή θα έχει υποχρέωση τήρησης απορρήτου (βλ. αρ. 40 παρ. 3 Ν. 1806/88 και 21 Ν. 2076/92 για την Τ.τ.Ε., αρ. 85 Ν. 2238/94 για τις φορολογικές αρχές, αρ. 7 παρ. 6 Ν. 2331/95 και γενικά για τις διοικητικές αρχές το αρ. 16 παρ. 3 του Ν. 1599/86). Το ίδιο πρακτικό πρόβλημα δηλ. της αδυναμίας προσδιορισμού του κατασχετηρίου υπάρχει και σχετικά με τη σύνταξη του κατασχετηρίου, που προβλέπεται στο άρθρο 30 του Κ.Ε.Δ.Ε. Είναι λοιπόν φανερό, ότι και αν ακόμη η νομολογία δεχόταν τη δυνατότητα υποβολής δήλωσης κατά 985 Κ.Πολ.Δ., (ή και κατά αρ. 32 Κ.Ε.Δ.Ε.) και πάλι θα υπήρχε σημαντική πρακτική δυσκολία ως προς τη δυνατότητα κατάσχεσης.

Πρέπει επίσης να προστεθεί ότι κανένα πρόβλημα δεν δημιουργείται ως προς την κατάσχεση βάσει των αρ. 982-991 Κ.Πολ.Δ. για κινητά πράγματα, που είναι κατατεθειμένα σε τράπεζες, ή τίτλους, που λόγω τη μη υπαγωγής τους στην έννοια της κατάθεσης υπό τη μορφή ανώμαλης παρακαταθήκης του αρ. 830 Α.Κ. δεν υπάγονται στο Ν.Δ. 1059/71. Στις περιπτώσεις αυτές γίνεται δεκτό ότι ο θεσμός του γενικού τραπεζικού απορρήτου δεν μπορεί να εμποδίσει την τράπεζα να συμμορφωθεί σε ειδικές νομικές υποχρεώσεις της, όπως η υποβολή δήλωσης κατά το αρ. 985 Κ.Πολ.Δ. ή η επίδειξη εγγράφων κατά 902 επ. Α.Κ. σε όποιον έχει σχετικό έννομο συμφέρον. Έτσι είναι δυνατή η κατάσχεση του περιεχομένου τραπεζικών θυρίδων ή ονομαστικών τίτλων, που έχουν κατατεθεί στην τράπεζα απλώς για φύλαξη χωρίς να υπάρχει σύμβαση ανώμαλης παρακαταθήκης.

2. Χαρακτήρας του ακατάσχετου ως παρεπόμενης συνέπειας του απορρήτου των καταθέσεων

Ακόμη και αν δεχτούμε ως συνέπεια του Ν.Δ. 1059/71 την αδυναμία κατάσχεσης των καταθέσεων, αυτό πρέπει να θεωρηθεί ως παρεπόμενη έννομη συνέπεια, που δεν αποτέλεσε κύρια επιδίωξη του νομοθέτη αλλά απλώς αποτέλεσμα της υπερβολικής του φροντίδας για την προστασία της μυστικότητας των καταθέσεων. Σε κάθε δε περίπτωση ο νομοθετικός αυτός σκοπός έχει τεράστια απόσταση από το σκοπό, που επιβάλλει τη ρητή θέσπιση ορισμένων πραγμάτων ή απαιτήσεων ως ακατάσχετων (βλ. ιδίως άρθρα 953 παρ. 3 επ. και 982 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δ. καθώς και αρ. 17 και 31 του Κ.Ε.Δ.Ε.). Είναι λοιπόν φανερό ότι, όπου το ακατάσχετο των απαιτήσεων αποτελεί ουσιαστική προϋπόθεση για την εφαρμογή κανόνων δικαίου, αυτό αναφέρεται στις ρητά νομοθετημένες περιπτώσεις ακατάσχετου, τις οποίες είχε υπόψη του ο νομοθέτης και αναφέρθηκε σε αυτές, επειδή αποσκοπούσε στη διάσωση του ίδιου νομοθετικού σκοπού, που επιδιωκόταν με το ακατάσχετο. Τέτοιες διατάξεις είναι τα άρθρα 451 Α.Κ. (που απαγορεύει το συμψηφισμό κατά ακατάσχετων απαιτήσεων), 327 Α.Κ. (που απαγορεύει την επίσχεση κατά ακατάσχετων απαιτήσεων) και 464 Α.Κ. (ανεκχώρητο ακατάσχετων απαιτήσεων). Είναι φανερό ότι οι κανόνες αυτοί δεν μπορούν να ισχύσουν για τις καταθέσεις, αφού το ακατάσχετό τους ως παρεπόμενη συνέπεια του απορρήτου δεν έχει τον ίδιο νομοθετικό σκοπό με αυτόν, που επέβαλε τη θέσπιση των ανωτέρω διατάξεων. Εξάλλου η τράπεζα, όταν προβαίνει σε συμψηφισμό ή επίσχεση, έστω και αν αυτές θεωρηθούν ακατάσχετες λόγω του απορρήτου των καταθέσεων, όπως ομόφωνα σχεδόν δέχεται η θεωρία και η νομολογία.

Z. Πρόσωπα Υποκείμενα στο Τραπεζικό Απόρρητο

Η τράπεζα, ως νομικό πρόσωπο (ανώνυμη εταιρεία), εκφράζει τη βούλησή της και εκπροσωπείται από τα αντιπροσωπευτικά της, κατά το καταστατικό, όργανα και διεκπεραιώνει τις εργασίες της με τα χρησιμοποιούμενα στην υπηρεσία της πρόσωπα, σύμφωνα με τις ανάγκες της, για την εκπλήρωση των καταστατικών της σκοπών, ευθυνόμενη αντικειμενικώς έναντι των τρίτων από τις υπαίτιες ζημιογόνες πράξεις τους, λόγω των καθηκόντων που τους ανέθεσε. Διότι ο συναλλασσόμενος αποβλέπει και εμπιστεύεται την τράπεζα, με την οποία και συναλλάσσεται και όχι τα διάφορα φυσικά πρόσωπα τα οποία την εκπροσωπούν ή διεξάγουν τις υποθέσεις της.

Η ευθύνη για τη φύλαξη των ιδιωτικών απόρρητων στοιχείων που εμπιστεύονται οι συναλλασσόμενοι, κατά την διεξαγωγή των υποθέσεών τους, στα εν λόγω πρόσωπα εξακολουθεί και μετά την αποχώρησή τους από την υπηρεσία και τη λύση της έννομης σχέσης τους με την τράπεζα (περάτωση θητείας, ανάκληση εντολής, καταγγελία της σύμβασης μισθώσεως εργασίας κ.λπ.) για όλο το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο ο κύριος της υποθέσεως έχει έννομο συμφέρον να διαφυλαχθούν τα ιδιωτικά του απόρρητα.

Τα εν λόγω πρόσωπα, αναλόγως της ιδιότητος και των καθηκόντων τους, αλλά και της συνδέουσας αυτά με την τράπεζα έννομης σχέσης, εντάσσονται στις εξής τρεις βασικές κατηγορίες:

- Στα αντιπροσωπευτικά, κατά το καταστατικό όργανα, τα οποία εκφράζουν τη βούληση του νομικού προσώπου της τραπεζικής και την αντιπροσωπεύουν δικαστικώς και εξωδίκως (Διοικητής, Πρόεδρος κ.λπ.)
- Στα καταστατικά, μη αντιπροσωπευτικά, όργανα του νομικού προσώπου της τραπεζικής, καθοριζόμενα από τη συστατική της πράξη ή το καταστατικό της. Στη κατηγορία αυτή ανήκουν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και οι προβλεπόμενοι από το καταστατικό και εκλεγόμενοι από την Γεν.

Συνέλευση των μετόχων ελεγκτές. Η Γενική Συνέλευση είναι το ύπατο καταστατικό όργανο της εταιρείας, αποφασίζουσα με την προβλεπόμενη (αναλόγως της σημασίας του θέματος) από το καταστατικό ή το νόμο πλειοψηφία και με την αντιστοίχως απαιτούμενη απαρτία.

- Στα ενδιάμεσα γενικώς πρόσωπα, τα οποία προσλαμβάνει και χρησιμοποιεί η τράπεζα για την διεξαγωγή των εργασιών της, σύμφωνα με τις εντολές της διοικήσεως και τις αποφάσεις της Γενική Συνελεύσεως και του Διοικητικού της Συμβουλίου, για την επίτευξη των καταστατικών της σκοπών.

Τα εν λόγω πρόσωπα, αναλόγως του αντικειμένου της εργασίας ή της συμβατικής τους σχέσης με την τράπεζα, είναι ενδεικτικώς, κατά κατηγορίες, τα εξής:

1. Οι υπάλληλοι της τραπεζής, οι οποίοι τελούν σε σχέση παροχής εξαρτημένης εργασίας με την τράπεζα, ανεξαρτήτως της χρονικής της διάρκειας (ορισμένου ή αορίστου χρόνου), της ιδιότητος τους (μόνιμοι, έκτακτοι, προσωρινοί), του τόπου της πρόσληψής τους (με σύμβαση, βάσει του νόμου αναγκαστικώς ή με de facto συμβατική σχέση), του είδους της αμοιβής τους (σε χρήμα, μικτή κ.λπ.) και του χρόνου της πληρωμής της (κατά μήνα, δεκαπενθήμερο, ημερομίσθιοι κ.λπ.)
Στη LATO SENSU κατηγορία του υπαλληλικού προσωπικού εντάσσεται και το εργατοτεχνικό και βοηθητικό προσωπικό της τραπεζής (όπως οι διάφορων ειδικοτήτων εργατοτεχνίτες της, φύλακες, κλητήρες) ανεξαρτήτως αν είναι ειδικευμένο ή ανειδίκευτο.
2. Οι συνδεδεμένοι με σύμβαση πρακτορείας ή αντιπροσωπείας με την τράπεζα, βάσει της οποίας αποκτούν πρόσβαση στα ιδιωτικά απόρρητα των πελατών της με τους οποίους συναλλάσσονται.
3. Οι νομικοί σύμβουλοι και δικηγόροι της τραπεζής οι οποίοι συνδέονται με σύμβαση εντολής με την τράπεζα και χειρίζονται τις νομικής φύσεως

υποθέσεις της ή γνωμοδοτούν επί των απασχολούντων την τράπεζα νομικών ζητημάτων.

4. Οι οικονομικοί και τεχνικοί σύμβουλοι ή άλλοι ειδικοί σύμβουλοι και συνεργάτες της τραπεζής, ανεξαρτήτως του είδους ή της διάρκειας της συνδέουσας τούτους με την τράπεζα έννομης σχέσης.
5. Τα μέλη των διαφόρων υπηρεσιακών (όχι καταστατικών) συλλογικών οργάνων ή συμβουλίων της τραπεζής, απαρτιζόμενα από τα παραπάνω ενδιάμεσα στην υπηρεσία της πρόσωπα υπό στοιχ. 1, 3 και 4 με τη συμμετοχή ενίοτε και καταστατικού της οργάνου, είτε λειτουργούν επί μονίμου βάσεως είτε συγκροτούνται για ορισμένη ή ορισμένες υποθέσεις της⁹.

Η. Αντικειμενικό και Υποκειμενικό Κριτήριο

Το αντικειμενικό κριτήριο καλύπτει τις πληροφορίες που περιέχονται οπωσδήποτε σε γνώση της τράπεζας λόγω της τραπεζικής συναλλαγής, έστω και αν ο συναλλασσόμενος δεν ζήτησε να τηρηθεί το απόρρητο. Κατά την άποψη αυτή αποκλείονται μόνον οι πληροφορίες που θα μάθαινε η τράπεζα, ανεξαρτήτως της συναλλαγής. Ως προς το τελευταίο τούτο, σαφής είναι η τάση της σύγχρονης αντίληψης να περιλάβει στα καλυπτόμενα από το τραπεζικό απόρρητο

⁹ Γεωργίου Αθ. Γραμματικά, Το τραπεζικό απόρρητο, Αθήνα, 1991, σελ. 59-61

περιστατικά οτιδήποτε περιέχεται σε γνώση της τράπεζας, αμέσως ή εμμέσως, λόγω της διεξαγωγής της συναλλαγής είτε από τα στοιχεία που της παρέχει ο συναλλασσόμενος είτε από διαπιστώσεις ή έρευνες της ίδιας ή και από ανακοινώσεις τρίτων, έστω και αυτοκλήτων. Οι πληροφορίες αυτές αναφέρονται συνήθως στην περιουσία ή την επιχειρηματική και γενικά την οικονομική δραστηριότητα του συναλλασσομένου (πχ ταμιακή ευχέρεια, μηχανολογικός εξοπλισμός, τεχνολογική οργάνωση, αποθέματα πρώτων υλών, διαθέσιμα προϊόντα, παραγωγικές μέθοδοι, δίκτυο διάθεσης προϊόντων κ.λπ.). ενδέχεται όμως να ανάγονται και στα λεγόμενα ηθικά στοιχεία της προσωπικότητας του πελάτη ή και σε καθαρά προσωπικές ή οικογενειακές του υποθέσεις (πχ συντήρηση εξώγαμου τέκνου ή ερωμένης κ.λπ.).

Αντιθέτως, το υποκειμενικό κριτήριο απορρέει από την βούληση (ρητή ή σιωπηρή) του συναλλασσομένου να τηρηθούν οι υποθέσεις του από την τράπεζα (και το προσωπικό της) μυστικές. Η βούληση αυτή και συνεπώς η υποχρέωση τηρήσεως του τραπεζικού απορρήτου, τεκμαίρεται. Στην περίπτωση των τραπεζικών καταθέσεων δεν ισχύει το υποκειμενικό κριτήριο, δεδομένου ότι η συναίνεση ή έγκριση του καταθέτη δεν απαλλάσσουν τα αναφερόμενα στο αρθρ. 2 ΝΔ 1059/1971 πρόσωπα από την υποχρέωση τηρήσεως του απορρήτου.

Το βάρος της αποδείξεως ότι η σχετική πληροφορία δεν εμπίπτει στο τραπεζικό απόρρητο ή ότι είχε χάσει (κατά τον χρόνο της ανακοίνωσης) τον απόρρητο χαρακτήρα της (διότι λχ είχε καταστεί ευρέως γνωστή) ή ότι στις περιπτώσεις που ισχύει το υποκειμενικό κριτήριο η ανακοίνωση της έγινε με τη σύμφωνη, ρητή ή σιωπηρή, βούληση του οφειλέτη, βαρύνει την τράπεζα.

Το αντίθετο στερείται νομικού ερείσματος, αλλά και θα περιόριζε σημαντικά τη σημασία της προστασίας του τραπεζικού απορρήτου.

Η υποχρέωση της τραπεζικής εχεμύθειας επιβάλλεται έστω και αν

ματαιώθηκε η αντίστοιχη τραπεζική συναλλαγή ή η καταρτισθείσα ήταν άκυρη και διαρκεί για όσο χρόνο ο φορέας έχει έννομο συμφέρον να τηρηθούν οι υποθέσεις του μυστικές. Δεν ενδιαφέρουν οι λόγοι για τους οποίους ο φορέας επιθυμεί την τήρηση του τραπεζικού απορρήτου και αν είναι ηθικώς ή νομικώς επιδοκιμαστέοι (εφ' όσον η τράπεζα δεν καθίσταται συμμετοχος στις πράξεις του) εκτός αν από το νόμο επιτρέπεται η αναγγελία σε ορισμένες περιπτώσεις (βλ. αρθρ. 232 ΠΚ) στην αρμόδια αρχή¹⁰.

Θ. Η Υποχρέωση Τήρησης Εχεμύθειας

I. Καθορισμός προς τα έσω

Το δικαίωμα πρόσβασης στα ιδιωτικά απόρρητα των συναλλασσομένων με την τράπεζα είναι αυτονόητο για τα αντιπροσωπευτικά της όργανα, αφού αυτά εκφράζουν την βούληση της και κατευθύνουν τις υποθέσεις της. Αλλά και τα προβλεπόμενα από το καταστατικό μη αντιπροσωπευτικά όργανα της τραπεζής, νομιμοποιούνται να λαμβάνουν γνώση του ιδιωτικού απορρήτου των πελατών της,

¹⁰ Γεωργίου Αθ. Γραμματικά, Το τραπεζικό απόρρητο, Αθήνα, 1991, σελ. 70-72

εντός όμως του κύκλου των καθηκόντων τους. Έτσι η τράπεζα δεν παραβιάζει το ιδιωτικό απόρρητο των πελατών της με την ενημέρωση των μελών του Διοικητικού της Συμβουλίου, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, καθώς και των προβλεπόμενων από το καταστατικό και εκλεγόμενων από την Γεν. Συνέλευση Ελεγκτών, εφ' όσον τα παρεχόμενα εις αυτούς στοιχεία είναι απαραίτητα για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Και τούτο διότι, κατά το άρθρ. 63γ του κωδικοποιημένου Ν. 2190/20, η άρνηση παροχής των ζητούμενων πληροφοριών και στοιχείων στους ελεγκτές ανώνυμων εταιρειών ή η παρεμβολή οποιασδήποτε δυσχέρειας στην άσκηση του ελεγκτικού τους έργου από μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου, Διευθυντού ή κάθε άλλου υπαλλήλου της εταιρείας τιμωρείται με χρηματική ποινή μέχρι 300€. Σημειωτέον ότι, η παραβίαση από ελεγκτή της εχεμύθειας περί των παρατηρηθέντων, ως προς την εν γένει λειτουργία της εταιρείας, τιμωρείται με φυλάκιση.

Επίσης δεν παραβιάζεται το απόρρητο από την πρόσβαση στα ιδιωτικά απόρρητα των πελατών της τραπεζικής των χειριζόμενων τις αντίστοιχες συναλλαγές τους υπαλλήλων της ή υπηρεσιακών της οργάνων, που άλλωστε δεν είναι «τρίτοι», αφού διεξάγουν τις αντίστοιχες συναλλαγές, εντός του κύκλου των καθηκόντων τα οποία τους έχει αναθέσει η τράπεζα, δεσμευόμενοι και αυτοί στην τήρηση του καθήκοντος εχεμύθειας.

II. Καθορισμός προς τα έξω

Το τραπεζικό απόρρητο δεσμεύει την τράπεζα έναντι των τρίτων. Θεωρούνται τρίτοι έναντι του κυρίου της υποθέσεως τα εξής πρόσωπα:

- Ο κατά το καταστατικό εκπρόσωπος ή διαχειριστής του νομικού προσώπου, ο ασκών τη γονική μέριμνα του ανήλικου τέκνου ή του απόντος, ο κηδεμόνας του υπό δικαστική αντίληψη, ως και ο σύνδικος της πτώχευσης, ο εκκαθαριστής, ο αναγκαστικός διαχειριστής ακινήτου ή επιχειρήσεως, ο εκτελεστής της διαθήκης,

ο κηδεμόνας της σχολάζουσας κληρονομιάς κ.λπ. για τις εμπίπτουσες στην αντιπροσωπευτική τους εξουσία υποθέσεις του κυρίου της υποθέσεως.

- Οι συνδικαιούχοι ή συνυπόχρεοι των αντίστοιχων απαιτήσεων ή υποχρεώσεων έναντι της τραπεζής καθώς και οι συγκαταθέτες και συνεντολείς, ως προς την κοινή τους κατάθεση ή την διεξαγομένη από την τράπεζα κοινή του υπόθεση.
- Οι δικαιοδόχοι και εκδοχείς του δικαιούχου ή οι αναδεχθέντες την υποχρέωση του αρχικού οφειλέτη, ως προς την εκχωρηθείσα απαίτηση ή το αναδεχθέν χρέος. Διότι όπως δεν νοείται απόρρητο έναντι του κυρίου της υποθέσεως έτσι δεν υπάρχει απόρρητο και έναντι των διαδόχων του.
- Οι εξουσιοδοτημένοι αντιπρόσωποι και πληρεξούσιοι του δικαιούχου. Το συνηθισμένο γενικό πληρεξούσιο δεν αρκεί όταν δεν προκύπτει σαφώς από το περιεχόμενό του και η εξουσία παρακολούθησης ή ενημέρωσης επί των τραπεζικών υποθέσεων του αντιπροσωπευόμενου, εκτός αν παρέχεται εξουσιοδότηση διεξαγωγής τους, οπότε το δικαίωμα ενημέρωσης θεωρείται αυτονόητο. Το δικαστικό πληρεξούσιο, όταν περιέχει ειδική εντολή διεξαγωγής ορισμένης δίκης, νομιμοποιεί τον πληρεξούσιο δικηγόρο να λαμβάνει πληροφορίες από την τράπεζα για την αντίστοιχη υπόθεση.
- Οι διεκπεραιώνοντες τις σχετικές συναλλαγές υπάλληλοι του κυρίου της υποθέσεως ή τα χρησιμοποιούμενα από τούτον βοηθητικά πρόσωπα που, για τον λόγο αυτόν, είναι άλλωστε και γνωστά στην τράπεζα.

Σημειωτέον πάντως ότι η παροχή πληροφοριών δεν επιτρέπεται να επεκτείνεται και σε θέματα αυστηρώς προσωπικά ή για τα οποία ο κύριος της υποθέσεως απαγόρευσε στην τράπεζα την παροχή τους ή περιόρισε το δικαίωμα ενημέρωσης των εν λόγω προσώπων. Αλλά και οίκοθεν η τράπεζα πρέπει να περιορίζεται στις χρήσιμες για την διεξαγομένη πληροφορίες και να μην εκτείνεται σε περιττές ή άσχετες λεπτομέρειες. Το αντίθετο είναι όχι μόνο αντιδεοντολογικό, αλλά και αποτελεί παραβίαση του καθήκοντος εχεμύθειας.

- Ο εγγυητής υπέρ του δικαιούχου.

Ως προς την ενημέρωση του εγγυητή έχουν διατυπωθεί ορισμένες επιφυλάξεις:

Κατά μια άποψη, η τράπεζα δεν πρέπει να παρέχει απ' ευθείας πληροφορίες για την εγγυημένη απαίτησή της στον εγγυητή, χωρίς τη συγκατάθεση του πρωτοφειλέτη. Επομένως θα πρέπει ο εγγυητής να έχει εξασφαλίσει τη σχετική ανέκκλητη (ως αφορώσα και το συμφέρον του ίδιου) εντολή προς την τράπεζα του πρωτοφειλέτη, διότι στην αντίθετη περίπτωση θα πρέπει να απευθύνεται προς τούτον για την εκάστοτε ενημέρωσή του. Μετριασμό της άποψης αυτής αποτελεί η γνώμη ότι η ενημέρωση του εγγυητή, κατόπιν εντολής ή συναίνεσης του πρωτοφειλέτη, αφορά μόνο το προγενέστερο και όχι μόνο το μεταγενέστερο από την λήξη της εγγυημένης οφειλής στάδιο (ασχέτως του αν η υπόθεση έχει αχθεί ή όχι ακόμα στα Δικαστήρια).

Διότι, αφ' ότου το χρέος καταστεί απαιτητό και η τράπεζα, ως δανειστής, έχει αξίωση καταβολής του και κατά του εγγυητή, ο τελευταίος παύει πλέον να είναι ενδεχόμενος οφειλέτης της και συνεπώς νομιμοποιείται να λαμβάνει γνώση όλων των σχετικών με την οφειλή του στοιχείων.

Η παροχή άλλων πληροφοριών στον εγγυητή, πέραν των επιβαλλόμενων για την προστασία των εννόμων συμφερόντων του, απαγορεύεται και αποτελεί παραβίαση του έναντι του πρωτοφειλέτη καθήκοντος της τραπεζικής εχεμύθειας.

Σε περίπτωση που η τράπεζα στραφεί κατά του εγγυητή για την είσπραξη του ποσού της εγγυήσεως, υποχρεούται να του παράσχει και τις τυχόν ζητούμενες εκ μέρους του πληροφορίες προκειμένου να αντιτάξει τις μη προσωποπαγείς ενστάσεις του πρωτοφειλέτη (αρθρ. 853 ΑΚ) για νη μην υποστεί την

προβλεπόμενη από το αρθρ. 859 ΑΚ απώλεια του δικαιώματος του αναγωγής.

Τέλος, εφόσον ο εγγυητής ικανοποιήσει την τράπεζα, υποκαθίσταται, σύμφωνα με το αρθρ. 858 ΑΚ, στα δικαιώματά της και συνεπώς η τράπεζα υποχρεούται να του χορηγήσει, εκτός από τις εξοφλητικές αποδείξεις και όλα τα υπάρχοντα στη διάθεσή της έγγραφα και στοιχεία, σχετικά με το επίδικο χρέος, τα οποία είναι απαραίτητα για την επιτυχή άσκηση του δικαιώματος αναγωγής κατά του πρωτοφειλέτη ή και των άλλων συνεγγυητών του.¹¹

I. Εξαιρέσεις στο Γενικό Τραπεζικό Απόρρητο

ΓΕΝΙΚΑ

Η προστασία του απορρήτου των τραπεζικών εργασιών (όπως άλλωστε και όλων των εννόμως προστατευομένων αγαθών) δεν είναι ούτε πρέπει να είναι απόλυτη. Υπάρχουν περιπτώσεις, κατά τις οποίες είτε ο ίδιος ο φορέας (εφ' όσον η βούλησή του δεν προσκρούει στο νόμο) είτε και, ανεξάρτητα από τη θέλησή του, ο νομοθέτης επιβάλλει στις τράπεζες την παροχή πληροφοριών. Διότι ούτε οι τράπεζες μπορεί να λειτουργούν ανεξέλεγκτα ούτε το απόρρητο μπορεί να καταστεί καταφύγιο κάθε παρανομίας ή εγκληματικής ενέργειας. Κατά συνέπεια

¹¹ Γεωργίου Αθ. Γραμματικά, Το τραπεζικό απόρρητο, Αθήνα, 1991, σελ. 61-66

το τραπεζικό απόρρητο κάμπτεται όταν συγκρούεται προς άλλα έννομα αγαθά ή συμφέροντα (κυρίως δημόσια, αλλά και ιδιωτικά) των οποίων την προστασία η έννομη τάξη θεωρεί προέχουσα. Σχηματικώς το τραπεζικό απόρρητο κάμπτεται όταν προσκρούει κυρίως στο συμφέρον:

- Της έννομης τάξης για την ορθή απονομή της Δικαιοσύνης γενικώς.
- Του Δημοσίου για τον έλεγχο της φορολογητέας ύλης και της σύννομης λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος και της εφαρμογής των νομισματικών, πιστωτικών και συναλλαγματικών κανόνων.
- Των πιστωτών (LATO SENSU) του φορέα του απορρήτου, συμπεριλαμβανομένων μάλιστα εκείνων που έχουν απαίτηση διατροφής, βάσει των αρθρ. 1391, 1442, 1485 και 1504 ΑΚ.
- Των κληρονόμων του φορέα για τον υπολογισμό της συνεισφοράς και μάλιστα των αναγκαίων κληρονόμων του για τον υπολογισμό και τη συμπλήρωση της νόμιμης μοίρας.
- Των ίδιων των τραπεζών κατά των πελατών τους προκειμένου να διασφαλίσουν και επιτύχουν την επιδίκαση και την είσπραξη των απαιτήσεών τους.

Η έκταση της προστασίας του τραπεζικού απορρήτου αποτελεί βασικώς συγκερασμό μεταξύ, αφ' ενός της επιβαλλομένης προστασίας του απορρήτου των ιδιωτικών υποθέσεων, προς όφελος και του κοινωνικού συνόλου (αφού η ενθάρρυνση της δραστηριότητας των ατόμων είναι ευεργετική και για την κοινωνία) και αφ' ετέρου της προάσπισης υπέρτερων εννόμων αγαθών και ιδίως του δημοσίου συμφέροντος, στο οποίο προέχουσα θέση κατέχει η απονομή της Δικαιοσύνης. Σημειωτέον ότι οι αναγόμενες στο γενικό τραπεζικό απόρρητο εξαιρέσεις δεν επεκτείνονται και στο απόρρητο τραπεζικών καταθέσεων, ενώ το αντίθετο ισχύει για τις δεύτερες, δεδομένου ότι η προστασία του απορρήτου των τραπεζικών καταθέσεων είναι αυστηρότερη του πρώτου. Συνεπώς στις περιπτώσεις που επιτρέπεται η παροχή πληροφοριών για τις τραπεζικές

καταθέσεις, επιτρέπεται (κατά μείζονα λόγο) και για θέματα καλυπτόμενα από το γενικό τραπεζικό απόρρητο.

Εκτός των καθέκαστα εξαιρέσεων η παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου (είτε του γενικού είτε του ειδικού των τραπεζικών καταθέσεων), καθίστανται στο Ποινικό δίκαιο συγγνωστή στις περιπτώσεις της κατάστασης ανάγκης (βλ. άρθρ. 32 του ΠΚ) ή ανωτέρας βίας ή της ψυχικής πίεσεως και «ηθικής αδυναμίας του δράστη περί του πρακτέου», στις περιπτώσεις δηλαδή του λεγόμενου φευκτού της ανθρώπινης υπαιτιότητας.

Στο ιδιωτικό Δίκαιο τα θέματα αυτά κρίνονται βάσει της αρχής της υπαιτιότητας και συγκεκριμένα της αμελείας (διότι δόλος δεν υπάρχει), αλλά και κατά τις γενικές διατάξεις των αρθρ.281 και 285 ΑΚ.

Σε εφαρμογή του άρθρ. 281 ΑΚ η αξίωση του φορέα προς τήρηση του τραπεζικού του απορρήτου είναι καταχρηστική όταν υπερβαίνει προφανώς τα όρια τα επιβαλλόμενα από την καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή από τον κοινωνικό ή οικονομικό σκοπό του δικαιώματός του, ενώ βάσει του άρθρ. 285 ΑΚ, η παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου δεν θεωρείται παράνομη στις περιπτώσεις καταστάσεως ανάγκης.

Τέλος με βάσει το κριτήριο υπαιτιότητας θα κριθεί στο Αστικό Δίκαιο και η νομική πλάνη του δράστη και ειδικότερα η πλάνη του ως προς τον άδικο χαρακτήρα της πράξεως. Στην πλάνη ως προς τον άδικο χαρακτήρα της πράξεως περιλαμβάνεται και η πλάνη ότι ο άδικος χαρακτήρας της πράξεως αίρεται στη συγκεκριμένη περίπτωση. Έτσι λχ ο υπάλληλος της τραπεζής παρέχει σε τρίτον πληροφορίες για χρηματική κατάθεση, συμμορφούμενος σε αίτηση του ενδιαφερομένου που διαβιβάζεται από την εισαγγελία, ενώ η παροχή τους επιτρέπεται υπό τις προϋποθέσεις του αρθρ. 3 ΝΔ 1059/71 ή 12 Ν. 1916/1990.

Στην προκειμένη όμως περίπτωση μπορεί να θεμελιώνεται και υποκειμενική ευθύνη της τραπεζής, εφόσον δεν εξέδωσε ή δεν διένειμε εγκαίρως τη σχετική

ενημερωτική εγκύκλιο στο προσωπικό της. Με βάση τα παραπάνω θα κριθεί και η πραγματική πλάνη του δράστη, ως προς τα πραγματικά δηλ. περιστατικά, ακόμη και τις νομικές ιδιότητες του προσώπου ή του πράγματος, που θεμελιώνουν τον άδικο χαρακτήρα της πράξεως, καθώς επίσης (κατά την ορθότερη γνώμη), και η εσφαλμένη αντίληψη ότι συντρέχουν πραγματικά περιστατικά που συνιστούν λόγου άρσεως του αδικού χαρακτήρα της πράξεως, όπως λ.χ. η πλάνη περί του ότι ο φορέας του απορρήτου έδωσε τη συναίνεση του για την παροχή των καλυπτομένων από το γενικό τραπεζικό απόρρητο πληροφοριών.

Κ. Άρση του Τραπεζικού Απορρήτου

Με τη Βούληση του Πελάτη

Γενικά

Ελλείψη νομοθετικού περιορισμού η βούληση (συναίνεση) του πελάτη έχει αποφασιστική σημασία για την άρση της υποχρέωσης εχεμύθειας και συνεπώς για την αποδέσμευση του πιστωτικού ιδρύματος από αυτήν, καθότι το δικαίωμα τήρησης εχεμύθειας είναι απαλλοτριωτέο.

Η συναίνεση του πελάτη στο πλαίσιο 371 ΠΚ αίρει τον άδικο χαρακτήρα της παραβίασης της υποχρέωσης εχεμύθειας εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος, στο σε αστικό δίκαιο (ΑΚ 57,914 κλπ) αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της πράξης. Βεβαίως η συναίνεση ως οιονεί δικαιοπραξία θα είναι άκυρη (174,178 ΑΚ), αν το περιεχόμενο της θα προσκρούει στο νόμο ή στα χρηστά ήθη. Πάντως και στις ελάχιστες αυτές περιπτώσεις η συναίνεση του πελάτη, αν δεν αίρει το παράνομο, θα εκτιμηθεί ως συντρέχον πταίσμα (ΑΚ 300) του πελάτη, με συνέπεια ο δικαστής να έχει την ευχέρεια να μειώσει την αποζημίωση.

Η έγκριση, όπως η συναίνεση, απαλλάσσει το πιστωτικό ίδρυμα και τα βοηθητικά πρόσωπα από την υποχρέωση αποζημίωσης σε περίπτωση ανακοίνωσης απόρρητων πληροφοριών σε τρίτους, διότι αυτή ανατρέχει αναδρομικά στο χρόνο παροχής της πληροφορίας (ΑΚ 238). Πρέπει να είναι ορισμένη και σε ότι αφορά το αντικείμενο των πληροφοριών και σε ότι αφορά το πρόσωπο, στο οποίο θα δοθούν οι πληροφορίες. Η συναίνεση και η έγκριση μπορεί να είναι ρητή ή σιωπηρή.

Όταν το απόρρητο αφορά περισσότερα πρόσωπα απαιτείται η συναίνεση ή έγκριση όλων για την αποδέσμευση του πιστωτικού ιδρύματος από την υποχρέωση εχεμύθειας. Αν την παρέχουν μερικοί απ' αυτούς, ως προς τους λοιπούς το πιστωτικό ίδρυμα ευθύνεται για την παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας.

Η Παροχή Εμπορικών Πληροφοριών

1. Γενικά - Σημασία των εμπορικών πληροφοριών στην τραπεζική πρακτική

Επειδή τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν μια εποπτεία των σχέσεων των πελατών και λόγω της εμπειρίας τους σε οικονομικές υποθέσεις είναι ικανά να εκτιμήσουν την οικονομική κατάσταση ενός πελάτη, αποτελεί συνηθισμένο φαινόμενο στην διεθνή και ελληνική τραπεζική πρακτική, οι πελάτες να απευθύνονται στο πιστωτικό ίδρυμά τους και να ζητούν πληροφορίες για την

οικονομική επιφάνεια κλπ ενός προσώπου, με το οποίο βρίσκονται ή θέλουν να συνάψουν συναλλακτικές σχέσεις. Η παροχή πληροφοριών εκ μέρους πιστωτικών ιδρυμάτων παίζει ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην οικονομική ζωή.

Δεν πρόκειται βεβαίως για μια πρωτεύουσα τραπεζική εργασία, αφού και αν ακόμη την αποποιηθούν δεν πρόκειται να περιορισθούν οι τραπεζικές τους συναλλαγές. Αντίθετα πρόκειται για δραστηριότητα που ασκείται προς το συμφέρον όλων των συμμετεχόντων, χωρίς να υπάρχει προς τούτο συμβατική υποχρέωση. Οι πληροφορίες παρέχονται συνήθως δωρεάν. Δεν είναι τυχαίο ότι στον κατάλογο των δραστηριοτήτων των πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλων χρηματοδοτικών ιδρυμάτων αναφέρονται ρητά και οι εμπορικές πληροφορίες, περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών (άρθρο 24 και 1 ιγ' Ν 2076/1992).¹²

Επιτρεπτό παροχής πληροφοριών

Αναφορικά με το επιτρεπτό της παροχής πληροφοριών και το ρόλο που παίζει σχετικώς η βούληση του πελάτη δεν φαίνεται να έχει απασχολήσει ιδιαίτερα την ελληνική επιστήμη και νομολογία.

Θεωρία της Παροχής Πληροφοριών ως μια γενικώς κρατούσας συνήθειας στη Τραπεζική Πρακτική

Κατά τη θεωρία αυτή, η παροχή των πληροφοριών είναι γνωστή στην πελατεία και είναι καθ' όλα πρόσφορη να προφυλάξει όλους τους συμμετέχοντες (περιλαμβανομένων και των πιστωτικών ιδρυμάτων) και το δημόσιο συμφέρον

¹² Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994

από ζημίες και απάτες. Η άσκηση της συνήθειας αυτής αποσκοπεί στην καταπολέμηση της απάτης και συνεπώς εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον. Ως νομική βάση αναφέρεται το άρθρο 157 γερμ. ΑΚ(=200ΑΚ). Κατά το οποίο οι συμβάσεις ερμηνεύονται όπως απαιτεί η καλή πίστη, λαμβανομένων υπ' όψη και των συναλλακτικών ηθών, καθώς και το άρθρο 346 γερμΕΝ, κατά το οποίο για την ερμηνεία των τραπεζικών συμβάσεων πρέπει να ληφθούν υπ' όψη οι εμπορικές συνήθειες.

Από εδώ συνάγουν οι οπαδοί της θεωρίας αυτής ότι, όταν ο πελάτης έρχεται σε δικαιοπρακτική επαφή με το πιστωτικό ίδρυμα (συνεπώς και στο στάδιο των διαπραγματεύσεων) και δεν δηλώσει ρητώς κάτι άλλο, το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να υποθέσει, ότι ο πελάτης σιωπηρώς συμφωνεί με την παροχή πληροφοριών.

Συνεπώς, δεν απαιτείται να εκφραστεί ρητώς η βούληση (ή συναίνεση) του πελάτη για παροχή πληροφοριών. Η παροχή πληροφοριών είναι μια διεθνώς αναγνωρισμένη συναλλακτική συνήθεια. Το αντίθετο ισχύει μόνο, αν ο πελάτης ρητώς δηλώσει ότι δεν επιθυμεί να υπαχθεί σ' αυτήν την εμπορική συνήθεια.

Θεωρία της Παροχής Πληροφοριών ως A Priori Μη Παραβίασης της Υποχρέωσης Εχεμύθειας

Η γνώμη αυτή λύει τη σχέση έντασης μεταξύ τραπεζικού απορρήτου και παροχής πληροφοριών προκαταβολικά υπέρ της παροχής πληροφοριών. Συγκεκριμένα διδάσκει, ότι η παροχή πληροφοριών δεν συνιστά a priori προσβολή του τραπεζικού απορρήτου και συνεπώς δεν χρειάζεται μια ειδική (σιωπηρή) συναίνεση ή βούληση του πελάτη και αντίστοιχα δεν υφίσταται βασικά η υποχρέωση του πιστωτικού ιδρύματος να ρωτήσει σχετικώς τον πελάτη.

**Θεωρία Παροχής Πληροφοριών λόγω Υπαγωγής του Πελάτη στους
Γενικούς Όρους Συναλλαγών των Τραπεζών**

Κατά την άποψη αυτή ο πελάτης από το γεγονός ότι στις συναλλαγές του εφαρμόζονται οι γενικοί όροι συναλλαγών τραπεζών, στους οποίους αναφέρεται η δυνατότητα παροχής πληροφοριών, πρέπει να υπολογίζει με την παροχή πληροφοριών.

Θεωρία της Υπεροχής του Τραπεζικού Απορρήτου

Κατ' αυτήν το πιστωτικό ίδρυμα επιτρέπεται να παρέχει πληροφορίες για κάποιον πελάτη, εφ' όσον έχει ή μπορεί να υποθέσει τη συναίνεση του πελάτη. Συνεπώς η παροχή πληροφοριών είναι επιτρεπτή, εφ' όσον ανταποκρίνεται στην πραγματική βούληση του πελάτη ή θα ανταποκρινόταν στην υποθετική βούλησή του. Το πιστωτικό ίδρυμα όμως δεν πρέπει αυτονόητα όμως να εκκινεί από την υποθετική βούληση του πελάτη, αλλά πρέπει, εφ' όσον δεν την γνωρίζει, να την ζητήσει από αυτόν. Ως περιπτώσεις υποθετικής βούλησης αναφέρονται οι επείγουσες περιπτώσεις, στις οποίες η παροχή πληροφορίας είναι προς το συμφέρον του πελάτη και είναι γι' αυτόν ευνοϊκή. Τούτο ισχύει ακόμη, όταν ο

πελάτης παραπέμπει τους τρίτους στο πιστωτικό ίδρυμα και βεβαίως είναι δυνατό να χορηγηθεί μια ευνοϊκή πληροφορία για αυτόν.¹³

Υπερέχον Δικαίωμα του Πελάτη για Παροχή Πληροφοριών

Το τραπεζικό απόρρητο περιορίζεται και κάμπτεται περαιτέρω από το δικαίωμα του πελάτη κατά του πιστωτικού ιδρύματος για παροχή πληροφοριών, το οποίο υπερέχει του δικαιώματος για τήρηση της εχεμύθειας. Η δικαιολόγηση πρέπει να αναζητηθεί στο γεγονός ότι εδώ λείπει η βούληση του πελάτη να επεκταθεί η υποχρέωση εχεμύθειας και σε γεγονότα που καλύπτει η υποχρέωση παροχής πληροφοριών. Γι' αυτό και δεν εναπόκειται στην ευχέρεια του πιστωτικού ιδρύματος να παράσχει πληροφορίες ή να σιωπήσει.

Το δικαίωμα παροχής πληροφοριών ανήκει βασικά στον ίδιο τον πελάτη. Έτσι ο πελάτης μπορεί να ζητήσει από το πιστωτικό ίδρυμα πληροφορίες, π.χ. για την κατάσταση του λογαριασμού του, για το είδος και την ποσότητα των επενδυμένων αξιόγραφων, για το υπόλοιπο χορηγηθείσης πίστωσης κλπ.

Η νομική βάση για παροχή πληροφοριών ποικίλει ανάλογα με το είδος των επιμέρους τραπεζικών συμβάσεων. Πάντως πρέπει να σημειωθεί ότι, αν δεν υπάρχει ρητή διάταξη στις επιμέρους τραπεζικές συμβάσεις, οι οποίες να παρέχουν το δικαίωμα παροχής πληροφοριών, τότε το δικαίωμα αυτό ερείδεται στη διάταξη του ΑΚ 288.

Τα γεγονότα, στα οποία αναφέρεται το δικαίωμα παροχής πληροφοριών, είναι συνήθως τα ίδια με αυτά που εμπίπτουν στην υποχρέωση εχεμύθειας. Μπορεί όμως η υποχρέωση εχεμύθειας να καταλαμβάνει περισσότερα γεγονότα, όπως και αντίστροφα το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να δώσει πληροφορίες για γεγονότα που ο πελάτης δεν θέλει να τηρηθούν μυστικά. Πάντως πρέπει ακόμα μια φορά να υπογραμμισθεί ότι το δικαίωμα του πελάτη για παροχή πληροφοριών υπερέχει του

¹³ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ. 162

δικαιώματος για τήρηση εχεμύθειας. Η διαπίστωση αυτή έχει μεγάλη σημασία στην περίπτωση που η άσκηση του δικαιώματος για παροχή πληροφοριών ανήκει σε έναν τρίτο πχ τον πληρεξούσιο ή νόμιμο αντιπρόσωπο του πελάτη.

Η απόσβεση του δικαιώματος για παροχή πληροφοριών δεν επέρχεται συνήθως με μια μοναδική εκπλήρωσή του. Πηγάζουν απ' αυτό περισσότερες αξιώσεις για παροχή πληροφοριών σε εύλογο χρόνο κάθε φορά.¹⁴

Πληρεξούσιος του Πελάτη

Με την παροχή πληρεξουσιότητας παρέχεται σε ένα πρόσωπο η εξουσία αντιπροσώπευσης (216ΑΚ), έτσι ώστε ο αντιπρόσωπος να ενεργεί δικαιοπραξίες που παράγουν αποτελέσματα άμεσα υπέρ και κατά του αντιπροσωπευόμενου (211ΑΚ). Ο πελάτης μπορεί, συνεπώς, να παράσχει πληρεξουσιότητα σε κάποιον τρίτο, ο οποίος θα δικαιούται να ασκήσει το δικαίωμα παροχής πληροφοριών. Στην περίπτωση αυτή το δικαίωμα παροχής πληροφοριών μπορεί να ασκηθεί παράλληλα και από τον πελάτη, διότι, όπως είδαμε παραπάνω, το δικαίωμα παροχής πληροφοριών δεν αποσβήνεται με μια μοναδική εκπλήρωσή του.

Η έκταση και το περιεχόμενο του δικαιώματος παροχής πληροφοριών του αντιπροσώπου (πληρεξουσίου) εξαρτάται από το περιεχόμενο της

¹⁴ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ. 166-167

πληρεξουσιότητας. Όταν πχ η πληρεξουσιότητα αναφέρεται σε μια συγκεκριμένη συναλλαγή, ο πληρεξούσιος έχει το δικαίωμα να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με την διεκπεραίωση της συναλλαγής αυτής. Αν αναφέρεται σε μια σειρά συναλλαγών, το δικαίωμα παροχής πληροφοριών καταλαμβάνει όλες αυτές τις συναλλαγές. Όταν κάποιος έχει οριστεί γενικός πληρεξούσιος του πελάτη, τότε πρέπει να γίνει δεκτό ότι το πιστωτικό ίδρυμα, μέσα βεβαίως στα πλαίσια της εξουσιοδότησης, υποχρεούται να δώσει τις ίδιες πληροφορίες που θα έδινε στον ίδιο τον πελάτη.

Το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει βεβαίως να δίνει όσες πληροφορίες είναι αναγκαίες και σχετίζονται με την ή τις συγκεκριμένες συναλλαγές, οι οποίες είναι συνήθως περιουσιακής φύσεως. Έτσι αποκλείεται η παροχή πληροφοριών που αναφέρονται σε προσωπικής φύσεως υποθέσεις του πελάτη αλλά και σε υποθέσεις που δεν καλύπτονται από την πληρεξουσιότητα.

Εναντίον της Βούλησης του Πελάτη

Ικανοποίηση Ιδίων Απαιτήσεων του Πιστωτικού Ιδρύματος

Αναγνωρίζεται γενικώς και διεθνώς ότι το πιστωτικό ίδρυμα επιτρέπεται να αποκαλύψει απόρρητα γεγονότα (πληροφορίες) του πελάτη, όταν μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να προστατεύσει υπερέχον ίδιον συμφέρον του. Πρέπει πάντως να επισημανθεί ότι, κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας, η αποκάλυψη του απορρήτου πρέπει να αποτελεί την τελευταία λύση. Συνεπώς μόνον όταν το πιστωτικό ίδρυμα δεν έχει στη διάθεσή του άλλα μέσα λιγότερο επαχθή, μπορεί να καταλήξει στην αποκάλυψη του απορρήτου. Το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να κάνει

χρήση των λιγότερο επαχθών μέσων ακόμη και αν κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να υποστεί κάποια έμμεση ζημία. Έτσι το πιστωτικό ίδρυμα πρέπει να ακολουθήσει τη λύση της αποποίησης ή καταγγελίας μιας εντολής (σύμβασης), η αποδοχή της οποίας θα είχε ως συνέπεια την παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας, έστω και αν κατ' αυτόν τον τρόπο υφίσταται μια έμμεση ζημία (απώλεια της συναλλαγής).

1. Νομικές διαφορές μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και πελάτη

Στην τραπεζική πρακτική είναι σύνηθες φαινόμενο να ανακαλύπτουν νομικές διαφορές μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις φθάνουν μέχρι και τα δικαστήρια. Βεβαίως η ύπαρξη διαφορών δεν σημαίνει και παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου, διότι το απόρρητο δεν υπάρχει απέναντι στο ίδιο τον πελάτη. Και οπωσδήποτε δεν υπάρχει και απέναντι στον πληρεξούσιο δικηγόρο του πελάτη, ο οποίος ταυτίζεται μ' αυτόν (ενεργεί σαν να είναι ο ίδιος ο πελάτης).

Είναι όμως αναπόφευκτο, όταν η υπόθεση φτάσει στα δικαστήρια, να λάβουν γνώση απόρρητων γεγονότων τρίτα πρόσωπα (πχ δικαστικοί επιμελητές, δικαστές, τρίτα πρόσωπα που παρευρίσκονται στην ακροαματική διαδικασία). Τυχόν απαίτηση να μην ανακοινώσει το πιστωτικό ίδρυμα απόρρητα γεγονότα προς προάσπιση των συμφερόντων του είναι απορριπτέα, διότι θα έθετε σε κίνδυνο την ίδια την λειτουργία τους. Απομένει συνεπώς να δούμε με ποιο τρόπο αποδεσμεύεται το πιστωτικό ίδρυμα από την υποχρέωση εχεμύθειας. Πρέπει όμως να διακρίνουμε την περίπτωση, που το πιστωτικό ίδρυμα επιδιώκει την δικαστική ικανοποίηση της απαίτησής του από την περίπτωση που ο πελάτης στρέφεται δικαστικώς εναντίον του πιστωτικού ιδρύματος προς την ικανοποίηση απαιτήσεών του.

1.1 Ο Πελάτης Επιδιώκει Δικαστικώς Ικανοποίηση των Απαιτήσεών του

Κατά μία άποψη, όταν ο πελάτης εγείρει αγωγή κατά του πιστωτικού ιδρύματος, τότε και το εναγόμενο πιστωτικό ίδρυμα αποδεσμεύεται από την υποχρέωση εχεμύθειας. Τούτο επιτυγχάνεται με την αποδοχή της θέσης ότι ο πελάτης αποδεσμεύει σιωπηρώς το πιστωτικό ίδρυμα από την υποχρέωση εχεμύθειας σε ό, τι αφορά απόρρητα γεγονότα αναγκαία προς αντίκρουση της αγωγής. Οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά του πελάτη θα συνιστούσε κατάχρηση δικαιώματος.

Κατ' άλλη άποψη, η παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας δικαιολογείται από την ανάγκη διαφύλαξης των έννομων συμφερόντων του πιστωτικού ιδρύματος και ο πελάτης δεν μπορεί να απαιτήσει τήρηση εχεμύθειας, διότι αυτός είναι εκείνος που αναγκάζει το πιστωτικό ίδρυμα να προασπιστεί τα συμφέροντά του.

Κατά τρίτη άποψη υποστηριζόμενη στο πλαίσιο του αυστριακού δικαίου, η άρση του τραπεζικού απορρήτου προκύπτει από μία στάθμιση συμφερόντων (Interessenabwägung).

Εφόσον η έννομη τάξη παρέχει στο πιστωτικό ίδρυμα την διά της δικαστικής οδού ικανοποίηση των απαιτήσεών του και την αντίκρουση απαιτήσεων τρίτων, πρέπει να παρασχεθούν στο πιστωτικό ίδρυμα και όλα τα διαδικαστικά μέσα προς επίτευξη αυτού του σκοπού.

Η προσφυγή στην πλασματική κατασκευή της σιωπηρής συναίνεσης του πελάτη για την άρση της υποχρέωσης εχεμύθειας δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή, διότι κάτι τέτοιο δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Ο πελάτης όχι μόνο δεν συναινεί, αλλά επιμένει στην τήρηση της υποχρέωσης εχεμύθειας από το πιστωτικό ίδρυμα για ευνόητους λόγους.

Στο πλαίσιο του ελληνικού δικαίου ο γενικός δικαιολογητικός λόγος της διαφύλαξης – προάσπισης των έννομων συμφερόντων του πιστωτικού ιδρύματος μπορεί να γίνει δεκτός μόνο ως προς το γενικό τραπεζικό απόρρητο. Στις

περιπτώσεις του γενικού τραπεζικού απορρήτου το δικαιολογητικό λόγο της ανακοίνωσης απόρρητων γεγονότων παρέχει η αρχή της διαφύλαξης δικαιολογημένων συμφερόντων του ίδιου του πιστωτικού ιδρύματος (ΠΚ 371 παρ.4).

1.2 Το Πιστωτικό Ίδρυμα Επιδιώκει Δικαστικώς την Ικανοποίηση των Απαιτήσεών του

Πάντως πρέπει να πρόκειται για υπερέχον συμφέρον του πιστωτικού ιδρύματος. Έτσι δεν δικαιολογείται η ανακοίνωση απόρρητων γεγονότων όταν η απαίτηση του πιστωτικού ιδρύματος είναι μικρή, ενώ διακυβεύονται με την ανακοίνωση απόρρητων γεγονότων σημαντικά συμφέροντα του πελάτη. Δεν δικαιολογείται επίσης η διά της δικαστικής οδού ανακοίνωση απόρρητων γεγονότων του πελάτη, όταν το πιστωτικό ίδρυμα έχει άλλα μέσα στη διάθεσή του για επίτευξη του σκοπού (ικανοποίηση της απαίτησης).

Δεν δικαιολογείται επίσης η ανακοίνωση απόρρητων γεγονότων, τα οποία δεν έχουν καμία σχέση με την εκδικαζόμενη απαίτηση. Πάντως, το πιστωτικό ίδρυμα, πριν προσφύγει στα δικαστήρια, πρέπει να ενημερώσει τον πελάτη για τις προθέσεις του, διότι είναι πιθανό να επιτευχθεί μια συμβατική λύση, η οποία θα αποτρέψει την ανακοίνωση απόρρητων γεγονότων.

2. Ιδίως η Ικανοποίηση των Απαιτήσεων του Πιστωτικού Ιδρύματος Κατά Πελάτη με Συμψηφισμό

Ο συμψηφισμός (ΑΚ 440) αποτελεί ένα τρόπο απόσβεσης ενοχών και διακρίνεται στο συμβατικό και μονομερή συμψηφισμό. Ο συμψηφισμός επιφέρει απόσβεση των μεταξύ δύο προσώπων αμοιβαίων απαιτήσεων, όσο καλύπτονται,

αν είναι ομοειδείς κατά το αντικείμενο και ληξιπρόθεσμες. Αφορά στις σχέσεις μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και πελάτη, και κατά κανόνα δεν έχει καμία σχέση με το ζήτημα του τραπεζικού απορρήτου, διότι, το απόρρητο δεν ισχύει μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και πελάτη. Έτσι ο διενεργούμενος συμψηφισμός (μονομερής ή συμβατικός) χωρίς ένδικες ή εξώδικες ενέργειες και συνεπώς χωρίς την δυνατότητα να λάβουν τρίτοι γνώση απόρρητων πληροφοριών του πελάτη δεν θέτει κανένα πρόβλημα τραπεζικού απορρήτου. Τα προβλήματα αναφύονται από τη στιγμή που αμφισβητείται από τον πελάτη ο συμψηφισμός και γίνονται ένδικες ενέργειες ή η πρόταση συμψηφισμού γίνει με έγγραφο, το οποίο θα επιδοθεί με δικαστικό επιμελητή.

3. Διαφορές με Υπαλλήλους ή άλλα βοηθητικά πρόσωπα

Το ζήτημα της ανακοίνωσης απόρρητων γεγονότων των πελατών τίθεται και όταν το πιστωτικό ίδρυμα βρίσκεται σε δικαστική διένεξη με υπαλλήλους ή άλλα πρόσωπά του (πχ δικηγόρους). Πχ το πιστωτικό ίδρυμα προβαίνει σε απόλυση ενός υπαλλήλου, διότι έκανε παράνομες εγγραφές πιστοχρεώσεων σε διάφορους λογαριασμούς καταθέσεων πελατών. Ή το πιστωτικό ίδρυμα αναθέτει σε δικηγόρο το χειρισμό ορισμένων υποθέσεων και δημιουργείται αμφισβήτηση για το ύψος της οφειλόμενης αμοιβής. Στην επακολουθούσα δίκη για αναγνώριση της ακυρότητας της καταγγελίας στην πρώτη περίπτωση ή στη δίκη για την καταψήφιση της αμοιβής στη δεύτερη περίπτωση, το πιστωτικό ίδρυμα έχει ανάγκη επίκλησης απόρρητων γεγονότων των πελατών του, αν δεν θέλει να εξαρτάται η έκβαση των εν λόγω δικών από τυχαία γεγονότα.

Πρέπει να γίνει δεκτή, κατά τη γνώμη μας, μια διάσπαση του τραπεζικού απορρήτου, διότι διαφορετικά θα ετίθετο εν αμφιβόλω η τραπεζική δραστηριότητα, αφού θα προσβαλλόταν σημαντικά η προάσπιση των συμφερόντων των πιστωτικών ιδρυμάτων διά της δικαστικής οδού. Το γεγονός ότι, τόσο οι υπάλληλοι ή τα άλλα βοηθητικά πρόσωπα έχουν υποχρέωση εχεμύθειας όσο και οι δικηγόροι και οι δικαστές διέπονται από το καθήκον επαγγελματικής εχεμύθειας οι μεν, από το υπηρεσιακό καθήκον εχεμύθειας οι δε, έχει ως συνέπεια να μηδενίζονται σχεδόν οι συνέπειες της παραβίασης του τραπεζικού απορρήτου των πελατών που αφορά.¹⁵

Κατάχρηση Δικαιώματος

Αν η κατάχρηση δικαιώματος και στο ελληνικό δίκαιο αποτελεί λόγο διάσπασης του τραπεζικού απορρήτου, θα κριθεί με βάση τον ΑΚ 281. Κατά τη διάταξη αυτή απαγορεύεται η άσκηση δικαιώματος, αν αυτή υπερβαίνει προφανώς τα όρια τα επιβαλλόμενα από την καλή πίστη ή τα χρηστά ήθη ή από τον κοινωνικό ή οικονομικό σκοπό του δικαιώματος. Δεδομένου ότι η έννοια του δικαιώματος νοείται αρκετά ευρέως, έτσι ώστε να περιλαμβάνονται τα κάθε φύσης δικαιώματα, ιδιωτικά ή δημοσίου δικαίου, περιουσιακού ή μη περιουσιακού χαρακτήρα, τα απορρέοντα απ' ευθείας από το νόμο ή από τη σύμβαση, η διάταξη αυτή μπορεί να τύχει εφαρμογής και στο πεδίο του τραπεζικού απορρήτου, εφόσον αποδεικνύεται κατάχρηση, ήτοι προφανή υπέρβαση των ορίων. Η κρίση για το προφανές ή μη της υπέρβασης είναι αντικειμενική και σχηματίζεται με βάση τις αντικειμενικές πεποιθήσεις του δικαστή. Προφανή υπέρβαση των ορίων θα

¹⁵ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ. 170

συνιστούσε η περίπτωση, όταν το συμφέρον του πελάτη από την άσκηση του δικαιώματος της τήρησης εχεμύθειας είναι ανάξιο λόγου, ενώ για το πιστωτικό ίδρυμα διακυβεύονται σημαντικά περιουσιακά στοιχεία ή ακόμα και η ύπαρξή του. Όταν το δικαστήριο κρίνει εφαρμοστέα την ΑΚ281, το πιστωτικό ίδρυμα αποδεσμεύεται από την υποχρέωση εχεμύθειας έναντι του πελάτη του.

Επειδή η εμμονή του πελάτη στην τήρηση της υποχρέωσης εχεμύθειας εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος ως κατάχρηση δικαιώματος αποτελεί παράβαση νόμου και συνιστά παράνομη πράξη, το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να επιτύχει άρση του τραπεζικού απορρήτου και με τη βοήθεια διατάξεων, εφόσον στη συγκεκριμένη περίπτωση θα συντρέχουν οι αναγραφόμενες προϋποθέσεις εφαρμογής τους.

**Σύγκρουση της Υποχρέωσης Τήρησης Εχεμύθειας
με την Υποχρέωση Προειδοποίησης ή Συμβουλής**

Υποστηρίζεται ότι το πιστωτικό ίδρυμα επιτρέπεται να αποκαλύψει απόρρητα γεγονότα, όταν υπάρχει περίπτωση σύγκρουσης της υποχρέωσης εχεμύθειας υπέρ ενός πελάτη με την υποχρέωση προειδοποίησης ή συμβουλής (Warn – Oder Beratungspflicht). Κατά κανόνα, δεν είναι υπόθεση του πιστωτικού ιδρύματος να επιστήσει την προσοχή των πελατών του (δανειοληπτών, αποστολέων και παραληπτών εμβασμάτων κλπ) στους κινδύνους που συνδέονται με τις συναλλαγές τους που επιθυμούν να διενεργήσουν. Το πιστωτικό ίδρυμα δεν χρειάζεται, κατά κανόνα, να προειδοποιήσει τους πελάτες του για τους κινδύνους ή να τους διαφωτίσει για την οικονομική (περιουσιακή κατάσταση) των αντισυμβαλλομένων τους. Υποχρέωση διαφώτισης και προειδοποίησης υπάρχει, κατ' εξαίρεση, όταν υφίσταται συμφέρον προστασίας του πελάτη και επιβάλλεται από τις αρχές της καλής πίστης η διαφώτιση.

Μια τέτοια εξαιρετική περίπτωση μπορεί να υπάρξει, όταν το πιστωτικό ίδρυμα, σε σχέση με τους ειδικούς κινδύνους που συνδέονται με την διενεργηθησόμενη συναλλαγή, έχει σε σύγκριση με τον πελάτη ένα συγκεκριμένο πλεονέκτημα γνώσης (Wissensvorsprung), πχ όταν αυτό γνωρίζει την απειλούμενη αδυναμία πληρωμής του αντισυμβαλλόμενου του πελάτη. Κατά τον Canaris υφίσταται υποχρέωση προειδοποίησης ή συμβουλής του πιστωτικού ιδρύματος σε σχέση με τα εμβάσματα, όταν:

- Το πιστωτικό ίδρυμα έχει γνώση της παύσης πληρωμών του παραλήπτη εμβάσματος ή ότι αυτός βρίσκεται άμεσα στα πρόθυρα μιας οικονομικής καταστροφής,
- το πιστωτικό ίδρυμα λαμβάνει γνώση της παύσης πληρωμών της τράπεζας – παραλήπτη του εμβάσματος,
- το πιστωτικό ίδρυμα γνωρίζει την πρόθεση απιστίας του παραλήπτη εμβάσματος ή του δικαιούχου και υπέρ του ο τραπεζικός λογαριασμός και
- το πιστωτικό ίδρυμα λαμβάνει γνώση του θανάτου ενός παραλήπτη σύνταξης ή μισθού και συνεχίζει να προβαίνει σε πληρωμές.

Βεβαίως, εδώ θα ακολουθήσει μία στάθμιση έννομων αγαθών και συμφερόντων. Δεν αρκεί όμως μια στάθμιση in abstracto. Αντίθετα, απαραίτητη είναι μια συγκεκριμένη στάθμιση, αφού ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης. Αποφασιστική σημασία έχει η κρίση, ποιο συμφέρον κατά την καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη απολαμβάνει την προτεραιότητα έναντι της υποχρέωσης εχεμύθειας (τραπεζικό απόρρητο). Το συμφέρον τήρησης εχεμύθειας θα πρέπει συχνά να υποχωρεί στην περίπτωση της παύσης πληρωμών ή της κατάστασης προ της οικονομικής καταστροφής, διότι το εν λόγω απόρρητο γεγονός θα διαφυλαχθεί ακόμη λίγο χρόνο μυστικό και η ζημία που θα προκληθεί από την πρόωρη αποκάλυψη θα είναι συνήθως πάρα πολύ μικρή. Αντίθετα, έχει προτεραιότητα η υποχρέωση εχεμύθειας ως προς το ότι ο

πελάτης βρίσκεται προ οικονομικής καταστροφής, όταν πρόκειται για την αποστολή εμβάσματος μικρού ποσού.

Α. Συνέπειες Παραβίασης του Τραπεζικού Απορρήτου

ΑΞΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ

Ο φορέας του απορρήτου, εάν η αποκάλυψη των ιδιωτικών του μυστικών προήλθε από τη μη προσήκουσα εκπλήρωση της συμβατικής παροχής της τραπεζής (στην οποία περιλαμβάνεται και το καθήκον εχεμύθειας), έχει αξίωση αποζημιώσεως τόσο κατά του νομικού προσώπου της τραπεζής, όσο και κατά του τυχόν υπαίτιου αντιπροσωπευτικού της οργάνου, ευθυνόμενου και τούτου, ως φυσικού δράστη, ατομικώς έναντι του φορέα του απόρρητου, αλληλεγγύως και σε ολόκληρο με το νομικό πρόσωπο της τράπεζας, σύμφωνα με το άρθρ. 71 ειδ. Β του ΑΚ. Προκειμένου όμως περί χρησιμοποιούμενου από την τράπεζα για την εκπλήρωση της παροχής της ενδιάμεσου προσώπου, το οποίο δε συνδέεται συμβατικά με τον πελάτη, μόνο κατά του νομικού προσώπου της τραπεζής, (βλ. άρθρ. 334 παρ. 1 ΑΚ), με δικαίωμα αναγωγής της κατά τούτου.

Εάν η αποκάλυψη του απορρήτου προήλθε από αδικοπραξία είτε αντιπροσωπευτικού οργάνου είτε προστεθέντος στην υπηρεσία της τραπεζής προσώπου, ο φορέας του απορρήτου δικαιούται να στραφεί τόσο κατά του υπαιτίου της εις βάρος του αδικοπραξίας, όσο και κατά της τραπεζής, ευθυνόμενης αλληλεγγύως και σε ολόκληρο με τον υπαίτιο (εάν η αδικοπραξία διέπραξε κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ή σε εσωτερική συνάφεια προς αυτά), σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρ. 71 και 922 ΑΚ., για την αποκατάσταση της ζημίας του καθώς και την εύλογη, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ικανοποίηση της τυχόν ηθικής του βλάβης βάσει του άρθρ. 932 ΑΚ.

Επίσης, όταν η αποκάλυψη των ιδιωτικών απόρρητων επιφέρει προσβολή της προσωπικότητας, εάν είναι παράνομη, παρέχει αξίωση για την άρση της προσβολής, καθώς και για την παράλειψή της στο μέλλον, κατά το άρθρ. 57 παρ. 1 ΑΚ, εάν δεν είναι και υπαίτια, παρέχει στον προσβαλλόμενο και αξίωση αποζημίωσης, κατά τις περί αδικοπραξιών διατάξεις, (βλ. άρθρ. 57 παρ. 2 ΑΚ) τόσο κατά του υπαιτίου της αδικοπραξίας, όσο και κατά της τραπεζής, ευθυνόμενης αλληλεγγύως και σε ολόκληρο μετά τούτου, εάν η παράνομη και υπαίτια ζημιογόνος συμπεριφορά του έγινε κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή σε εσωτερική συνάφεια προς αυτά, καθώς και για την εύλογη ικανοποίηση της τυχόν ηθικής βλάβης του φορέα του απορρήτου, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρ. 59 ΑΚ.

Ενώ η αποζημίωση περιλαμβάνει την αποκατάσταση της θετικής ζημίας (δηλ. την επερχόμενη από την παράβαση μείωση της προϋπάρχουσας περιουσίας), καθώς και του διαφυγόντος κέρδους του φορέα (δηλ. του κέρδους που χωρίς τη ζημιογόνο πράξη ή παράλειψη θα αποκτούσε πιθανότατα, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων ή των ειδικών περιστάσεων και ιδίως των ληφθέντων προπαρασκευαστικών μέτρων, σύμφωνα με το άρθρ. 298 ΑΚ), η «εύλογη»

ικανοποίηση της ηθικής βλάβης αφ' ενός μεν παρέχεται μόνο στις προβλεπόμενες από τον νόμο περιπτώσεις (άρθρ. 299 ΑΚ) δηλ. της αδικοπραξίας και της προσβολής της προσωπικότητας και αφ' ετέρου δεν αποβλέπει στην αποκατάσταση της ηθικής βλάβης (η οποία και δεν μπορεί χρηματικώς να αποτιμηθεί), αλλά στην ηθική ανακούφιση του παθόντος.

Εάν ο φορέας συνετέλεσε και με δικό του πταίσμα στη ζημία ή στην έκτασή της ή παρέλειψε να την αποτρέψει ή να την περιορίσει ή δεν επέστησε την προσοχή του οφειλέτη, ως προς τον κίνδυνο ασυνήθως μεγάλης ζημίας που δεν μπορούσε να γνωρίζει, το Δικαστήριο έχει τη δυνατότητα να μην του επιδικάσει ή να μειώσει το ποσό της αποζημίωσης, σύμφωνα με τη γενική διάταξη του άρθρ. 300 ΑΚ.

Τέλος, όσον αφορά το μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου που παραβίασε το τραπεζικό απόρρητο (εφ' όσον δεν ασκεί καθήκοντα αντιπροσωπευτικού οργάνου, οπότε εφαρμόζεται το άρθρ. 71ΑΚ), ευθύνεται για την αδικοπρακτική υπαίτια ζημιογόνο συμπεριφορά του έναντι του φορέα του απορρήτου, ενώ οι ευθύνες της τραπεζής για το πταίσμα του, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του ή σε εσωτερική συνάφεια προς αυτά, διέπονται από το άρθρ. 334 παρ. 1 ΑΚ) με δικαίωμα αναγωγής της κατά τούτου, βάσει της μεταξύ τους έννομης σχέσης (εντολής, αντιπροσώπευσης, σύμβασης παροχής ανεξαρτήτων υπηρεσιών κλπ). Οι ποινικές του ευθύνες ρυθμίζονται κατά τις διατάξεις του άρθρ. 371 ΠΚ. ή του άρθρ. 2 ΝΔ 1059/1971, αναλόγως της περιπτώσεως.

Από τα εκτεθέντα συνάγεται ότι οι διάφορες αξιώσεις που μπορεί να προκύψουν από την παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου απορρέουν είτε απ' ευθείας από τον νόμο είτε από την παραβίαση των τυχόν συμβατικών υποχρεώσεων της τράπεζας έναντι του φορέα του απορρήτου (με την οποία και μόνο έχει συμβληθεί), ενδεχομένως δε συγχρόνως από το νόμο και τη σύμβαση. Η συνδρομή στο αυτό πρόσωπο περισσότερων αξιώσεων, από τις οποίες η ικανοποίηση της μιας αποκλείει τις λοιπές, (ανεξαρτήτως του αν στρέφονται όλες

κατά του αυτού ή διαφόρων προσώπων), δημιουργεί συρροή αξιώσεων, οι οποίες μπορεί να ασκηθούν παραλλήλως. Η ικανοποίηση όμως της μιας επιφέρει την απόσβεση των άλλων, εκτός αν δεν ικανοποιείται ολόκληρο το περιεχόμενο ορισμένης αξίωσης, οπότε παραμένει για το επί πλέον. Αν οι περισσότερες αξιώσεις κατά του αυτού προσώπου κατατείνουν μεν σε διαφορετικό σκοπό, αλλά προέρχονται από την ίδια γενεσιουργό αιτία, ανεξαρτήτως του αν απορρέουν και από την αυτή διάταξη, δεν μπορούν να ασκηθούν σωρευτικώς, καθόσον η επιλογή της μιας αποκλείει την άσκηση των λοιπών, εκτός αντιθέτου διατάξεως, όπως λχ στις αξιώσεις από την προσβολή της προσωπικότητας, οι οποίες συντρέχουν σωρευτικώς.

Σημειωτέον ότι η συρροή δεν υπάρχει όταν το αυτό γενεσιουργό γεγονός της αξιώσεως προβλέπεται από διαφορετικές διατάξεις από τις οποίες η μία είναι γενετική και η άλλη ειδική. Στην περίπτωση αυτή η ειδική διάταξη αποκλείει την εφαρμογή της γενικής. Διότι σκοπός ακριβώς της ειδικής διάταξης είναι ο αποκλεισμός της εφαρμογής της γενικής.¹⁶

¹⁶ Γεωργίου Αθ. Γραμματικά, Το τραπεζικό απόρρητο, Αθήνα, 1991, σελ. 112-114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Συνεντεύξεις Αρμοδίων Προσώπων

Συλλογή στοιχείων όσον αφορά την Ελληνική πραγματικότητα

Οι τραπεζικοί υπάλληλοι και ο δικηγόρος οι οποίοι προσφέρθηκαν να βοηθήσουν στη παρούσα εργασία όσον αφορά το τραπεζικό απόρρητου, έδωσαν κάποια ενδιαφέροντα και μερικώς αλληλοσυγκρουόμενα πορίσματα. Δυστυχώς δε μπορούν όμως να αναφερθούν τα ονόματα των τραπεζών, των υπαλλήλων τους και του δικηγόρου που πήραν μέρος στις συνεντεύξεις, για ευνόητους λόγους.

1. Στη **Τράπεζα Α** στην αποκομιδή κάποιων απαραίτητων στοιχείων βοήθησε ο κύριος **Π.** που είναι Προϊστάμενος Χορηγήσεων και Εγγυήσεων του καταστήματος. Τα συμπεράσματα από το συγκεκριμένο κατάστημα και κατ' επέκταση τη τράπεζα, δεν ήταν ιδιαίτερα αισιόδοξα όσον αφορά τη προστασία των προσωπικών δεδομένων των πελατών τους.

Ως γνωστόν για το άνοιγμα καρτέλας πελάτη και συνεπώς λογαριασμού

και άλλων παρεχόμενων υπηρεσιών, ζητούνται τα βασικά στοιχεία. Αυτά είναι τα στοιχεία της ταυτότητας, το ΑΦΜ, εκκαθαριστικό της εφορίας ή φορολογική ενημερότητα για εξακρίβωση του ΑΦΜ, και κάποιος πρόσφατος λογαριασμός ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΥΑΘ, εξακρίβωση του τόπου διαμονής. Σαφώς, αυτά τα στοιχεία αλλάζουν όταν ο πελάτης της τράπεζας είναι νομικό πρόσωπο, όπου ζητούνται πολλά περισσότερα στοιχεία. Σε περίπτωση βέβαια που ο πελάτης της τράπεζας θελήσει κάποιο δάνειο ή μπλοκ επιταγών κτλ θα του ζητηθεί πρόσφατη φορολογική ενημερότητα ή εκκαθαριστικό με σκοπό να "δει" η τράπεζα κατά πόσο μπορεί να ξεπληρώσει ο δανειολήπτης την οφειλή του.

Στο online τραπεζικό σύστημα της τράπεζας υπάρχουν διαβαθμίσεις μέσω κωδικών. Έτσι ο κάθε υπάλληλος έχει πρόσβαση σε συγκεκριμένα στοιχεία, ανάλογα βέβαια και με τη θέση που έχει στο κατάστημα που εργάζεται. Έτσι για παράδειγμα, τα άτομα τα οποία είναι υπεύθυνα απλά για το άνοιγμα λογαριασμών καταθέσεων, ταμειευτηρίου κτλ, δε μπορούν να δουν το ιστορικό κάποιου πελάτη (φυσικού ή νομικού προσώπου) στο σύστημα του "Τειρεσία". Σε περίπτωση που ο εκάστοτε πελάτης ζητήσει αλλαγή κάποιων στοιχείων του, πχ. διεύθυνση, τηλέφωνο, αριθμό ταυτότητας, η αλλαγή αυτών των στοιχείων γίνεται κι από υφισταμένους, αλλά απαιτείται η έγκριση (υπογραφή) του υποδιευθυντή ή κάποιου υψηλόβαθμου στελέχους του καταστήματος με σκοπό να είναι έννομη αυτή η τροποποίηση. Μια ακόμα σημαντική αλλά και εν μέρη παράνομη πληροφορία που λάβαμε ήταν πως τα στοιχεία αυτά, μπορούν τελικώς να τα πληροφορηθούν οι περισσότεροι υπάλληλοι της τράπεζας, αλλά δε μπορούν να τα αλλάξουν. Αυτή η "παράνομη" πληροφόρηση πολλές φορές χρησιμοποιείται για το όφελος ιδίων των υπαλλήλων της τράπεζας με κάποιο τρόπο, ή ακόμα και τρίτων ατόμων, εκτός τραπεζής, που ζητούν αυτή την επιπλέον πληροφόρηση για κάποιο λόγο.

Όσον αφορά τη χρονική διάρκεια για την οποία κρατούνται τα στοιχεία

των πελατών είτε σε ψηφιακή μορφή είτε σε φακέλους, η απάντηση ήταν κατά κάποιο τρόπο αναμενόμενη. Τα στοιχεία του εκάστοτε πελάτη (φυσικού ή νομικού προσώπου) κρατούνται στο αρχείο της τράπεζας τουλάχιστον για μια δεκαετία κι αυτό γίνεται κυρίως για λόγους φορολογικής φύσεως. Επίσης ο κ. Π. διευκρίνισε ότι αυτά τα 10 χρόνια το συγκεκριμένο κατάστημα της τράπεζας είναι υποχρεωμένο να κρατάει τα στοιχεία, αλλά κι επίσης ξεκαθάρισε ότι τα στοιχεία των πελατών κρατούνται εφόρου ζωής στο κεντρικό αρχείο της εκάστοτε τράπεζας και δε διαγράφονται ποτέ. Αυτό χρησιμοποιείται πολλές φορές και για προώθηση νέων προϊόντων στον παλιό πελάτη, ειδικότερα αν πλέον έχει διακόψει τις συναλλαγές με τη τράπεζα.

Μάλιστα αυτό αναφέρεται και στους όρους που υπογράφει ο νέος πελάτης κατά τη διαδικασία που ανοίγεται η μερίδα του, ένα παράδειγμα είναι η εξής φράση:

“Δέχομαι να χρησιμοποιούνται από την Τράπεζα X ή/και να ανακοινώνονται σε θυγατρικές ή συνδεδεμένες με αυτήν εταιρίες στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους, τα προσωπικά μου δεδομένα που περιλαμβάνονται στο παρόν έντυπο, με σκοπό την απευθείας διαφήμιση ή προώθηση πωλήσεων προϊόντων ή υπηρεσιών.”

Στα καταστήματα, σύμφωνα με τον κύριο Π. γίνεται συχνά διαγραφή στοιχείων ανενεργών πελατών (πχ. έχουν κλείσει το λογαριασμό τους) κι αυτό γίνεται μόνο και μόνο επειδή οι υπολογιστές που έχουν τα καταστήματα δεν έχουν μεγάλη χωρητικότητα και δε μπορούν να συγκεντρώνουν και να κρατούν αρχεία παλιών, ανενεργών πελατών, αλλά όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, στα κεντρικά δε συμβαίνει κάτι τέτοιο.

Το επόμενο θέμα ήταν ο τρόπος διαγραφής και καταστροφής εγγράφων της τράπεζας που περιέχουν προσωπικά δεδομένα των πελατών της. Έγινε και

αναφορά για προηγούμενες περιπτώσεις όπου αρχεία δύο μάλιστα τραπεζών βρέθηκαν στους κάδους απορριμμάτων χωρίς να έχουν υποστεί κάποιου είδους καταστροφή. Η απάντηση ήταν σχεδόν σοκαριστική. Η ακριβής απάντηση του κυρίου Π. ήταν "ακόμα και τώρα, αυτό γίνεται". Ο νόμος 2472/97, αναφέρει ρητά πως τα έγγραφα αυτά πριν "πεταχτούν στο καλάθι των αχρήστων" θα πρέπει να τεμαχίζονται σε τουλάχιστον οκτώ κομμάτια, αν όχι σε ειδική συσκευή καταστροφής εγγράφων. Η απάντηση ήταν λογική κι αναμενόμενη, "αυτό θα έπρεπε να γίνεται, αλλά γίνεται από ελάχιστους".

Ο κύριος Π. μάλιστα, ρίχνει το βάρος στο κράτος και στην αρχή προστασίας προσωπικών δεδομένων λέγοντας:

"Ενώ έχουν θεσπίσει το συγκεκριμένο νόμο και τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται, δεν έχουν το κατάλληλο υπόβαθρο και την υποδομή για τον έλεγχο και την επιβολή προστίμων στις τράπεζες και τους οργανισμούς που έχουν στη κατοχή τους και διαχειρίζονται ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα πολιτών. Τουλάχιστον ακόμα δεν υπάρχει αυτό το υπόβαθρο, αργότερα ελπίζουμε να υπάρξει για το καλό όλων μας".

Μάλιστα, ο κύριος Π. μας ανέφερε πως υπάρχουν εν εξελίξει δικαστικές διαμάχες μεταξύ υπαλλήλων τραπεζών και πολιτών που πιστεύουν πως τα προσωπικά τους δεδομένα έχουν διαρρεύσει από το κατάστημα της τράπεζας. Δυστυχώς όμως οι νίκες των πελατών έναντι των τραπεζών ή των υπαλλήλων αυτών έχουν πολύ μικρό ποσοστό, μόλις 2%. Κι αυτό λόγω του ότι δεν υπάρχει η κατάλληλη νομοθεσία για κάτι τέτοιο και επίσης λόγω του ότι είναι πολύ δύσκολο να αποδειχθεί κάτι τέτοιο, η διαρροή δηλαδή στοιχείων από τη τράπεζα.

Τι γίνεται όμως με τις διαρροές στοιχείων πελατών της τράπεζας σε άτομα εκτός αυτής και κατά πόσο οι τράπεζες "πουλάνε" στοιχεία των πελατών τους ;

Η απάντηση στην ερώτηση αυτή ήταν ξεκάθαρη. «Υπάρχει ο άγραφος νόμος μεταξύ των τραπεζικών οι οποίοι συζητάνε πολλές φορές για τους πελάτες τους, ζητούν διευκρινίσεις για τις οικονομικές και άλλες συναλλαγές τους, για την αξιοπιστία τους κτλ».

Παρόλα αυτά, ο κύριος Π. ξεκαθάρισε πως μετά τη θέσπιση του νόμου 2472/'97 πλέον όλες οι τράπεζες έχουν το λεγόμενο "Σύμφωνο Εμπιστευτικότητας" το οποίο υποχρεούνται να υπογράψουν οι υπάλληλοι κατά τη πρόσληψή τους. Σύμφωνα με αυτό το έγγραφο η τράπεζα απαγορεύει στους υπαλλήλους της να δίνουν στοιχεία για αυτήν αλλά και πελάτες της. Μάλιστα η πρώτη τράπεζα που θέσπισε αυτό το σύμφωνο, ήταν η Εγνατία Τράπεζα (πλέον Marfin-Εγνατία). Επίσης, διευκρίνισε πως δεν έχει πλέον νόημα κάποιος να "αγοράσει" στοιχεία πελατών της τράπεζας, εφόσον, αν και παράνομα, υπάρχουν εταιρίες που ασχολούνται ειδικά με αυτό, την πώληση δηλαδή πελατολογίου προσαρμοσμένο στα γούστα και τις επιθυμίες του εκάστοτε αγοραστή.

Οι κυρώσεις που επιβάλλονται στις τράπεζες σε περίπτωση απόδειξης της ενοχής της σε περίπτωση διαρροής στοιχείων σε τρίτους, κυμαίνονται μεταξύ εκατό και διακοσίων χιλιάδων ευρώ. Την ώρα που οι τράπεζες είναι γνωστές σε όλους ως οι "νόμιμοι τοκογλύφοι".

Σύμφωνα με τον κύριο Π. άρση του τραπεζικού απορρήτου γίνεται με τρεις τρόπους. Είτε με εισαγγελική παρέμβαση, είτε για φορολογικής φύσεως θέματα, είτε μέσω του ΙΚΑ. Παρόλα αυτά, μας είπε πως υπάρχουν "σημαντικοί" πελάτες ή φίλοι τραπεζικών υπαλλήλων οι οποίοι πολλές φορές ζητούν να μάθουν για το ιστορικό ενός προσώπου όσον αφορά την

οικονομική του άνεση κτλ και τελικώς το μαθαίνει. Βέβαια το ενδιαφέρον αυτών είναι κυρίως για δυσμενή στοιχεία, ακάλυπτες επιταγές κ.α. Τέλος, όταν μιλάμε για άρση του τραπεζικού απορρήτου, η κρατική αρχή που το ζητεί, πληροφορείται για τα πάντα κι όχι μόνο για τα δυσμενή στοιχεία του προσώπου, το οποίο διώκει.

- ii. Στην **Τράπεζα Β** αυτή τη φορά στοιχεία για τη παρούσα εργασία έδωσε η κυρία Χ. η οποία είναι υπεύθυνη του γραφείου της τράπεζας που ασχολείται με τις κινήσεις της, όσον αφορά το “ξέπλυμα χρήματος” και τη προστασία προσωπικών δεδομένων. Εντυπωσιακές ήταν οι προσπάθειες που γίνονται από τη συγκεκριμένη τράπεζα πάνω στο θέμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων καθώς και τη θέση του γραφείου αυτού και γενικότερα της τράπεζας αναφορικά με το τραπεζικό απόρρητο προσωπικών δεδομένων.

Αυτό το γραφείο λοιπόν, ασχολείται με την εκπροσώπηση του κεντρικού τμήματος που βρίσκεται στην Αθήνα. Δηλαδή, παίρνει εντολές από τα κεντρικά των Αθηνών και πράττει ανάλογα όσον αφορά το “ξέπλυμα χρήματος” λειτουργώντας αυτόνομα μέχρι κάποιο σημείο και μεταφέροντας αργότερα κάποιου είδους ενημέρωση στα κεντρικά. Επίσης είναι υπεύθυνο για την ενημέρωση των υπαλλήλων της τράπεζας σε Θεσσαλονίκη και Βόρεια Ελλάδα, όσον αφορά νεότερες διατάξεις και ανακοινώσεις που έχουν να κάνουν με το τραπεζικό απόρρητο προσωπικών δεδομένων. Αυτό γίνεται μέσω σεμιναρίων που οργανώνονται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Στη συγκεκριμένη τράπεζα ακολουθούνται οι κλασσικές και νόμιμες διαδικασίες για την επεξεργασία και χρήση των στοιχείων των πελατών.

Υπάρχει η κατάλληλη διαβάθμιση – ιεραρχία μέσω κωδικών και ανάλογα με τη θέση που έχει ο κάθε υπάλληλος στη τράπεζα. Σύμφωνα με τη κυρία Χ. τηρείται απόλυτα η νομοθεσία στο θέμα του τραπεζικού απορρήτου.

Η επόμενη πληροφορία αφορούσε τις ενέργειες που γίνονται από το γραφείο της κυρίας Χ. με σκοπό την καλύτερη προστασία των προσωπικών δεδομένων των πελατών της τράπεζας. Η απάντηση ήταν αυτό που θα ήθελε ο κάθε πολίτης να ακούσει. Γίνονται, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, συνεχώς σεμινάρια για την ενημέρωση και εκπαίδευση των υπαλλήλων και με τρόπο ώστε να “φοβούνται” να μεταφέρουν πληροφόρηση για τους πελάτες τους, εκτός της τράπεζας. Ο λόγος όπως αναφέρει η κυρία Χ. είναι πως μόνο αν κάποιος φοβάται, θα αποφύγει να κάνει κάτι στις μέρες μας.

Όσον αφορά τη διάρκεια που κρατούνται τα στοιχεία στο σύστημα και το αρχείο της τράπεζας, είναι επίσης όπως και στη Τράπεζα Α, δέκα χρόνια υποχρεωτικά, αλλά λόγω του ότι το γραφείο αυτό είναι διαφορετικής φύσεως από κάποιο κατάστημα, όσοι εργάζονται εκεί έχουν πρόσβαση και σε παλαιότερα στοιχεία. Αυτό γίνεται, με σκοπό να εξαλειφθεί το “ξέπλυμα χρήματος”. Επίσης, η κυρία Χ. διευκρίνισε πως τα έγγραφα τα οποία έχουν προσωπικά δεδομένα πελατών της τράπεζας καταστρέφονται με ειδικό σύστημα καταστροφής εγγράφων, όπως και τα CD τεμαχίζονται και καίγονται για την εξάλειψη κάθε πιθανότητας διαρροής στοιχείων. Παρόλα αυτά όμως, διαγραφή στοιχείων παλαιών-ανενεργών πελατών δε γίνεται από τα κεντρικά, ούτε σε αυτή τη περίπτωση. Αυτό σαφώς κι έχει ως αποτέλεσμα την έστω και μικρή πιθανότητα διαρροής στοιχείων, ακόμα κι από τα κεντρικά της

τράπεζας.

“Η διαρροή στοιχείων είναι κάτι που προσπαθούμε να αποτρέψουμε και το καταδικάζουμε ρητώς”. Αυτή ήταν η απάντηση της κυρίας Χ. στην ερώτηση για το αν υπάρχει πιθανότητα διαρροής στοιχείων ή πώληση αυτών, εκτός της τράπεζας, είτε λόγω προσωπικού κέρδους κάποιου υπαλλήλου είτε λόγω “φιλικής” βοήθειας. Όσον αφορά τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε τέτοια περίπτωση, είναι αυτές που θεσπίζει ο νόμος και αυτές δεν επιβάλλονται μόνο στον υπάλληλο που το έπραξε αλλά και στην ίδια τη τράπεζα, συνήθως με χρηματικό πρόστιμο.

Τέλος εξηγήσαμε μια απορία μας στη κυρία Χ. η οποία είναι άκρως φυσιολογική και κάθε άνθρωπος θα την είχε. Πως είναι δυνατόν λοιπόν, να μιλάμε για προστασία του τραπεζικού απόρρητου προσωπικών δεδομένων τη στιγμή που υπάρχει ο λεγόμενος “άγραφος νόμος των τραπεζικών” και επίσης τη στιγμή που κάποιος φίλος εντός της τράπεζας βοηθάει κάποιον εκτός της τράπεζας να συλλέξει στοιχεία πελατών; Κι όλα αυτά βέβαια χωρίς να υπάρχει το κατάλληλο υπόβαθρο από μέρους του κράτους ώστε να μπορεί να υπάρχει ένας έστω και στοιχειώδης έλεγχος εταιριών και οργανισμών που έχουν στη κατοχή τους και επεξεργάζονται προσωπικά δεδομένα.

Η απάντηση της κυρίας Χ. αρκούσαν στο ότι το γραφείο της, σαν γραφείο κάνει ότι μπορεί για τη πάταξη αυτού του φαινομένου της διαρροής στοιχείων. Από εκεί και πέρα πρέπει όλοι οι πολίτες να καταλάβουν πόσο σοβαρό και σημαντικό είναι αυτό το θέμα ώστε να ζητήσουν το “κάτι

παραπάνω από το κράτος και αυτούς τους οργανισμούς κατοχής και επεξεργασίας στοιχείων. Από εκεί και πέρα θα πρέπει η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων να αρχίσει να δρα όντως σαν αυτόνομη αρχή καθώς εδώ και αρκετά χρόνια που έχουν περάσει από την ίδρυσή της, δεν έχει δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις και το κατάλληλο υπόβαθρο ώστε να μπορεί να παράξει ουσιαστικό έργο.

- iii. Η τρίτη συνέντευξη ήταν με τον **δικηγόρο παρ Αρείω Πάγω** κύριο Κ. και αφορούσε κυρίως νομικά ζητήματα και θέματα επεξεργασίας και χρήσης προσωπικών δεδομένων.

Ευαίσθητα Δεδομένα είναι πληροφορίες που σχετίζονται με φυλετική ή εθνική προέλευση, πολιτικές, φιλοσοφικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις, συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την ερωτική ζωή και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο με τη ρητή συγκατάθεση του πελάτη.

Το επόμενο θέμα της συνέντευξης ήταν η διατραπεζική εταιρεία – υπηρεσία “Τειρεσίας, η οποία εξειδικεύεται στη συγκέντρωση και διάθεση πληροφοριών που αναφέρονται στην οικονομική συμπεριφορά επιχειρήσεων και ιδιωτών, πληροφοριών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν με δόλιο τρόπο. Αυτό, αναφέρει ο κύριος Κ. γίνεται εξαιτίας της ανάγκης για πρόσβαση σε ακριβή δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς, προς όφελος του τραπεζικού συστήματος και των ίδιων των συναλλασσομένων. Έτσι στην εταιρεία “Τειρεσίας ΑΕ” ανατέθηκε η ανάπτυξη και διαχείριση ενός Αρχείου Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς. Ουσιαστικός της σκοπός είναι η διαπίστωση της πιστοληπτικής ικανότητας των καταναλωτών.

Όμως, για να μη θίγονται τα συμφέροντα των καταναλωτών, υπάρχουν κάποιοι κανόνες και περιορισμοί σύμφωνα με τους οποίους η “Τειρεσίας Α.Ε.” οφείλει να διενεργεί τη συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων. Οι κανόνες αυτοί αφορούν στο είδος των συλλεγόμενων δεδομένων σε συνάρτηση με την παροχή ή μη της συγκατάθεσης του υποκειμένου, τη διαδικασία επεξεργασίας

των δεδομένων και τους αποδέκτες των επεξεργασμένων δεδομένων.

Τα δεδομένα που επιτρέπεται να συλλέγει η Τειρεσίας Α.Ε. χωρίς συγκατάθεση του υποκειμένου (δυσμενή δεδομένα) είναι μόνο:

- Αιτήσεις πτωχεύσεων
- Αποφάσεις επί αιτήσεων πτωχεύσεων
- Διαταγές πληρωμής
- Προγράμματα πλειστηριασμού ακινήτων
- Προγράμματα πλειστηριασμού κινητών
- Μεταβολές προσωπικών εταιριών
- Μεταβολές Α.Ε., ΕΠΕ και Κοινοπραξιών
- Υποθήκες και προσημειώσεις υποθηκών
- Κατασχέσεις και επιταγές βάσει Ν.Δ. 1923
- Ακάλυπτες επιταγές

Μετά τη συλλογή των παραπάνω δεδομένων και πριν από κάθε διαβίβαση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να ενημερώσει ατομικά τα υποκείμενα, ώστε να ασκήσουν τα δικαιώματα πρόσβασης και αντίρρησης. Σε περίπτωση που το υποκείμενο ασκώντας το δικαίωμα αντίρρησης ζητήσει τη διαγραφή των δεδομένων του, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να προχωρήσει στη διαγραφή ενημερώνοντας το υποκείμενο για τις τυχόν επιπτώσεις που θα έχει η διαγραφή στην εν γένει συναλλακτική του συμπεριφορά. Στην περίπτωση που το υποκείμενο αμφισβητήσει την νομιμότητα της εγγραφής, το βάσιμο του αιτήματος κρίνεται από την Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Αποδέκτης των δεδομένων μπορεί να είναι μόνο επιχειρηματίας, ο

οποίος ασκεί νόμιμη δραστηριότητα και μόνο εφόσον τα δεδομένα δεν προορίζονται για μεταπώληση αλλά αφορούν σε υποκείμενα με τα οποία ο επιχειρηματίας συναλλάσσεται. Μετά το τέλος της συναλλαγής είναι αυτονόητο ότι ο επιχειρηματίας οφείλει να προβεί σε καταστροφή των παραπάνω προσωπικών δεδομένων.

Με την πρώτη επαφή του αποδέκτη με το υποκείμενο των δεδομένων και στην περίπτωση κατά την οποία δεν έχει προηγηθεί συγκατάθεση του υποκειμένου για τη διαβίβαση, ο αποδέκτης είναι υποχρεωμένος να ενημερώσει το υποκείμενο για την πηγή των πληροφοριών και για το σκοπό της διαβίβασης.

Τρεις κατηγορίες προσωπικών δεδομένων συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον τόσο αυτών που τα συλλέγουν με σκοπό να τα πουλήσουν σε όποιους ενδιαφέρονται, όσο και αυτών που είναι διατεθειμένοι -έναντι αδράς αμοιβής- να αγοράσουν:

Δεδομένα που αφορούν την οικονομική συμπεριφορά και κατάσταση των ιδιωτών (αλλά και των εταιρειών), στοιχεία για τις καταναλωτικές συνήθειες, καθώς επίσης και «ευαίσθητα» προσωπικά δεδομένα με εκείνα που αφορούν την κατάσταση της υγείας του πολίτη να έρχονται πρώτα σε προτίμηση.

Πηγές για τη «νόμιμη» συλλογή δεδομένων οικονομικής συμπεριφοράς είναι τα πρωτοδικεία και τα υποθηκοφυλακεία όλης της χώρας, καθώς εκεί μπορεί να βρει κανείς στοιχεία για διαταγές πληρωμής, αιτήσεις πτωχεύσεως και κηρυχθείσες πτωχεύσεις, υποθήκες κ.ά.

Στην πραγματικότητα, μόνο ο Τειρεσία, μπαίνει στη διαδικασία να συλλέξει στοιχεία από τις εν λόγω πηγές, αφού το κόστος για τις ιδιωτικές τράπεζες εμπορικών πληροφοριών να έχουν συνεργάτες σε όλη τη χώρα για τη δουλειά αυτή είναι υψηλό και ασύμφορο. Οπότε, οι τράπεζες εμπορικών πληροφοριών προτιμούν να παίρνουν τα στοιχεία αυτά «με κάποιον τρόπο από τραπεζικές πηγές που έχουν πρόσβαση στα δεδομένα του Τειρεσία, τα οποία σημειωτέον είναι «εμπλουτισμένα» με τις πιο "ακάλυπτες" επιταγές, καθώς και με στοιχεία καθαρά τραπεζικού ενδιαφέροντος όπως είναι οι απλήρωτες δόσεις

δανείων των πολιτών.

Δεδομένα για την οικονομική κατάσταση των πολιτών δεν μπορούν να συγκεντρωθούν με νόμιμο τρόπο. Μπορεί ωστόσο, να επιτευχθεί η προσέγγιση του εισοδήματος και της οικονομικής κατάστασης μέσα από συνδυασμούς δεδομένων όπως το επάγγελμα, η ηλικία, ο τόπος διαμονής και τυχόν καταγεγραμμένες αγορές συγκεκριμένων προϊόντων.

Μερικές από τις 5 τράπεζες εμπορικών πληροφοριών που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας, έχουν στα χέρια τους στοιχεία για την οικονομική κατάσταση πολιτών, τα οποία προέρχονται από φορολογικές δηλώσεις, που επίσης απέκτησαν με "κάποιο τρόπο". Όπως ανέφερε ο κύριος Κ. τα συγκεκριμένα στοιχεία κοστίζουν ακριβά και συνήθως διατίθενται μόνο σε "καλούς και φερέγγυους" πελάτες.

Από την άλλη πλευρά, η αγορά δεδομένων για τις καταναλωτικές συνήθειες είναι ιδιαίτερα «ανοιχτή», αφού η κάθε επιχείρηση μπορεί ν' αποτελέσει «πηγή» στοιχείων. Μάλιστα, κατόπιν ειδικής ρύθμισης, εξαιρέθηκαν από την υποχρέωση γνωστοποίησης στην Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων τα αρχεία-πελατολόγια των επιχειρήσεων.

Μάλιστα σύμφωνα με τον κύριο Κ. επηρεάζει σημαντικά τα χρήματα των Ελλήνων στο εξωτερικό η εφαρμογή του ενιαίου φορολογικού συντελεστή 10% στις καταθέσεις και στα κουπόνια των ομολόγων που ισχύει από την 1^η Ιουλίου του 2005. Με το νέο καθεστώς φορολογούνται και γίνονται γνωστά τα ονόματα των ελλήνων δικαιούχων και οι τραπεζικοί τους λογαριασμοί στην ΕΕ καθώς και το υπουργείο Οικονομικών έχει λάβει ένα τεράστιο όγκο στοιχείων από ευρωπαϊκές τράπεζες για έλληνες πολίτες που διατηρούσαν ή/και διατηρούν ακόμα λογαριασμούς καταθέσεων σε αυτές.

Η μεγάλη αλλαγή είναι στην περίπτωση καταθέσεων στην Ελβετία, στο Μονακό αλλά και σε χώρες της ΕΕ όπως η Αυστρία, το Βέλγιο και το

Λουξεμβούργο που επιθυμούν να διατηρήσουν το τραπεζικό απόρρητο.

Οι καταθέτες στις χώρες αυτές έχουν την επιλογή είτε να δηλώσουν τα στοιχεία τους και να φορολογηθούν με 10% είτε να διατηρήσουν το απόρρητο καταβάλλοντας υψηλότερο φόρο που θα διαμορφωθεί σταδιακά στο 35% το 2011.

Η φορολόγηση θα γίνει με τον συντελεστή φορολόγησης των τόκων που ισχύει σε κάθε χώρα και η απόδοση θα πραγματοποιείται μία φορά τον χρόνο με αμοιβαία ανταλλαγή στοιχείων των δικαιούχων μεταξύ των χωρών μελών.

Η αποκάλυψη όμως των στοιχείων έχει προκαλέσει διάφορες συζητήσεις, καθώς χώρες με ειδικά τραπεζικά καθεστάτα έφεραν αντιρρήσεις. Αυτό είναι φυσιολογικό διότι η μη αποκάλυψη των στοιχείων του δικαιούχου είναι ακριβώς η ιδιαίτερη υπηρεσία που προσφέρουν αυτές οι χώρες και στην οποία υπηρεσία οφείλουν τη δημοτικότητα και την προτίμηση που τους δείχνουν οι ευρωπαίοι πολίτες. Στην περίπτωση αυτή έγιναν διαπραγματεύσεις διμερείς και αποφασίστηκε να ισχύσει μια μεταβατική περίοδος για τους φορείς που είναι εγκατεστημένοι σε χώρες εκτός ΕΕ ή τελούν υπό ειδικά καθεστάτα όταν ο δικαιούχος είναι πολίτης της ΕΕ.

Η καταληκτική ημερομηνία μετάβασης είναι το 2011. Οι χώρες που υπάγονται στη ρύθμιση αυτή είναι οι: Ελβετία, Αυστρία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Λίχτενσταϊν, Άγιος Μαρίνος, Μονακό και Ανδόρα.

Όσον αφορά την εχεμύθεια και τη τήρηση αυτής από τις τράπεζες, ο κύριος Κ. αναφέρει ότι, όλες οι προσωπικές πληροφορίες των πελατών πρέπει να τηρούνται απόρρητες και θα τυγχάνουν εμπιστευτικής μεταχείρισης. Οποιαδήποτε πληροφορία αφορά πελάτες, δεν θα αποκαλύπτεται σε τρίτα πρόσωπα, έκτος στις περιπτώσεις που ο Νόμος το επιτρέπει. Οι περιπτώσεις αυτές είναι:

- Όταν η αποκάλυψη γίνεται με παράκληση του πελάτη ή με τη συγκατάθεση τους. Η συγκατάθεση δεν είναι αναγκαίο να είναι γραπτή αν η υπηρεσία προσφέρεται τηλεφωνικά,
- Όταν ο πελάτης έχει κηρυχτεί σε πτώχευση,
- Όταν η αποκάλυψη γίνεται γιατί απαιτείται από Νόμο ή δικαστικό διάταγμα,
- Όταν η αποκάλυψη γίνεται στα πλαίσια δικαστικής διαδικασίας μεταξύ τράπεζας και πελάτη,
- Όταν η αποκάλυψη γίνεται για λόγους δημοσίου συμφέροντος,
- Όταν η αποκάλυψη είναι αναγκαία για την αξιολόγηση του αξιόχρεου του πελάτη αναφορικά με καλόπιστη εμπορική ή μέλλουσα εμπορική πράξη,
- Όταν η αποκάλυψη γίνεται για σκοπούς τήρησης και λειτουργίας του Κεντρικού Αρχείου Πληροφοριών για Ακάλυπτες Επιταγές.

Από καιρό σε καιρό η τράπεζα θα χρησιμοποιεί αντιπροσώπους ή προμηθευτές ή συνεργάτες να συλλέγουν και να επεξεργάζονται για λογαριασμό της, τις προσωπικές πληροφορίες των πελατών. Η υποχρέωση για τήρηση του απορρήτου θα δεσμεύει και του αντιπροσώπους αντασφαλιστές και προμηθευτές τις τράπεζας και η όλη επεξεργασία θα γίνεται με την καθοδήγηση της τράπεζας και θα υποστηρίζεται με γραπτό συμβόλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Το Τραπεζικό Απόρρητο στο Εξωτερικό

Α. Ιστορική Αναδρομή

Το τραπεζικό απόρρητο με την έννοια της υποχρέωσης εχεμύθειας ανατρέχει στα τέλη του Μεσαίωνα αρχές της Αναγέννησης. Το 1953 ιδρύθηκε στο Μιλάνο η (πρώτη) τράπεζα του Αγίου Αμβροσίου, η οποία περιείχε την εξής διάταξη: «Κανείς δεν θα δίνει σε κανέναν πληροφορίες για άλλους, εκτός από τον ίδιο τον ερωτώντα για τον εαυτό του, τον πληρεξούσιό του, τους κληρονόμους του

κλπ., με ποινή απώλειας της θέσης του...».

Το 1609 ιδρύθηκε από Ολλανδούς εμπόρους η «Amsterdamer Wechselbank», με σκοπό τη διευκόλυνση των συναλλαγών μεταξύ εμπόρων, στο καταστατικό την οποίας προβλεπόταν η απαγόρευση στο προσωπικό της τράπεζας να ανακοινώνει σε τρίτους πληροφορίες σχετικές με τις συναλλαγές των πελατών.

Το 1619 ιδρύθηκε η πρώτη γερμανική τράπεζα, η Τράπεζα του Αμβούργου. Η τράπεζα αυτή ιδρύθηκε από εμπόρους του Αμβούργου με σκοπό τη διευκόλυνση των εμπορικών τους συναλλαγών. Στο άρθρο 6 του Κανονισμού της Τράπεζας αυτής «Ordnung und Atriculi der Weichsel - Banko» προβλεπόταν ότι ο λογιστής που θα είναι στη θυρίδα της τράπεζας δεν θα παρέχει σε κανέναν τρίτο πληροφορίες για ότι συμβαίνει και γράφεται στη Τράπεζα, διαφορετικά τιμωρείται με την αυστηρότερη των ποινών.

Το 1621, δύο χρόνια μετά την ίδρυση της Τράπεζας του Αμβούργου ιδρύθηκε η Nucrnberger Giro-und Depositenbank (Τράπεζα γύρου και καταθέσεων Νυρεμβέργης). Στις εκδοθείσες από το Δημαρχείο της πόλης «Διάφορες υποχρεώσεις που αφορούν τους υπαλλήλους της τράπεζας» αναφέρεται ότι οι υπάλληλοι δεν επιτρέπεται ούτε προφορικά ούτε γραπτά να ανακοινώσουν ότι συμβαίνει στην τράπεζα, αλλά αντίθετα να τηρήσουν εχεμύθεια.

Αλλά και η σουηδική τράπεζα Rikets Staenders Bank που ιδρύθηκε το 1668, προέβλεπε στο καταστατικό της μια παρόμοια ρήτρα εχεμύθειας με εκείνη της Τράπεζας του Αγίου Αμβροσίου της πόλης του Μιλάνου.

Στη Γαλλία τα πρώτα νομοθετικά κείμενα σχετικά με το τραπεζικό απόρρητο ανάγονται στο 1639. Σε απόφαση του Βασιλικού Συμβουλίου της 2-4-1639 προβλέπεται η τήρηση του απορρήτου στις τραπεζικές, χρηματικές και εμπορικές συναλλαγές. Στη δε Ordonance του 1673 (τίτλος III παρ. 9) ρητώς

αναγράφεται ότι η εμφάνιση ή ανακοίνωση των βιβλίων, ημερολογίων, κατάστιχων κλπ. Δεν μπορεί να ζητηθεί ούτε να διαταχθεί από το δικαστήριο παρά μόνο επί κληρονομικής διαδοχής, κοινοκτημοσύνης και διανομής της εταιρικής περιουσίας σε περίπτωση πτώχευσης.

Έκτοτε η υποχρέωση εχεμύθειας θεωρείται αυτονόητη υποχρέωση των τραπεζιτών. Πώς όμως θεμελιώνεται το τραπεζικό απόρρητο στις σύγχρονες έννομες τάξεις και ποιες είναι οι συνέπειες παράβασής του καθώς και τα όριά του, θα δούμε περιληπτικά στη συνέχεια , περιοριζόμενοι στην έκθεση της νομικής κατάστασης των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ορισμένων άλλων χωρών.

B. Το Τραπεζικό Απόρρητο στα Κράτη-Μέλη της Ε.Ε.

1. Βέλγιο

Θεμέλιο του τραπεζικού απορρήτου αποτελεί στο Βέλγιο η σύμβαση που

συνδέει τράπεζα και πελάτη και η μακρά τραπεζική παράδοση. Παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας δημιουργεί ευθύνη της τράπεζας για αποκατάσταση της ζημιάς που υπέστη ο πελάτης είτε από σύμβαση (άρθρο 1142 επ. βελγ. ΑΚ) είτε από αδίκημα (άρθρο 1382 επ. βελγ. ΑΚ). Το τραπεζικό απόρρητο δεν προστατεύεται ποινικά στο Βέλγιο, διότι το Cour de Cassation με την από 25.10.1978 απόφασή του έκρινε ότι το άρθρο 458 βελγ. Π.Κ. (προστασία επαγγελματικού απορρήτου) δεν εφαρμόζεται στις τράπεζες με το αιτιολογικό, ότι οι τράπεζες την ιδιότητα των προσώπων που υπόκεινται στο επαγγελματικό απόρρητο (όπως π.χ. ιατροί, δικηγόροι κ.α.).

Τα όρια του τραπεζικού απορρήτου προσδιορίζουν πρώτα απ' όλα η βούληση (συναίνεση ρητή ή σιωπηρή) του πελάτη. Δεύτερον, η προάσπιση των ιδίων συμφερόντων της τράπεζας και τρίτον, η εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος (φορολογικοί νόμοι, απονομή δικαιοσύνης κλπ.). Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων, εφόσον γίνεται σε γενική μορφή, θεωρείται επιτρεπτή.¹⁷

2. Γαλλία

Το άρθρο 57 του Νόμου 84-46 της 24-1-1984 για τη λειτουργία και τον έλεγχο των πιστωτικών ιδρυμάτων αναγράφει ότι κάθε πρόσωπο που συμμετέχει στη διοίκηση πιστωτικού ιδρύματος ή απασχολείται υπό τις προϋποθέσεις και τις ποινές του άρθρου 378 γαλλ. Π.Κ. (το οποίο προστατεύει το επαγγελματικό απόρρητο). Στη Γαλλία κυριαρχεί η θέση ότι οι τράπεζες παρέχουν *service public*. Από εδώ εξηγείται ότι οι τράπεζες είναι φορείς επαγγελματικού απορρήτου.

¹⁷ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.19

Η υποχρέωση εχεμύθειας αναγνωρίζεται όχι μόνο για χάρη του δημοσίου συμφέροντος αλλά και προς προστασία των συμφερόντων των πελατών. Πηγή του τραπεζικού απορρήτου αποτελεί στο πλαίσιο του ιδιωτικού δικαίου η σύμβαση που συνδέει τράπεζα και πελάτη και όπου δεν υφίσταται συμβατική σχέση η υποχρέωση εχεμύθειας επιβάλλεται *ex lege* δυνάμει του άρθρου 57 το Ν. 84-86/1984 (π.χ. σχέση υπαλλήλου πιστωτικού ιδρύματος και πελάτη).

Παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας έχει ως συνέπεια τη συμβατική και εξωσυμβατική (ανάλογα) ευθύνη της τράπεζας. Η συναίνεση του πελάτη παίζει καθοριστικό ρόλο στην αποδέσμευση της τράπεζας από την υποχρέωση εχεμύθειας. Είναι συνηθισμένη πρακτική η ανταλλαγή γενικών εμπορικών πληροφοριών μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων, έχει δε δικαιολογητική βάση τη σιωπηρή συναίνεση του πελάτη. Πληροφορίες μπορούν να δοθούν και σε πελάτες, εφόσον χορηγούνται υπό γενική μορφή και δεν αφορούν εμπιστευτικά γεγονότα. Και εδώ το τραπεζικό απόρρητο διασπάται για φορολογικούς λόγους απονομής δικαιοσύνης κλπ. Μάλιστα σε ότι αφορά τη κατάσχεση στα χέρια των τραπεζών εισήχθη ρητή διάταξη με το Ν. 91-650 της 9-7-1991, σύμφωνα με την οποία οι τράπεζες ή άλλα ιδρύματα υποχρεούνται να δηλώσουν την κατάσταση του λογαριασμού και ημερομηνία κατάσχεσης (άρθρο 4 παρ. 1).¹⁸

3. Γερμανία

Πρώτα-πρώτα πρέπει να επισημανθεί ότι στη Γερμανία δεν υπάρχει νομοθετική ρύθμιση του τραπεζικού απορρήτου, σε αντίθεση με τα συμβαίνοντα σε άλλες χώρες, και δεν υπάρχει η διάκριση μεταξύ απορρήτου των καταθέσεων και του απορρήτου των άλλων τραπεζικών εργασιών, διάκριση η οποία αποτελεί ελληνική «πρωτοτυπία». Έτυχε όμως ο θεσμός του τραπεζικού απορρήτου μιας τέτοιας επιστημονικής και νομολογιακής επεξεργασίας, έτσι ώστε να θεωρηθεί μια προσπάθεια του 1961 για νομοθετική ρύθμισή του ως μη αναγκαία.

¹⁸ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.20

Καταρχάς γίνεται ομόφωνα δεκτό ότι το τραπεζικό απόρρητο ως ιδιωτικό (επαγγελματικό) απόρρητο τυγχάνει συνταγματικής προστασίας. Προστατεύεται από το άρθρο 2 παρ. 1 του Θεμελιώδους Νόμου (Grundgesetz), το οποίο αναφέρεται στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας (του πελάτη) και από το άρθρο 12 GG με το οποίο προστατεύεται η επαγγελματική ελευθερία των πιστωτικών ιδρυμάτων. Αναφορικά με την θεμελίωσή του στο ιδιωτικό δίκαιο υποστηρίζεται ομόφωνα ότι το τραπεζικό απόρρητο ως αποτελούν τμήμα και έκφανση του γενικού δικαιώματος του πελάτη επί της προσωπικότητάς του τυγχάνει προστασίας από τις οικείες διατάξεις (§ 823 εδαφ. I γερμ. AK, στην οποία το δικαίωμα επί της σφαίρας του απορρήτου θεωρείται ως «sonstiges Recht») εκεί που δίστανται οι απόψεις είναι η θεμελίωση του απορρήτου στην ειδική ενοχική σχέση που συνδέει την τράπεζα με τον πελάτη.

Σύμφωνα με μια άποψη μεταξύ πιστωτικού ιδρύματος και πελάτη συνάπτεται μια γενική τραπεζική σύμβαση (allgemeiner Bankvertrag), η οποία περιλαμβάνει τις συμβατικές σχέσεις, οι οποίες κατευθύνονται σε μια ουσιώδη και μόνιμη χρησιμοποίηση των εγκαταστάσεων και υπηρεσιών του πιστωτικού ιδρύματος από τους πελάτες. Εδώ δεν συμπεριλαμβάνεται το άνοιγμα ενός λογαριασμού, η έναρξη διαπραγματεύσεων για τη χορήγηση μιας πίστωσης ή η αγορά ή πώληση αξιόγραφου.

Κατά την άποψη αυτή το τραπεζικό απόρρητο θεωρείται ως παρεπόμενη υποχρέωση (Nebenpflicht) του πιστωτικού ιδρύματος και αντιστοιχεί στη βούληση του πιστωτικού ιδρύματος του πελάτη.

Κατά άλλη άποψη το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί υποχρέωση κάθε επιμέρους τραπεζικής σύμβασης που συμπληρωματικά ισχύει με βάση τις διατάξεις της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών (§ 242, 157 BGB, 347 HGB). Αντίθετα στις περιπτώσεις που δεν έχει συναφθεί τραπεζική σύμβαση, η υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας πηγάζει από τη σχέση εμπιστοσύνης που αποτελεί τη βάση και το δικαιολογητικό λόγο της culpa in contrahendo (§ BGB).

Σύμφωνα με μια τελευταία άποψη, η οποία σχετικά τελευταία έκανε την εμφάνισή της και τυγχάνει αυξανόμενης επιδοκιμασίας, το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί Schutzpflicht (υποχρέωση προστασίας) της εκ του νόμου ενοχής χωρίς πρωτογενή παροχή (gesetzliches Schuldverhältnis ohne primare Leistung) που συνδέει το πιστωτικό ίδρυμα με τον πελάτη. Κατά άλλη άποψη το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί υποχρέωση κάθε επιμέρους τραπεζικής σύμβασης που συμπληρωματικά ισχύει με βάση τις διατάξεις της καλής πίστης και των συναλλακτικών ηθών (§§ 242,157 BGB, 347 HGB). Αντίθετα στις περιπτώσεις που δεν έχει συναφθεί τραπεζική σύμβαση, η υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας πηγάζει από τη σχέση εμπιστοσύνης που αποτελεί τη βάση και το δικαιολογητικό λόγο της culpa in contrahendo (§ 242 BGB).

Σύμφωνα με μια τελευταία άποψη, η οποία σχετικά τελευταία έκανε την εμφάνισή της και τυγχάνει αυξανόμενης επιδοκιμασίας, το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί Schutzpflicht (υποχρέωση προστασίας) της εκ του νόμου ενοχής χωρίς πρωτογενή παροχή (gesetzliches Schuldverhältnis ohne primare Leistung) που συνδέει το πιστωτικό ίδρυμα με τον πελάτη. Η παραπάνω εκδοχή εκ του νόμου ιδρύεται με την πρώτη δικαιοπρακτική επαφή (rechtsgeschäftlicher Kontakt) και ισχύει παράλληλα με τις τυχόν συναφθείσες επιμέρους τραπεζικές συμβάσεις και ανεξάρτητα από το κύρος αυτών.

Στις εξαιρέσεις ή κάμψεις του τραπεζικού απορρήτου στο πλαίσιο του ιδιωτικού δικαίου, καθοριστικό ρόλο παίζει η ρητή ή υποθετική βούληση του πελάτη, έτσι ώστε να μην έχουμε παραβίαση του απορρήτου στις περιπτώσεις των εμπορικών πληροφοριών (Bankauskunfte). Αν και αφορά το δημόσιο δίκαιο, πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι οι τράπεζες σε περιπτώσεις κατάσχεσης εις χείρας τους, υποχρεούνται να δηλώσουν αν υφίστανται ή όχι απαίτηση. Επίσης τα πιστωτικά ιδρύματα επιτρέπεται να ανακοινώσουν απόρρητα γεγονότα προς προάσπιση ιδίων συμφερόντων, ακόμη οφείλουν να παρέχουν πληροφορίες στις φορολογικές αρχές κλπ. ως προς αστική προστασία του τραπεζικού απορρήτου πρέπει να αναφερθούν οι τρεις κύκλοι διατάξεων:

- Οι διατάξεις για την προστασία του δικαιώματος επί της προσωπικότητας (§ 823 εδ. 1 BGB).
- Οι διατάξεις της αδικοπρακτικής ευθύνης (αγωγή αποζημίωσης) για τις περιπτώσεις που η παραβίαση του απορρήτου εμπίπτει στην προστατευτική ζώνη της § 203 εδ. 2 αριθ. 2 γερμ. ΠΚ (προστασία επαγγελματικού απορρήτου). Αυτό συμβαίνει μόνο για τα δημοσίου δικαίου ταμειυτήρια και τράπεζες, αντίθετα δεν γίνεται δεκτή η ποινική προστασία του απορρήτου όταν η παραβίαση προέρχεται από ιδιωτικές τράπεζες. Η αξίωση αποζημίωσης ερείδεται στη διάταξη της § 823 εδ. 2 (αντίστοιχη με την δική μας 914 ΑΚ) σε συνδυασμό με την § 203 εδ. 2 αρθ. 2 StGB, η οποία αποτελεί προστατευτικό νόμο των έννομων συμφερόντων του πελάτη.
- Η προστασία που παρέχεται με βάση τις διατάξεις της ενοχικής σχέσης που συνδέει την τράπεζα με τον πελάτη. Η αγωγή αποζημίωσης με βάση τη θεμελίωση του απορρήτου στην τραπεζική σύμβαση, ερείδεται στις διατάξεις των §§ 276 ή 280 BGB ή των §§280,286 BGB αναλογικώς εφαρμοζομένων. Με αφετηρία τη θεμελίωση του τραπεζικού απορρήτου στην εκ του νόμου ενοχή χωρίς πρωτογενή παροχή, η αξίωση αποζημίωσης ερείδεται στην 278 BGB.
- Η παροχή στον πελάτη του δικαιώματος μονομερούς καταγγελίας των επιμέρους τραπεζικών συμβάσεων.
- Τέλος αναγνωρίζεται επίσης στον πελάτη και η αξίωση για παράλειψη της παράβασης εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος.¹⁹

4. Δανία

Ο Δανικός νόμος για τις Τράπεζες και τα Ταμειυτήρια (1974) διαλαμβάνει στο άρθρο 54 μια ποινικής φύσεως διάταξη, σύμφωνα με την οποία, τα μέλη του

¹⁹ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.21-23

Διοικητικού Συμβουλίου, οι διευθυντές, οι επιθεωρητές, οι γενικοί διευθυντές ή άλλοι εργαζόμενοι σε Τράπεζες και Ταμιευτήρια (Sparkasser) που χωρίς άδεια (authority) ανακοινώνουν απόρρητα γεγονότα, των οποίων έλαβαν γνώση κατά τη διάρκεια της άσκησης των καθηκόντων τους, τιμωρούνται με χρηματική ποινή κλπ. Υποστηρίζεται ότι η διάταξη αυτή σκοπό έχει να προστατεύει μόνο τα απόρρητα (εμπορικά), των τραπεζών και ταμιευτηρίων και όχι εκείνα των πελατών (τραπεζικό απόρρητο). Η διατύπωση είναι ευρεία έτσι ώστε εδώ να εμπίπτει και το τραπεζικό απόρρητο. Άλλωστε για την προστασία των εμπορικών και βιομηχανικών απορρήτων των τραπεζών υπάρχουν άλλοι ειδικοί νόμοι, όπως ο νόμος για τις εταιρίες (άρθρο 160) και ο Marketing Act.

Το τραπεζικό απόρρητο πηγάζει από σχετικό έθιμο και αποτελεί σταθερή πρακτική των τραπεζών από παλαιότατων χρόνων.

Οι συνέπειες παράβασης του τραπεζικού απορρήτου είναι η αγωγή αποζημίωσης (στηριζόμενη είτε στη σύμβαση είτε σε αδικοπραξία), πειθαρχικές ποινές των υπευθύνων για την παράβαση προσώπων και οπωσδήποτε ποινικές κυρώσεις.

Τα όρια του τραπεζικού απορρήτου προσδιορίζουν και στο δανικό δίκαιο:

1. Η ρητή ή σιωπηρή συναίνεση του πελάτη (express or implied consent of customer). Εδώ εμπίπτουν περιπτώσεις στις οποίες, ο πελάτης ζητεί από την τράπεζα να δώσει πληροφορίες στους πιστωτές του, στους προτιθέμενους να του χορηγήσουν δάνεια και λοιπά. Γενικές εμπορικές πληροφορίες αναφορικά με εμπορικές επιχειρήσεις μπορεί το πιστωτικό ίδρυμα να δώσει σε άλλη επιχείρηση, εφόσον δεν υπάρχει ρητή απαγόρευση από την επιχείρηση-πελάτη. Αντίθετα πληροφορίες που αφορούν καθαρώς ιδιωτικές υποθέσεις του πελάτη, σύμφωνα με σχετική διάταξη που εισήχθη το 1989 στο νόμο περί τραπεζών και ταμιευτηρίων (στο άρθρο 54 παρ. 2).
2. Είναι επιτρεπτή η ανακοίνωση απόρρητων γεγονότων εφόσον παρίσταται

αναγκαία προς προστασία ιδίων συμφερόντων του πιστωτικού ιδρύματος.

3. Όταν επιβάλλεται η ανακοίνωση από νόμους προς εξυπηρέτηση του δημοσίου και ιδιωτικού συμφέροντος (φορολογικοί νόμοι, κλπ).²⁰

5. Ηνωμένο Βασίλειο

Στη Μεγάλη Βρετανία ισχύει σε ό, τι αφορά το τραπεζικό απόρρητο το Case Law. Η πρώτη απόφαση στην υπόθεση Tassel.../Cooper, που αφορούσε αγωγή αποζημίωσης του πελάτη λόγω παραβίασης του τραπεζικού απορρήτου, ενάγεται στο 1850. Η επόμενη απόφαση αναφορικά με αγωγή αποζημίωσης λόγω παραβίασης του απορρήτου ήταν η Fuster v. Bank of London «η υπόθεση είχε ως εξής: ο ενάγων είχε εκδώσει μια επιταγή. Όταν ο κομιστής παρουσίασε την επιταγή στην εναγόμενη τράπεζα του είπε ότι ο λογαριασμός του εκδότη (ενάγοντος) δεν είχε επαρκή κάλυψη και του κατονόμασε το ποσό που έλειπε.

Ο κομιστής κατέθεσε τότε το ποσό που έλειπε, έτσι ώστε να είναι η επιταγή καλυμμένη και να μπορεί να την εισπράξει, πράγμα που έκανε. Το δικαστήριο έκρινε ότι η τράπεζα δεν δικαιούται σε περίπτωση ακάλυπτης επιταγής να

²⁰ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.23-24

πληροφορήσει στον κομιστή ότι (το ποσό του λογαριασμού δεν αρκεί προς εξαργύρωση της επιταγής , αλλά μόνο ότι το ποσό δεν αρκεί) ».

Το δικαστήριο επιδίκασε αποζημίωση στον ενάγοντα λόγω υπαίτιας και παράνομης παραβίασης του τραπεζικού απόρρητου, καθότι ήταν της γνώμης ότι ο τραπεζίτης δεν έχει το δικαίωμα να ανακοινώσει την κατάσταση του λογαριασμού ενός πελάτη χωρίς τη συναίνεσή του.

Σταθμό στην ιστορία του αγγλικού δικαίου για την παραβίαση του τραπεζικού απόρρητου αποτέλεσε η περίφημη απόφαση «Tournier vs National Provincial and Union Bank of England» του 1924, η οποία ακόμη και σήμερα έχει αποφασιστική σημασία. Λόγω της σπουδαιότητας της απόφασης αυτής αξίζει τον κόπο να γίνει μια μικρή αναφορά στα πραγματικά περιστατικά της.

Ο Tournier είχε λογαριασμό σε υποκατάστημα της National Provincial Bank. Το Μάρτιο 1922 είχε υπερβεί το λογαριασμό κατά 9 αγγλ. λίρες. Συμφωνήθηκε να πληρώσει κάθε μήνα από μια λίρα. Μετά από τρεις μήνες σταμάτησε την πληρωμή. Τον Ιούνιο 1922 προσλήφθηκε για τρεις μήνες με δοκιμή στην επιχείρηση Kenyon Co. Λίγο αργότερα εκδόθηκε εις διαταγή του από την επιχείρηση Woldingham Traders Ltd, η οποία ήταν πελάτης του υποκαταστήματος, μία επιταγή ποσού 45 στερλινών. Ο Tournier έδωσε εντολή να πιστωθεί το ποσό αυτό σε άλλο λογαριασμό στη Midland Bank, που ανήκει σε κάποιον Bookmaster.

Ο διευθυντής του υποκαταστήματος της National Provincial τηλεφώνησε στην επιχείρηση Kenyon, ζητώντας τον Tournier και αφού δεν τον βρήκε, ανακοίνωσε στον εργοδότη ότι ο Tournier χρωστάει στην τράπεζα, ότι δεν πληρώνει και ότι πιθανώς παίζει στοιχήματα με κάποιον Bookmaster.

Εξαιτίας αυτής της πληροφορίας, ο εργοδότης αρνήθηκε να συνεχίσει την

εργασιακή σχέση με τον Tournier μετά το τρίμηνο δοκιμής. Ο Tournier με αγωγή ζήτησε αποκατάσταση της ζημίας, λόγω παραβίασης της υποχρέωσης εχεμύθειας που είχε η τράπεζα εναντίον του. Πρόσφατα η απόφαση Lipkin Gorman v. Karpnale Ltd, επιβεβαίωσε την ορθότητα των αρχών που έθεσε η απόφαση Tournier.

Σχετικά με τη θεμελίωση του απορρήτου ήδη από την απόφαση Tournier γίνεται δεκτό ότι αυτή ερείδεται στη σύμβαση μεταξύ πελάτη και τράπεζας και μάλιστα συνιστά μια σιωπηρή ρήτρα (implied term) της σύμβασης αυτής. Περαιτέρω, θεμελίωση βρίσκει στο εθιμικό δίκαιο και στο δίκαιο που προστατεύει τη σφαίρα του απορρήτου (Right of privacy). Σε ότι αφορά την έκταση της υποχρέωσης εχεμύθειας αυτή δεν αφορά μόνο την κατάσταση του λογαριασμού, σε μια δεδομένη στιγμή, αν είναι πιστωτικός ή χρεωστικός, αλλά κάθε πληροφορία που λαμβάνει γνώση το πιστωτικό ίδρυμα εξαιτίας της συναλλακτικής σχέσης με τον πελάτη.

Η υποχρέωση τήρησης της εχεμύθειας δεν είναι απόλυτη αλλά κάμπτεται, σύμφωνα με το δικαστή Bankes L.S. στην απόφαση Tournier σε τέσσερις περιπτώσεις:

- Όταν η ανακοίνωση γίνεται κατόπιν ρητής ή σιωπηρής συναίνεσης του πελάτη (where the disclosure is made by the express or implied consent of the customer),
- Όταν το συμφέρον της τράπεζας απαιτεί την ανακοίνωση (προς διαφύλαξη ιδίων συμφερόντων) «where the interests of the bank require disclosure»,
- Όταν η ανακοίνωση επιβάλλεται για λόγους προστασίας δημοσίου συμφέροντος «where there is a duty to the public to disclose» και
- Όταν επιβάλλεται από το δίκαιο «where disclosure is under compulsion by the law».

Στην δεύτερη περίπτωση πρέπει να πρόκειται για διαφύλαξη ιδίων συμφερόντων της τράπεζας και μάλιστα σε σχέση με διαφορές μεταξύ τράπεζας και πελάτη. Έτσι στις αποφάσεις HAG V. A. Bank (1983) 2 All EER 464 (απόφαση του High Court του Λονδίνου) και FDC & CO Ltd v. The Chase Manhattan Bank N.A., Civil Appeal No 65, 1984, (απόφαση του Εφετείου του Hong-Kong) απαγορεύτηκε σε πιστωτικό ίδρυμα να δώσουν πληροφορίες αναφορικά με τις συναλλαγές πελατών τους, προκειμένου αυτές να συμμορφωθούν με αποφάσεις αμερικανικών δικαστηρίων και να αποφύγουν έτσι απειλούμενα πρόστιμα. Η παροχή πληροφοριών μεταξύ εταιριών του ιδίου τραπεζικού ομίλου θεωρείται επιτρεπτή, ως ερειδόμενη στη σιωπηρή συναίνεση του πελάτη. Απαγορεύεται όμως η παροχή πληροφοριών σε μη τραπεζικές επιχειρήσεις του ομίλου.

Στην τρίτη περίπτωση ως παράδειγμα αναφέρεται η ανακοίνωση πληροφοριών στη Κεντρική Τράπεζα, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, αν και η περίπτωση αυτή έχει συγχωνευθεί με την τέταρτη.

Στην τέταρτη περίπτωση οι νόμοι που επιτρέπουν την παροχή πληροφοριών εκ μέρους της τράπεζας είναι Income and Corporations ACT 1988 (sec. 745), The Insolvency ACT 1986 (sec.236), Banking ACT 1987 (sec. 84), Criminal Justice ACT 1988, Police and Criminal ACT 1984, Financial Drug Trafficking Offences Act 1986, Prevention of Terrorism ACT 1989 και βεβαίως ο παλαιός Banker's Books Evidence Act 1879.

Σε ότι αφορά της αστική προστασία, ο πελάτης σε περίπτωση παραβίασης του τραπεζικού απορρήτου, διαθέτει δύο μέσα (remedies):

- Αγωγή αποζημίωσης,
- Δυνατότητα λήψης ασφαλιστικών μέτρων για παράλειψη απειλούμενης ανακοίνωσης απόρρητης πληροφορίας εκ μέρους της τράπεζας ή επανάληψης της ανακοίνωσης στο μέλλον. Αντίθετα, δεν υπάρχει ποινική

προστασία του τραπεζικού απορρήτου.²¹

6. Ιρλανδία

Η νομική κατάσταση αναφορικά με το τραπεζικό απόρρητο είναι παρόμοια με αυτή της Μεγάλης Βρετανίας . καθοριστική σημασία παίζει και εδώ η απόφαση *Tournier v. National Provincial and Union Bank of England* (1924).

Συνεπώς για τη θεμελίωση του τραπεζικού απορρήτου, την έκταση και την προστασία του ισχύουν τα ίδια. Σημειωτέον ότι δεν υπάρχει και εδώ ποινική προστασία. Αναφορικά με τα όρια (εξαιρέσεις) του τραπεζικού απορρήτου, το ιρλανδικό δίκαιο διαφοροποιείται από το δίκαιο της Μεγάλης Βρετανίας, ιδίως στις περιπτώσεις επιβολής υποχρέωσης στις τράπεζες να παρέχουν πληροφορίες βάσει νόμων προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος.

Τέτοιοι νόμοι είναι: *Bankers Books Evidence Act 1879* (τροποποίηση 1959), *Finance Act 194/1983*, *Offences against the State Act 1985*, *Central Bank 1989 κ.α.*

Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τραπεζών είναι συνηθισμένη πρακτική καθώς και η παροχή γενικών εμπορικών πληροφοριών σε τρίτους, κατόπιν

²¹ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.24-27

συναίνεσης του πελάτη.²²

7. Ισπανία

Και στην Ισπανία γίνεται γενικά δεκτό ότι τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να τηρήσουν εχεμύθεια για γεγονότα που έλαβαν γνώση κατά τη διάρκεια της συναλλακτικής σχέσης με τον πελάτη. Διάσταση απόψεων υπάρχει ως προς τη νομική θεμελίωση. Μια άποψη δέχεται ότι η υποχρέωση εχεμύθειας αποτελεί σιωπηρή συμβατική υποχρέωση της τράπεζας, ενώ άλλη θεωρεί ότι το τραπεζικό απόρρητο στηρίζεται σε δημιουργηθέν έθιμο. Υποστηρίζεται ακόμη ότι το τραπεζικό απόρρητο βρίσκει και συνταγματική θεμελίωση και συγκεκριμένα στο άρθρο 18 παρ. 1 του Ισπανικού Συντάγματος, το οποίο προστατεύει την ιδιωτική ζωή, ερμηνευόμενο με την έννοια ότι προστατεύει και κάθε πληροφορία σχετικά με την οικονομική κατάσταση κάθε ατόμου.

Αποτελεί γενική άποψη ότι οι τράπεζες οφείλουν να τηρούν εχεμύθεια, εφόσον από διατάξεις νόμων δεν προκύπτουν το αντίθετο. Η παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου γεννά υποχρέωση αποζημίωσης, ενώ η νομολογία θέτει αυστηρές προϋποθέσεις αναφορικά με τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ παραβίασης του απορρήτου και ζημίας καθώς και με την συγκεκριμενοποίηση της ζημίας. Το τραπεζικό απόρρητο προστατεύεται και ποινικά με το άρθρο 498 ισπανικού ποινικού κώδικα, το οποίο απειλεί με ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή

²² Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.27-28

όποιον εντολοδόχο ανακοινώσει απόρρητα γεγονότα εντολέα.

Οι εξαιρέσεις του τραπεζικού απορρήτου που γίνονται δεκτές αφορούν το φορολογικό τομέα, την προάσπιση των ιδίων συμφερόντων των τραπεζών και την άσκηση των αρμοδιοτήτων εκ μέρους της Κεντρικής Τράπεζας (Bank of Spain). Αναφορικά με την παροχή εμπορικών πληροφοριών, στην πράξη παρέχονται πληροφορίες γενικής φύσεως τόσο σε άλλες τράπεζες όσο και σε πελάτες είτε αυτές είναι ευνοϊκές είτε όχι για το πελάτη.²³

8. Ιταλία

Στην Ιταλία θεωρείται η τήρηση του τραπεζικού απορρήτου ανέκαθεν μια από τις βασικές υποχρεώσεις των τραπεζών. Υπάρχει όμως διάσταση απόψεων ως προς τη θεμελίωσή του.

Υποστηρίζεται ότι αφενός ότι το τραπεζικό απόρρητο βρίσκεται έρεισμα στο άρθρο 10 του Ν. 375/1936 περί τραπεζών, σύμφωνα με το οποίο «όλες οι πληροφορίες σχετικά με τα πιστωτικά ιδρύματα, που υπόκεινται σε έλεγχο της Τράπεζας της Ιταλίας προστατεύονται από το επαγγελματικό απόρρητο σε σχέση με τις δημόσιες υπηρεσίες», άποψη η οποία μάλλον δεν είναι ορθή, αφού η διάταξη αυτή καταλαμβάνει τις σχέσεις της Κεντρικής Τράπεζας της Ιταλίας και πιστωτικών ιδρυμάτων και όχι τη συναλλακτική σχέση μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και πελατών.

Άλλη άποψη στην επιστήμη βλέπει ως θεμέλιο της υποχρέωσης εχεμύθειας τις γενικές διατάξεις της καλής πίστης και των χρηστών ηθών (1175, 1337, 1375 Codice Civile), οι οποίες ισχύουν σε κάθε σύμβαση, και τις διατάξεις προστασίας της προσωπικότητας. Ενώ στη νομολογία διαμορφώνεται η τάση θεμελίωσης του απορρήτου ως υποχρέωσης αναγνωρισθείσας εθιμικά (Gentili v. Banca Morgan Vonwiller, απόφαση Ανώτατου Ακυρωτικού 2147/1974).

²³ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.28-29

Τα μέσα προστασίας που έχει ο πελάτης είναι η άσκηση αγωγής αποζημίωσης στηριζόμενη είτε στις διατάξεις της ενδοσυμβατικής ευθύνης (άρθ. 1218 CC) είτε στις διατάξεις της εξωσυμβατικής ευθύνης (άρθρα 2043 επ. CC). Η ζημία δεν καταλαμβάνει μόνο την άμεση ζημία που προέρχεται από την εκμετάλλευση της πληροφορίας από ένα τρίτο, αλλά και τη ζημία που προέρχεται από την προσβολή της τιμής, υπόληψης και πιστοληπτικής ικανότητας του πελάτη.

Η τράπεζα ευθύνεται και για την παραβίαση της εχεμύθειας εκ μέρους των υπαλλήλων της. Δεν έχει διαμορφωθεί ξεκαθαρισμένη θέση αν υπάρχει ποινική προστασία του τραπεζικού απορρήτου. Το βασικό όριο της υποχρέωσης εχεμύθειας αποτελεί η ρητή σιωπηρή ή υποθετική βούληση του πελάτη. Επειδή το τραπεζικό απόρρητο είναι δικαίωμα του πελάτη δεν ισχύει οσάκις ο πελάτης δεν επιθυμεί την μη τήρηση του.

Άρση του τραπεζικού απορρήτου είναι δυνατή βάσει νόμων προς προστασία του δημοσίου συμφέροντος (π.χ. φορολογικοί νόμοι, νόμος για την καταπολέμηση της μαφίας κ.α.).²⁴

9. Λουξεμβούργο

Το τραπεζικό απόρρητο αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του διεθνούς οικονομικού και τραπεζικού κέντρου του Λουξεμβούργου. Η υποχρέωση εχεμύθειας εκτείνεται και καταλαμβάνει όλες τις συναλλαγές ενός πελάτη με το πιστωτικό ίδρυμα, ανεξαρτήτως του ποιος είναι ο πελάτης και αν οι συναλλαγές εκτείνονται και στην αλλοδαπή. Το τραπεζικό απόρρητο ισχύει τόσο έναντι του κράτους όσο και έναντι τρίτων ιδιωτών. Γίνονται όμως δεκτές και εξαιρέσεις από την υποχρέωση εχεμύθειας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Η υποχρέωση εχεμύθειας

²⁴ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.29-30

πηγάζει στο πλαίσιο του ιδιωτικού δικαίου από τη συμβατική σχέση που συνδέει τράπεζα και πελάτη. Γίνεται αποδεκτή και η «εν τοις πράγμασι» αναγνώριση του τραπεζικού απορρήτου από τις αρχές του Λουξεμβούργου.

Έμμεσα και συμπληρωματικά βρίσκει έρεισμα και στο άρθρο 16 του Νόμου της 26-6-81 σχετικά με τον έλεγχο του χρηματοπιστωτικού τομέα, το οποίο παρέχει ποινική προστασία του πελάτη σε περίπτωση παραβίασης της υποχρέωσης εχεμύθειας εκ μέρους της τράπεζας (επέκταση εφαρμογής του άρθρου 458 ΠΚ που αφορά το επαγγελματικό απόρρητο και στις τράπεζες). Η παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου παρέχει ακόμη και αγωγή αποζημίωσης στον πελάτη, ερειδόμενη είτε στις διατάξεις για την αδικοπρακτική ευθύνη (αριθ. 1382 ΑΚ) είτε στις διατάξεις της ενδοσυμβατικής ευθύνης.

Αναφορικά με τις εξαιρέσεις πρέπει να εξαρθεί η περίπτωση της ανακοίνωσης απόρρητων πληροφοριών προς προάσπιση ιδίων συμφερόντων του πιστωτικού ιδρύματος. Αυτή νομολογήθηκε από το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο του Λουξεμβούργου στην απόφαση του Ιουνίου 1983, η οποία δείχνει ότι το τραπεζικό απόρρητο υποχωρεί και έναντι υπέρτερων ιδιωτικών συμφερόντων.²⁵

²⁵ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.30-31

10. Ολλανδία

Στην Ολλανδία δεν υπάρχει ειδική νομοθετική ρύθμιση του τραπεζικού απορρήτου. Γίνεται δεκτή η συνταγματική κατοχύρωσή του μέσω του άρθρου 10 του Ολλανδικού Συντάγματος, το οποίο προστατεύει την ιδιωτική ζωή, σε επίπεδο δε ιδιωτικού δικαίου υποστηρίζεται ότι η υποχρέωση εχεμύθειας εκ μέρους των τραπεζών πηγάζει από τη συμβατική σχέση που συνδέει την τράπεζα με τον πελάτη, και μάλιστα επιβάλλεται η υποχρέωση αυτή στις τράπεζες από τους Γενικούς Όρους Συναλλαγών των Τραπεζών (Algemene Bank Voorwaarden) του 1964, οι οποίοι ισχύουν σε κάθε τραπεζική σύμβαση.

Το άρθρο 2 των παραπάνω όρων, που αναθεωρήθηκε το 1988, ορίζει ότι οι τράπεζες οφείλουν κατά τη συναλλαγή τους με τους πελάτες να λαμβάνουν υπόψη τα συμφέροντα των πελατών. Από το άρθρο αυτό συνάγουν ότι οι τράπεζες δεν επιτρέπεται να δίνουν πληροφορίες σε τρίτους για τις υποθέσεις πελατών, εκτός αν επιτρέπουν ρητά οι πελάτες την ανακοίνωση πληροφοριών.

Παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας δημιουργεί ενδοσυμβατική ή αδικοπρακτική ευθύνη των τραπεζών. Το τραπεζικό απόρρητο προστατεύεται και ποινικά με το άρθρο 272 παρ. 1 του Ολλανδικού Ποινικού Κώδικα, που αφορά την προστασία του επαγγελματικού απορρήτου. Γίνονται όμως δεκτές και εξαιρέσεις του τραπεζικού απορρήτου κυρίως όμως για λόγους δημοσίου συμφέροντος (φορολογικοί λόγοι, άρνηση μαρτυρίας σε δίκες, κατασχέσεις, κλπ).

Η ανταλλαγή (γενικών) πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών είναι

συνηθισμένη πρακτική. Οι πληροφορίες παρέχονται (ohne obligo), σε περιπτώσεις βαριάς αμέλειας δημιουργείται ευθύνη αποζημίωσης της τράπεζας. Δεν είναι όμως συνηθισμένη πρακτική η περαιτέρω παροχή πληροφοριών στους πελάτες έστω και υπό ουδέτερη μορφή.²⁶

11. Πορτογαλία

Το τραπεζικό απόρρητο ρυθμίζεται στην Πορτογαλία από το διάταγμα 2/1978, η έκδοση του οποίου αποσκοπούσε, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση, στην επανάκτηση της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα προς προσέλκυση των καταθετών. Κατά το άρθρο 1 παρ. 1 υπόκεινται στο τραπεζικό απόρρητο, τα όργανα (μέλη διοικητικού συμβουλίου) διευθυντές και προσωπικό ενός πιστωτικού ιδρύματος.

Αντικείμενο του τραπεζικού απορρήτου αποτελούν, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 γεγονότα που αναφέρονται σε όλες τις τραπεζικές εργασίες (π.χ. όνομα πελάτη, ύψους καταθέσεων, κίνηση λογαριασμών, εμβάσματα κ.λ.π.). Τα γεγονότα αυτά εμπίπτουν στην υποχρέωση εχεμύθειας εφόσον τα υποκείμενα στο τραπεζικό απόρρητο πρόσωπα έλαβαν γνώση αυτών αποκλειστικά κατά τη άσκηση των καθηκόντων τους (άρθρο 1 παρ. 1). Παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας γεννά αξιώσεις αποζημίωσης (άρθρο 483 παρ. 1 πορτ. ΑΚ), ενώ παρέχεται και ποινική προστασία. Το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να αποδεσμεύσει από την υποχρέωση εχεμύθειας ο πελάτης με συναίνεσή του για όλα τα απόρρητα γεγονότα που τον αφορούν προσωπικά (οικονομικές και προσωπικές υποθέσεις – άρθρο 2 αριθ. 2). Το πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να αποδεσμεύσει το προσωπικό του από την υποχρέωση εχεμύθειας για γεγονότα σχετικά με τη λειτουργία του πιστωτικού ιδρύματος (άρθρο 2 παρ. 1). Με συναίνεση του πελάτη μπορούν να δοθούν πληροφορίες (εμπορικές) για την οικονομική και εμπορική του πίστη σε τρίτους, ενώ τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν αναπτύξει ένα σύστημα ανταλλαγής

²⁶ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.31

εμπιστευτικών πληροφοριών.

Τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να παρέχουν πληροφορίες στις αρμόδιες αρχές στην περίπτωση της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής. Αντίθετα, δεν αρκεί μια γενική νομική υποχρέωση παροχής πληροφοριών να άρει το τραπεζικό απόρρητο προς τούτο απαιτείται διάταξη που να προβλέπει ρητά μια τέτοια εξαίρεση. Διασπάσεις του τραπεζικού απορρήτου γίνονται δεκτές στο πλαίσιο της πολιτικής δίκης και της ποινικής διαδικασίας (δικαίωμα άρνησης κατάθεσης προσώπων που υπόκεινται στο επαγγελματικό απόρρητο).²⁷

12. Αυστρία

Στην Αυστρία το τραπεζικό απόρρητο έτυχε νομοθετικής ρύθμισης το 1979 με το Νόμο για το Πιστωτικό Σύστημα (Kreditwesengesetz). Το άρθρο 23 παρ. 1 αναγράφει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα, οι μέτοχοι (εταίροι) και μέλη των οργάνων τους καθώς και τα απασχολούμενα σ αυτά πρόσωπα δεν επιτρέπεται να ανακοινώσουν ή αξιοποιήσουν απόρρητα γεγονότα, τα οποία οι πελάτες εμπιστεύτηκαν ή έγιναν προσιτά σ αυτά αποκλειστικώς βάσει της συναλλακτικής σχέσης με τους πελάτες (τραπεζικό απόρρητο). Δημόσια όργανα ή υπηρεσίες οφείλουν να τηρήσουν το υπηρεσιακό απόρρητο και των οποίων έλαβαν γνώση κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, εκτός αν συντρέχουν οι περιπτώσεις της παρ. 2. η υποχρέωσή τήρησης του απορρήτου ισχύει χρονικά απεριόριστα.

Η παρ. 2 του ιδίου άρθρου προβλέπει τέσσερις περιπτώσεις διάσπασης της αρχής τήρησης του απορρήτου, εκ των οποίων οι δύο πρώτες αφορούν

²⁷ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.32

περιπτώσεις διερεύνησης -καταστολής φορολογικών και ποινικών αδικημάτων, ενώ η τρίτη και η τέταρτη ορίζουν ότι η υποχρέωση εχεμύθειας δεν ισχύει: όταν ο πελάτης συναινεί ρητώς και εγγράφως στην ανακοίνωση του απόρρητου γεγονότος ή όταν ο πελάτης – επιχειρηματίας δεν αντιτίθεται στην χορήγηση γενικών εμπορικών πληροφοριών για την οικονομική κατάστασή του.

Αναφορικά με τη θεμελίωση του τραπεζικού απορρήτου γίνεται δεκτό ότι το τραπεζικό απόρρητο θεμελιώνεται στη θετική διάταξη του άρθρου 23 του Kreditwesengesetz, η οποία διάταξη έχει τόσο ιδιωτικό όσο και δημοσιονομικό – οικονομικό χαρακτήρα. Ιδρύεται μια υποχρέωση εχεμύθειας αναγκαστικού δικαίου σε όλες τις συναλλακτικές σχέσεις τράπεζας και πελάτη, η οποία μάλιστα ιδρύεται το πρώτο με την έναρξη των διαπραγματεύσεων για σύναψη μιας τραπεζικής σύμβασης, ανεξάρτητα αν αυτή έχει τελικά συναφθεί ή είναι άκυρη.

Το τραπεζικό απόρρητο στο πλαίσιο του ιδιωτικού δικαίου αίρεται

- με τη ρητή και έγγραφη συναίνεση του πελάτη,
- όταν δικαιολογείται από υπέρτερα ίδια συμφέροντα της τράπεζας (προς υποστήριξη των δικαίων της σε δίκη ποινική εναντίον του πελάτη).

Η προστασία του πελάτη σε περίπτωση παραβίασης του απορρήτου έγκειται στη λήψη ασφαλιστικών μέτρων με περιεχόμενο την παράλειψη της ανακοίνωσης, όταν υφίσταται κίνδυνος παραβίασης της υποχρέωσης εχεμύθειας. Ακόμη ο πελάτης δικαιούται να ζητήσει την παύση της παράβασης και την παράλειψη στο μέλλον. Αυτό γίνεται δεκτό είτε πρόκειται για ενδοσυμβατική είτε για εξωσυμβατική παράβαση της υποχρέωσης εχεμύθειας. Και βεβαίως ο πελάτης μπορεί να ζητήσει με αγωγή την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από την παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας.²⁸

²⁸ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.34

13. Σουηδία

Σύμφωνα με τα άρθρα 192 του Νόμου περί Τραπεζών (1955) και 98 του Νόμου περί Ταμειυτηρίων (1955), οι σχέσεις μεταξύ πελάτη και τράπεζας / ταμειυτηρίου δεν επιτρέπεται να κοινολογούνται χωρίς εύλογη αιτία. Η διάταξη αυτή αποτελεί το νομικό θεμέλιο της υποχρέωσης εχεμύθειας. Παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας γεννά αξιώσεις αποζημίωσης.

Οι εξαιρέσεις από την αρχή τήρησης εχεμύθειας αφορούν, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση των τραπεζών να παρέχουν πληροφορίες σε περίπτωση επιβολής κατάσχεσης στα χέρια τους. Ομοίως οι τράπεζες υποχρεούνται να παρέχουν πληροφορίες στις φορολογικές αρχές και δικαστήρια προς προάσπιση ιδίων συμφερόντων των τραπεζών κ.λ.π. Η ανταλλαγή γενικών πληροφοριών μεταξύ τραπεζών είναι συνηθισμένη πρακτική καθώς και η περαιτέρω παροχή σε πελάτες ή τρίτους.²⁹

²⁹ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.39

B. Το Τραπεζικό Απόρρητο σε χώρες εκτός E.E.

1. Αυστραλία

Το τραπεζικό απόρρητο δεν τυγχάνει νομοθετικής ρύθμισης στην Αυστραλία. Η θεμελίωσή του πρέπει να αναζητηθεί στο Common Law. Ισχύουν και εδώ οι αρχές που διατυπώθηκαν στην αγγλική υπόθεση Tournier αναφορικά με τη θεμελίωση, την έκταση και τους περιορισμούς του τραπεζικού απορρήτου. Έτσι η υποχρέωση εχεμύθειας βασίζεται στη σύμβαση που συνδέει τράπεζα και πελάτη.

Ισχυρό θεμέλιο αποτελούν επίσης και οι αρχές της "equity". Σύμφωνα με μια ισχύουσα εδώ και μερικές δεκαετίες αρχή «όποιος έγινε αποδέκτης εμπιστευτικών πληροφοριών οφείλει να μην αποκτήσει αθέμιτα πλεονεκτήματα απ αυτές. Δεν πρέπει να χρησιμοποιήσει αυτές προς βλάβη εκείνου που τις έδωσε χωρίς να πάρει τη συναίνεσή του». Την εφαρμογή αυτής της αρχής επεξέτειναν τα δικαστήρια και στους ελεύθερους επαγγελματίες (professional persons), στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και οι τραπεζίτες, έτσι ώστε ένας επαγγελματίας οφείλει να τηρεί εχεμύθεια για τις υποθέσεις του πελάτη του και να μην ανακοινώνει αυτές άνευ λόγου σε κανέναν.

Παραβίαση της συμβατικής υποχρέωσης εχεμύθειας παρέχει αγωγή αποζημίωσης (action for breach of contract) καθώς και αγωγή αποζημίωσης λόγω δυσφήμισης (defamation). Δυνατή είναι και η λήψη ασφαλιστικών μέτρων, όταν επίκειται κίνδυνος παραβίασης του τραπεζικού απορρήτου.

Η υποχρέωση εχεμύθειας δεν έχει απόλυτη ισχύ και κάμπτεται όπως και στη Μεγάλη Βρετανία:

- Κατόπιν συναίνεσης (ρητή ή σιωπηρής) του πελάτη,
- Προς προάσπιση των ιδίων συμφερόντων της τράπεζας,
- Όταν επιβάλλεται από νόμους προς εξυπηρέτηση υπέρτερων δημοσίων συμφερόντων (Income Tax Assessment Act, 1936, Cash Transactions Reports Act 1988, Trade Practices Act 1974, Bankruptcy Act 1966) και
- Όταν η ανακοίνωση του απορρήτου αποτελεί υποχρέωση προς το δημόσιο (duty to the public).³⁰

2. Ελβετία

Το άρθρο 47 του Ομοσπονδιακού Νόμου της 8-11-1934 για τις τράπεζες και τα ταμειωτήρια, τιμωρεί με ποινή φυλάκισης μέχρι έξι μηνών ή χρηματική ποινή μέχρι 50.000 ελβετικά φράγκα τον υπάλληλο, όργανο τράπεζας κλπ. που από πρόθεση ανακοινώνει απόρρητα γεγονότα του πελάτη, ενώ ο ανακοινώνων απόρρητα γεγονότα από αμέλεια τιμωρείται μέχρι 30.000 ελβ. φράγκα. Η διάταξη αυτή είναι ποινικής φύσεως.

Θεμέλιο της υποχρέωσης εχεμύθειας αποτελεί η συμβατική σχέση τράπεζας και πελάτη. Σε περίπτωση που δεν συμφωνείται ρητά, αποτελεί αυτή περιεχόμενο της σύμβασης λόγω εμπορικής συνήθειας (Usanz). Ακόμη το τραπεζικό απόρρητο θεμελιώνεται στο άρθρο 28 του ελβ. ΑΚ, το οποίο προστατεύει το δικαίωμα επί της προσωπικότητας.

Το τραπεζικό απόρρητο καταλαμβάνει όλες τις πληροφορίες και απόρρητα γεγονότα που έλαβε γνώση η τράπεζα και το προσωπικό της κατά τη διάρκεια και εξαιτίας της συναλλακτικής σχέσης με τον πελάτη. Δεν γίνεται στην Ελβετία διάκριση μεταξύ απορρήτου των καταθέσεων και απορρήτου των άλλων

³⁰ Δημήτρης Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.33-34

τραπεζικών συναλλαγών.

Η υποχρέωση εχεμύθειας διαρκεί και μετά τη λήξη της ισχύος μιας τραπεζικής σύμβασης και υφίσταται ενόσω υπάρχει συμφέρον του πελάτη προς τήρηση της εχεμύθειας.

Η παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας γεννά υπέρ του πελάτη αξίωση αποζημίωσης. Η αγωγή αποζημίωσης μπορεί να θεμελιώνεται είτε στις διατάξεις για την ενδοσυμβατική ευθύνη, όταν υφίσταται σύμβαση, είτε στις διατάξεις της εξωσυμβατικής ευθύνης και τις διατάξεις για την προστασία της προσωπικότητας. Ακόμη η παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας μπορεί να δώσει στον πελάτη το δικαίωμα για μονομερή καταγγελία των διαρκών συμβάσεων λόγω κλονισμού της σχέσης εμπιστοσύνης.

Τα όρια του τραπεζικού απορρήτου στο πλαίσιο του ιδιωτικού δικαίου αποτελούν αφενός η βούληση και το υπερέχον δικαίωμα του πελάτη για παροχή πληροφοριών, η προάσπιση ιδίων συμφερόντων της τράπεζας, η κατάσταση ανάγκης και η κατάχρηση δικαιώματος. Η ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ τραπεζών αποτελεί σταθερή πρακτική των τραπεζών. Ακόμη να επισημανθεί ότι υπάρχουν ότι υπάρχουν και πλείστες όσες διασπάσεις του τραπεζικού απορρήτου για λόγους εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος. Στο πλαίσιο αυτό μνημονευτέα η υποχρέωση των τραπεζών να δίδουν τις προβλεπόμενες από το νόμο πληροφορίες στην περίπτωση της κατάσχεσης απαιτήσεων πελατών της στα χέρια τους ως τρίτων.³¹

³¹ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.35-36

3. Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Και στις ΗΠΑ ισχύει , όπως Στη Μ. Βρετανία, το case law. Εδώ υπάρχουν μόνο λίγες αποφάσεις που ασχολούνται με την παραβίαση του τραπεζικού απορρήτου. Επειδή οι παλαιότερες αποφάσεις του 19^{ου} αιώνα πραγματεύονταν το ζήτημα της ανακοίνωσης των οικονομικών υποθέσεων των πελατών εκ μέρους των τραπεζών από τη σκοπιά της δυσφήμισης και προσβολής της τιμής και φήμης του πελάτη (libel and slander) γινόταν πολύ συχνά στις ΗΠΑ, παραπομπή στις αγγλικές αποφάσεις και ειδικότερα στην απόφαση Tournier.

Η πρώτη αμερικάνικη απόφαση που ασχολείται ad hoc με το ζήτημα της τραπεζικής εχεμύθειας είναι η Peterson V. Idaho First National Bank. Το ιστορικό έχεις εξής: ο ενάγων ήταν manager μιας επενδυτικής εταιρίας και διατηρούσε τραπεζικό λογαριασμό και η επενδυτική εταιρία, η διοίκηση της οποίας προέτρεψε προφορικά την εναγόμενη, να ανακοινώνει σε αυτήν (εταιρία) κάθε πληροφορία που θα μπορούσε να τη βλάψει ή δυσφημίσει. Η εναγόμενη πληροφόρησε την επενδυτική εταιρία ότι ο manager της έχει υπερβεί πολλές φορές το πιστωτικό πλαφόν του λογαριασμού και ότι επιστράφηκαν απλήρωτες ορισμένες επιταγές του ως ακάλυπτες. Ο manager ήγειρε αγωγή κατά της τράπεζας ζητώντας αποζημίωση, την οποία το Idaho Supreme Court έκανε δεκτή κρίνοντας ότι «υπάρχει μια σιωπηρή υποχρέωση της σύμβασης της τράπεζας με τον πελάτη ή καταθέτη ότι δεν πρέπει να ανακοινωθεί καμία πληροφορία από την τράπεζα ή τους υπαλλήλους της αναφορικά με το λογαριασμό του πελάτη ή καταθέτη και ότι η τράπεζα ευθύνεται για την παραβίαση της σιωπηρής ρήτρας εχεμύθειας, εκτός εάν επιβάλλεται η ανακοίνωση από το δίκαιο (by law) ή γίνεται κατόπιν συναίνεσης του πελάτη ή καταθέτη.

Την ίδια επιχειρηματολογία χρησιμοποιεί και η δεύτερη σημαντική απόφαση παραβίασης του τραπεζικού απορρήτου, η Milohnic V. First National Bank of Miami Springs, στην οποία η τράπεζα καταδικάστηκε σε αποζημίωση

υπέρ του πελάτη της, λόγω του ότι αυτή ανακοίνωσε εμπιστευτικές πληροφορίες σχετικά με το λογαριασμό και τα ποσά που είχε, σε τρίτους έτσι ώστε αυτοί να επιτύχουν με δικαστικές αποφάσεις δέσμευση του λογαριασμού.

Η υποχρέωση εχεμύθειας βρίσκει στο αμερικάνικο δίκαιο έρεισμα στη σύμβαση τράπεζας και πελάτη, η οποία δημιουργεί μια σχέση εμπιστοσύνης. Αποτελεί δε σιωπηρή υποχρέωση. Υποστηρίζεται ακόμη ότι υποχρέωση εχεμύθειας μπορεί να θεμελιωθεί και στο εθιμικό δίκαιο καθώς και ότι αποτελεί έκφανση του δικαιώματος επί της προσωπικότητας (Right of Privacy).

Αντικείμενο τη υποχρέωσης εχεμύθειας συνιστά κάθε πληροφορία αναφορικά με τις οικονομικές σχέσεις του πελάτη, δηλαδή για την κατάσταση του λογαριασμού, τη κίνησή του και κάθε άλλη πληροφορία, που η τράπεζα έλαβε γνώση εξαιτίας της συναλλακτικής σχέσης. Σε ότι αφορά την έκταση της υποχρέωσης εχεμύθειας γίνεται δεκτό ότι αυτή καλύπτει όλες τις πληροφορίες που η τράπεζα έλαβε γνώση, ενόσω χρόνο διαρκούσε η τραπεζική σύμβαση. Αντίθετα για πληροφορίες που γίνονται γνωστές στην τράπεζα πριν τη σύναψη ή μετά το κλείσιμο του λογαριασμού δεν υφίσταται υποχρέωση εχεμύθειας.

Οι δυνατότητες προστασίας του πελάτη αφορούν στο αμερικανικό δίκαιο την αγωγή αποζημίωσης λόγω παραβίασης της σιωπηρής συμβατικής υποχρέωσης τήρησης εχεμύθειας (Peterson V. Idaho First National Bank), εφόσον πρόκειται για παράνομη και υπαίτια παράβασή της. Δεν υφίσταται, αντίθετα, ποινική προστασία του τραπεζικού απορρήτου.

Το τραπεζικό απόρρητο κάμπτεται, όπως και στη Μ. Βρετανία. Έχουν εκδοθεί διάφοροι ομοσπονδιακοί νόμοι που επιτρέπουν την παροχή πληροφοριών εκ μέρους του πιστωτικού ιδρύματος, όπως ο Bank Secrecy Act (1970), The Right to Financial Privacy Act (1978), ο Money Laundering Control Act.³²

³² Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.36-38

4. Καναδάς

Στον Καναδά η υποχρέωση εχεμύθειας των τραπεζών έναντι των πελατών θεμελιώνεται στο Common Law και αποτελεί σιωπηρή συμβατική υποχρέωση, όπως ακριβώς διατυπώθηκε η αρχή αυτή στην αγγλική απόφαση Tournier vs National Provincial and Union Bank of England.

Βεβαίως η υποχρέωση εχεμύθειας δεν ενισχύει απόλυτα, γι αυτό γίνονται και εδώ δεκτοί οι περιορισμοί του τραπεζικού απορρήτου που αναπτύχθηκαν στην παραπάνω υπόθεση Tournier, δηλαδή

- Όταν συναινεί ρητά ή σιωπηρά ο πελάτης σε τρίτους,
- Όταν η ανακοίνωση απόρρητων γεγονότων είναι αναγκαία για την υποστήριξη ιδίων συμφερόντων της τράπεζας,
- Όταν το δίκαιο επιβάλλει την τράπεζα να ανακοινώσει το απόρρητο γεγονός (περιπτώσεις ανακοίνωσης απορρήτου που επιβάλλονται από το δημόσιο δίκαιο (πολιτική και ποινική δικονομία, ποινικό δίκαιο, φορολογικό δίκαιο κλπ.),
- Όταν υπάρχει υποχρέωση δημόσιου δικαίου προς ανακοίνωση του απορρήτου (ως τέτοια αναφέρεται η περίπτωση ανακοίνωσης απορρήτων προς πάταξη του εγκλήματος του ξεπλύματος παράνομου χρήματος, όταν η τράπεζα έχει γνώση εγκληματικών δραστηριοτήτων (απάτη).

Γίνεται δεκτό ότι μεταξύ τράπεζας και πελάτη δημιουργείται μια σχέση εμπιστοσύνης (fiduciary relationship), η οποία επιβάλλει στις τράπεζες πρόσθετες υποχρεώσεις, πέρα από την υποχρέωση εχεμύθειας, όταν η τράπεζα παρέχει στον πελάτη συμβουλές (give advice), τις οποίες εμπιστεύεται και ακολουθεί ο πελάτης. Η παραβίαση της υποχρέωσης εχεμύθειας γεννά αξιώσεις αποζημίωσης.³³

³³ Δημήτρη Β. Κουτσούκη, Το τραπεζικό απόρρητο στο ιδιωτικό δίκαιο, Αθήνα-Κομοτηνή, 1994, σελ.38-39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Οι παραπάνω αναλύσεις και διαπιστώσεις κατέδειξαν με κάθε τρόπο ότι δημιουργούνται σοβαρά ερμηνευτικά προβλήματα σε ότι αφορά το θεσμό του τραπεζικού απόρρητου, στην Ελλάδα. Οι ασάφειες και η έλλειψη συστηματικότητας του θετού δικαίου, αντί να αρθούν, επιτείνονται με τις συνεχείς επεμβάσεις του νομοθέτη.

Ο «ευαίσθητος» θεσμός του τραπεζικού απορρήτου τόσο για την εθνική οικονομία όσο και για τον καθένα μας αξίζει μιας σοβαρής νομοθετικής αντιμετώπισης. Θα πρέπει ο νομοθέτης, αντί να παρεμβαίνει αποσπασματικά, να προβεί σε μια συνολική και συστηματική ρύθμιση του τραπεζικού απορρήτου. Είναι ανάγκη να προβεί στις δέουσες αξιολογικές σταθμίσεις των αντιτιθέμενων συμφερόντων στις σημαντικότερες περιπτώσεις και να δώσει το προβάδισμα εκεί που πρέπει. Πάντως πρέπει να έχει προ οφθαλμών ότι το τραπεζικό απόρρητο, όπως προέκυψε από την εργασία, καθιερώθηκε διεθνώς προς προστασία των πολλών και καλόπιστων και όχι να ευνοήσει και καλύψει τους ολίγους και κακόπιστους.

Εξετάστηκε ανωτέρω το σύνολο του ρυθμιστικού πλαισίου, που διέπει την επαγγελματική εχεμύθεια των τραπεζών. Όπως ήδη σημειώθηκε στο κεφάλαιο που αναφέρεται στο τραπεζικό απόρρητο στην Ελλάδα, αποτελεί ιδιοτυπία της ελληνικής έννομης τάξης ο διαχωρισμός του τραπεζικού απορρήτου σε ειδικό (που αφορά τις καταθέσεις βάσει του Ν.Δ. 1059/71) και σε γενικό, που αφορά όλες τις υπόλοιπες τραπεζικές συναλλαγές.

Επίσης μέσω των συνεντεύξεων αποκαλύφθηκε πως δεν υπάρχει σύστημα και οργάνωση με σκοπό τη προστασία των προσωπικών δεδομένων. Δυστυχώς λίγοι είναι αυτοί που επιδιώκουν την τήρηση εχεμύθειας και προστασίας των δεδομένων των πελατών και γενικότερα του ατόμου. Οι προσπάθειες των ορισμένων που επιθυμούν και θεωρούν βασική τη τήρηση αυτού του θεσμού που καλείται "απόρρητο" είναι λίγες σε σχέση με το σύνολο των τραπεζών και των υπαλλήλων τους. Στην Ελλάδα η υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας με λίγα λόγια, δεν αποτελεί σημαντικό θέμα για προστασία, αλλά είναι κάτι που απλώς υφίσταται νομοθετικά αλλά όχι και εκτελεστικά.

Τέλος όσον αφορά το τραπεζικό απόρρητο στο εξωτερικό, πολλές χώρες βασίζονται στο νομοθετικό τους πλαίσιο στην υπόθεση Tournier, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστραλία και οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Σε πολλές μάλιστα, παρατηρήθηκε ότι η άρση του τραπεζικού απορρήτου είναι μια σχετικά εύκολη διαδικασία, ειδικά για λόγους προάσπισης των συμφερόντων του πιστωτικού ιδρύματος ή του Κράτους. Σε κάθε περίπτωση πάντως, σε κάθε υπάλληλο της τράπεζας που θα κριθεί ένοχος για διαρροή ή παραχώρηση στοιχείων πελατών της, επιβάλλεται πρόστιμο και ο εκάστοτε θιγμένος πελάτης έχει το δικαίωμα αξίωσης αποζημίωσης από το πιστωτικό ίδρυμα.

Προς την κατεύθυνση την συνολικής και συστηματικής αντιμετώπισης του

τραπεζικού απορρήτου ας μας επιτραπεί να διατυπώσουμε μερικές σκέψεις:

- 1) Αξιοποίηση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων ως ουσιαστικό ελεγκτικό όργανο του Κράτους,
- 2) Ολική επανεξέταση του νόμου περί προστασίας προσωπικών δεδομένων, τραπεζικών και μη, με σκοπό την εναρμόνισή του
- 3) Ρύθμιση της διάρκειας του απορρήτου,
- 4) Απαρίθμηση των περιπτώσεων άρσης του τραπεζικού απόρρητου. Έτσι θα απαλειφθεί το θλιβερό φαινόμενο να υπάρχουν οι εξαιρέσεις του απορρήτου διάσπαρτες σε διάφορα νομοθετήματα. Ειδικότερα πρέπει να ξεκαθαριστεί αν το τραπεζικό απόρρητο αίρεται και για την ικανοποίηση ιδιωτικών αξιώσεων (π.χ. προς ικανοποίηση ιδίων απαιτήσεων του πιστωτικού ιδρύματος)
- 5) Ποινικές κυρώσεις κατά των παραβατών. Πάντως η συναίνεση του πελάτη θα αίρει το αξιόποινο της πράξης, για να εναρμονιστεί η νομοθεσία μας προς τις σύγχρονες νομοθεσίες άλλων κρατών και να είναι σύμφωνη με τη διεθνή τραπεζική πρακτική.
- 6) Προσπάθεια ώθησης των τραπεζών όσον αφορά την ενημέρωση και εκπαίδευση των υπαλλήλων τους μέσω σεμιναρίων, με σκοπό την “δραστηριοποίησή” τους σε αυτό το πολύ λεπτό και εύθραυστο ζήτημα της προστασίας προσωπικών δεδομένων.

Παράρτημα

Νόμος 2472/1997

***ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ***

ΜΕ ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΕΣ ΤΙΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄ - Γενικές διατάξεις

Άρθρο 1: Αντικείμενο

Αντικείμενο του παρόντος νόμου είναι η θέσπιση των προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς προστασία των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ιδίως της ιδιωτικής ζωής.

Άρθρο 2: Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος νόμου νοούνται ως:

- α) "Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα", κάθε πληροφορία που αναφέρεται στο υποκείμενο των δεδομένων. Δεν λογίζονται ως δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα στατιστικής φύσεως συγκεντρωτικά στοιχεία, από τα οποία δεν μπορούν πλέον να προσδιορισθούν τα υποκείμενα των δεδομένων.
- β) "Ευαίσθητα δεδομένα", τα δεδομένα που αφορούν τη φυλετική ή εθνική προέλευση, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, τη συμμετοχή σε ένωση, σωματείο και συνδικαλιστική οργάνωση, την υγεία, την κοινωνική πρόνοια και τη ερωτική ζωή, καθώς και τα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες.
- γ) "Υποκείμενο των δεδομένων", το φυσικό πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα, και του οποίου η ταυτότητα είναι γνωστή ή μπορεί να εξακριβωθεί, δηλαδή μπορεί να προσδιορισθεί αμέσως ή εμμέσως, ιδίως βάσει αριθμού ταυτότητας ή βάσει ενός ή περισσότερων συγκεκριμένων στοιχείων που χαρακτηρίζουν την υπόστασή του από άποψη φυσική, βιολογική, ψυχική, οικονομική, πολιτιστική, πολιτική ή κοινωνική.
- δ) "Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα" ("επεξεργασία"), κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που πραγματοποιείται, από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων και εφαρμόζονται σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διατήρηση ή αποθήκευση, η τροποποίηση, η εξαγωγή, η χρήση, η διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλης μορφής διάθεση, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, η διασύνδεση, η δέσμευση (κλείδωμα), η διαγραφή, η καταστροφή.
- ε) "Αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα" ("αρχείο"), σύνολο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία αποτελούν ή μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας, και τα οποία τηρούνται είτε από το Δημόσιο ή από νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο.
- στ) "Διασύνδεση", μορφή επεξεργασίας που συνίσταται στην δυνατότητα συσχέτισης των δεδομένων ενός αρχείου με δεδομένα αρχείου ή αρχείων που τηρούνται από άλλον ή άλλους υπεύθυνους επεξεργασίας ή που τηρούνται από τον ίδιο υπεύθυνο επεξεργασίας για άλλο σκοπό.
- ζ) "Υπεύθυνος επεξεργασίας", οποιοσδήποτε καθορίζει τον σκοπό και τον τρόπο επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή

υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός. Όταν ο σκοπός και ο τρόπος της επεξεργασίας καθορίζονται με διατάξεις νόμου ή κανονιστικές διατάξεις εθνικού ή κοινοτικού δικαίου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια βάσει των οποίων γίνεται η επιλογή του καθορίζονται αντίστοιχα από το εθνικό ή το κοινοτικό δίκαιο.

η) "Εκτελών την επεξεργασία", οποιοσδήποτε επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό υπεύθυνου επεξεργασίας, όπως φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός.

θ) "Τρίτος", κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, δημόσια αρχή ή υπηρεσία, ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, εκτός από το υποκείμενο των δεδομένων, τον υπεύθυνο επεξεργασίας και τα πρόσωπα που είναι εξουσιοδοτημένα να επεξεργάζονται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον ενεργούν υπό την άμεση εποπτεία ή για λογαριασμό του υπεύθυνου επεξεργασίας.

ι) "Αποδέκτης", το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή ή υπηρεσία, ή οποιοσδήποτε άλλος οργανισμός, στον οποίο ανακοινώνονται ή μεταδίδονται τα δεδομένα, ανεξαρτήτως αν πρόκειται για τρίτο ή όχι.

ια) "Συγκατάθεση" του υποκειμένου των δεδομένων, κάθε ελεύθερη, ρητή και ειδική δήλωση βουλήσεως, που εκφράζεται με τρόπο σαφή, και εν πλήρη επίγνωση, και με την οποία, το υποκείμενο των δεδομένων, αφού προηγουμένως ενημερωθεί, δέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν. Η ενημέρωση αυτή περιλαμβάνει πληροφόρηση τουλάχιστον για τον σκοπό της επεξεργασίας, τα δεδομένα ή τις κατηγορίες δεδομένων που αφορά η επεξεργασία, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το όνομα, την επωνυμία και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του. Η συγκατάθεση μπορεί να ανακληθεί οποτεδήποτε, χωρίς αναδρομικό αποτέλεσμα.

ιβ) "Αρχή", η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα που θεσπίζεται στο κεφάλαιο Δ' του παρόντος νόμου.

Άρθρο 3: Πεδίο εφαρμογής

Οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται στην εν όλω ή εν μέρει αυτοματοποιημένη επεξεργασία καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε αρχείο.

Οι διατάξεις του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, η οποία πραγματοποιείται από φυσικό πρόσωπο για την άσκηση δραστηριοτήτων αποκλειστικά προσωπικών ή οικιακών.

Ο παρών νόμος εφαρμόζεται σε κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον αυτή εκτελείται:

α) Από υπεύθυνο επεξεργασίας ή εκτελούντα την επεξεργασία, εγκατεστημένο στην Ελληνική Επικράτεια ή σε τόπο όπου βάσει του δημοσίου διεθνούς δικαίου εφαρμόζεται το ελληνικό δίκαιο.

β) Από υπεύθυνο επεξεργασίας μη εγκατεστημένο στην Ελληνική Επικράτεια ή σε τόπο όπου εφαρμόζεται το ελληνικό δίκαιο, όταν η επεξεργασία αφορά υποκείμενα εγκατεστημένα στην Ελληνική Επικράτεια. Στην περίπτωση αυτή, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να υποδείξει με γραπτή δήλωσή του προς την Αρχή εκπρόσωπο εγκατεστημένο στην Ελληνική Επικράτεια, ο οποίος υποκαθίσταται στα δικαιώματα και υποχρεώσεις του υπεύθυνου, χωρίς ο τελευταίος

αυτός να απαλλάσσεται από τυχόν ιδιαίτερη ευθύνη του. Το αυτό ισχύει και όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας καλύπτεται από ετεροδικία, ασυλία, ή άλλο λόγο που κωλύει την ποινική δίωξη.

γ) Από υπεύθυνο επεξεργασίας που δεν είναι εγκατεστημένος στην επικράτεια Κράτους-Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά τρίτης χώρας και για τους σκοπούς της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προσφεύγει σε μέσα, αυτοματοποιημένα ή όχι, ευρισκόμενα στην Ελληνική Επικράτεια, εκτός εάν τα μέσα αυτά χρησιμοποιούνται μόνο με σκοπό τη διέλευση από αυτήν. Στην περίπτωση αυτή, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να υποδείξει με γραπτή δήλωσή του προς την Αρχή εκπρόσωπο εγκατεστημένο στην Ελληνική Επικράτεια, ο οποίος υποκαθίσταται στα δικαιώματα και υποχρεώσεις του υπεύθυνου, χωρίς ο τελευταίος αυτός να απαλλάσσεται από τυχόν ιδιαίτερη ευθύνη του. Το αυτό ισχύει και όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας καλύπτεται από ετεροδικία, ασυλία ή άλλο λόγο που κωλύει την ποινική δίωξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ - Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Άρθρο 4: Χαρακτηριστικά δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για να τύχουν νόμιμης επεξεργασίας πρέπει :

α) Να συλλέγονται κατά τρόπο θεμιτό και νόμιμο για καθορισμένους, σαφείς και νόμιμους σκοπούς και να υφίστανται θεμιτή και νόμιμη επεξεργασία ενόψει των σκοπών αυτών.

β) Να είναι συναφή, πρόσφορα, και όχι περισσότερα από όσα κάθε φορά απαιτείται εν όψει των σκοπών της επεξεργασίας.

γ) Να είναι ακριβή και, εφόσον χρειάζεται, να υποβάλλονται σε ενημέρωση.

δ) Να διατηρούνται σε μορφή που να επιτρέπει τον προσδιορισμό της ταυτότητας των υποκειμένων τους μόνο κατά τη διάρκεια της περιόδου που απαιτείται, κατά την κρίση της Αρχής, για την πραγματοποίηση των σκοπών της συλλογής τους και της επεξεργασίας τους. Μετά την παρέλευση της περιόδου αυτής, η Αρχή μπορεί, με αιτιολογημένη απόφασή της, να επιτρέπει τη διατήρηση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για ιστορικούς επιστημονικούς ή στατιστικούς σκοπούς, εφ' όσον κρίνει ότι δεν θίγονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση τα δικαιώματα των υποκειμένων τους ή και τρίτων. Η τήρηση των διατάξεων της παραγράφου αυτής βαρύνει τον υπεύθυνο επεξεργασίας.

Δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που έχουν συλλεγεί ή υφίστανται επεξεργασία κατά παράβαση της προηγούμενης παραγράφου καταστρέφονται με ευθύνη του υπεύθυνου επεξεργασίας. Η Αρχή, εάν εξακριβώσει αυτεπαγγέλτως ή μετά από σχετική καταγγελία παράβαση των διατάξεων της προηγούμενης παραγράφου, επιβάλλει την διακοπή της συλλογής ή της επεξεργασίας και την καταστροφή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που έχουν ήδη συλλεγεί ή τύχει επεξεργασίας.

Άρθρο 5: Προϋποθέσεις επεξεργασίας

1. Επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα επιτρέπεται μόνον όταν το υποκείμενο των δεδομένων έχει δώσει τη συγκατάθεσή του.

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η επεξεργασία και χωρίς τη συγκατάθεση, όταν:

α) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση σύμβασης, στην οποία συμβαλλόμενο μέρος είναι υποκείμενο δεδομένων ή για τη λήψη μέτρων κατόπιν αιτήσεως του υποκειμένου κατά το προσυμβατικό στάδιο.

β) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρεώσεως του υπεύθυνου επεξεργασίας, η οποία επιβάλλεται από το νόμο.

γ) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου, εάν αυτό τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του.

δ) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για την εκτέλεση έργου δημόσιου συμφέροντος ή έργου που εμπίπτει στην άσκηση δημόσιας εξουσίας και εκτελείται από δημόσια αρχή ή έχει ανατεθεί από αυτή είτε στον υπεύθυνο επεξεργασίας είτε σε τρίτο, στον οποίο γνωστοποιούνται τα δεδομένα.

ε) Η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την ικανοποίηση του έννομου συμφέροντος που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο τρίτος ή οι τρίτοι στους οποίους ανακοινώνονται τα δεδομένα και υπό τον όρο ότι τούτο υπερέχει προφανώς των δικαιωμάτων και συμφερόντων των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα και δεν θίγονται οι θεμελιώδεις ελευθερίες αυτών.

3. Η Αρχή μπορεί να εκδίδει ειδικούς κανόνες επεξεργασίας για τις πλέον συνήθεις κατηγορίες επεξεργασιών και αρχείων, οι οποίες προφανώς δεν θίγουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. Οι κατηγορίες αυτές προσδιορίζονται με κανονισμούς που καταρτίζει η Αρχή και κυρώνονται με προεδρικά διατάγματα, τα οποία εκδίδονται με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης.

Άρθρο 6: Γνωστοποίηση αρχείων

2. Με τη γνωστοποίηση της προηγούμενης παραγράφου ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει απαραίτητως να δηλώνει:

α) Το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία ή τον τίτλο του και τη διεύθυνσή του. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν είναι εγκατεστημένος στην ελληνική επικράτεια ή σε τόπο όπου εφαρμόζεται το ελληνικό δίκαιο, θα πρέπει επιπροσθέτως να δηλώνεται το ονοματεπώνυμο ή η επωνυμία ή ο τίτλος και η διεύθυνση του εκπροσώπου του στην Ελλάδα.

β) Τη διεύθυνση όπου είναι εγκατεστημένο το αρχείο ή ο κύριος εξοπλισμός που υποστηρίζει την επεξεργασία.

γ) Την περιγραφή του σκοπού της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που περιέχονται ή πρόκειται να περιληφθούν στο αρχείο.

δ) Το είδος των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που υφίστανται ή πρόκειται να υποστούν επεξεργασία ή περιέχονται ή πρόκειται να περιληφθούν στο αρχείο.

ε) Το χρονικό διάστημα για το οποίο προτίθεται να εκτελεί την επεξεργασία ή να διατηρήσει το αρχείο.

στ) Τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών στους οποίους ανακοινώνει ή ενδέχεται να

ανακοινώνει τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

ζ) Τις ενδεχόμενες διαβιβάσεις και το σκοπό της διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε τρίτες χώρες.

η) Τα βασικά χαρακτηριστικά του συστήματος και των μέτρων ασφαλείας του αρχείου ή της επεξεργασίας.

θ) Στην περίπτωση που η επεξεργασία ή το αρχείο εμπίπτει σε μία από τις κατηγορίες για τις οποίες η Αρχή έχει εκδώσει ειδικούς κανόνες επεξεργασίας ο υπεύθυνος επεξεργασίας καταθέτει στην Αρχή δήλωση με την οποία βεβαιώνει ότι η επεξεργασία θα διεξάγεται ή το αρχείο θα τηρείται σύμφωνα με τους ειδικούς κανόνες που έχει θεσπίσει η Αρχή, η οποία προσδιορίζει ειδικότερα τον τύπο και το περιεχόμενο της δήλωσης.

Το εδ. θ' καταργήθηκε με το ν. 2915/2001.

3. Τα στοιχεία της προηγούμενης παραγράφου καταχωρίζονται στο Μητρώο Αρχείων και Επεξεργασιών που τηρεί η Αρχή.

4. Κάθε μεταβολή των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 πρέπει να γνωστοποιείται εγγράφως και χωρίς καθυστέρηση από τον υπεύθυνο στην Αρχή.

Άρθρο 7: Επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων

1. Απαγορεύεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων.

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή και η επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και η ίδρυση και λειτουργία σχετικού αρχείου, ύστερα από άδεια της Αρχής, όταν συντρέχουν μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) Το υποκείμενο έδωσε τη γραπτή συγκατάθεσή του εκτός εάν η συγκατάθεση έχει αποσπασθεί με τρόπο που αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη ή νόμος ορίζει ότι η συγκατάθεση δεν αίρει την απαγόρευση.

β) Η επεξεργασία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου, εάν τούτο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του.

γ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα που δημοσιοποιεί το ίδιο το υποκείμενο ή είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον δικαστηρίου ή πειθαρχικού οργάνου.

δ) Η επεξεργασία αφορά θέματα υγείας και εκτελείται από πρόσωπο που ασχολείται κατ' επάγγελμα με την παροχή υπηρεσιών υγείας και υπόκειται σε καθήκον εχεμύθειας ή σε συναφείς κώδικες δεοντολογίας, υπό τον όρο ότι η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την ιατρική πρόληψη, διάγνωση, περίθαλψη ή τη διαχείριση υπηρεσιών υγείας.

ε) Η επεξεργασία εκτελείται από Δημόσια Αρχή και είναι αναγκαία είτε αα) για λόγους εθνικής ασφάλειας, είτε ββ) για την εξυπηρέτηση των αναγκών της εγκληματολογικής ή σωφρονιστικής πολιτικής που αφορά τη διακρίβωση εγκλημάτων, ποινικές καταδίκες ή μέτρα ασφάλειας είτε γγ) για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας ή για την άσκηση δημόσιου ελέγχου κοινωνικών παροχών.

στ) Η επεξεργασία πραγματοποιείται για ερευνητικούς και επιστημονικούς αποκλειστικά σκοπούς και υπό τον όρο ότι τηρείται η ανωνυμία και λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία των δικαιωμάτων των προσώπων στα οποία αναφέρονται.

ζ) Η επεξεργασία αφορά δεδομένα δημοσίων προσώπων, εφόσον αυτά συνδέονται με την άσκηση δημοσίου λειτουργήματος ή τη διαχείριση συμφερόντων τρίτων, και πραγματοποιείται αποκλειστικά για την άσκηση του δημοσιογραφικού επαγγέλματος. Η άδεια της αρχής χορηγείται μόνο εφόσον η επεξεργασία είναι απολύτως αναγκαία για την εξασφάλιση του δικαιώματος πληροφόρησης επί θεμάτων δημοσίου ενδιαφέροντος καθώς και στο πλαίσιο καλλιτεχνικής έκφρασης και εφόσον δεν παραβιάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπο το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.

3. Η Αρχή χορηγεί άδεια συλλογής και επεξεργασίας ευαίσθητων δεδομένων, καθώς και άδεια ιδρύσεως και λειτουργίας σχετικού αρχείου, ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας. Εφ' όσον η Αρχή διαπιστώσει ότι πραγματοποιείται επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων, η γνωστοποίηση αρχείου, σύμφωνα με το άρθρο 6 του παρόντος νόμου, επέχει θέση αιτήσεως για τη χορήγηση άδειας. Η Αρχή μπορεί να επιβάλλει όρους και προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη προστασία του δικαιώματος ιδιωτικής ζωής των υποκειμένων ή τρίτων. Πριν χορηγήσει την άδεια, η Αρχή καλεί σε ακρόαση τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον εκπρόσωπο του και τον εκτελούντα την επεξεργασία.

4. Η άδεια εκδίδεται για ορισμένο χρόνο, ανάλογα με τον σκοπό της επεξεργασίας. Μπορεί να ανανεωθεί ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας.

5. Η άδεια περιέχει απαραίτητως:

α) Το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία ή τον τίτλο καθώς και τη διεύθυνση του υπεύθυνου επεξεργασίας και του τυχόν εκπροσώπου του.

β) Τη διεύθυνση όπου είναι εγκατεστημένο το αρχείο.

γ) Το είδος των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που επιτρέπεται να περιληφθούν στο αρχείο.

δ) Το χρονικό διάστημα για το οποίο χορηγείται η άδεια.

ε) Τους τυχόν όρους και προϋποθέσεις που έχει επιβάλει η Αρχή για την ίδρυση και λειτουργία του αρχείου.

στ) Την υποχρέωση γνωστοποίησής του ή των αποδεκτών ευθύς ως εξατομικευθούν.

6. Αντίγραφο της άδειας καταχωρίζεται στο Μητρώο Αδειών που διατηρεί η Αρχή.

7. Κάθε μεταβολή των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 5 γνωστοποιείται χωρίς καθυστέρηση στην Αρχή. Κάθε άλλη μεταβολή, πλην της διεύθυνσης του υπευθύνου ή του εκπροσώπου του, συνεπάγεται την έκδοση νέας άδειας, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Άρθρο 7α: Απαλλαγή υποχρέωσης γνωστοποίησης και λήψης άδειας

1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας απαλλάσσεται από την υποχρέωση γνωστοποίησης του άρθρου 6 και από την υποχρέωση λήψης άδειας του άρθρου 7 του παρόντος νόμου στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Όταν η επεξεργασία πραγματοποιείται αποκλειστικά για σκοπούς που συνδέονται άμεσα σε σχέση εργασίας ή έργου ή με παροχή υπηρεσιών στο δημόσιο τομέα και είναι αναγκαία για την εκπλήρωση υποχρέωσης που επιβάλλει ο νόμος ή για την εκτέλεση των υποχρεώσεων από τις παραπάνω σχέσεις και το υποκείμενο έχει προηγουμένως ενημερωθεί.

β) Όταν η επεξεργασία αφορά πελάτες ή προμηθευτές, εφόσον τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους. Για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης τα δικαστήρια και οι δημόσιες αρχές δεν λογίζονται ως τρίτοι εφόσον τη διαβίβαση ή κοινοποίηση επιβάλλει νόμος ή δικαστική απόφαση. Δεν απαλλάσσονται από την υποχρέωση γνωστοποίησης οι ασφαλιστικές εταιρείες για όλους τους κλάδους ασφάλισης, οι φαρμακευτικές εταιρείες, οι εταιρείες εμπορίας πληροφοριών και τα χρηματοπιστωτικά νομικά πρόσωπα, όπως οι τράπεζες και οι εταιρείες έκδοσης πιστωτικών καρτών.

γ) Όταν η επεξεργασία γίνεται από σωματεία, εταιρείες, ενώσεις προσώπων και πολιτικά κόμματα και αφορά δεδομένα των μελών ή εταίρων τους, εφόσον αυτοί έχουν δώσει τη συγκατάθεσή τους και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους. Δεν λογίζονται ως τρίτοι τα μέλη ή οι εταίροι, εφόσον η διαβίβαση γίνεται προς αυτούς για τους σκοπούς των ως άνω νομικών προσώπων ή ενώσεων, ούτε τα δικαστήρια και οι δημόσιες αρχές, εφόσον τη διαβίβαση επιβάλλει νόμος ή δικαστική απόφαση.

δ) Όταν η επεξεργασία γίνεται από ιατρούς ή άλλα πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες υγείας και αφορά ιατρικά δεδομένα, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεσμεύεται από το ιατρικό απόρρητο ή άλλο απόρρητο που προβλέπει νόμος ή κώδικας δεοντολογίας και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους. Για την εφαρμογή της παρούσας διάταξης τα δικαστήρια και οι δημόσιες αρχές δεν λογίζονται ως τρίτοι, εφόσον τη διαβίβαση ή κοινοποίηση επιβάλλει νόμος ή δικαστική απόφαση. Δεν εμπίπτουν στην απαλλαγή της παρούσας διάταξης τα νομικά πρόσωπα ή οι οργανισμοί που παρέχουν υπηρεσίες υγείας, όπως κλινικές, νοσοκομεία, κέντρα υγείας, κέντρα αποθεραπείας και αποτοξίνωσης, ασφαλιστικά ταμεία και ασφαλιστικές εταιρείες, καθώς και οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όταν η επεξεργασία διεξάγεται στο πλαίσιο προγραμμάτων τηλεϊατρικής ή παροχής ιατρικών υπηρεσιών μέσω δικτύου.

ε) Όταν η επεξεργασία γίνεται από δικηγόρους, συμβολαιογράφους, άμισθους υποθηκοφύλακες και δικαστικούς επιμελητές και αφορά την παροχή νομικών υπηρεσιών προς πελάτες τους, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεσμεύεται από υποχρέωση απορρήτου που προβλέπει νόμος και τα δεδομένα δεν διαβιβάζονται ούτε κοινοποιούνται σε τρίτους, εκτός από τις περιπτώσεις που αυτό είναι αναγκαίο και συνδέεται άμεσα με την εκπλήρωση εντολής του πελάτη.

2. Σε όλες τις προαναφερθείσες περιπτώσεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υπόκειται σε όλες τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο παρών νόμος και υποχρεούται να συμμορφώνεται με ειδικούς κανόνες επεξεργασίας που η Αρχή εκδίδει σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 5 του παρόντος νόμου.

3. Οι προθεσμίες για την υποβολή γνωστοποίησης αρχείου με μη ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα, την υποβολή αίτησης για λήψη άδειας για αρχείο με ευαίσθητα δεδομένα και για την

ενημέρωση των υποκειμένων παρατείνονται έως την 21η Ιανουαρίου 2001.

Άρθρο 8 : Διασύνδεση αρχείων

1. Διασύνδεση αρχείων επιτρέπεται μόνον υπό τους όρους του παρόντος άρθρου.
2. Κάθε διασύνδεση γνωστοποιείται στην Αρχή με δήλωση την οποία υποβάλλουν από κοινού οι υπεύθυνοι επεξεργασίας ή ο υπεύθυνος επεξεργασίας που διασυνδέει δύο ή περισσότερα αρχεία που εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς.
3. Εάν ένα τουλάχιστον από τα αρχεία που πρόκειται να διασυνδεθούν περιέχει ευαίσθητα δεδομένα, ή εάν η διασύνδεση έχει ως συνέπεια την αποκάλυψη ευαίσθητων δεδομένων, ή εάν για την πραγματοποίηση της διασύνδεσης, πρόκειται να γίνει χρήση ενιαίου κωδικού αριθμού, η διασύνδεση επιτρέπεται μόνον με προηγούμενη άδεια της Αρχής (άδεια διασύνδεσης).
4. Η άδεια διασύνδεσης της προηγούμενης παραγράφου χορηγείται ύστερα από ακρόαση των υπεύθυνων επεξεργασίας των αρχείων και περιέχει απαιτητές:
 - α) Τον σκοπό για τον οποίο η διασύνδεση θεωρείται αναγκαία.
 - β) Το είδος των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορά η διασύνδεση.
 - γ) Το χρονικό διάστημα για το οποίο επιτρέπεται η διασύνδεση.
 - δ) Τους τυχόν όρους και προϋποθέσεις για την αποτελεσματικότερη προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών και ιδίως του δικαιώματος ιδιωτικής ζωής των υποκειμένων ή τρίτων.

Η άδεια διασύνδεσης μπορεί να ανανεωθεί ύστερα από αίτηση των υπεύθυνων επεξεργασίας. Οι δηλώσεις της παρ. 2 του παρόντος άρθρου καθώς και αντίγραφα των αδειών διασύνδεσης καταχωρίζονται στο Μητρώο Διασυνδέσεων που τηρεί η Αρχή.

Άρθρο 9: Διασυνοριακή ροή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Η διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι ελεύθερη. Η διαβίβαση προς χώρα που δεν ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα τα οποία έχουν υποστεί ή πρόκειται να υποστούν επεξεργασία μετά τη διαβίβασή τους, επιτρέπεται ύστερα από άδεια της Αρχής. Η Αρχή παρέχει την άδεια μόνον εάν κρίνει ότι η εν λόγω χώρα εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας. Προς τούτο, λαμβάνει υπ' όψη ιδίως τη φύση των δεδομένων, τους σκοπούς και τη διάρκεια της επεξεργασίας, τους σχετικούς γενικούς και ειδικούς κανόνες δικαίου, τους κώδικες δεοντολογίας, τα μέτρα ασφαλείας για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και το επίπεδο προστασίας των χωρών προέλευσης, διέλευσης και τελικού προορισμού των δεδομένων.

Η διαβίβαση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς χώρα που δεν ανήκει στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η οποία δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση, με άδεια της Αρχής, εφ' όσον συντρέχει μία ή περισσότερες από τις κατωτέρω προϋποθέσεις:

- α) Το υποκείμενο των δεδομένων έδωσε τη συγκατάθεσή του για τη διαβίβαση, εκτός εάν η συγκατάθεση έχει αποσπασθεί με τρόπο που να αντίκειται στο νόμο ή τα χρηστά ήθη.

β) Η διαβίβαση είναι απαραίτητη i) για τη διασφάλιση ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων, εφόσον αυτό τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του, ή ii) για τη συνομολόγηση και εκτέλεση σύμβασης μεταξύ αυτού και του υπεύθυνου επεξεργασίας ή μεταξύ του υπεύθυνου επεξεργασίας και τρίτου προς το συμφέρον του υποκειμένου των δεδομένων, εφ' όσον το υποκείμενο τελεί σε φυσική ή νομική αδυναμία να δώσει τη συγκατάθεσή του, ή iii) για την εκτέλεση προσυμβατικών μέτρων που έχουν ληφθεί κατ' αίτηση του υποκειμένου των δεδομένων.

γ) Η διαβίβαση είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση εξαιρετικής ανάγκης και τη διαφύλαξη υπέρτερου δημόσιου συμφέροντος, ιδίως για την εκτέλεση συμβάσεων συνεργασίας με δημόσιες αρχές της άλλης χώρας, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρέχει επαρκείς εγγυήσεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των θεμελιωδών ελευθεριών και την άσκηση των σχετικών δικαιωμάτων.

δ) Η διαβίβαση είναι αναγκαία για την αναγνώριση, άσκηση ή υπεράσπιση δικαιώματος ενώπιον του δικαστηρίου.

ε) Η μετάδοση πραγματοποιείται από δημόσιο μητρώο, το οποίο κατά το νόμο προορίζεται για την παροχή πληροφοριών στο κοινό και είναι προσιτό στο κοινό ή σε κάθε πρόσωπο που αποδεικνύει έννομο συμφέρον, εφόσον στη συγκεκριμένη περίπτωση πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις για την πρόσβαση στο μητρώο.

Στις περιπτώσεις των προηγούμενων παραγράφων η Αρχή ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις αντίστοιχες Αρχές των άλλων κρατών μελών, όταν θεωρεί ότι μία χώρα δεν εξασφαλίζει ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας.

Άρθρο 10: Απόρρητο και ασφάλεια της επεξεργασίας

1. Η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι απόρρητη. Διεξάγεται αποκλειστικά και μόνο από πρόσωπα που τελούν υπό τον έλεγχο του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του εκτελούντος την επεξεργασία και μόνον κατ' εντολή του.

2. Για τη διεξαγωγή της επεξεργασίας ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να επιλέγει πρόσωπα με αντίστοιχα επαγγελματικά προσόντα που παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις από πλευράς τεχνικών γνώσεων και προσωπικής ακεραιότητας για την τήρηση του απορρήτου.

3. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να λαμβάνει τα κατάλληλα οργανωτικά και τεχνικά μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων και την προστασία τους από τυχαία ή αθέμιτη καταστροφή, τυχαία απώλεια, αλλοίωση, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση και κάθε άλλη μορφή αθέμιτης επεξεργασίας. Αυτά τα μέτρα πρέπει να εξασφαλίζουν επίπεδο ασφαλείας ανάλογο προς τους κινδύνους που συνεπάγεται η επεξεργασία και η φύση των δεδομένων που είναι αντικείμενο της επεξεργασίας.

Η Αρχή παρέχει εκάστοτε οδηγίες για τον βαθμό ασφαλείας των δεδομένων καθώς και για τα μέτρα προστασίας που είναι αναγκαίο να λαμβάνονται για κάθε κατηγορία δεδομένων, εν' όψει και των τεχνολογικών εξελίξεων.

4. Αν η επεξεργασία διεξάγεται για λογαριασμό του υπεύθυνου από πρόσωπο μη εξαρτώμενο από αυτόν, η σχετική ανάθεση γίνεται υποχρεωτικά εγγράφως. Η ανάθεση προβλέπει υποχρεωτικά ότι ο ενεργών την επεξεργασία την διεξάγει μόνο κατ' εντολή του υπεύθυνου και ότι οι λοιπές υποχρεώσεις του παρόντος άρθρου βαρύνουν αναλόγως και αυτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ - Δικαιώματα υποκειμένου των δεδομένων

Άρθρο 11: Δικαίωμα ενημέρωσης

1. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει, κατά το στάδιο της συλλογής δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, να ενημερώνει με τρόπο πρόσφορο και σαφή το υποκείμενο για τα εξής τουλάχιστον στοιχεία:

α) την ταυτότητά του και την ταυτότητα του τυχόν εκπροσώπου του.

β) τον σκοπό της επεξεργασίας.

γ) του αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών των δεδομένων.

δ) την ύπαρξη του δικαιώματος πρόσβασης

2. Εάν για τη συλλογή των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ο υπεύθυνος επεξεργασίας ζητεί την συνδρομή του υποκείμενου, οφείλει να το ενημερώνει ειδικώς και εγγράφως για τα στοιχεία της παρ. 1 του παρόντος άρθρου καθώς και για τα δικαιώματά του, σύμφωνα με τα άρθρα 11 έως και 13 του παρόντος νόμου. Με την αυτή ενημέρωση ο υπεύθυνος επεξεργασίας γνωστοποιεί στο υποκείμενο εάν υποχρεούται ή όχι να παράσχει τη συνδρομή του, με βάση ποιες διατάξεις, καθώς και για τις τυχόν συνέπειες της αρνήσεώς του.

3. Εάν τα δεδομένα ανακοινώνονται σε τρίτους, το υποκείμενο ενημερώνεται για την ανακοίνωση πριν από αυτούς.

4. Με απόφαση της Αρχής, μπορεί να αρθεί εν όλω ή εν μέρει η υποχρέωση ενημέρωσης, σύμφωνα με τις παρ. 1 και 3 του παρόντος άρθρου, εφ' όσον η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα γίνεται για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Σε επείγουσες περιπτώσεις η άρση της υποχρέωσης μπορεί να γίνει με προσωρινή, άμεσα εκτελεστή από φάση του Προέδρου, ο οποίος πρέπει να συγκαλέσει το συντομότερο την Αρχή για την έκδοση οριστικής απόφασης επί του θέματος.

5. Με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων εκ των άρθρων 12 και 13, η υποχρέωση ενημέρωσης δεν υφίσταται όταν η συλλογή γίνεται αποκλειστικά για δημοσιογραφικούς σκοπούς και αφορά δημόσια πρόσωπα.

Άρθρο 12: Δικαίωμα πρόσβασης

1. Καθένας έχει δικαίωμα να γνωρίζει εάν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που τον αφορούν αποτελούν ή αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας. Προς τούτο, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, έχει υποχρέωση να του απαντήσει εγγράφως.

2. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να ζητεί και να λαμβάνει από τον υπεύθυνο επεξεργασίας, χωρίς καθυστέρηση και κατά τρόπο εύληπτο και σαφή, τις ακόλουθες πληροφορίες:

α) Όλα τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν, καθώς και την προέλευσή τους.

β) Τους σκοπούς της επεξεργασίας, τους αποδέκτες ή τις κατηγορίες αποδεκτών.

γ) Την εξέλιξη της επεξεργασίας για το χρονικό διάστημα από την προηγούμενη ενημέρωση ή πληροφόρησή του.

δ) Τη λογική της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας.

Το δικαίωμα πρόσβασης μπορεί να ασκείται από το υποκείμενο των δεδομένων και με τη συνδρομή ειδικού.

3. Το δικαίωμα της προηγούμενης παραγράφου και τα δικαιώματα του άρθρου 13 ασκούνται με την υποβολή της σχετικής αίτησης στον υπεύθυνο της επεξεργασίας και ταυτόχρονη καταβολή χρηματικού ποσού, το ύψος του οποίου, ο τρόπος καταβολής του και κάθε άλλο συναφές ζήτημα ρυθμίζονται με απόφαση της Αρχής. Το ποσό αυτό επιστρέφεται στον αιτούντα εάν το αίτημα διόρθωσης ή διαγραφής των δεδομένων κριθεί βάσιμο είτε από τον υπεύθυνο της επεξεργασίας είτε από την Αρχή, σε περίπτωση προσφυγής του σ' αυτήν. Ο υπεύθυνος έχει υποχρέωση στην περίπτωση αυτή να χορηγήσει στον αιτούντα, χωρίς καθυστέρηση δωρεάν και σε γλώσσα κατανοητή, αντίγραφο του διορθωμένου μέρους της επεξεργασίας που τον αφορά.

4. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν απαντήσει εντός δεκαπέντε (15) ημερών ή εάν η απάντησή του δεν είναι ικανοποιητική, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή. Στην περίπτωση κατά την οποία ο υπεύθυνος επεξεργασίας αρνηθεί να ικανοποιήσει το αίτημα του ενδιαφερόμενου, κοινοποιεί την απάντησή του στην Αρχή και ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο ότι μπορεί να προσφύγει σε αυτήν.

5. Με απόφαση της Αρχής, ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας, η υποχρέωση πληροφόρησης, σύμφωνα με τις παρ. 1 και 2 του παρόντος άρθρου, μπορεί να αρθεί, εν όλω ή εν μέρει, εφ' όσον η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα γίνεται για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Στην περίπτωση αυτή ο Πρόεδρος της Αρχής ή ο αναπληρωτής του προβαίνει σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες και έχει ελεύθερη πρόσβαση στο αρχείο.

6. Δεδομένα που αφορούν την υγεία γνωστοποιούνται στο υποκείμενο μέσω ιατρού.

Άρθρο 13: Δικαίωμα αντίρρησης

1. Το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προβάλλει οποτεδήποτε αντιρρήσεις για την επεξεργασία δεδομένων που το αφορούν. Οι αντιρρήσεις απευθύνονται εγγράφως στον υπεύθυνο επεξεργασίας και πρέπει να περιέχουν αίτημα για συγκεκριμένη ενέργεια, όπως διόρθωση, προσωρινή μη χρησιμοποίηση, δέσμευση, μη διαβίβαση ή διαγραφή. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει την υποχρέωση να απαντήσει εγγράφως επί των αντιρρήσεων μέσα σε αποκλειστική προθεσμία δεκαπέντε (15) ημερών. Στην απάντησή του οφείλει να ενημερώσει το υποκείμενο για τις ενέργειες στις οποίες προέβη ή, ενδεχομένως, για τους λόγους που δεν ικανοποίησε το αίτημα. Η απάντηση σε περίπτωση απόρριψης των αντιρρήσεων πρέπει να κοινοποιείται και στην Αρχή.

2. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν απαντήσει εμπροθέσμως ή η απάντησή του δεν είναι ικανοποιητική, το υποκείμενο των δεδομένων έχει δικαίωμα να προσφύγει στην Αρχή και να ζητήσει την εξέταση των αντιρρήσεών του. Εάν η Αρχή πιθανολογήσει ότι οι αντιρρήσεις είναι εύλογες και ότι συντρέχει κίνδυνος σοβαρής βλάβης του υποκειμένου από την συνέχιση της επεξεργασίας, μπορεί να επιβάλλει την άμεση αναστολή της επεξεργασίας έως ότου εκδώσει οριστική απόφαση επί των αντιρρήσεων.

3. Καθένας έχει δικαίωμα να δηλώσει στην Αρχή ότι δεδομένα που τον αφορούν δεν επιθυμεί να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας από οποιονδήποτε, για λόγους προώθησης πωλήσεων αγαθών ή παροχής υπηρεσιών εξ αποστάσεως. Η Αρχή τηρεί μητρώο με τα στοιχεία ταυτότητας των ανωτέρω. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας των σχετικών αρχείων έχουν την υποχρέωση να συμβουλευονται πριν από κάθε επεξεργασία το εν λόγω μητρώο και να διαγράφουν από το αρχείο τους τα πρόσωπα της παραγράφου αυτής.

Άρθρο 14: Δικαίωμα προσωρινής δικαστικής προστασίας

1. Καθένας έχει δικαίωμα να ζητήσει από το αρμόδιο κάθε φορά δικαστήριο την άμεση αναστολή ή μη εφαρμογή πράξης ή απόφασης που τον θίγει, την οποία έχει λάβει διοικητική αρχή, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων ή φυσικό πρόσωπο αποκλειστικά με αυτοματοποιημένη επεξεργασία στοιχείων, εφόσον η επεξεργασία αυτή αποβλέπει στην αξιολόγηση της προσωπικότητάς του και ιδίως της αποδοτικότητάς του στην εργασία, της οικονομικής φερεγγυότητάς του, της αξιοπιστίας του και της εν γένει συμπεριφοράς του.

2. Το δικαίωμα του παρόντος άρθρου μπορεί να ικανοποιηθεί και όταν δεν συντρέχουν οι λοιπές ουσιαστικές προϋποθέσεις της προσωρινής δικαστικής προστασίας, όπως προβλέπονται κάθε φορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ - Αρχή προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Άρθρο 15: Σύσταση - αποστολή - νομική φύση

1. Συνιστάται Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Αρχή), με αποστολή την εποπτεία της εφαρμογής του παρόντος νόμου και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και την ενάσκηση των αρμοδιοτήτων που της ανατίθενται κάθε φορά.

2. Η Αρχή αποτελεί ανεξάρτητη δημόσια αρχή, έχει δικό της προϋπολογισμό και εξυπηρετείται από δική της γραμματεία. Η Αρχή δεν υπόκειται σε οποιονδήποτε διοικητικό έλεγχο. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους τα μέλη της Αρχής απολαύουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Η Αρχή υπάγεται στον Υπουργό Δικαιοσύνης και εδρεύει στην Αθήνα.

3. Τον προϋπολογισμό της Αρχής εισηγείται ο Υπουργός Δικαιοσύνης, ύστερα από πρόταση της Αρχής. Ποσοστό των κάθε είδους εσόδων του Δημοσίου από την εφαρμογή του παρόντος νόμου, συμπεριλαμβανομένων των παραβόλων και προστίμων που επιβάλλει η Αρχή, διατίθεται για τις ανάγκες της Αρχής. Το ποσοστό αυτό καθορίζεται κάθε φορά με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης.

Άρθρο 16: Συγκρότηση της Αρχής

1. Η Αρχή συγκροτείται από έναν δικαστικό λειτουργό βαθμού Συμβούλου της Επικρατείας ή αντίστοιχου και άνω, ως Πρόεδρο, και έξι μέλη ως εξής:

α) Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ σε γνωστικό αντικείμενο του δικαίου.

β) Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή ΑΕΙ σε γνωστικό αντικείμενο της πληροφορικής.

γ) Έναν καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή Α.Ε.Ι.

δ, ε, στ) Τρία πρόσωπα κύρους και εμπειρίας στον τομέα της προστασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Ο δικαστικός λειτουργός - Πρόεδρος και οι καθηγητές - μέλη μπορεί να είναι εν ενεργεία ή μη.

2. Ο Πρόεδρος της Αρχής είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης και διορίζεται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, ύστερα από εισήγηση του Υπουργού Δικαιοσύνης. Εάν για τη θέση του Προέδρου επιλεγεί εν ενεργεία δικαστικός λειτουργός, απαιτείται απόφαση του οικείου Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Με την ίδια διαδικασία επιλέγεται και διορίζεται ο αναπληρωτής του Προέδρου.

3. Τα μέλη της Αρχής διορίζονται με την εξής διαδικασία: ο Υπουργός Δικαιοσύνης υποβάλλει στον Πρόεδρο της Βουλής πρόταση για το διορισμό των έξι τακτικών μελών της Αρχής και των ισάριθμων αναπληρωτών τους. Η πρόταση περιλαμβάνει διπλάσιο αριθμό υποψηφίων. Ο Πρόεδρος της Βουλής διαβιβάζει την πρόταση στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας, η οποία διατυπώνει γνώμη. Τα τακτικά μέλη της Αρχής και οι αντίστοιχοι αναπληρωτές τους επιλέγονται από τη Διάσκεψη των Προέδρων. Οι επιλεγέντες διορίζονται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

4. Ο Πρόεδρος και τα μέλη της Αρχής διορίζονται με θητεία. Η θητεία τους είναι τετραετής και μπορεί να ανανεωθεί μία μόνο φορά. Κανείς δεν μπορεί να υπηρετήσει συνολικά περισσότερο από οκτώ (8) χρόνια. Η σύνθεση των έξι μελών της Αρχής ανανεώνεται κατά το ήμισυ ανά διετία. Μετά την πρώτη συγκρότηση της Αρχής, γίνεται κλήρωση μεταξύ των έξι τακτικών μελών της, ώστε τρία να έχουν τετραετή θητεία και τρία διετή.

5. Ο Πρόεδρος και τα μέλη της Αρχής διορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές, οι οποίοι πρέπει να διαθέτουν τις αυτές ιδιότητες και προσόντα. Οι αναπληρωτές του Προέδρου και των μελών μετέχουν στις συνεδριάσεις της Αρχής μόνο σε περίπτωση προσωρινής απουσίας ή κωλύματος του αντίστοιχου τακτικού. Με απόφασή του ο Πρόεδρος της Αρχής αναθέτει ειδικά καθήκοντα στους αναπληρωτές. Η θητεία του κάθε αναπληρωτή είναι ίση με τη θητεία του αντίστοιχου τακτικού.

Άρθρο 17: Κωλύματα - ασυμβίβαστα μελών της Αρχής

Δεν μπορεί να διορισθεί μέλος της Αρχής :

α) Υπουργός, υφυπουργός, γενικός γραμματέας υπουργείου ή αυτοτελούς γενικής γραμματείας και βουλευτής.

β) Διοικητής, διευθυντής, διαχειριστής, μέλος του διοικητικού συμβουλίου ή ασκών διευθυντικά καθήκοντα εν γένει σε επιχείρηση η οποία παράγει, μεταποιεί, διαθέτει ή εμπορεύεται υλικά χρησιμοποιούμενα στην πληροφορική ή τις τηλεπικοινωνίες ή παρέχει υπηρεσίες σχετικές με την πληροφορική, τις τηλεπικοινωνίες ή την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα καθώς και οι συνδεδεμένοι με σύμβαση έργου με τέτοια επιχείρηση.

2. Εκπίπτει αυτοδικαίως από την ιδιότητα του μέλους της Αρχής όποιος, μετά το διορισμό του :

α) Αποκτά μία από τις ιδιότητες που συνιστούν κώλυμα διορισμού, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο.

β) Προβαίνει σε πράξεις ή αναλαμβάνει οποιαδήποτε εργασία ή έργο ή αποκτά άλλη ιδιότητα που, κατά την κρίση της Αρχής, δεν συμβιβάζονται με τα καθήκοντά του ως μέλους της Αρχής.

3. Στην διαπίστωση των ασυμβίβαστων της προηγούμενης παραγράφου προβαίνει η Αρχή, χωρίς συμμετοχή του μέλους της, στο πρόσωπο του οποίου ενδέχεται να συντρέχει το ασυμβίβαστο. Η Αρχή αποφασίζει ύστερα από ακρόαση του εν λόγω μέλους. Την διαδικασία κινεί είτε ο Πρόεδρος της Αρχής είτε ο Υπουργός Δικαιοσύνης.

4. Απώλεια της ιδιότητας βάσει της οποίας μέλος της Αρχής διορίστηκε, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 16 του παρόντος νόμου, συνεπάγεται την αυτοδίκαιη έκπτωσή του αν οφείλεται σε αμετάκλητη πειθαρχική ή ποινική καταδίκη.

Άρθρο 18: Υποχρεώσεις και δικαιώματα μελών της Αρχής

1. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους τα μέλη της Αρχής υπακούουν στη συνείδησή τους και το νόμο. Υπόκεινται στο καθήκον εχεμύθειας. Ως μάρτυρες ή πραγματογνώμονες μπορούν να καταθέτουν στοιχεία που αφορούν αποκλειστικά και μόνο την τήρηση των διατάξεων του παρόντος νόμου από υπεύθυνους επεξεργασίας. Το καθήκον εχεμύθειας υφίσταται και μετά την με οποιονδήποτε τρόπο αποχώρηση των μελών της Αρχής.

2. Με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης καθορίζονται οι μηνιαίες αποδοχές του Προέδρου και των μελών της Αρχής καθώς και η αποζημίωση τους για κάθε συνεδρίαση, κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη διάταξη. Στους αναπληρωτές καταβάλλεται το ένα τρίτο (1/3) των μηνιαίων αποδοχών των μελών της Αρχής και αποζημίωση για κάθε συνεδρίαση στην οποία μετέχουν. Οι διατάξεις για τις δαπάνες κινήσεως των μετακινουμένων προσώπων με εντολή του Δημοσίου για εκτέλεση υπηρεσίας που ισχύουν κάθε φορά έχουν εφαρμογή και για την μετακίνηση των μελών και των υπαλλήλων της Γραμματείας της Αρχής. Ο Πρόεδρος της Αρχής εκδίδει τις σχετικές εντολές μετακίνησης.

3. Για κάθε παράβαση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τον παρόντα νόμο, τα μέλη της Αρχής υπέχουν πειθαρχική ευθύνη. Την πειθαρχική αγωγή ασκεί ενώπιον του πειθαρχικού συμβουλίου ο Υπουργός Δικαιοσύνης για τον Πρόεδρο και τα μέλη της Αρχής και ο Πρόεδρος

της Αρχής για τα μέλη της. Το πειθαρχικό συμβούλιο συντίθεται από έναν Αντιπρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, ως πρόεδρο, έναν Αρεοπαγίτη, ένα Σύμβουλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και δύο Καθηγητές Α.Ε.Ι. σε γνωστικό αντικείμενο του δικαίου. Χρήη γραμματέα του συμβουλίου εκτελεί υπάλληλος της Αρχής. Ο πρόεδρος, τα μέλη και ο γραμματέας του συμβουλίου ορίζονται με ισάριθμους αναπληρωτές. Για τα μέλη του συμβουλίου που είναι δικαστικοί λειτουργοί απαιτείται απόφαση του οικείου ανώτατου δικαστικού συμβουλίου. Το συμβούλιο συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης με τριετή θητεία. Το συμβούλιο συνεδριάζει με την παρουσία τεσσάρων τουλάχιστον μελών, μεταξύ των οποίων οπωσδήποτε ο πρόεδρος ή ο αναπληρωτής του, και αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του προέδρου. Αν υπάρχουν περισσότερες από δύο γνώμες, οι ακολουθούντες την ασθενέστερη οφείλουν να προσχωρήσουν σε μία από τις επικρατέστερες. Το πειθαρχικό συμβούλιο αποφασίζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό την απαλλαγή ή την παύση του εγκαλουμένου. Η αμοιβή του προέδρου, των μελών και του γραμματέα του συμβουλίου καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης κατά παρέκκλιση κάθε άλλης διατάξεως.

4. Μέλος της Αρχής που, κατά παράβαση του παρόντος νόμου, γνωστοποιεί με οποιονδήποτε τρόπο δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που είναι προσिता σε αυτό λόγω της υπηρεσίας του ή αφήνει άλλον να λάβει γνώση αυτών, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον δύο εκατομμυρίων (2.000.000) δραχμών έως δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) δραχμών. Αν όμως τέλεσε την πράξη με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλο αθέμιτο όφελος ή να βλάψει άλλον, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν η πράξη του πρώτου εδαφίου τελέστηκε από αμέλεια επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών (3) μηνών και χρηματική ποινή.

Άρθρο 19: Αρμοδιότητες, λειτουργία και αποφάσεις της Αρχής

1. Η Αρχή έχει τις εξής ιδίως αρμοδιότητες:

α) Εκδίδει οδηγίες προς τον σκοπό ενιαίας εφαρμογής των ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

β) Καλεί και επικουρεί τα επαγγελματικά σωματεία και τις λοιπές ενώσεις φυσικών ή νομικών προσώπων που διατηρούν αρχεία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην κατάρτιση κωδίκων δεοντολογίας για την αποτελεσματικότερη προστασία της ιδιωτικής ζωής και των εν γένει δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών των φυσικών προσώπων στον τομέα της δραστηριότητάς τους.

γ) Απευθύνει συστάσεις και υποδείξεις στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή τους τυχόν εκπροσώπους τους και δίδει κατά την κρίση της δημοσιότητα σε αυτές.

δ) Χορηγεί τις άδειες που προβλέπουν οι διατάξεις του παρόντος νόμου και καθορίζει το ύψος των σχετικών παραβόλων.

ε) Καταγγέλλει τις παραβάσεις των διατάξεων του παρόντος νόμου στις αρμόδιες διοικητικές και δικαστικές αρχές.

στ) Επιβάλλει τις κατά το άρθρο 21 του παρόντος νόμου διοικητικές κυρώσεις.

ζ) Αναθέτει σε μέλος ή μέλη της τη διενέργεια διοικητικών εξετάσεων.

η) Ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας διοικητικούς ελέγχους σε κάθε αρχείο. Έχει προς τούτο δικαίωμα προσβάσεως στα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και συλλογής κάθε πληροφορίας για τους σκοπούς του ελέγχου, χωρίς να μπορεί να της αντιταχθεί κανενός είδους απόρρητο. Κατ' εξαίρεση, η Αρχή δεν έχει πρόσβαση στα στοιχεία ταυτότητας συνεργατών που περιέχονται σε αρχεία που τηρούνται για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Τον έλεγχο διενεργεί μέλος ή μέλη της Αρχής ή υπάλληλος της Γραμματείας, ειδικά προς τούτο εντεταλμένος από τον Πρόεδρο της Αρχής. Κατά τον έλεγχο αρχείων που τηρούνται για λόγους εθνικής ασφαλείας παρίσταται αυτοπροσώπως ο Πρόεδρος της Αρχής.

θ) Γνωμοδοτεί για κάθε ρύθμιση που αφορά την επεξεργασία και προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

ι) Εκδίδει κανονιστικές πράξεις για τη ρύθμιση ειδικών, τεχνικών και λεπτομερειακών θεμάτων, στα οποία αναφέρεται ο παρών νόμος.

ια) Ανακοινώνει στη Βουλή παραβάσεις των ρυθμίσεων που αφορούν την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

ιβ) Συντάσσει κάθε χρόνο έκθεση για την εκτέλεση της αποστολής της κατά το προηγούμενο ημερολογιακό έτος. Στην έκθεση επισημαίνονται και οι τυχόν ενδεικνυόμενες νομοθετικές μεταβολές στον τομέα της προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Η έκθεση υποβάλλεται από τον Πρόεδρο της Αρχής στον Πρόεδρο της Βουλής και τον Πρωθυπουργό και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως με ευθύνη της Αρχής, η οποία μπορεί να δώσει και άλλου είδους δημοσιότητα στην έκθεση.

ιγ) Εξετάζει παράπονα σχετικά με την εφαρμογή του νόμου και την προστασία των δικαιωμάτων των αιτούντων όταν αυτά θίγονται από την επεξεργασία δεδομένων που τους αφορούν και αιτήσεις με τις οποίες ζητείται ο έλεγχος και η εξακρίβωση της νομιμότητας των επεξεργασιών αυτών και ενημερώνει τους αιτούντες για τις σχετικές ενέργειές της.

ιδ) Συνεργάζεται με αντίστοιχες αρχές άλλων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης σε ζητήματα σχετικά με την άσκηση των αρμοδιοτήτων της.

2. Η Αρχή συνεδριάζει τακτικώς ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου. Συνεδριάζει εκτάκτως ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου ή αίτηση δύο τουλάχιστον μελών της. Οι αποφάσεις της Αρχής λαμβάνονται με πλειοψηφία τουλάχιστον τεσσάρων μελών της. Σε περίπτωση ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου ή του αναπληρωτή του.

3. Η Αρχή μπορεί να συνεδριάζει και σε τμήματα συντιθέμενα από τρία τουλάχιστον τακτικά ή αναπληρωματικά μέλη και προεδρευόμενα από τον Πρόεδρο της Αρχής ή τον αναπληρωτή του. Ο κανονισμός λειτουργίας της ρυθμίζει περαιτέρω τη σύνθεση, τους όρους λειτουργίας των τμημάτων και την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ ολομέλειας και τμημάτων. Αποφάσεις των τμημάτων μπορούν να τροποποιούνται ή ανακαλούνται από την ολομέλεια. Η Αρχή καταρτίζει τον κανονισμό λειτουργίας της, με τον οποίο ρυθμίζονται ιδίως η κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των μελών της, η προηγούμενη ακρόαση των ενδιαφερομένων, θέματα πειθαρχικής διαδικασίας και ο τρόπος διεξαγωγής των κατά την περίπτωση η' της παρ. 1 του παρόντος άρθρου ελέγχων.

4. Η Αρχή τηρεί τα ακόλουθα μητρώα :

α) Μητρώο Αρχείων και Επεξεργασιών, στο οποίο περιλαμβάνονται τα αρχεία και οι

επεξεργασίες που γνωστοποιούνται στην Αρχή.

β) Μητρώο Αδειών, στο οποίο περιλαμβάνονται οι άδειες που εκδίδει η Αρχή για την ίδρυση και λειτουργία αρχείων που περιέχουν ευαίσθητα δεδομένα.

γ) Μητρώο Διασυνδέσεων, στο οποίο περιλαμβάνονται οι δηλώσεις και οι άδειες που εκδίδει η Αρχή για τη διασύνδεση αρχείων.

δ) Μητρώο προσώπων που δεν επιθυμούν να περιλαμβάνονται σε αρχεία, τα οποία έχουν ως σκοπό την προώθηση προμήθειας αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών εξ αποστάσεως.

ε) Μητρώο Αδειών Διαβίβασης, στο οποίο καταχωρίζονται οι άδειες διαβίβασης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

στ) Μητρώο Απόρρητων Αρχείων, στο οποίο καταχωρίζονται, με απόφαση της Αρχής ύστερα από αίτηση του εκάστοτε υπεύθυνου επεξεργασίας, αρχεία που τηρούν τα Υπουργεία Εθνικής Άμυνας και Δημόσιας Τάξης καθώς και η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Στο Μητρώο Απόρρητων Αρχείων καταχωρίζονται και οι διασυνδέσεις με ένα τουλάχιστον αρχείο της περίπτωσης αυτής.

5. Καθένας έχει πρόσβαση στα υπό στοιχεία α, β, γ, δ και ε μητρώα της προηγούμενης παραγράφου. Ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου και με απόφαση της Αρχής είναι δυνατό να επιτραπεί εν όλω ή εν μέρει, η πρόσβαση και στο Μητρώο Απόρρητων Αρχείων. Ύστερα από αίτηση του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του εκπροσώπου του και με απόφαση της Αρχής είναι δυνατόν να απαγορευθεί, εν όλω ή εν μέρει, η πρόσβαση στο Μητρώο Αδειών Διαβίβασης, εφ' όσον από αυτήν θα προέκυπτε κίνδυνος για την ιδιωτική ζωή τρίτου, την εθνική ασφάλεια, τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της χώρας που απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις.

6. Ο Πρόεδρος εκπροσωπεί την Αρχή ενώπιον κάθε άλλης αρχής, καθώς και σε επιτροπές και ομάδες, συνεδριάσεις και συνόδους οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και άλλων διεθνών οργανισμών και οργάνων που προβλέπονται από διεθνείς συμβάσεις ή στις οποίες μετέχουν εκπρόσωποι αντίστοιχων αρχών άλλων χωρών. Ο Πρόεδρος μπορεί να αναθέτει την εκπροσώπηση της Αρχής σε μέλος της, αναπληρωτή ή και υπάλληλο του κλάδου ελεγκτών της Γραμματείας.

7. Στον Πρόεδρο της Αρχής ανήκει η ευθύνη της λειτουργίας της καθώς και της λειτουργίας της Γραμματείας. Ο Πρόεδρος μπορεί να εξουσιοδοτεί μέλος της Αρχής ή τον προϊστάμενο της Γραμματείας ή προϊστάμενο υπηρεσίας της Γραμματείας να υπογράφει με "εντολή Προέδρου" έγγραφα, εντάλματα πληρωμής ή άλλες πράξεις. Ο Πρόεδρος είναι ο διοικητικός προϊστάμενος του προσωπικού της Γραμματείας, ασκεί την επ' αυτού πειθαρχική εξουσία και μπορεί να επιβάλλει πειθαρχική ποινή το πολύ προστίμου ίσου προς το ήμισυ των μηνιαίων αποδοχών του εγκαλουμένου.

7α. Όταν η προστασία του ατόμου από την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων επιβάλλει την άμεση λήψη απόφασης, ο Πρόεδρος μπορεί ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου, να εκδίδει προσωρινή διαταγή για άμεση, ολική ή μερική, αναστολή της επεξεργασίας ή της λειτουργίας του αρχείου. Η διαταγή ισχύει μέχρι την έκδοση της οριστικής απόφασης από την Αρχή. Την παραπάνω αρμοδιότητα έχει και η Αρχή, όταν επιλαμβάνεται επί του θέματος.

8. Οι κανονιστικές αποφάσεις της Αρχής δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Οι λοιπές αποφάσεις της Αρχής ισχύουν από την έκδοση ή την κοινοποίησή τους.

9. Ένδικα βοηθήματα κατά των αποφάσεων της Αρχής μπορεί να ασκεί και το Δημόσιο. Το ένδικο βοήθημα ασκεί ο κατά περίπτωση αρμόδιος υπουργός. Σε κάθε δίκη που αφορά απόφαση της Αρχής διάδικος είναι η ίδια εκπροσωπούμενη από τον πρόεδρο. Η παράσταση στο δικαστήριο γίνεται είτε από μέλος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους είτε από μέλος της Αρχής, τακτικό ή αναπληρωματικό, ή ελεγκτή που είναι δικηγόρος και ενεργεί με εντολή του Προέδρου χωρίς αμοιβή.

10. Κάθε δημόσια αρχή παρέχει τη συνδρομή της στην Αρχή.

Άρθρο 20: Γραμματεία της Αρχής

1. Η Αρχή εξυπηρετείται από Γραμματεία. Η Γραμματεία λειτουργεί σε επίπεδο Διευθύνσεως. Η υπηρεσιακή κατάσταση των υπαλλήλων της διέπεται από τις διατάξεις που ισχύουν εκάστοτε για τους δημόσιους διοικητικούς υπαλλήλους.

2. Η οργάνωση της Γραμματείας, η διαίρεση της σε τμήματα και γραφεία και οι επί μέρους αρμοδιότητες τούτων, ο αριθμός των θέσεων του προσωπικού κατά κλάδους και ειδικότητες και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια καθορίζονται με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης & Αποκέντρωσης, Οικονομικών και Δικαιοσύνης, ύστερα από εισήγηση της Αρχής, η οποία διατυπώνεται μέσα σε δύο (2) μήνες από τη συγκρότησή της. Με το αυτό διάταγμα προβλέπεται συγκρότηση, ως υπηρεσιακής μονάδας της Γραμματείας, τμήματος Ελεγκτών, η πρόσληψη και η υπηρεσιακή κατάσταση των υπαλλήλων του οποίου ρυθμίζεται κατά παρέκκλιση από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Ο προϊστάμενος της Γραμματείας προέρχεται υποχρεωτικά από τον κλάδο ελεγκτών. Ο αριθμός των θέσεων του πάσης φύσεως προσωπικού της Γραμματείας δεν μπορεί να υπερβαίνει τις τριάντα (30).

3. Η πλήρωση των θέσεων της Γραμματείας γίνεται σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για την πρόσληψη δημόσιων υπαλλήλων. Ειδικά για τους υπαλλήλους του κλάδου ελεγκτών της Γραμματείας η πρόσληψή τους γίνεται από την Αρχή, με επιλογή ή διαγωνισμό, ύστερα από προκήρυξή της.

4. Τα θέματα υπηρεσιακής κατάστασης του προσωπικού της Γραμματείας κρίνονται από υπηρεσιακό συμβούλιο, που συγκροτείται με απόφαση του Προέδρου της Αρχής και αποτελείται από δύο (2) μέλη της, έναν (1) υπάλληλο που ορίζεται από αυτήν και δύο (2) αιρετούς εκπροσώπους των υπαλλήλων. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις για τα υπηρεσιακά συμβούλια του προσωπικού των δημόσιων υπηρεσιών και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

5. Οι τακτικοί υπάλληλοι της Γραμματείας της Αρχής υπάγονται ως προς την επικουρική ασφάλισή τους στο Ταμείο Αρωγής Προσωπικού Υπηρεσιών Αρμοδιότητας Υπουργείου Δικαιοσύνης. Όσοι προέρχονται από άλλες υπηρεσίες μπορούν να διατηρήσουν τα ταμεία ασφαλίσεως της προηγούμενης υπηρεσίας τους. Οι υπάλληλοι της Γραμματείας ασφαλιζονται υποχρεωτικώς στο Ταμείο Νομικών, υπό τους αυτούς όρους με τους οποίους ασφαλιζονται και οι λοιποί έμμισθοι ασφαλισμένοι του. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και επί των υπαλλήλων που μετατάσσονται στη Γραμματεία της Αρχής από νομικά πρόσωπα

ιδιωτικού δικαίου.

6. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος, η πλήρωση των θέσεων προϊσταμένων υπηρεσιακών μονάδων της Γραμματείας, εκτός του Τμήματος Ελεγκτών, γίνεται ύστερα από προκήρυξη της Αρχής, είτε με μετάταξη υπαλλήλων βαθμού Α' ή αντίστοιχου του Δημοσίου ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, είτε με διορισμό. Διορισμός γίνεται μόνο στις θέσεις που δεν θα πληρωθούν με μετάταξη. Η επιλογή των μετατασσομένων ή διοριζομένων γίνεται από την Αρχή. Ο διορισμός των επιλεγομένων από την Αρχή γίνεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης και η μετάταξη με απόφαση του ίδιου και του οικείου Υπουργού. Για την μετάταξη δεν απαιτείται γνώμη του οικείου υπηρεσιακού συμβουλίου της υπηρεσίας από την οποία μετατάσσεται ο υπάλληλος. Τον προϊστάμενο της Γραμματείας επιλέγει η Αρχή από τους υπαλλήλους του κλάδου ελεγκτών, κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη διάταξη.

7. Κατά την πρώτη εφαρμογή του παρόντος οι λοιπές θέσεις της Γραμματείας πληρούνται με τις προϋποθέσεις και την διαδικασία της προηγούμενης παραγράφου. Προτιμούνται υποψήφιοι που έχουν αποδεδειγμένη εμπειρία σε θέματα πληροφορικής. Για τους υπαλλήλους του κλάδου ελεγκτών ισχύουν οι διατάξεις της παρ. 3 του παρόντος άρθρου.

8. Ο χρόνος της προηγούμενης υπηρεσίας των μετατασσομένων από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου λογίζεται ως χρόνος πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας για κάθε συνέπεια.

9. Οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 18 εφαρμόζονται και επί των υπαλλήλων της Γραμματείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄ - Κυρώσεις

Άρθρο 21: Διοικητικές κυρώσεις

1. Η Αρχή επιβάλλει στους υπεύθυνους επεξεργασίας ή στους τυχόν εκπροσώπους τους τις ακόλουθες διοικητικές κυρώσεις, για παράβαση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τον παρόντα νόμο και από κάθε άλλη ρύθμιση που αφορά την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα:

α) Προειδοποίηση, με αποκλειστική προθεσμία για άρση της παράβασης.

β) Πρόστιμο ποσού από τριακόσιες χιλιάδες (300.000) έως πενήντα εκατομμύρια (50.000.000) δραχμές.

γ) Προσωρινή ανάκληση άδειας.

δ) Οριστική ανάκληση άδειας.

ε) Καταστροφή αρχείου ή διακοπή επεξεργασίας και καταστροφή των σχετικών δεδομένων.

2. Οι υπό στοιχεία β, γ, δ και ε διοικητικές κυρώσεις της προηγούμενης παραγράφου επιβάλλονται πάντοτε ύστερα από ακρόαση του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του εκπροσώπου του. Είναι ανάλογες προς τη βαρύτητα της παράβασης που καταλογίζεται. Οι υπό στοιχεία γ, δ και ε διοικητικές κυρώσεις επιβάλλονται σε περιπτώσεις ιδιαίτερα σοβαρής ή καθ' υποτροπή

παράβασης. Πρόστιμο μπορεί να επιβληθεί σωρευτικά και με τις υπό στοιχεία γ, δ και ε κυρώσεις. Εάν επιβληθεί η κύρωση της καταστροφής αρχείου, για την καταστροφή ευθύνεται ο υπεύθυνος επεξεργασίας αρχείου, στον οποίο μπορεί να επιβληθεί και πρόστιμο για μη συμμόρφωση.

3. Τα ποσά των προστίμων της παρ. 1 μπορεί να αναπροσαρμόζονται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης, ύστερα από πρόταση της Αρχής.

4. Οι πράξεις της Αρχής με τις οποίες επιβάλλονται πρόστιμα συνιστούν εκτελεστό τίτλο και επιδίδονται στον υπεύθυνο επεξεργασίας ή τον τυχόν εκπρόσωπό του. Η είσπραξη των προστίμων γίνεται κατά τις διατάξεις του Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ). ▲

Άρθρο 22: Ποινικές κυρώσεις

1. Όποιος παραλείπει να γνωστοποιήσει στην Αρχή, κατά το άρθρο 6 του παρόντος νόμου τη σύσταση και λειτουργία αρχείου ή οποιαδήποτε μεταβολή στους όρους και τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της άδειας που προβλέπεται από την παρ. 3 του άρθρου 7 του παρόντος νόμου, τιμωρείται με φυλάκιση έως τριών (3) ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών έως πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) δραχμών.

2. Όποιος κατά παράβαση του άρθρου 7 του παρόντος νόμου διατηρεί αρχείο χωρίς άδεια ή κατά παράβαση των όρων και προϋποθέσεων της άδειας της Αρχής, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών έως πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) δραχμών.

3. Όποιος κατά παράβαση του άρθρου 8 του παρόντος νόμου προβαίνει σε διασύνδεση αρχείων χωρίς να την γνωστοποιήσει στην Αρχή, τιμωρείται με φυλάκιση έως τριών (3) ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών έως πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) δραχμών. Όποιος προβαίνει σε διασύνδεση αρχείων χωρίς την άδεια της Αρχής, όπου αυτή απαιτείται ή κατά παράβαση των όρων της άδειας που του έχει χορηγηθεί, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών έως πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) δραχμών.

4. Όποιος χωρίς δικαίωμα επεμβαίνει με οποιονδήποτε τρόπο σε αρχείο δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ή λαμβάνει γνώση των δεδομένων αυτών ή τα αφαιρεί, αλλοιώνει, βλάπτει, καταστρέφει, επεξεργάζεται, μεταδίδει, ανακοινώνει, τα καθιστά προσιτά σε μη δικαιούμενα πρόσωπα ή επιτρέπει στα πρόσωπα αυτά να λάβουν γνώση των εν λόγω δεδομένων, ή τα εκμεταλλεύεται με οποιονδήποτε τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή και αν πρόκειται για ευαίσθητα δεδομένα με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών έως δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) δραχμών, αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλες διατάξεις.

5. Υπεύθυνος επεξεργασίας που δεν συμμορφώνεται με τις αποφάσεις της Αρχής που εκδίδονται για την ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 12, για την ικανοποίηση του δικαιώματος αντίρρησης, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 13, καθώς και με πράξεις επιβολής των διοικητικών κυρώσεων των περιπτώσεων γ', δ' και ε' της παρ. 1 του άρθρου 21 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο (2) ετών και με χρηματική ποινή τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών έως πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) δραχμών. Με τις ποινές του προηγούμενου εδαφίου τιμωρείται ο υπεύθυνος επεξεργασίας που διαβιβάζει δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα κατά παράβαση του άρθρου 9 καθώς και εκείνος που δεν συμμορφώνεται προς την δικαστική απόφαση του άρθρου 14 του παρόντος νόμου.

6. Αν ο υπαίτιος των πράξεων των παρ. 1 έως 5 του παρόντος άρθρου είχε σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος, ή να βλάψει τρίτον, επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα (10) ετών και χρηματική ποινή τουλάχιστον δύο εκατομμυρίων (2.000.000) δραχμών έως δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) δραχμών.
7. Αν από τις πράξεις των παρ. 1 έως και 5 του παρόντος άρθρου προκλήθηκε κίνδυνος για την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος ή για την εθνική ασφάλεια, επιβάλλεται κάθειρξη και χρηματική ποινή τουλάχιστον πέντε εκατομμυρίων (5.000.000) δραχμών έως δέκα εκατομμυρίων (10.000.000) δραχμών.
8. Αν οι πράξεις των παρ. 1 έως 5 του παρόντος άρθρου τελέσθηκαν από αμέλεια, επιβάλλεται φυλάκιση έως τριών (3) ετών και χρηματική ποινή.
9. Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου, αν υπεύθυνος επεξεργασίας δεν είναι φυσικό πρόσωπο, ευθύνεται ο εκπρόσωπος του νομικού προσώπου ή ο επικεφαλής της δημόσιας αρχής ή υπηρεσίας ή οργανισμού αν ασκεί και ουσιαστικά τη διοίκηση ή διεύθυνση αυτών.
10. Για τα εγκλήματα του παρόντος άρθρου ο Πρόεδρος και τα μέλη της Αρχής καθώς και οι προς τούτο ειδικά εντεταλμένοι υπάλληλοι του τμήματος ελεγκτών της Γραμματείας, είναι ειδικοί ανακριτικοί υπάλληλοι και έχουν όλα τα δικαιώματα που προβλέπει σχετικά ο Κώδικας Ποινικής Δικονομίας. Μπορούν να διενεργούν προανάκριση και χωρίς εισαγγελική παραγγελία, όταν πρόκειται για αυτόφωρο κακούργημα ή πλημμέλημα ή υπάρχει κίνδυνος από την αναβολή.
11. Για τα εγκλήματα της παρ. 5 του παρόντος άρθρου καθώς επίσης και σε κάθε άλλη περίπτωση όπου προηγήθηκε διοικητικός έλεγχος από την Αρχή, ο Πρόεδρος αυτής ανακοινώνει γραπτώς στον αρμόδιο εισαγγελέα οτιδήποτε αποτέλεσε αντικείμενο έρευνας από την Αρχή και διαβιβάζει σε αυτόν όλα τα στοιχεία και τις αποδείξεις.
12. Η προανάκριση για τα εγκλήματα του παρόντος άρθρου περατώνεται μέσα σε δύο (2) το πολύ μήνες από την άσκηση της ποινικής δίωξης και εφόσον υπάρχουν αποχρώσεις ενδείξεις για την παραπομπή του κατηγορουμένου σε δίκη, η δικάσιμος ορίζεται σε ημέρα που δεν απέχει περισσότερο από τρεις (3) μήνες από το πέρας της προανάκρισης ή αν η παραπομπή έγινε με βούλευμα δύο (2) μήνες από τότε που αυτό έγινε αμετάκλητο. Σε περίπτωση εισαγωγής της υπόθεσης με απευθείας κλήση του κατηγορουμένου στο ακροατήριο δεν επιτρέπεται η προσφυγή κατά του κλητηρίου θεσπίσματος.
13. Δεν επιτρέπεται αναβολή της δίκης για τα εγκλήματα του παρόντος άρθρου παρά μόνον μία φορά για εξαιρετικά σοβαρό λόγο. Στην περίπτωση αυτή ορίζεται ρητή δικάσιμος, που δεν απέχει περισσότερο από δύο (2) μήνες και η υπόθεση εκδικάζεται κατ' εξαίρεση πρώτη. Τα κακούργηματα που προβλέπονται από τον παρόντα νόμο υπάγονται στην αρμοδιότητα του δικαστηρίου των εφετών.

Άρθρο 23: Αστική ευθύνη

1. Φυσικό πρόσωπο ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, που κατά παράβαση του παρόντος νόμου, προκαλεί περιουσιακή βλάβη, υποχρεούται σε πλήρη αποζημίωση. Αν προκάλεσε ηθική βλάβη, υποχρεούται σε χρηματική ικανοποίηση. Η ευθύνη υπάρχει και όταν ο υπόχρεος όφειλε να γνωρίζει την πιθανότητα να επέλθει βλάβη σε άλλον.
2. Η κατά το άρθρο 932 ΑΚ χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης για παράβαση του παρόντος νόμου ορίζεται κατ' ελάχιστο στο ποσό των δύο εκατομμυρίων (2.000.000) δραχμών,

εκτός αν ζητήθηκε από τον ενάγοντα μικρότερο ποσό ή η παράβαση οφείλεται σε αμέλεια. Η χρηματική αυτή ικανοποίηση επιδικάζεται ανεξαρτήτως από την αιτούμενη αποζημίωση για περιουσιακή βλάβη.

3. Οι απαιτήσεις του παρόντος άρθρου εκδικάζονται κατά τα άρθρα 664 - 676 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ανεξάρτητα από την τυχόν έκδοση ή μη απόφασης της Αρχής ή την τυχόν άσκηση ποινικής δίωξης, καθώς και από την αναστολή ή αναβολή της για οποιοδήποτε λόγο. Η απόφαση του δικαστηρίου εκδίδεται μέσα σε δύο (2) μήνες από την πρώτη συζήτηση στο ακροατήριο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄ - Τελικές - μεταβατικές διατάξεις

Άρθρο 24: Υποχρεώσεις υπεύθυνου επεξεργασίας

1. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας αρχείων τα οποία λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, υποχρεούνται να υποβάλλουν την κατά το άρθρο 6 γνωστοποίηση λειτουργίας στην Αρχή μέσα σε έξι (6) μήνες από την έναρξη λειτουργίας της Αρχής.
2. Την ίδια υποχρέωση έχουν και οι υπεύθυνοι επεξεργασίας αρχείων με ευαίσθητα δεδομένα, τα οποία λειτουργούν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, προκειμένου να εκδοθεί η κατά την παρ. 3 του άρθρου 7 άδεια.
3. Για αρχεία που λειτουργούν και επεξεργασίες που εκτελούνται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου οι υπεύθυνοι επεξεργασίας οφείλουν να προβούν στην κατά την παρ. 1 του άρθρου 11 ενημέρωση των υποκειμένων μέσα σε έξι (6) μήνες από την έναρξη λειτουργίας της Αρχής. Η ενημέρωση, εφόσον αφορά μεγάλο αριθμό υποκειμένων μπορεί να γίνει και δια του τύπου. Στην περίπτωση αυτή τις λεπτομέρειες καθορίζει η Αρχή. Οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 11 έχουν εφαρμογή και εν προκειμένω.
4. Για τα εξ ολοκλήρου μη αυτοματοποιημένα αρχεία οι προθεσμίες των προηγούμενων παραγράφων είναι ενός (1) χρόνου.
5. Οι διατάξεις των άρθρων 11, 12, 13, και 19 παρ. 1 του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στο ποινικό μητρώο και στα υπηρεσιακά αρχεία που τηρούνται από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές για την εξυπηρέτηση των αναγκών της λειτουργίας της ποινικής δικαιοσύνης και στο πλαίσιο της λειτουργίας της.

Άρθρο 25: Έναρξη λειτουργίας της Αρχής

1. Μέσα σε εξήντα (60) μέρες από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, διορίζεται ο Πρόεδρος της Αρχής και ο αναπληρωτής του. Μέσα στην ίδια προθεσμία ο Υπουργός Δικαιοσύνης υποβάλλει στον Πρόεδρο της Βουλής πρόταση για τον διορισμό των τεσσάρων τακτικών μελών της Αρχής και των ισάριθμων αναπληρωτών τους.
2. Ο χρόνος της έναρξης λειτουργίας της Αρχής ορίζεται με απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης που εκδίδεται το αργότερο μέσα σε τέσσερις (4) μήνες μετά τη συγκρότηση της Αρχής. Από τον διορισμό των μελών της και έως την κατά τις παρ. 6 και 7 του άρθρου 20 του

παρόντος νόμου πλήρωση των θέσεων της Γραμματείας της, η Αρχή εξυπηρετείται από προσωπικό το οποίο αποσπάται προσωρινά σε αυτήν, με απόφασή της, κατά παρέκκλιση από κάθε άλλη διάταξη.

3. Έως ότου η Αρχή λειτουργήσει σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, η εκκαθάριση των δαπανών της γίνεται από τη Διεύθυνση Οικονομικού της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, σε βάρος του προϋπολογισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

4. Η κατά την παρ. 2 του παρόντος άρθρου απόφαση του Υπουργού Δικαιοσύνης για τον χρόνο έναρξης λειτουργίας της Αρχής δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και σε τέσσερις (4) τουλάχιστον ημερήσιες πολιτικές εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας που εκδίδονται στην Αθήνα και την Θεσσαλονίκη και σε δύο (2) τουλάχιστον ημερήσιες οικονομικές εφημερίδες.

Άρθρο 26: Έναρξη ισχύος

1. Η ισχύς των διατάξεων των άρθρων 15, 16, 17, 18 και 20 του παρόντος νόμου αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Η ισχύς των λοιπών διατάξεων αρχίζει από την κατά το προηγούμενο άρθρο έναρξη λειτουργίας της Αρχής.

Άρθρο – Εφημερίδα

«Θεσσαλονίκη»

Τίτλος:

"ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ Ετοιμάζει οδηγία για την "ανίχνευση της αλήθειας"

“Η φωνή αποτελεί προσωπικό δεδομένο όταν μπορεί να συσχετιστεί με συγκεκριμένο πρόσωπο”, αποφαινεται η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, η οποία θα δρομολογήσει την έκδοση οδηγίας, με την

οποία θα καθορίζονται οι όροι με τους οποίους οι εταιρείες “ανίχνευσης της αλήθειας” θα μπορούν κάνουν χρήση νέων τεχνολογιών. Η αρχή κοινοποίησε την απόφασή της αυτή (υπ’ αριθμ. 30/2008) στην ΑΔΑΕ, προκειμένου να εξετασθεί αν υπάρχει παραβίαση του απορρήτου των επικοινωνιών.

Όπως αναφέρεται στην απόφαση της αρχής, υπήρξε καταγγελία ότι πολίτης έλαβε μήνυμα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από τον διαχειριστή του ιστοτόπου με τίτλο “Για να μην σας κοροϊδέσει ποτέ κανείς” με το οποίο τον ενημέρωνε για την ύπαρξη μια νέας υπηρεσίας, αυτής του ανιχνευτή αλήθειας. Σύμφωνα με το μήνυμα αυτό, κάποιος καλώντας από σταθερό τηλέφωνο τον αριθμό 90 11 90 0270 και στη συνέχεια τον αριθμό του ατόμου με το οποίο επιθυμούσε να επικοινωνήσει, του δινόταν η δυνατότητα να διαπιστώσει με την ολοκλήρωση της συνομιλίας αν ο συνομιλητής του είπε αλήθεια ή ψέματα. Από την Αρχή έγινε έλεγχος στην εν λόγω εταιρεία και όπως αναφέρει στην απόφασή της διαπιστώθηκαν τα εξής: “Η χρησιμοποιούμενη εφαρμογή είναι ο Love Detector η οποία έχει ως βάση τον πυρήνα της εφαρμογής LVA (Layer Voice Analysis) της εταιρείας Nemesysco που εδρεύει στη Natania του Ισραήλ. Η Nemesysco αναπτύσσει λογισμικό ανάλυσης φωνής για στελέχη επιχειρήσεων, ιδιωτικούς ερευνητές, ειδικούς στην προστασία από ασφαλιστική απάτη, τραπεζικούς και οικονομικούς οργανισμούς καθώς και για την κάλυψη των αναγκών ατόμων τα οποία επιθυμούν να διαπιστώσουν την αλήθεια σε ιδιωτικές και μη εμπορικές υποθέσεις τους.

Η αναφερόμενη στην καταγγελία υπηρεσία λειτούργησε για το χρονικό διάστημα από 15.5.2005 έως 4.7.2005. Ο πολίτης καλούσε αρχικά από σταθερό τηλέφωνο τον αριθμό 90 11 90 0270 για να συνδεθεί με το τηλεφωνικό κέντρο της εταιρίας Newsphone Hellas SA και κατόπιν με το άτομο που επιθυμούσε να επικοινωνήσει. Όσο διαρκούσε η επικοινωνία του καλούντος με τον καλούμενο, η συνομιλία καταγραφόταν σε wav αρχείο και τηρούταν σε σύστημα της εταιρείας. Με την ολοκλήρωση της συνομιλίας, η εφαρμογή Love Detector επεξεργάζονταν το αρχείο αυτό αναλύοντας 129 φωνητικές παραμέτρους με τη μέθοδο Amir

Liberman και ανακοίνωνε το αποτέλεσμα στον καλούντα.

Με τον τερματισμό της κλήσης, το wav αρχείο που είχε δημιουργηθεί διαγράφονταν από το δίσκο του συστήματος της εταιρείας”.

“Η άρση του απορρήτου είναι επιτρεπτή μόνο υπό τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες που προβλέπονται από το άρθρο 19 του Συντάγματος. Η παράγραφος 2 του ιδίου άρθρου ορίζει ότι απαγορεύεται η ακρόαση, υποκλοπή, αποθήκευση ή άλλο είδος παρακολούθησης ή επιτήρησης των ηλεκτρονικών επικοινωνιών εκτός αν προβλέπεται από το νόμο”. Στην υπό εξέταση περίπτωση η συλλογή και αποθήκευση των δεδομένων (συνομιλία) δεν προβλέπεται από διάταξη νόμου.

Σεπ 22, 2008

Άρθρο – Εφημερίδα

«Αγγελιοφόρος»

Τίτλος: **“Τα προσωπικά μας δεδομένα στο σφυρί”**

Δουλειές με φούντες κάνει εταιρία η οποία πουλά προσωπικά στοιχεία ιδιωτών και επιχειρήσεων. Στέλνοντας ένα mail με τίτλο «Χρυσά πελατολόγια», καταστρατηγεί κάθε είδους ιδιωτικότητα και έναντι αντιτίμου προμηθεύει σε κάθε ενδιαφερόμενο, χωρίς να ελέγξει τους σκοπούς για τους οποίους θα

χρησιμοποιηθεί, λίστα τηλεφώνων και διευθύνσεων, οι οποίες καλύπτουν σχεδόν όλη την ελληνική επικράτεια. Αν απορούσατε πώς είναι δυνατόν να έχουν προσωπικά σας στοιχεία τόσες επιχειρήσεις, η απάντηση είναι μία και στενάχωρη: αγοράστηκαν με αντικαταβολή.

Ούτε ένα ούτε δύο

Τηλέφωνα και διευθύνσεις από 5.500.000 ιδιώτες και 950.0000 επιχειρήσεις εμπορεύεται με τη μορφή ενός προγράμματος που παραγγέλλεται με αντικαταβολή και εγκαθίσταται πανεύκολα σε οποιοδήποτε ηλεκτρονικό υπολογιστή μία επιχείρηση με έδρα την Αθήνα. Το πρόγραμμα αυτό δεν «αρκείται» στην αλφαβητική έκθεση των τηλεφώνων. Αντίθετα, ο κάτοχος του, έχει τη δυνατότητα να κατηγοριοποιήσει τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις που του διαθέτει το πρόγραμμα, τόσο γεωγραφικά, όσο και σε σχέση με την ιδιότητα ιδιωτών και επιχειρήσεων. Η λίστα αυτή, η οποία καλύπτει Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Κύπρο αλλά και ομογενείς σε 173 χώρες, προσφέρει στον κάτοχό της, ανάλογα με τον οβολό που θα διαθέσει, ετικετογράφο προκειμένου να εκτυπώνονται ετικέτες για μαζική αποστολή σε υποψήφιους πελάτες αλλά και σύστημα ονομαστικής προαναγνώρισης. Τι θα πει αυτό; Πολύ απλά, πληρώνοντας κάτι παραπάνω, το «πακέτο» προσφέρει στον πελάτη κι ένα σύστημα που του επιτρέπει, χτυπώντας το τηλέφωνό του, να ξέρει ποιος τον καλεί, τι επαγγέλλεται αλλά και τη διεύθυνσή του, αρκεί να βρίσκεται στη συγκεκριμένη λίστα.

Ο στόχος του «πολύτιμου» αυτού εργαλείου ξεκάθαρος και δηλωμένος στο ενημερωτικό mail: «Επηρεάζετε χιλιάδες υποψήφιους πελάτες για να αυξήσετε το κέρδος σας».

Με συνοπτικές διαδικασίες

Σε τηλεφωνική επικοινωνία που ήρθαμε με την εν λόγω επιχείρηση ως

υποψήφιοι πελάτες που ενδιαφερόμασταν για πελατολόγιο door to door πωλήσεων, ο υπεύθυνος δε φάνηκε να προβληματίζεται ιδιαίτερα ως προς το πού θα διοχετεύσει τον τεράστιο αυτόν όγκο από τηλέφωνα και διευθύνσεις. Μόνη του «έγνοια» αν το πακέτο που θα διαλέξουμε περιλαμβάνει τον ετικετογράφο και την προ-αναγνώριση κλήσεων. Μετά τα διαδικαστικά, η κουβέντα διακριτικά μεταφέρθηκε στο πού βρήκαν το προσωπικό μας mail. Εκεί ο επιχειρηματίας έκανε αναφορά σε άλλες λίστες με mail που έχουν δημοσιευτεί κατά καιρούς στο Ιντερνετ ή σε περιοδικά. Η ιδιωτική ζωή φαίνεται πως από καιρό έχει κοστολογηθεί και αυτή, με την αξία της να υπολογίζεται σε λίστες. Όσο για το οικονομικό διά ταύτα, 590 ευρώ έχει το «μαλλί» για τη βασική έκδοση με τα τηλέφωνα και τις διευθύνσεις και 990 για μία πληρέστερη, που περιλαμβάνει 120.000 mails και 70.000 fax, όλα σε ισχύ, όπως μας διαβεβαίωσε και ο υπεύθυνος του τμήματος πωλήσεων, ο οποίος μας προέτρεψε να βιαστούμε, γιατί η συγκεκριμένη προσφορά θα ίσχυε για μικρό χρονικό διάστημα. Πολύ καλή τιμή, αν σκεφτεί κανείς πως με 1.000 ευρώ το πολύ μπορείς να έχεις τα προσωπικά δεδομένα όλης σχεδόν της ελληνικής επικράτειας στον προσωπικό σου υπολογιστή...

Προστατευτείτε

Ο Ν. 2472/1997 περί προϋποθέσεων για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι παραπάνω από ξεκάθαρος για ανάλογες περιπτώσεις. Συγκεκριμένα, στην 3η παράγραφο του άρθρου 11, ο νόμος ξεκαθαρίζει πως «εάν τα δεδομένα (προσωπικού χαρακτήρα) ανακοινώνονται σε τρίτους, το υποκείμενο ενημερώνεται για την ανακοίνωση πριν από αυτούς».

Είναι, λοιπόν, εύλογο στη συνέχεια του νομοσχεδίου όχι μόνο να

προστατεύει τον ιδιώτη ή την επιχείρηση τα δεδομένα των οποίων χρησιμοποιούνται ερήμην τους αλλά να «αναγκάζει» και τους φακελωτές να δώσουν μία ξεκάθαρη εξήγηση για το πού βρήκαν τα προσωπικά σας δεδομένα, αν χρησιμοποιήθηκαν, σε ποιους παραδόθηκαν και για ποιο σκοπό. Αν η προφορική σας απαίτηση δε γίνει δεκτή, με ένα απλό συστημένο, κρατώντας την ταχυδρομική απόδειξη και αντίγραφο της επιστολής επικαλούμενοι το άρθρο 12 του 2472/1997, καλείτε σε γραπτή ενημέρωση ως προς την πηγή των προσωπικών σας στοιχείων. Αν ο κάτοχος των δεδομένων αρνηθεί να σας δώσει ικανοποιητική απάντηση εντός 15 ημερών, τότε τον λόγο έχει η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα. Σε κάθε περίπτωση, η σιωπηλή αποδοχή βοηθά στο να συνεχίζουν τα προσωπικά μας στοιχεία να φτάνουν στα χέρια όλο και περισσότερων επιτηδείων. Λίγο περισσότερη ενημέρωση, λοιπόν, και ίσως ελαττωθούν και τα τηλεφωνήματα τα οποία ξεκινούν με τη φράση: «Τηλεφωνώ από την τάδε εταιρία για μία ενημέρωση».

Αλέξανδρος Σαλαμέ

Σεπ 21, 2008

Πρωτόκολλο στη σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καταρτιζόμενο από το Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 34 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση

Επίσημη Εφημερίδα αριθ. 326 της 21/11/2001 σ. 0002 - 0008

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ

στη σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καταρτιζόμενο από το Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 34 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση

ΤΑ ΥΨΗΛΑ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ του παρόντος πρωτοκόλλου, κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΑ στην πράξη του Συμβουλίου της 16ης Οκτωβρίου 2001 για την κατάρτιση του πρωτοκόλλου στη σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

ΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ τα συμπεράσματα που εγκρίθηκαν κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Τάμπερε, στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, και την ανάγκη να τεθούν αμέσως σε εφαρμογή προκειμένου να επιτευχθεί ένας χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης,

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ τις συστάσεις των εμπειρογνομόνων με την ευκαιρία των εκθέσεων αμοιβαίας αξιολόγησης, που πραγματοποιήθηκαν βάσει της κοινής δράσης 97/827/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 5ης Δεκεμβρίου 1997, για τη δημιουργία μηχανισμού αξιολόγησης της εφαρμογής και της υλοποίησης, σε εθνικό επίπεδο, των διεθνών υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί στον τομέα της καταπολέμησης του οργανωμένου εγκλήματος(1),

ΠΕΠΕΙΣΜΕΝΑ για την ανάγκη να προβλεφθούν πρόσθετα μέτρα στον τομέα της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής επί ποινικών υποθέσεων με σκοπό την καταπολέμηση του εγκλήματος, περιλαμβανομένου κυρίως του οργανωμένου εγκλήματος, της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες και του οικονομικού εγκλήματος,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΚΟΛΟΥΘΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ, οι οποίες προσαρτώνται και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της σύμβασης για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή επί ποινικών υποθέσεων, μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της 29ης Μαΐου 2000(2), εφεξής καλουμένη "σύμβαση αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής του 2000".

Άρθρο 1

Αίτηση για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τραπεζικούς λογαριασμούς

1. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει, υπό τους όρους που καθορίζει το παρόν άρθρο, τα απαραίτητα μέτρα για να προσδιορίζει, απαντώντας σε αίτηση άλλου κράτους μέλους, κατά πόσον φυσικό ή νομικό πρόσωπο ως προς το οποίο διεξάγεται ποινική έρευνα κατέχει ή ελέγχει έναν ή περισσότερους λογαριασμούς πάσης

φύσεως σε οποιαδήποτε τράπεζα που ευρίσκεται στο έδαφός του και, εάν συμβαίνει πράγματι αυτό, να παρέχει όλες τις λεπτομέρειες των λογαριασμών αυτών.

Στις πληροφορίες περιλαμβάνονται επίσης, εφόσον τούτο ζητηθεί και κατά το μέτρο που τα σχετικά στοιχεία μπορούν να παρασχεθούν εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, οι λογαριασμοί για τους οποίους το διωκόμενο πρόσωπο έχει πληρεξουσιότητα.

2. Η προβλεπόμενη στο παρόν άρθρο υποχρέωση ισχύει μόνο στο μέτρο που η τράπεζα, στην οποία τηρείται ο λογαριασμός, έχει τις πληροφορίες αυτές.

3. Η προβλεπόμενη στο παρόν άρθρο υποχρέωση ισχύει μόνον εφόσον η έρευνα αφορά:

- αδίκημα που τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή ή περιοριστικό της ελευθερίας μέτρο ασφαλείας μέγιστης διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων ετών στο αιτούν κράτος και τουλάχιστον δύο ετών στο προς ό η αίτηση κράτος, ή

- αδίκημα που αναφέρεται στο άρθρο 2 της σύμβασης του 1995 για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβασης Europol) ή στο παράρτημα της σύμβασης, όπως έχει τροποποιηθεί, ή

- στο βαθμό που ενδεχομένως δεν καλύπτεται από τη σύμβαση Europol, αδίκημα που αναφέρεται στη σύμβαση του 1995 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς και στο πρωτόκολλο του 1996 ή στο δεύτερο πρωτόκολλο του 1997 της σύμβασης αυτής.

4. Η αιτούσα αρχή στην αίτησή της:

- δηλώνει γιατί θεωρεί ότι οι αιτούμενες πληροφορίες είναι πιθανόν να έχουν ουσιαστική σημασία για τους σκοπούς της έρευνας περί του αδικήματος,

- δηλώνει για ποιο λόγο πιθανολογεί ότι οι λογαριασμοί τηρούνται σε τράπεζες του προς ό η αίτηση κράτους μέλους και, στο βαθμό που διαθέτει σχετικές πληροφορίες, ποιες ενδέχεται να είναι οι τράπεζες αυτές,

- περιλαμβάνει κάθε διαθέσιμη πληροφορία η οποία ενδέχεται να διευκολύνει την εκτέλεση της αιτήσεως.

5. Τα κράτη μέλη δύνανται να εξαρτήσουν την εκτέλεση της κατά το παρόν άρθρο αιτήσεως από τους αυτούς όρους που εφαρμόζουν επί αιτήσεων έρευνας και κατάσχεσης.

6. Το Συμβούλιο μπορεί να αποφασίσει, σύμφωνα με το άρθρο 34 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, να επεκτείνει το πεδίο

εφαρμογής της παραγράφου 3.

Άρθρο 2

Αιτήσεις για την παροχή πληροφοριών επί τραπεζικών συναλλαγών

1. Κατόπιν αιτήσεως του αιτούντος κράτους, το προς ό η αίτηση κράτος παρέχει τα επί μέρους στοιχεία συγκεκριμένων τραπεζικών λογαριασμών και πράξεων που έχουν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου σχετικά με ένα ή περισσότερους λογαριασμούς που προσδιορίζονται στην αίτηση, συμπεριλαμβανομένων των επί μέρους στοιχείων οιαδήποτε λογαριασμού από τον οποίο ή προς τον οποίο έχει γίνει έμβασμα.
2. Η υποχρέωση που προβλέπεται στο παρόν άρθρο εφαρμόζεται μόνο κατά το μέτρο που η τράπεζα στην οποία τηρείται ο λογαριασμός διαθέτει τις πληροφορίες.
3. Το αιτούν κράτος μέλος δηλώνει στην αίτησή του γιατί θεωρεί τις αιτούμενες πληροφορίες σημαντικές για τους σκοπούς της έρευνας περί του αδικήματος.
4. Τα κράτη μέλη δύνανται να εξαρτήσουν την εκτέλεσή της κατά το παρόν άρθρο αιτήσεως από τους αυτούς όρους που εφαρμόζουν επί αιτήσεων έρευνας και κατάσχεσης.

Άρθρο 3

Αιτήσεις παρακολούθησης τραπεζικών συναλλαγών

1. Κάθε κράτος μέλος αναλαμβάνει να διασφαλίσει ότι, κατόπιν αιτήσεως άλλου κράτους μέλους, θα είναι σε θέση να παρακολουθεί, κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου, τις τραπεζικές πράξεις που πραγματοποιούνται σχετικά με ένα ή περισσότερους λογαριασμούς που προσδιορίζονται στην αίτηση και να κοινοποιεί τα σχετικά αποτελέσματα στο αιτούν κράτος μέλος.
2. Το αιτούν κράτος μέλος δηλώνει στην αίτησή του γιατί θεωρεί τις αιτούμενες πληροφορίες σημαντικές για το σκοπό της έρευνας περί του αδικήματος.
3. Η απόφαση περί παρακολούθησης λαμβάνεται σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση από τις αρμόδιες αρχές του προς ό η αίτηση κράτους μέλους, λαμβανομένης

δεόντως υπόψη της εθνικής νομοθεσίας του εν λόγω κράτους μέλους.

4. Οι πρακτικές λεπτομέρειες της παρακολούθησης συμφωνούνται μεταξύ των αρμόδιων αρχών του αιτούντος και του προς ό η αίτηση κράτους μέλους.

Άρθρο 4

Απόρρητο

Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να διασφαλίσει ότι οι τράπεζες δεν αποκαλύπτουν στον ενδιαφερόμενο πελάτη τους ή σε άλλα τρίτα πρόσωπα ότι έχουν διαβιβασθεί πληροφορίες στο αιτούν κράτος σύμφωνα με τα άρθρα 1, 2 ή 3 ή ότι διεξάγεται έρευνα.

Άρθρο 5

Υποχρέωση ενημέρωσης

Εάν η αρμόδια αρχή του προς ό η αίτηση κράτους μέλους, κατά την εκτέλεση αίτησης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, θεωρήσει ότι απαιτείται η διεξαγωγή ερευνών οι οποίες δεν προβλέπονταν αρχικά ή που δεν μπόρεσαν να προσδιορισθούν όταν υποβλήθηκε η αίτηση, ενημερώνει αμελλητί περί αυτού την αιτούσα αρχή προκειμένου αυτή να είναι σε θέση να προβεί σε περαιτέρω ενέργειες.

Άρθρο 6

Συμπληρωματικές αιτήσεις αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής

1. Όταν η αρμόδια αρχή του αιτούντος κράτους μέλους υποβάλλει αίτηση αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, η οποία είναι συμπληρωματική προηγούμενης αιτήσεως, δεν απαιτείται να παράσχει πληροφορίες οι οποίες είχαν ήδη παρασχεθεί κατά την αρχική αίτηση. Η συμπληρωματική αίτηση περιέχει τις πληροφορίες που απαιτούνται για την εξακρίβωση της αρχικής αίτησης.

2. Εάν, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, η αρμόδια αρχή που υπέβαλε την αίτηση αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής συμμετέχει στην εκτέλεση της αίτησης στο προς ό η αίτηση κράτος μέλος, δύναται, υπό την επιφύλαξη του άρθρου 6 παράγραφος 3 της σύμβασης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής του 2000, να υποβάλει συμπληρωματική αίτηση απευθείας στην αρμόδια αρχή του προς ο η

αίτηση κράτους μέλους κατά το χρόνο που βρίσκεται σε αυτό το κράτος.

Άρθρο 7

Τραπεζικό απόρρητο

Τα κράτη μέλη δεν επικαλούνται το τραπεζικό απόρρητο ως λόγο μη συνεργασίας όσον αφορά αίτηση αμοιβαίας συνδρομής άλλου κράτους μέλους.

Άρθρο 8

Φορολογικά αδικήματα

1. Η αίτηση αμοιβαίας συνδρομής δεν είναι δυνατόν να απορριφθεί για μόνο το λόγο ότι αφορά αδίκημα το οποίο το προς ό η αίτηση κράτος μέλος θεωρεί ως φορολογικό αδίκημα.

2. Εάν ένα κράτος μέλος εξήρησε την εκτέλεση αίτησης για έρευνα και κατάσχεση από τον όρο ότι το αδίκημα για το οποίο κατετέθη η αίτηση τιμωρείται και σύμφωνα με την νομοθεσία του, ο όρος αυτός λογίζεται ότι έχει πληρωθεί, όσον αφορά τα αδικήματα που αναφέρονται στην παράγραφο 1, εάν το αδίκημα αντιστοιχεί, σύμφωνα με την νομοθεσία του, σε αδίκημα της αυτής φύσεως.

Η αίτηση δεν απορρίπτεται εκ μόνου του λόγου ότι η νομοθεσία του προς ό η αίτηση κράτους μέλους δεν επιβάλλει της αυτής φύσης φορολογική επιβάρυνση ή τέλος ή δεν προβλέπει την αυτή ρύθμιση περί φορολογικής επιβάρυνσης, τέλους, δασμών ή συναλλάγματος που προβλέπει η νομοθεσία του αιτούντος κράτους μέλους.

3. Το άρθρο 50 της σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας Σένγκεν καταργείται.

Άρθρο 9

Πολιτικά αδικήματα

1. Για τους σκοπούς της αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής μεταξύ των κρατών μελών, το προς ό η αίτηση κράτος μέλος δεν μπορεί να χαρακτηρίσει κανένα αδίκημα ως πολιτικό αδίκημα, ως αδίκημα συνδεδεμένο προς πολιτικό αδίκημα ή ως αδίκημα εμφορούμενο από πολιτικά κίνητρα.

2. Κατά την προβλεπόμενη στο άρθρο 13 παράγραφος 2 κοινοποίηση, κάθε κράτος μέλος δύναται να δηλώσει ότι θα εφαρμόσει την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου μόνον όσον αφορά:

α) τα αδικήματα, τα προβλεπόμενα στα άρθρα 1 και 2 της ευρωπαϊκής σύμβασης για την καταστολή της τρομοκρατίας, της 27ης Ιανουαρίου 1977·

και

β) τα αδικήματα της σύστασης συμμορίας ή της εγκληματικής οργάνωσης -τα οποία αντιστοιχούν στην συμπεριφορά που περιγράφεται στο άρθρο 3 παράγραφος 4 της σύμβασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1996, σχετικά με την έκδοση, μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης- για την διάπραξη ενός ή περισσοτέρων αδικημάτων, που προβλέπονται στα άρθρα 1 και 2 της ευρωπαϊκής σύμβασης για την καταστολή της τρομοκρατίας.

3. Οι επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν δυνάμει του άρθρου 13 της ευρωπαϊκής σύμβασης για την καταστολή της τρομοκρατίας δεν εφαρμόζονται στην αμοιβαία δικαστική συνδρομή μεταξύ των κρατών μελών.

Άρθρο 10

Διαβίβαση στο Συμβούλιο των αποφάσεων απόρριψης και παραπομπή στην Eurojust

1. Εάν αίτηση απορριφθεί δυνάμει:

- του άρθρου 2 στοιχείο β) της ευρωπαϊκής σύμβασης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής ή του άρθρου 22 παράγραφος 2 στοιχείο β) της συνθήκης Μπενελούξ,

ή

- του άρθρου 51 της σύμβασης εφαρμογής της συμφωνίας Σένγκεν ή του άρθρου 5 της ευρωπαϊκής σύμβασης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής, ή

- του άρθρου 1 παράγραφος 5 ή του άρθρου 2 παράγραφος 4 του παρόντος πρωτοκόλλου,

και το αιτούν κράτος μέλος εμμένει στην αίτησή του, χωρίς να μπορεί να βρεθεί λύση, η αιτιολογημένη απόφαση απόρριψης της αιτήσεως διαβιβάζεται προς ενημέρωση στο Συμβούλιο από το προς ό η αίτηση κράτος μέλος, για ενδεχόμενη εκτίμηση της λειτουργίας του μηχανισμού δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών.

2. Οι αρμόδιες αρχές του αιτούντος κράτους μέλους, μπορούν να αναφέρουν στην Eurojust, μόλις αυτή δημιουργηθεί, τα ανακύπτοντα προβλήματα κατά την εκτέλεση αιτήσεων που αφορούν τις διατάξεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1, προκειμένου να ευρεθεί, ενδεχομένως, πρακτική λύση, σύμφωνα με τις διατάξεις που ορίζονται στην πράξη για την ίδρυση της Eurojust.

Άρθρο 11

Επιφυλάξεις

Δεν επιτρέπονται επιφυλάξεις στο πλαίσιο του παρόντος πρωτοκόλλου εκτός από εκείνες που προβλέπονται ρητά στο άρθρο 9 παράγραφος 2.

Άρθρο 12

Εδαφική εφαρμογή

Το παρόν πρωτόκολλο θα εφαρμοσθεί στο Γιβραλτάρ όταν η σύμβαση για την αμοιβαία δικαστική συνδρομή του 2000 εφαρμοσθεί στο Γιβραλτάρ, σύμφωνα με το άρθρο 26 της εν λόγω σύμβασης.

Άρθρο 13

Έναρξη ισχύος

1. Το παρόν πρωτόκολλο υπόκειται στην έγκριση των κρατών μελών σύμφωνα με τους αντίστοιχους συνταγματικούς τους κανόνες.
2. Τα κράτη μέλη κοινοποιούν στο Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης την ολοκλήρωση των συνταγματικών διαδικασιών έγκρισης του παρόντος πρωτοκόλλου.
3. Το παρόν πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει στα οκτώ ενδιαφερόμενα κράτη μέλη ενενήντα ημέρες μετά την αναφερόμενη στην παράγραφο 2 κοινοποίηση από κράτος που είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την ημερομηνία έκδοσης από το Συμβούλιο της πράξης για την κατάρτιση του παρόντος πρωτοκόλλου και το οποίο εξεπλήρωσε όγδοο τη διατύπωση αυτή. Ωστόσο, εάν η σύμβαση αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής του 2000 δεν έχει τεθεί σε ισχύ κατ' αυτήν την ημερομηνία, το παρόν πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει την ημερομηνία έναρξης ισχύος της σύμβασης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής του 2000.
4. Οποιαδήποτε κοινοποίηση η οποία διενεργείται από κράτος μέλος μετά την έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου, δυνάμει της παραγράφου 3, έχει ως αποτέλεσμα ότι, ενενήντα ημέρες μετά την κοινοποίηση αυτή, το παρόν πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει μεταξύ αυτού του κράτους μέλους και των κρατών μελών, για τα οποία έχει ήδη αρχίσει να ισχύει.
5. Πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου, σύμφωνα με την παράγραφο 3, κάθε κράτος μέλος δύναται, όταν προβαίνει στην αναφερόμενη στην παράγραφο 2 κοινοποίηση ή οποτεδήποτε άλλοτε μετά την κοινοποίηση αυτή, να δηλώσει ότι το παρόν πρωτόκολλο εφαρμόζεται στις σχέσεις του με τα κράτη μέλη που προέβησαν στην ίδια δήλωση. Οι δηλώσεις αυτές αρχίζουν να παράγουν αποτελέσματα ενενήντα μέρες μετά την ημερομηνία κατάθεσής τους.
6. Παρά τις παραγράφους 3 έως 5, η έναρξη ισχύος ή η εφαρμογή του παρόντος

πρωτοκόλλου δεν παράγει αποτελέσματα στις σχέσεις μεταξύ δύο κρατών μελών πριν από την έναρξη ισχύος ή την εφαρμογή της σύμβασης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής του 2000 μεταξύ των εν λόγω κρατών μελών.

7. Το παρόν πρωτόκολλο εφαρμόζεται στις διαδικασίες αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής που αρχίζουν μετά την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του, ή εφαρμογής του, σύμφωνα με την παράγραφο 5, μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών μελών.

Άρθρο 14

Προσχωρούντα κράτη μέλη

1. Το παρόν πρωτόκολλο είναι ανοιχτό προς προσχώρηση σε κάθε κράτος που γίνεται μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προσχωρεί στη σύμβαση αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής του 2000.
2. Το κείμενο του παρόντος πρωτοκόλλου, που καταρτίζεται από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη γλώσσα του κράτους που προσχωρεί, είναι αυθεντικό.
3. Τα έγγραφα προσχωρήσεως κατατίθενται στο θεματοφύλακα.
4. Το παρόν πρωτόκολλο αρχίζει να ισχύει, για κάθε κράτος που προσχωρεί, ενενήντα μέρες μετά την κατάθεση του εγγράφου προσχώρησής του ή κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου, εφόσον δεν έχει ήδη τεθεί σε ισχύ κατά την παρέλευση της εν λόγω προθεσμίας των ενενήντα ημερών.
5. Αν το παρόν πρωτόκολλο δεν έχει αρχίσει ακόμα να ισχύει κατά την κατάθεση του εγγράφου προσχώρησης των προσχωρούντων κρατών μελών, σ' αυτά τα κράτη μέλη εφαρμόζεται το άρθρο 13 παράγραφος 5.
6. Παρά τις παραγράφους 4 και 5, η έναρξη ισχύος ή η εφαρμογή του παρόντος πρωτοκόλλου ως προς το κράτος που προσχωρεί δεν παράγει αποτελέσματα πριν από την έναρξη ισχύος ή την εφαρμογή της σύμβασης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής του 2000 ως προς το συγκεκριμένο κράτος.

Άρθρο 15

Θέση της Ισλανδίας και της Νορβηγίας

Οι διατάξεις του άρθρου 8 συνιστούν μέτρα που τροποποιούν ή βασίζονται στις διατάξεις του παραρτήματος Α της συμφωνίας που έχει συναφθεί από το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Δημοκρατία της Ισλανδίας και το Βασίλειο της Νορβηγίας για τη σύνδεση των δύο αυτών κρατών με την υλοποίηση, την εφαρμογή και την ανάπτυξη του κεκτημένου Σένγκεν(3) (εφεξής

καλούμενη "συμφωνία σύνδεσης").

Άρθρο 16

Έναρξη ισχύος για την Ισλανδία και τη Νορβηγία

1. Υπό την επιφύλαξη του άρθρου 8 της συμφωνίας σύνδεσης, η διάταξη που προβλέπεται στο άρθρο 15 του παρόντος πρωτοκόλλου αρχίζει να ισχύει για την Ισλανδία και τη Νορβηγία, ως προς τις αμοιβαίες σχέσεις τους με κάθε κράτος μέλος για το οποίο το παρόν πρωτόκολλο έχει ήδη αρχίσει να ισχύει σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφοι 3 ή 4, ενενήντα ημέρες μετά την παραλαβή από το Συμβούλιο και την Επιτροπή των πληροφοριών σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2 της συμφωνίας σύνδεσης για την εκπλήρωση των συνταγματικών τους απαιτήσεων.
2. Η έναρξη ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου για ένα κράτος μέλος μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της διάταξης που προβλέπεται στο άρθρο 15 για την Ισλανδία και τη Νορβηγία, καθιστά αυτή τη διάταξη επίσης εφαρμοστέα στις αμοιβαίες σχέσεις αυτού του κράτους με την Ισλανδία και τη Νορβηγία.
3. Σε κάθε περίπτωση, η προβλεπόμενη στο άρθρο 15 διάταξη δεν δεσμεύει την Ισλανδία και τη Νορβηγία πριν από την ημερομηνία έναρξης ισχύος των διατάξεων που προβλέπονται στο άρθρο 2 παράγραφος 1 της σύμβασης αμοιβαίας δικαστικής συνδρομής του 2000 ως προς τα συγκεκριμένα δύο κράτη.
4. Υπό την επιφύλαξη των παραγράφων 1, 2 και 3, η προβλεπόμενη στο άρθρο 15 διάταξη αρχίζει να ισχύει για την Ισλανδία και τη Νορβηγία το αργότερο την ημερομηνία έναρξης ισχύος του παρόντος πρωτοκόλλου για το δέκατο πέμπτο κράτος, το οποίο είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την στιγμή της εκ μέρους του Συμβουλίου έκδοσης της πράξης για την κατάρτιση του παρόντος πρωτοκόλλου.

Άρθρο 17

Θεματοφύλακας

Θεματοφύλακας του παρόντος πρωτοκόλλου είναι ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο θεματοφύλακας δημοσιεύει στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πληροφορίες για την πρόοδο των εγκρίσεων και των προσχωρήσεων καθώς και τις δηλώσεις και οποιαδήποτε άλλη κοινοποίηση άπτεται του παρόντος πρωτοκόλλου.

ΣΕ ΠΙΣΤΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ οι υπογράφωντες πληρεξούσιοι έθεσαν την

υπογραφή τους κάτω από το παρόν πρωτόκολλο.

Έγινε στο Λουξεμβούργο, στις 16 Οκτωβρίου 2001, σε ένα μόνο αντίτυπο στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ιρλανδική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική και φινλανδική γλώσσα, και όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά· το εν λόγω αντίτυπο κατατίθεται στο αρχείο της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει επικυρωμένο αντίγραφο σε κάθε κράτος μέλος.

Άρθρο – Συνήγορος του πολίτη

Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων

Ο κίνδυνος μιας «πανοπτικής δημόσιας διοίκησης»

Γιώργος Β. Καμίνης

Συνήγορος του Πολίτη,

Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Βάσιμα, νομίζω, μπορούμε να υποθέσουμε ότι η πλειονότητα της εγχώριας κοινής γνώμης αδυνατεί να κατανοήσει το αίτημα για μια αποτελεσματική προστασία των προσωπικών δεδομένων. Είναι βέβαιο λ.χ. ότι πολλοί καλόπιστοι συμπολίτες μας δεν αντιλαμβάνονται τους λόγους που υπαγόρευαν στην Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων την απόφαση να απαγορεύσει τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων επιτήρησης («κάμερες») σε δημόσιους χώρους για αστυνομικούς σκοπούς ή τους λόγους που επιβάλλουν την απαγόρευση ακόμη και της εθελούσιας αναγραφής των θρησκευτικών πεποιθήσεων στο ατομικό δελτίο αστυνομικής ταυτότητας. Αδυναμία κατανόησης που εύκολα εκδηλώνεται με όρους έντονης δυσπιστίας, όταν μάλιστα η αντίθετη θέση περιορίζεται κατά κανόνα να εκφράζεται χωρίς επιχειρήματα, επισείοντας μονότονα το φόβητρο του «Μεγάλου Αδελφού». Βέβαια, δεν είναι σπάνιο σε θέματα ατομικών δικαιωμάτων να αντιλαμβανόμαστε τη σημασία τους μόνον όταν γινόμαστε οι ίδιοι θύματα παραβιάσεων. Είμαι βέβαιος ότι ακόμη και οι επιμελέστεροι εργαζόμενοι μιας επιχείρησης θα δυσανασχετήσουν εάν ο εργοδότης τους εγκαταστήσει κλειστό κύκλωμα τηλεόρασης στον χώρο εργασίας, προκειμένου να διαπιστώσει ότι δεν εγκαταλείπουν συχνά το γραφείο τους. Όταν όμως οι κάμερες αφορούν άλλους, εύκολα αντιτάσσουμε το επιχειρήμα ότι «ο νομιμόφρων πολίτης δεν έχει τίποτα να φοβηθεί».

I. Πρόκειται για ριζική αντιπαράθεση που, δυστυχώς, κατά κανόνα εκτυλίσσεται μέσα σε κλίμα σύγχυσης. Σύγχυση εν μέρει εύλογη, καθώς η σύγχρονη τεχνολογία κατόρθωσε μέσα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα να ανατρέψει την παραδοσιακή ισορροπία που υπήρχε ανάμεσα στη δημοσιότητα και τη συνταγματικώς προστατευόμενη ιδιωτική σφαίρα των ανθρώπων. Έως πολύ πρόσφατα, η πρώτη αποτελούσε τον κανόνα και η τελευταία την εξαίρεση. Μέχρι τα τέλη του 18ου αιώνα, ο χριστιανός ευρωπαίος πολίτης έπρεπε να είναι ορατός από όλους, όπως ακριβώς ήταν εκτεθειμένος και έναντι του Θεού, γιατί δεν είχε «τίποτα να κρύψει». Από την εποχή της Γαλλικής Επανάστασης άρχισαν σταδιακά να κατοχυρώνονται κάποια ιδιωτικά απόρρητα. Μολονότι διαρκώς διευρυνόταν ο κύκλος των απορρήτων ή ακόμη και κάποια ήδη συνταγματικώς κατοχυρωμένα

απόρρητα προσλάμβαναν νέο περιεχόμενο (λ.χ. το απόρρητο των επιστολών επεκτάθηκε στην τηλεγραφική και τηλεφωνική επικοινωνία), η σχέση κανόνα-εξαίρεσης παρέμεινε αναλλοίωτη: Η δημοσιότητα ήταν ο κανόνας και το απόρρητο η εξαίρεση. Ο πολίτης παρέμενε εκτεθειμένος στα φώτα της δημοσιότητας, με την επιφύλαξη κάποιων, σαφώς οριοθετημένων από τον νομοθέτη, μεμονωμένων θυλάκων εμπιστευτικότητας.

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η σχέση κανόνας-εξαίρεση άρχισε να ανατρέπεται, κατά βάση για δύο λόγους: αφενός λόγω του γιγαντισμού της δημόσιας διοίκησης και αφετέρου λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης της τεχνολογίας. Το κράτος εποπτεύει σχεδόν όλες τις κοινωνικές δραστηριότητες και γι' αυτό πρέπει να αντλεί διαρκώς πληροφορίες από τους ιδιώτες. Ο κίνδυνος μιας «πανοπτικής δημόσιας διοίκησης» αρχίζει να γίνεται αισθητός. Παράλληλα, οι δυνατότητες των ηλεκτρονικών υπολογιστών να αποθηκεύουν, να επεξεργάζονται, να ανταλλάσσουν και να συνδυάζουν πληροφορίες αυξάνονται με γεωμετρική πρόοδο, με συνέπεια κάθε πληροφορία που αφορά ένα πρόσωπο να μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία του «ατομικού προφίλ». Άπειρες πληροφορίες για την προσωπικότητα και τη δράση ενός ανθρώπου, από τις πιο εμπιστευτικές μέχρι τις πιο δημόσιες, από τις πλέον ασήμαντες έως τις πιο σημαντικές, μπορούν να συνδυαστούν, προκειμένου να σχηματιστεί το «ψηφιακό μωσαϊκό του ανθρώπινου προσώπου». Δυσοίωνη προοπτική, την οποία ενισχύουν οι επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις σε άλλα τέσσερα κρίσιμα πεδία: στις επικοινωνίες, στα τεχνικά μέσα επιτήρησης και παρακολούθησης της ανθρώπινης δράσης στη γενετική και στις βιομετρικές μεθόδους ταυτοποίησης των προσώπων (π.χ. γενετικό αποτύπωμα).

Η συρροή όλων αυτών των εξελίξεων δεν υποβαθμίζει μεν τη διάκριση μεταξύ απόρρητων και μη απόρρητων προσωπικών πληροφοριών, αναδεικνύει ωστόσο παράλληλα το γεγονός ότι κάθε άνθρωπος πρέπει κατ' αρχήν να εξουσιάζει ο ίδιος όλες τις πληροφορίες που τον αφορούν. Ένα νέο ανθρώπινο δικαίωμα αρχίζει να αναδύεται ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του '60, το δικαίωμα στον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό. Καθένας πλέον δικαιούται να γνωρίζει το εάν κάποιος κατέχει μια πληροφορία για τον ίδιο, ποιος είναι αυτός, πώς και πότε απέκτησε την πληροφορία, για ποιον σκοπό κτλ. Το δικαίωμα αυτό δεν είναι, ασφαλώς, απεριόριστο· η άσκηση του πρέπει να εναρμονιστεί με τα δικαιώματα των άλλων.

II. Εκ των πραγμάτων, το δικαίωμα στον πληροφοριακό αυτοκαθορισμό

απειλείται όχι μόνον από το κράτος αλλά και από τους ιδιώτες. Για την πλειονότητα των πολιτών, πάντως, ο βασικός κίνδυνος προέρχεται από το κράτος, και μάλιστα από τη δημόσια διοίκηση, αφού με αυτήν διατηρεί καθημερινά ο πολίτης πλήθος συναλλαγών.

Στην Ελλάδα η θεσμική κατοχύρωση του δικαιώματος καθυστέρησε αισθητά σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η ανεξάρτητη Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ) δημιουργήθηκε μόλις το 1997, δεκαεννέα χρόνια μετά τη δημιουργία της αντίστοιχης ανεξάρτητης αρχής στη Γαλλία και μόνον αφού είχε εκδοθεί ευρωπαϊκή οδηγία που καθιστούσε υποχρεωτική τη δημιουργία εθνικής ανεξάρτητης αρχής για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Το έργο που έχει αποδώσει αυτή η ανεξάρτητη αρχή, μέσα στα δέκα χρόνια λειτουργίας της, είναι ανεκτίμητο, όχι μόνον για το εύρος της προστασίας που παρέχει στον πολίτη, αλλά και για την έμπρακτη εφαρμογή θεμελιωδών συνταγματικών αρχών, όπως είναι η αρχή της αναλογικότητας. Αν και ευρύτερα γνωστές έχουν γίνει μόνον οι αποφάσεις της που προκάλεσαν έντονες πολιτικές αντιπαραθέσεις, όπως είναι η υπόθεση των «ταυτοτήτων» και των «καμερών», η ΑΠΔΠΧ έχει να παρουσιάσει πλούσιο έργο και σε άλλα ζητήματα, ιδίως στο θέμα της πρόσβασης του πολίτη σε τηρούμενους από τη διοίκηση ατομικούς φακέλους (δικούς του ή, υπό προϋποθέσεις, και τρίτου προσώπου).

Άρθρο – Hellenic Resources Network

(<http://www.hri.org>)

Λίστες με «ασυνήθιστες» συναλλαγές στις εφορίες

Μηχανισμό μέσω του οποίου οι τράπεζες θα καταρτίζουν λίστες με ονόματα μεγαλοπελατών τους οι οποίοι πραγματοποιούν «ασυνήθιστες» συναλλαγές, τις

οποίες θα στέλνουν στις φορολογικές αρχές προκειμένου να εντοπιστούν οι πιθανοί φοροκλέφτες, διαμορφώνει το υπουργείο Οικονομικών.

Για το σκοπό αυτό προωθείται νομοθετική ρύθμιση που θα «χαλαρώνει» το τραπεζικό απόρρητο για ορισμένες κατηγορίες συναλλαγών και για ορισμένα ποσά και πάνω, ώστε να μπορούν νόμιμα οι τράπεζες να στέλνουν στο υπουργείο Οικονομικών πληροφορίες για τις συναλλαγές των πελατών τους ανεξάρτητα από το εάν αυτοί έχουν διαπράξει φοροδιαφυγή ή είναι ύποπτοι για κάτι τέτοιο.

Το απόρρητο

Μέχρι σήμερα, το απόρρητο αίρεται έναντι των φορολογικών αρχών αυτόματα μόνο εφόσον διαπιστωθούν παραβάσεις. Τούτο, όμως, δεν προσφέρει παρά ελάχιστα στην εφορία, διότι η δυσκολία της έγκειται στο ότι δεν μπορεί να εντοπίσει τους φοροφυγάδες. Όταν, όμως, αποκτήσει στοιχεία για κινήσεις υψηλών ποσών και τα συνδυάσει με τις φορολογικές δηλώσεις, θα εντοπίζει τις ύποπτες περιπτώσεις και θα ασκεί έλεγχο.

Το θέμα αυτό έχει χαρακτηριστεί εξαιρετικώς επείγον για την κυβέρνηση και έχει ήδη συζητηθεί με την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών. Ηδη ο υφυπουργός Οικονομικών Γιώργος Δρυς κρατάει στα χέρια του πόρισμα αρμόδιας επιτροπής το οποίο θα στείλει -πιθανότατα εντός της εβδομάδος- στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών.

Στο πόρισμα αυτό, το οποίο αποκαλύπτει σήμερα η «Οικονομία», προβλέπονται τα εξής:

Για όλες τις ασυνήθιστες κινήσεις λογαριασμών (υψηλές καταθέσεις ή αναλήψεις που δεν δικαιολογούνται από το επάγγελμα που δηλώνει ο φορολογούμενος) καθώς και για λογαριασμούς «υψηλού κινδύνου» οι τράπεζες θα συντάσσουν σχετική λίστα την οποία θα αποστέλλουν σε τακτά χρονικά διαστήματα -πιθανότατα κάθε δύο μήνες- στο υπουργείο Οικονομικών. Για τους

λογαριασμούς αυτούς δεν θα τίθεται θέμα τραπεζικού απορρήτου, αφού αυτό θα αρθεί με νομοθετική ρύθμιση.

Το «κλειδί» της όλης υπόθεσης βρίσκεται στον ορισμό της «ασυνήθιστης» τραπεζικής συναλλαγής, ο οποίος θα προσδιορίζεται από τον υπουργό Οικονομικών. Έτσι, με υπουργική απόφαση θα ορίζονται τα κριτήρια βάσει των οποίων μια κατάθεση ή μια ανάληψη σε έναν τραπεζικό λογαριασμό θα χαρακτηρίζεται «επικίνδυνη» ή ασυνήθιστη, καθώς και το ποσό πάνω από το οποίο θα υποχρεούνται οι τράπεζες να βάζουν το όνομα στη μαύρη λίστα.

Αρχικώς στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων έπεσε η πρόταση, στη λίστα με την οποία θα τροφοδοτούνται οι ελεγκτικές αρχές να καταγράφονται όλες οι συναλλαγές που θα υπερβαίνουν τα 100 εκατομμύρια δραχμές, αφού ληφθεί υπ' όψιν βέβαια η ιδιότητα του πελάτη που πραγματοποιεί τη συναλλαγή.

Η κοινοποίηση της λίστας, μάλιστα, θα γίνεται αυτόματα και ηλεκτρονικά μέσω της διασύνδεσης των κομπιούτερ του υπουργείου Οικονομικών με τα αντίστοιχα συστήματα ΔΙΑΣ και Τειρεσίας Αντίστοιχη διαδικασία θα ακολουθείται και για τις συναλλαγές που χαρακτηρίζονται «υψηλού κινδύνου» από την Ε.Ε. σε ό,τι αφορά το ξέπλυμα μαύρου χρήματος και την οργανωμένη φοροδιαφυγή. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται από ανταλλακτήρια συναλλάγματος και εισαγωγείς μεταχειρισμένων αυτοκινήτων.

Όταν οι ελεγκτικές υπηρεσίες του υπουργείου Οικονομικών εντοπίσουν κρούσμα φοροδιαφυγής εις βάρος κάποιου φορολογουμένου, θα τροφοδοτούνται αυτομάτως και με πληροφορίες για τις τραπεζικές συναλλαγές του. Αυτή η διαδικασία δεν απαιτεί καν νομοθετική ρύθμιση, αφού ο νόμος 2238/94 προβλέπει κάτι τέτοιο.

Στην περίπτωση που διαπιστωθεί φοροδιαφυγή εισοδήματος άνω των 300 εκατομμυρίων δραχμών ή μη απόδοση φόρων στο Δημόσιο άνω των 50 εκατ. δραχμών, το τραπεζικό απόρρητο αναστέλλεται για λογαριασμούς και θυρίδες ενώ

μπορεί να δεσμευτεί έως και το 50% των καταθέσεων ή της αξίας των αντικειμένων που περιέχονται στη θυρίδα. Τώρα το υπουργείο εξετάζει εκτός από τη μείωση των παραπάνω ορίων -κάτι το οποίο προϋποθέτει μόνο σχετική υπουργική απόφαση- να αξιοποιήσει και το νεοσύστατο «υποσύστημα διασταύρωσης στοιχείων» το οποίο θα αξιοποιεί κάθε πηγή πληροφόρησης, όπως για παράδειγμα άλλα υπουργεία, τράπεζες, υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κ.λπ.

Πρόβλημα

Να σημειωθεί ότι παρά το γεγονός ότι η άρση του τραπεζικού απορρήτου, όταν διαπιστώνεται φοροδιαφυγή, προβλέπεται από τη νομοθεσία, στην πράξη κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει. Στέλεχος του υπουργείου Οικονομικών αναφέρει ότι οι τράπεζες δήλωναν αδύναμες να εντοπίσουν αν το πρόσωπο που συνελήφθη για φοροδιαφυγή είναι το ίδιο με αυτό που έχει συναλλαγές με τα υποκαταστήματά τους. Το πρόβλημα αυτό επιδιώκει να λύσει το υπουργείο Οικονομικών με την υποχρεωτική καταγραφή του ΑΦΜ σε όλες τις τραπεζικές συναλλαγές.

Μετά το ξεκαθάρισμα των 500.000 διπλών και προσωρινών ΑΦΜ που εντόπισε το υπουργείο Οικονομικών, κάθε ΑΦΜ θα αντιστοιχεί μόνο σε ένα πρόσωπο. Έτσι οι ελεγκτές θα είναι σε θέση μόνο με την αναγραφή του αριθμού φορολογικό μητρώου σ' ένα τερματικό του Taxis να αποκτούν πρόσβαση σε όλα τα φορολογικά στοιχεία, όπως η ακίνητη περιουσία, το εισόδημα από κινητές αξίες τα έσοδα από εργασία κ.λπ. Επομένως με την αναγραφή του ΑΦΜ και στις τραπεζικές συναλλαγές θα είναι εφικτή η διασταύρωση με όλες τις τραπεζικές συναλλαγές του φορολογουμένου, όταν αυτό κριθεί απαραίτητο.

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ από την εφορία, που θα βεβαιώνει τον αριθμό φορολογικού μητρώου, θα είναι υποχρεωμένες να απαιτούν οι τράπεζες από τους πελάτες τους, ώστε να καθιερώσουν την αναγραφή του ΑΦΜ σε όλες τις συναλλαγές και τα παραστατικά, στο πλαίσιο συνεργασίας τους με το υπ. Οικονομικών, η οποία προωθείται.

Ταυτόχρονα, στο πλαίσιο συνεργασίας του υπ. Οικονομικών με την «Τειρεσίας Α.Ε.», που χρησιμοποιούν όλες οι τράπεζες, το ΚΕΠΥΟ θα τροφοδοτείται τακτικά με τα δεδομένα οικονομικής συμπεριφοράς επιχειρήσεων και ιδιωτών (δυσμενή στοιχεία, ακάλυπτες επιταγές, υποθήκες, προσημειώσεις κ.ά.).

Επιπλέον, ήδη το ΚΕΠΥΟ και ο «Τειρεσίας» συνεργάζονται για να διαμορφώσουν κοινές πλατφόρμες καταχώρισης και επεξεργασίας, ώστε... το ένα σύστημα να συμπληρώνει και να εξυπηρετεί το άλλο.

Το υπουργείο Οικονομικών θα τροφοδοτεί τον «Τειρεσία» με το πλήρες αρχείο των ΑΦΜ (ενημερωμένο κάθε έτος), καθώς και το αρχείο των νέων επιχειρήσεων, των εταιρειών που διακόπτουν τη λειτουργία τους (ενημερωμένο κάθε μήνα).

Σύμφωνα με επιστολή του υπ. Οικονομικών προς την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, το σύστημα που προτείνεται, προβλέπει ότι πριν οι τράπεζες προχωρήσουν σε συναλλαγή με νέο πελάτη ή με την ευκαιρία ανανέωσης ή έκδοσης παραστατικών των παλιών πελατών, θα ζητούν υποχρεωτικά ένα από τα παρακάτω δικαιολογητικά:

Εκκαθαριστικό της εφορίας.

Δήλωση φορολογίας εισοδήματος.

Βεβαίωση απόδοσης αριθμού φορολογικού μητρώου.

Αποδεικτικό έναρξης επαγγέλματος (η απόκτησή του προϋποθέτει μια διαδικασία η οποία καθορίζεται με πρόσφατη απόφαση του υπουργείου Οικονομικών).

Σύμφωνα με τον ευρύτερο σχεδιασμό του υπουργείου Οικονομικών, ο ΑΦΜ είναι αυτός που καταρχήν θα φέρνει ανά πάσα στιγμή στο φως την ταυτότητα ενός προσώπου και κατά δεύτερον θα λειτουργεί ως κλειδί που θα ανοίγει για λογαριασμό των ελεγκτικών αρχών όλα τα διαθέσιμα ηλεκτρονικά αρχεία

(περιουσιολόγιο, εφαρμογές Taxis κ.λπ.). Οσον αφορά τις τραπεζικές συναλλαγές ο ΑΦΜ θα αναγράφεται υποχρεωτικά:

Σε όλους τους τραπεζικούς λογαριασμούς (όψεως, ταμειυτηρίου κ.λπ.). Η αναγραφή θα είναι υποχρεωτική τόσο στους καινούριους λογαριασμούς όσο και στους παλαιούς.

Στα συμβόλαια όλων των δανείων.

Στα συμβόλαια με τα οποία οι πελάτες των τραπεζών ενοικιάζουν τις τραπεζικές θυρίδες.

Στα εμβάσματα προς το εξωτερικό. Εδώ προτείνεται να τεθεί ένας φραγμός. Δηλαδή να ζητείται ΑΦΜ για εμβάσματα αξίας άνω των 30 εκατομμυρίων δραχμών.

Στις αγοραπωλησίες τραπεζογραμματίων του εξωτερικού και στις ταξιδιωτικές επιταγές (πιθανότατα άνω των 10 εκατομμυρίων).

Στις αγορές τίτλων και στην εξόφληση μεγάλων δανείων (και εδώ θα τεθεί υψηλό όριο, 30 εκατ. δραχμές)

Στα έντοκα γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου, στα ομόλογα, στις επιταγές, στα γραμμάτια, στις συναλλαγματικές, στις εγγυητικές επιστολές κ.λπ.

Πέρα από την αναγραφή του ΑΦΜ, θα τεθούν και ορισμένες δικλίδες ασφαλείας προκειμένου να αποφευχθούν τα ανεπιθύμητα φαινόμενα.

Θα τεθούν περιορισμοί που δεν θα επιτρέπουν στον πελάτη να τεμαχίζει τη συναλλαγή του σε ένα ή περισσότερα κομμάτια προκειμένου να αποφύγει την αναγραφή του ΑΦΜ. Για παράδειγμα, αν τεθεί όριο ούτως ώστε να γράφεται ο ΑΦΜ μόνο στις ταξιδιωτικές επιταγές αξίας άνω των 20 εκατομμυρίων, ο πελάτης δεν θα μπορεί να σπάσει μια επιταγή 30 εκατομμυρίων σε δύο κομμάτια και να αποφύγει τη διαδικασία. Θα ελέγχεται καταρχήν αν η ημερομηνία έκδοσης των δύο «σπασμένων» επιταγών είναι ίδια και κατά δεύτερον αν πολλές επιταγές με διαφορετική ημερομηνία έχουν ως προορισμό το ίδιο πρόσωπο.

Του Θάνου Τσίρου

Βιβλιογραφία – Αρθρογραφία – Ίντερνετ

- Αρμαμέντος Παναγιώτης Δ. Βασίλης Α. Σωτηρόπουλος, 2005, «Προσωπικά Δεδομένα, Ερμηνεία Ν.2472/1997», Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- Γεωργακόπουλος, Λεωνίδας Ν. 2001, «Τραπεζική Νομοθεσία», Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη (Νομική Σχολή Θεσσαλονίκης)

- Γραμματικός Γεώργιος, 1991, «Το Τραπεζικό Απόρρητο», Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- Ιγγλεζάνης Ιωάννης Δ. 2003, «Ευαίσθητα Προσωπικά Δεδομένα», Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- Κουτσούκης Δημήτριος, Β. 1998, «Τραπεζικό Απόρρητο», Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.
- [Ντόστας, Μιχ. Θ.](#) 2000, «[Γενικό τραπεζικό απόρρητο και απόρρητο των καταθέσεων. Κατάσχεση των καταθέσεων](#)», Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- Εφημερίδα Αγγελιοφόρος (21/09/2008)
- Εφημερίδα Θεσσαλονίκη (22/09/2008)
- Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων (DPA – ΑΠΔΠΧ)
(<http://www.dpa.gr/APDPXPortlets/htdocs/documentSDisplay.jsp?docid=17,165,243,28,112,14,12,168>)
- Hellenic Resources Network (<http://www.hri.org>)
- <http://www.europa.eu> – «Η δικτυακή πύλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
- <http://www.capital.gr>
- <http://www.dermentzopoulos.com> – «Δερμετζόπουλος Αλέξανδρος»
- <http://www.dpa.gr> – «Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων»
- <http://www.enet.gr> - Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία»
- <http://eur-lex.europa.eu/el/index.htm> - «Η πρόσβαση στο δίκαιο της Ε.Ε»
- http://tovima.dolnet.gr/front_page.php - Εφημερίδα «Το Βήμα»

- <http://62.1.43.74/> - «Ελληνική Ένωση Τραπεζών»